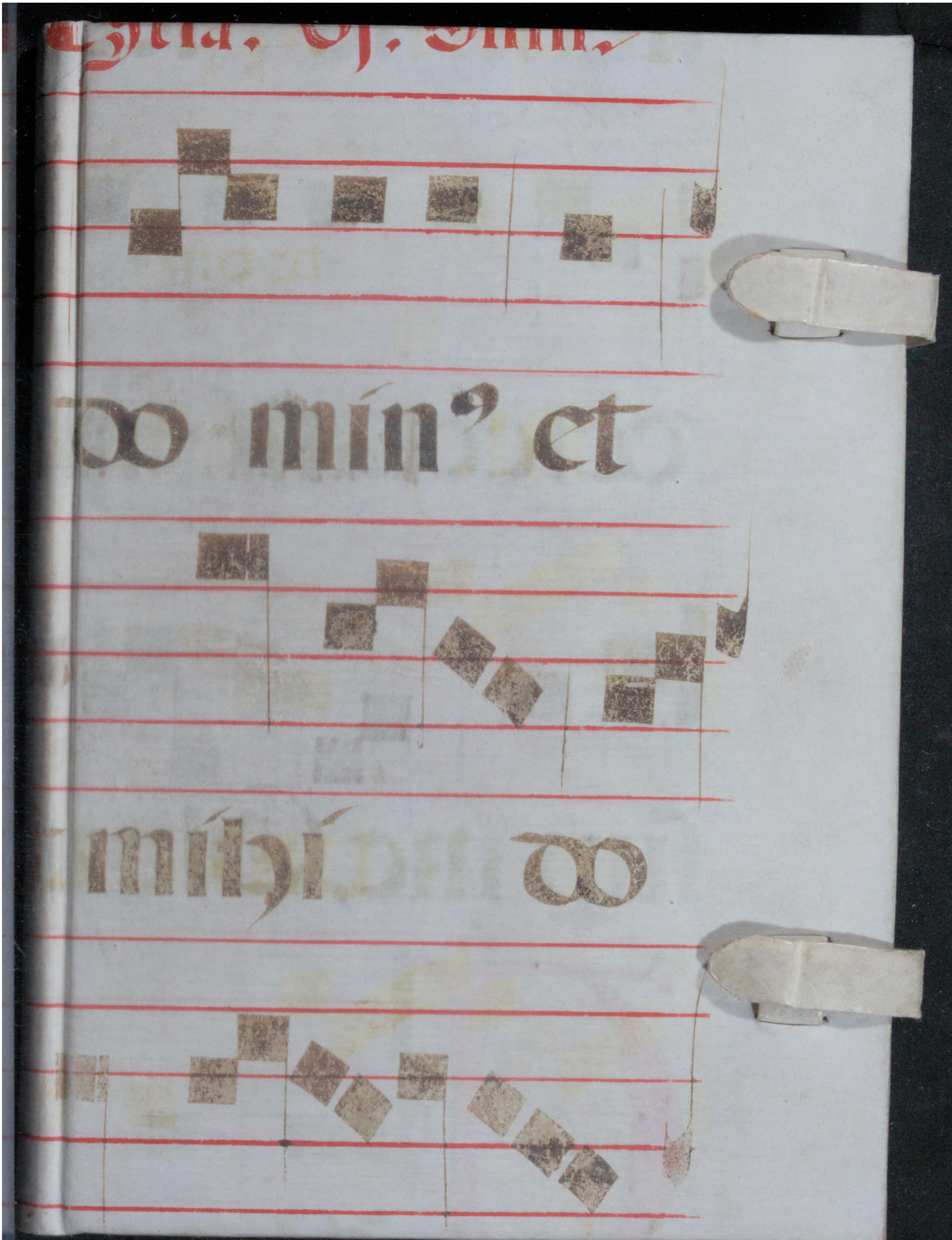
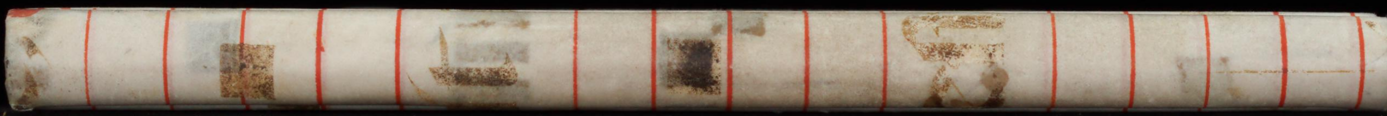

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

172 C 5

Hain 3414
GW 4599 (Paradox, Brethren
Stillwell B 738 Goodhart only
Deventer, 1492

CA 327
GW 4599

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius de diſciplina ſcho lariũ cũ notabili ꝯmẽto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

de diſciplina ſcholariū

Oſculeꝛ me oſculo
oꝛis ſui Verba iſta ſcribunꝛ Cãticoꝝ primo
Quoꝝ materia ⁊ intellectus ſm aliquos eſt talis
Salomon voluit deſponſari cum filia Pharao/
nis. ⁊ miſit nūcios ad eam. Quib⁹ venientib⁹ ſpon
ſa q̃ſiuit. Quis ē dñs veſter. Ac illi dixerūt. Dñs
nr̃ eſt rex regū. dñs dñantium. rex glorie. rex pacis.
Ac illa Eſt etiã pucher. Cui nuncij. Pulchritudi
nē eius mirãtur ſol et luna. Ac illa. Eſt etiã diues. Cui nūcij. Ptãs eius a
mari vſq͡ʒ ad mare. O His auditis ſpõſa dixit. Veniat dñs vr̃ et oſculeꝛ
me oſculo oꝛis ſui. Et talia ꝟba talit̃ q̃liter introducta ad nr̃m pn̄t ꝓpoſi/
tuꝫ ſic applicari. ꝙ ipa regina ſeu ſcia ꝑdiues q̃rat de quolibet ſtudente lo/
quēs ad ipm ſub hac forma Oſculeꝛ me oꝛe Et anteq͡ʒ hoc faciat querit
primo. Quis eſt dñs vr̃. i. q̇s eſt ſtudens. vtꝝ bonus vel malus. Si bonus
veniat ad me ⁊ oſculeꝛ me. ⁊ ducã eū in cellam vinariam. Si vero malus
elongeꝛ a me. q2 in maliuolã aiam nõ introibit ſapia. Ultra q̃rit Eſt etiã
diues potēs l' impotēs. Si potens ⁊ diues veniat ad me. Si pauꝑ ⁊ im/
potens elongeꝛ a me. q2 melius eſt pauꝑem ditari q͡ʒ philoſophari.

Querit vltra. Eſt etiã pulcher. i. vtꝝ ſtudens ſit formoſus et bn̄ diſpoſi
tus vel difformis Si formoſus veniat ad me. ſi difformis recedat a me. vt
Boeti⁹ ꝑſuadet in textu infra de filio timothei. q̇ fuit loꝛipes. caſtrat⁹ ⁊c.
vt infra ꝑtēbit Iſtis ſic deductis. Notãduꝫ ꝓmo. ꝙ ſcire eſt rem ꝑ cauſã
ꝯgnoſcere. Soli ergo illi ſcias docent q̇ cauſas de ipis dicūt. Cauſas igiꝛ
pn̄tis libri videamus. Unn̄ quattuoꝛ ſunt cauſe ſm phm ſcd̓o phiſicorum
Et deſignanꝛ ꝑ hos ꝟſus. Quattuoꝛ vt fanꝛ multi cauſe recitanꝛ. Forma
q͡ʒ finalis faciens et materialis Un̄ cauſa materialis d̓r determinata diſpo
ſitio diſcipuli doctrinam cupientis a mgr̃o. Uel põt dici diſciplina ſchola
rium Cauſa efficiens d̓r fuiſſe duplex. ſcꝫ mouens et mota Mouens erat
Marcian⁹ q̇dã eps Boetio multum dilectus. Nota aūt efficiēs cã fuit
dñs Boetius Cã formalis aſſignaꝛ hic duplex ſicut alibi. ſcꝫ forma trac/
tandi ⁊ forma tractatus. Forma tractandi d̓r modus procedendi. ⁊ ē pro/
ſaicus hic. ſed forma tractatus cõſiſtit in diuiſione pn̄tis libri. vt infra pa
tebit. Cauſa finalis eſt vt ſcholares diſponanꝛ ad recipiendū doctrinam a
magiſtro. Et ergo ſolet dici ꝙ cã finalis eſt intrinſeca cognitio eoꝝ q̃ tra/
dunꝛ in libro pn̄ti. Sed cauſa finalis extrinſeca eſt vt ſcitis his q̃ hic tra/
dunꝛ ſcholares melius diſponi pn̄t ad ſciam moralis philoſophie Notã
dū ꝙ ex q̊ ſummū ſolatiū cõſiſtit ī veritatis cognitõne. igiꝛ homo naturali
deſiderio inclinatur ad veritatis cognitõem. vn̄ Ariſto. primo metaphiſi/
ce ait. ꝙ omēs homīes naturaliter ſcire deſiderãt. hoc eſt naturali deſiderio
Quod ꝯmentatoꝛ tribus probat rationibus. Prima. vnumquodq͡ʒ ens
imperfectum appetit ſuam ꝑfectionem q͡ʒdiu impfectum eſt. Res eñ ꝑfcã
pulchra eſt. imperfecta vero difformis. Uerbi gratia Domus quãdiu ſtat
ſub impfectione eſt difformis Cuꝫ aūt ꝑfecta eſt ſecundum formam. tunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

efficitur pulchra. Sʒ homo ſcđm intellectuʒ eſt imperfectus. eiuſqʒ perfe/
ctio eſt ſcia. Ergo oīs hō ſm intellectū qui eſt eius forma impletiua ſcire
deſiderat. Minor ptʒ. quia illud eſt rei pfectio quod eſt actus ad queʒ res
prius erat in potentia. Homo aūt p prius erat in potentia ad ſciendū oīa
ergo dū actu pfectus eſt: intelligit. Hoc eſt quod dicit Ariſtoteles tercio
de aīa. Intellectus ante actuale intelligere eſt potentia oīa. Qn̄cūqʒ igit
eſt actu videlicet qn̄ oēs ſpecies actu recipit. tunc pfectus eſt p eas.
Scđa ratio. vnūquodqʒ deſiderat cognitōem ſibi determinatā ⁊ naturalē
nam opationes procedūt a virtutū potentijs. Harū aūt ſummū bonū eſt
naturalis operatio. ſicut ſummū bonū eſt oculi ꝙ videat ⁊ auris qđ audi
at. intellectus vero quod intelligat. Vnūqđqʒ igitur appetit opatōnem ſi
bi debitā. Sed opatio cōnaturalis intellectus eſt ſcire ⁊ ītelligere. ergo ſʒ
intellectū hō naturaliter ſcire deſiderat. Tercia ratio eſt. qꝛ vnūqđqʒ ap/
petit ſtatum ſuū excellentē. hūc āt acquirit ex eo qđ cōiunctum eſt ⁊ ſimi/
le ſuo principio. Verbi grā. domus ſtatū hʒ excellentē. dū aſſimilat̄ cauſe
efficienti ſm formam ⁊ figurā. quam mente preconcepit. Sed p ſcire et in/
telligere hō cōiungit̄ ⁊ aſſimilat̄ quodāmodo prime cauſe: eo quod ſcire eſt
ſpēs rex intelligibiliū in intellectu recipe. Ergo cū homo recipit in intel/
lectu eius ſunt qđdāmodo oīa. Sed pma cauſa ē in qua vt ī fonte effectio
formali ⁊ finali ſunt oīa. ergo p ſcire homo aſſimilat̄ pmo principio. Con
cludendū eſt igitur qđ homines naturali deſiderio ī intellectu poſſibili ra
dicato ſcire deſiderant. ¶ Notādū qđ pn̄s liber vtilis eſt. qꝛ in eo docet̄
qūo homo ſeipm regere debet in moribus. Modo ſcientia conſiſtit in bo/
no regimine. Juxta illud philoſophi tercio politicox. Melius eſt ciuita/
tatem regi optimo viro qꝫ optima lege. Et idem dicit. foelix ē ciuitas cu/
ius pſides ſunt philoſophi. Cui concordat Seneca ad Lucillum dicens.
Turpe eſt ſenem viuere ſine moribus. Et idem. Quid eſt melius qꝫ rex pe
ritia. Item notādum quod magnū ⁊ paruum nō ꝓprie attribuunt̄ intel
lectui. ex quo nō eſt correporeus. ſed ſimilitudinarie. Vnde ille intellectus
dicitur magnus q̄ pluribus intelligibilibus eſt informatus. Per oppoſitū
aūt ille intellectus dicit̄ paruus q̄ paucis intelligibilibus eſt informatus.

Sequitur text⁹ libri Boetij de diſciplina ſcholarium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

De diſciplina Scholarium

Iſte pñs liber diuidit̄ in duas ꝑtes principales videlicet in proœmialem ꝛ executiuam. Pars executiua eſt ibi (Cũ diſcreti) Adhuc prima diuidit̄ in quinqꝫ. In prima ponit intẽtum ſuum. In ſecunda narrat ea quibus erat ipedit᷒. Quare ꝓcibꝫ marciani potuit ꝯtradixiſſe. ibi (Lꝫ duplici genere) Quid autẽ facit ſin alijs patebit ſuis locis Dicit igit̄ primo ſic. O marciane pater mi ꝛ domine dilectiſſime veſtra pia intẽdit voluntas. vt cõpendioſum ꝯſcriberem tractatum de diſciplina ſcholaſtica. Utinam ad hoc eſſem ſufficiens. Tẽtabo tamen amicis veſtris acquieſcere ꝑcibus pro quanto mea ſuppetit facultas. Et miſeriarum diuerſitas hoc permiſerit

Veſtra nouit intentio de diſciplina ſcholariũ cõpendioſuʒ poſtulare tractatum Utinã cõpendioſum a ſpũs mei paruitate prout facultas ſuppetit ꝛ ĩgeniũ decliuitas. erũnarũqꝫ tenacitas amicis veſtris precib᷒ o martiane tẽtabo acquieſcere ¶ Licet duplici genere ꝯmentorum ſim impeditus. non tamẽ oĩno diuerſoꝝ. In quaſdaʒ Ariſtotelis ꝛ alio

¶ Notanduʒ hic ꝙ in principio pñtis libri q̃tuor tangunt̄ cauſe. de quibus ſupra. ꝑ h̄ quod dr̄ marciane efficiens mouẽs. Et ꝑ hoc ꝙ dr̄ tẽtabo efficiens mota. Et per hoc ꝙ dicit̄ ſcholarium finalis Et ꝑ hoc ꝙ dr̄ diſciplina. materialis. ¶ Prius autor ꝓmiſit intentõem ſuaʒ ſub modo petitõnis. ꝛ cũ h̄ poſuit admiſſionẽ peti õis Hic ponit impedimẽta ſiue occaſiones. quibus potuiſſet ꝯtradicere petitionibus marciani. vt ꝑ hoc oſtendat petitionem huius modi eſſe difficilem. Et dr̄ ſic. O martiane ꝓces veſtras exaudiui. licet ſim impeditus duplici genere ꝯmentarioꝝ. nõ tñ oĩo diuerſoꝝ. qꝛ forſan vnam tangunt materiam. Et licet ſim etiã impeditus editionibꝫ quorũdam libroꝝ. ſ. Ariſtotelis ꝛ alioꝝ phoꝝ. Et licet ſim attẽuatus ꝓprio ſtudio. Et licet ſim impeditus cruciatu regis gottorũ. quaſi diceret. volo tamẽ exaudire ꝓces martiani ¶ Notãdũ hic primo. ꝙ ſi mirando aliq̃s peteret quare autor diuinũ non inuocat auxilium. cum tamẽ ad quẽlibꝫ ꝑtineat artificem in operis ſui exordio diuinã implorare ſubuentionem. Iuxta illud poete Omibꝫ in factis pagẽdis ſiue pactis Debet ꝓponi deus humane rõni. ¶ Dicẽdũ ꝙ ꝑ hoc ꝙ dr̄. Utinam ꝯpendioſum. diuinuʒ implorat auxilium. Uult eĩ ipſe dicere vt dominus det ſibi gratiã ꝙ ꝯpẽdioſũ poſſet perficere tractatum. ¶ Notãdũ ſcdo ꝙ in lrã pñti tanguntur quatuor impedimenta quibus decente.. Boetius potuiſſet petitionibus marciani contradixiſſe. Primum quia tunc temporis impeditus erat ſuꝑ commentis Iſagogarum ac ꝑdicamentoꝝ Ariſtotelis. Hec autem cõmenta non ſunt omnino diuerſa. Quoniã in ꝑdicabilibus ſeu iſagogis tradit̄ ratio ſecundum quam ordo eorum adinuicem eſt ſumẽdus ſꝫm ſubiectionem et ꝑdicatõem. Ordo ãt iſte actualis traditur in libro predicamentorum.

Boetius

orũ philoſophoꝝ editõnes ꝑprioqꝫ at
tenuat⁹ ſtudio. ꝛ inhumani regis got
torũ cruciatu corroſus philoſophico
ꝑueniente ꝯſolatu. extremaqꝫ profũdę
trinitatis ꝑſpicatione ꝑmollitus:

Quid ei gymnaſioꝝ exercitatu luci
dius q̃ꝫ ĩ naturali ꝛ in artificiali ꝑgreſ

Secundũ impedimẽtuꝫ fuit corroſio regis gottorũ. Ille eñ volens ex
pugnare ciuitatẽ rhomanã. vbi boetius fuit ꝓcõſul poſtulabat ſibi eũ pñ/
tari. Et cũ illũ haberet
cũ rhomanis in trãquil
la pace viuere intẽdebat
Hoc ãt fecit ĩ dolo. Cũ
eñ boetius ſibi ꝑſenta/
batur miſit eũ in exiliũ
vbi plurima patiebatur
miſeriaꝝ genera Habu/
it tñ philoſophiã in ꝯſo
latricem q̃ ſibi in ſpecię
mulierꝫ pulcherrimę ap
parebat ꝛ ſic Ciuitas rhomana Boetio priuata caruit ꝯſilio. quare a ꝑ/
fato rege facilit̃ expugnabat̃. Paſtore enim ꝑcuſſo. oues gregis de facili
ſpargunt̃. Terciũ impedimẽtũ fuit. q꞉ occupatus fuit. immo fatigat⁹ quo
dãmodo ſuꝑ ꝯpoſitione libri de philoſoſico ꝯſolatu. quẽ dum miſſus fue
rat in exiliũ ꝯpilauerat. Quartum impedimentum eſt. quia ꝑmollitus
fuit in cõpilatione libri de trinitate ꝑſonaꝝ in diuinis. quia cũ ipẽ ad fidẽ
catholicã ꝑuenerat ꝯſcripſit libꝝ de trinitate ꝯtra hereticos ꝛ infideles.
Unde ꝯſequẽter notãduꝫ ꝙ illa ꝑticula textus (ꝓprio attenuatus ſtudio)
duplicit̃ põt exponi. Primo q꞉ ſtuduit in materia q̃ añ ipm non fuit expo
ſita neqꝫ deſcripta. Secũdo. Boetius attenuatus ꝓprio ſtudio attendens
iſtud ꝯſolationis Fœlix eſt hoc regnũ qđ habet regem ſapiẽtem Uñ q̃ꝫ/
uis eſſet ꝯſul rhomanus nõ tñ ſtudere ceſſauit

Hic oſtendit cãm q̃re admittere vult petitionẽ marciani dicẽs. interro/
gatiue ſic. Quid lucidus ꝛ melius q̃ꝫ debita cognitio in proceſſu natura/
li ꝛ artificiali q̃ꝫ naturalis exhibitio viriũ ĩtelligentię in exercitõ ſtudioꝝ
Notãdũ hic ꝙ duplex eſt ordo ſeu mod⁹ ꝯgnoſcẽdi in qualibet ſcientia.
.ſ. naturalis ꝛ artificialis Naturalis eſt q̊ procedit̃ ꝑ cãs ꝛ ꝓncipia ad ef/
fectus Et aſſimulat̃ etiã naturę. q꞉ natura pri⁹ ꝯgnoſcit cãs q̃ꝫ effectus.
Artificialis aũt ordo eſt quando ecõtra ab effectibus proceditur ad cãs ꝛ
ꝓncipia Item notandum ꝙ gymnaſiũ olim dicebatur communis
locus luctandi. hic autem ſumit̃ pro ſchola. Sicut enim tũc fiebat curſ⁹
ad gymnaſium cã luctandi. Sic fieri ſolet curſus ad ſcholas cã diſcendi.
Item notandum ꝙ hęc ꝑticula (gradualis exhibitio) in textu poſita
dupliciter põt exponi. Uno modo gradualis exhibitio id eſt debita ꝛ or/
dinata aꝑplicatio intellect⁹ ad ſcĩas. Alio modo. gradualis exhibitio. id ẽ
debita ꝓportio ad ſcĩas.

Hic ꝯfirmat ꝓus dcm̃ ꝙ videlicet nihil melius ſit debita ꝯgnitione tã
in ordine naturali q̃ꝫ artificiali dicens quod hoc aꝑparet in ꝑtibus ſeu ſciẽ
tijs eloquentię. Hmõi enim ꝑ debitũ ordinẽ acq̃runt̃
Notãdũ hic ꝙ autor ſpecialem facit mentionem de ſcientijs eloquen
tię quę ſunt. grammatica. logica. ꝛ rhetorica. quia tales primo acquirunt̃

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

de diſciplina ſcholariū

Quare opus eſt p̄cipue circa eas debitū ſcire modum ꝓcedendi Notan/
dū ſecūdo. ꝙ tres dicte ſcientie ideo dicunt ſcie eloquētie. qꝛ ſt̄ de ipſa elo/
quentia ſeu ſmone

ſiōe debita coguitio ꝛ quid eſt lucidi⁹ ꝗꝫ virium intelligentie gradualis exhibitio Eloquētie em̄ partes decēti naturalium ꝛ artificialiū proceſſu ꝛ perſpicua intelligentie cōprehenſiōe nouimus ſtabiliri In primis prima puerorꝫ obleetamenta ſunt prelibanda.

Secundo. ſecunda videlicet q̄liter

Grāmatica quidē de ſermone ꝯgruo ꝛ incōgruo Logica ꝓo de vero ꝛ falſo. Rhetorica vero d̄ ſermone ornato ꝛ inornato Verꝫ eſt tn̄ ꝙ grāmatica maxime dr ſmotionalẽ. quia cōſiderat ſmonem ſignificatiuum tāquam ſubiectum Taliter aūt logica et rhetorica ipm non ꝯſiderant Item notandum ꝙ ſcientie tres p̄dicte ꝯmuniter dicunt triuiales. quia tres vie ſunt in vnum tendentes finem. Hoc tamen minus videtur verū. habent enim hmōi finem diuerſum. Finis enim grāmatice ē expſſio ꝯceptus mentis. Finis logice ē rectificatio actuū intellectus Sꝫ finis rhetorice eſt pſuaſio in bonis ꝛ in malis Alia igit̃ de cā triuiles dicuntur. qꝛ ſt̄ tres vie ꝯſiderantes vnū diuerſimode. Cōſiderāt enim ſmonem ſignificatiuū quāt᷑ ad diuerſas ei⁹ paſſiones

Hic ponit ordinē dicendorꝫ Dicit enim ꝙ primo vult ponere q̄dam facilia documenta q̇bus pueri primo debent imbui Secundo docebit qualiter ſuperbia ſcholarium ſit ſubijcienda magiſtro ꝛ ſcholaſticis iūgenda Tertio docet qualiter magiſter reſiſtet ſupbie magnorum ſcholariū apponendo exempla Quarto qualiter ſcholares prudentem facient prouiſionem. Et qualiter gradatim ad ſciētiarꝫ culmina aſcendent. Quinto qualiter boni ſcholares ad gradū magiſtralē ſunt promouendi. Sexto qualiter ſe habebit magiſter erga ſcholares ſuos inſtruēdo ipſos ſm modū bonū Notandū hic primo ꝙ ex ordine dicendorꝫ apparet ꝙ nedū in p̄nti libro agit de aptitudine recipiendi doctrinam a docente. Verū etiam q̄uo ſcholares ad magiſtralem dignitatem ſt̄ promouendi.. Etiam qualiter ſe regent magiſtri circa diſcipulos. Notandū ſecūdo ꝙ per ordinem dicendorꝫ hic traditam auditores redduntur dociles Hoc enim fit qn̄ aliqua eis ꝓponuntur ſub via lucida qualiter facit in propoſito Notandum. t̃cio. ꝙ ſcholares primo ſunt imbuendi documētis facilibus Habēt eñ iuuenes cerebrum fluxibile. quare non poſſunt ſcientias et differentias ſenſibiliū diſtincte ꝛ certitudinaliter recipere. Sed cerebro paulatim

adulatorꝫ elatio magiſtratui eſt ſubijcienda Tercio de eorum elatione reprimenda. et exēplorꝫ cōmēdatione diſtincte componenda. Quarto de ſegaci prouiſione ſcholarium. eorumqꝫ gra/

duali ſtatione Quinto qualiter ſcho
larium venerabil' ⁊ ſincera deuotio ad
magiſterium eſt ꝓferenda Sexto
de magiſtrantium norma Diuiſioneqꝫ
terna ſtatuqꝫ eoꝝ erga ſubditos. mo/
doqꝫ docendi pręcognito Hec ãt ad ĩ
telligentię cõmendatõem ſuſcepimus
paragenda priſtinum moduꝫ tractãdi

exſiccato cognitio eadeꝫ
certior efficit᷑ et diſtincti
or. Patet iſtud qm̃ pue/
ri primo vocãt oẽs viros
patres. ⁊ omẽs mulieres
matres. Patet idem exẽ
plo. Auicennę de homĩe
a loginquis veniente: ꝑ/
mo em̃ a ꝓprehẽdit᷑ ꝙ ſit
corpus. deinde ꝙ ſit aĩal
ꝓgreſſiuum. deinde ꝙ ſit
homo Et tandem ꝙ ſit
ſortes vel plato. Pari modo innata eſt nobis via procedendi a cõmuniori
bus et ꝯfuſioribus ad ꝓpria Et pariformiter pueri qꝛ ad faciliora documẽ
ta ſcꝫ ad grãmaticalia primo ſunt apti. igit᷑ in illis primo ſunt erudiendi.
Notãdũ ꝙ oblectamentũ venit ab oblecto tas tare. qḋ eſt cõpoſitũ ab
ob et lacto. ꝑ mutatiõem a in e. vñ oblectare ꝓprie eſt lacte nutrire: Et ſi/
cut lac eſt cibus pueris bene cõueniens. qꝛ eſt facilis digeſtionis. ſic gram/
maticalia qꝛ facilia. ideo iuuenibus ſunt cõgruentia
¶ Hic probat formam tractandi eius eſſe facileꝫ ⁊ exemplarẽ Et probat᷑
rõne ſic. Omnis ſermo ad rudium informationẽ erit facilis et exemplaris
Sꝫ iſte eſt hmõi. qm̃ rudes ingeniũ leuare nõ poſſunt ad ſubtilia. qꝛ opus
eſt eos primo ꝑ facilem ſermonem et exemplarẽ informari.
Et taliter promittit ſe Boetius facturũ. Dicit enim ſe nunqꝫ fuiſſe vſum
tam facili ſtilo. Vñ ṽt ꝙ triplex eſt ſtilus dictãdi vel cõpilandi ſcꝫ ſumm⁹
mediocris. et infimus. Primo vtit᷑ Tullius in ſuis ep̃lis Et Boecius in
de conſolatione philoſophia Secũdo vtitur in hoc libro de diſciplina ſcho
laſtica. Et tertio cõmuniter vtuntur quicunqꝫ mentis conceptum expri
mentes ideomate latino Proceſſit aũt Boetius ordine debito. Qm̃ itel/
ctus iuuenũ ꝓpter cere/
brum fluidum eſt nõ po
tens recipe difficilia. ſca
latim aũt aſcendit. Pri/
mo eni facilioribꝫ imbui
tur. deinde mediocribus
Et tandẽ perfectiorib⁹ ⁊
difficilioribus cõfortat᷑
ad altiſſimoꝝ cognitio/
mẽ ſe p̃t erigere. Ad quę
quidẽ altiſſima huma/
nus intellectus ſe bauet.
ſicut ocl'us noctuę ad lu
men ſolis Vnde Se/
neca. Sermo plurimũ
proficit paulatiꝫ in anĩ
mo receptus„ Et dicit

fere obmittentes nunquam leuiori ſti
lo peruſi Quoniamqꝫ in parte maio
ri rudibus informandis eſt executio. ⁊
tanto dilucidandi leuior tranſactio

Q Vm indiſcreti ⁊ impo
tentis ſeptennis infan
tis ducitur ad imbuen
dum Videnduꝫ eſt ne
mẽbrorũ indecens ſit diſpoſitio vtpo
te integraliũ vt manuũ et pedũ ⁊ aeris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

de diſciplīa Scholarium

Bocius in libro p̄dicamentoꝝ. Scientia feſtinata marceſcit mediocriter vero ſuſcepta augmentatur et creſcit Item notandum ꝙ hoc nomē ſtilus capit̄ multis modis. Vnᵒ. Clauſula materia ſcribentis ⁊ officium ſit Ac inſtrumentum dicit̄ eſſe ſtilus.

Expedita parte prohemiali. ponit Boetius partem executiuam q̄ diuidit̄ in duas ꝑtes. Primo eīn ponit impedimēta īpediētia aptitudinē ſeu habilitatem recipiendi doctnaz a mgr̄o. Scd̄o oñdit quō pueri in ſcholis nouiter appoſiti ſunt informandi ibi. In primis figurarū elementa. Adhuc p̄ma in duas ꝑ m ꝙ ſt; duo impedimēta Primū ex ꝑte corporis Secūdum ex ꝑte cibi ⁊ potus. ſecunda ibi. Cibarioꝝ āt. Adhuc p̄ma in duas. primo facit qd̄ dictum eſt. ſecundo declarat ꝑ exempla. ibi Legitur enim. Thimothei filium. Et dicit p̄mo ſic. ꝙ puer ſeptē annoꝝ a ꝓponendus eſt ſcholis. cauendū eſt tm̄ ne in tali puero ſit indecēs mēbroꝝ diſpoſitio Mēbroꝝ q̄dē principaliū. cuiuſmodi ſunt manus. caput et pedes. ita ꝙ ꝓpter corporis indiſpōem aīa nō impediatur operādo Item cauēdū eſt etiā ne ſit aeris intēperies ne actus aīe inhabilis reddat̄ et ineptus Notandum hic ꝙ infans ſcholis mācipādus tria ī ſe habebit videlicet corꝑis ſanitatez mēbroꝝ ſaltē p̄ncipaliū integritatem. ⁊ victus cōpetentiam ⁊ veſtitꝰ Indigenti eīn melius eſt ditari q̄ꝫ philoſophori. Indiget homo cibo et potu et reliquo famulatu pro corꝑis ſuſtentatione Inſuꝑ habebit diſcretionez qm̄ ſicut ſanitas regit corpꝰ. ita diſcretio regit aīam. Diſponūtur eīn pueri ad ſcīas tripliciter. Primo ex natura. ſcd̄o ex diſciplina. tercio ex ſola cōſuetudine Non eīn modicum refert iuuenem ſic vel ſic aſſueſcere. Cōparet̄ eīn anima ad corpus (cum ſit motrix eius) ſicut artes ad inſtumēta Ideo ſicut diuerſe artes diuerſa hn̄t; inſtrumenta Non enim eiſdem vtitur inſtrumentis ars fabrilis ⁊ carpentatoris Cōſimiliter nec q̄libet anima eiſdem vtit̄ membris Cū igit̄ corpus ⁊ eius ꝑtes ſint inſtrumēta animę ꝑ quod ſuas exercet oꝑationes. Ideo autor docet remouere documēta circa corpꝰ contingentia vt anima ſuas operationes prompte exerceat ꝑ corpus tanq̄ꝫ per inſtrumentuz. Ideo autor dt̄ Cuz indiſcreti. ⁊c̄. Et eſt indiſcretio referenda ad mentez. impotentia aūt ad corpus. vt ſꝫ philoſophū ī p̄ncipio phyſonomię ſuę. Aīe ſequūtur corpora. Ideo ſi corpus fuerit habile. tūc aīa reddit̄ ſubtilis ad exercendū proprias operationes Etiam intemperies impedit animam in exercitio naturaliū operatōnum. quia ſm̄ philoſophum in libro de longitudine ⁊ breuitate vitę. vita conſiſtit in calore naturali et humido radicali Sed per nimium calorem humidum radicale diſſoluitur. Et per frigus

intēpēries. vtpote conſtringeutis hyemis obtuſitas. vel cōburentis eſtatis profūditas periculi generet icremētuz

Legitur āt thymothei filiū lepra incūbente caſtratū loripedē gibbo tumētem doctrinę mancipandum. plebeiā extitiſſe abiectiōem. ſociorū detractio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

intenſum calor naturalis extinguit. Ideo parte medio ſe habẽte pueri ad imbuendum ſunt mancipandi.

Prius poſuit autor q̃dam impedimenta. hic declarat ea ꝑ exempla Et diuidit hec ꝑs in duas. ſꝫm ꝙ duo ponit exẽpla. ſcđa ibi (Filr ꝑtoris) Et dr ſic. legitur de Thimotheo q̇ habuit filium q̇ erat caſtratus lepra incũbente Et fuit male diſpoſitus in ꝑtibꝫ integralibus. ſcꝫ in capite manu et pede. et ille fuit ſcholis a ꝓpoſitus. Et qꝛ in ordinate habuit corpus diſpoſitionẽ. factꝰ eſt abiectio plebis: ita ꝙ erat poſitus in deriſione oĩm ſuorũ socioꝝ. ꝛ ꝑ ꝯñs nihil profecit. Et eſt ſignũ ꝙ mala corꝑis diſpoſitio magnũ eſt impedimẽtũ in acq̇ſitione ſciaꝝ. Notãdum hic ꝙ Thimotheus habebat filiũ leproſuꝫ quẽ ꝯſilio medicoꝝ fecit caſtrari ſpe lanitatis. q̇ caſtratus nõ bñ fuit cratꝰ Et fuit idem loripes ꝛ gibboſus. q̇ ad ſcholas poſitus plebis erat abiectio ꝛ ſocioꝝ deriſio. vñ melius fuiſſet ipm nõ mãcipari ad doctnandũ Item notandum ꝙ lepra eſt q̃dã ĩfirmitas ex nimio calore ꝑueniens. Vñ colerici vt freq̃nter ſtꝫ leproſi ꝓpter nimiũ caloreꝫ Et ſꝫm Auicennã duplex eſt remedium ꝯtra lepra. Primo duꝫ iuuenis ꝑcipit lepram diuidere dꝫ veſpertilionem. et mẽbro leproſo ſupponere. Scđo dꝫ remouere teſtieulos. in illis eñ ꝯcurrũt oẽs venę corꝑis. q̃re ĩ eis eſt calor intẽtiſſimus q̇ tepeſcit teſticulis abiectis. Hinc eſt ꝙ caſtrati nõ barbeſcunt. Nota loripes dr ille qui habet pedem tortuoſum ſeu pedes tortuoſos. ita ꝙ vnus pendeat circa alium cum corrigia. Et dr loripes a nomine loꝝ vel a noĩe lora rę. qđ eſt corrigia pendens in collo eq̇. Et dr loripes quaſi hñs pedem ligatum cum lora. Itẽ gibbus bi. dr tortuoſitas quã habet aliquis ĩ dorſo q̃ cauſatur ex materia terreſtri. ꝛ ex aliquo ſuperfluo Et de hoc nihil ad propoſitum.

Hic ponit exẽpluꝫ de ſecundo impedimento. ſcꝫ ꝙ pueri nõ ſunt lr̃is apponendi in aeris intẽperie. Et dt ſic Quidã ꝑtor erat rhomę hñs filiũ quẽ ĩ diebꝫ canicularibꝫ lr̃is a ꝓpoſuit. Et cũ ille non poterat ire ad loca vmbroſa. ſicut rhomani ſolent facere. ne nimia caliditate grauent In diebꝫ illꝭ incidit ĩ hictriciã. Et primo debilitatus in ſpiritibꝫ vitalibus moriebat hidropicus. Tũc vltra faciendo exclamationem dicit. O q̃tã difficultatẽ intulit iſtis pueris mẽbroꝝ indiſpoſitio ꝛ aeris ĩtemperies. Notanduꝫ hic ꝙ ꝑtoria fuit rhomę dignitas q̃dam. Et q̇ illã habebat dignitatem dicebat ꝑtor. nõ ꝙ fuit ꝑ alijs torquens ſed magis alijs ꝑcipiens Hec huguitio. Iteꝫ hictricia dr q̇dam morbus ꝑueniens ex nimia calefactione epatis. per quẽ reddit homo glaucus et cro/

nem ridiculoſaz ¶ Similiter pretoris ſuburbãi filiolũ canicula ĩſtigãte lr̃is vidimꝰ mãcipatũ ¶ Cũ ãt ſolita non gauderet vmbracula ꝓpria ꝟtute deſtitutus hictricię pena ꝑmollitꝰ. ꝛ vitalibꝰ tãdem ſpiritibꝰ attenuatꝰ lymphaticis morbis occubuit Ecce quãtum difficultas mẽbrorũ indecẽs diſpoſitio. et aeris inhabilitas puerili cõtulerunt ingenio ¶ Libariorũ auteꝫ

rei coloris Et dicūt medici ꝙ poſt ↄualeſcentiā illius ſequitur hydropiſis Vñ hictricus ðr ille q̇ patit̄ talem infirmitatem. Et deriuat̄ a nomīe hictrix cis. quod eſt nomē auis glauci coloris. Item canicula ðr q̄dam ſtella a ꝑparens in fronte leonis. Et igit̄ ſole ī tali ſigno exn̄te viget calor multum intēſus: qꝛ tūc ſol eſt in propria ſua domo Et a tali ſtella dies vocant̄ caniculares. Et tūc tp̱a ſtꝫ multum morbidoſa. Et medici ꝓhibent tunc minuere ſanguinem. et etiam facere coitū cū mulieribus illo tp̱e. Nā tunc oīa cito putreſcūt Item ſpūs vitales ſtꝫ qui ſolent venire ī venis, corporis. ꝛ faciunt motum ſanguinis. q̇ ſpūs p̱ modum fumi exalant

Prius poſuit Boetius q̄dam impedimenta ex p̱te corporis vitāda. hic remouet q̄dam impedimenta corp̱i adiacentia. ſicut cibus ꝛ veſtis Et ðt ſic. Puero lr̄is a ꝑpoſito debet eſſe facultas cibi mediocris. ſil'r ꝛ potus Veſtiū aūt penuria abſit ſibi longe ¶ Notandū hic ꝙ ea cā puero ſcholis appoſito mediocris eſt facultas cibarioꝝ. Cū enim pueri vtunt̄ ſup̱fluitate cibarioꝝ. tunc fit in eis pulſus q̇dam ſeu motus ad cerebrum. Et p̱ ↄn̄s diſcretio īpedit̄ in eis. ita ꝙ ꝟtus cogitatiua. ꝛ ſil'r momoria in ipſis impedit̄

mediocris ſit facultas. potus autē tenuis eiuſdēqꝫ parcitas: veſtium ſimul abſit penuria.

In primis figurarū elementa repreſentātiū ē ī p̄rimēda dilectio ↄiūgēdarūqꝫ nō parū artificioſa cōiunctio. ¶ Nec tali laborioſo cer

Quācunqꝫ em̄ fiunt motus iſti in cerebro. tunc virtutes p̄dcē debilitant̄ ꝛ ab iſtis virtutibꝰ dependet diſcretio intellectus. vt patꝫ plane tercio de aīa. Et ratio non eſt alia niſi ꝙ cerebꝝ eſt perturbatuꝫ. eo ꝙ fiūt multi motus intellectus diſcretōem impediētes Idcirco pueris mediocris erit copia cibarioꝝ Etiā alia eſt rō qꝛ pueri fortem nō hn̄t calorem valentem digerere cibū fortem. Videmus enim in pueris ꝙ poſt prādium vel cenam obliuiſcunt̄ lectōem. ꝛ mane cum memoria fuerit purgata eiuſdē recordant̄ Itē notandū ꝙ potus pueris ſcholis appoſitis eadē cā erit tenuis Nam ſi forte biberent potū fortē deſtruerent̄ ī ipis iudiciū ſeu diſcretio intellectus. eo ꝙ ex potu tali multi fiunt vapores groſſi aſcēdentes ad cerebrum. vn̄ cerebrum p̱turbaret̄ Itē notādū ꝙ veſtiū penuria nō aberit puero ſcholꝭ a ꝑpoſito ea ð cā. qꝛ tp̱e hyemali īdiget veſtibꝫ ne frigus excellens corrūpat ꝓportionem calidā cū humida. Sil'r ꝛ tp̱e eſtiuali ne calor excellens ipſam deſtemperet.

PRimo autor poſuit q̄dam impedimenta ad ſuū ꝑpoſitū valentia. Hic ꝓſeq̄tur ſuum intētum. Et diuidit̄ hec p̱s in duas p̱tes Primo em̄ oñdit qualiter pueri ſunt informandi in ſciētijs facilibꝰ Scd̄o q̄liter ī ſciētijs ſubtilibus. ibi (Cōpleto aūt) Prima adhuc diuidit̄ in q̄ttuor. Primo em̄ oſtendit q̄liter pueri ſunt informādi in horthographia. ſcd̄o q̄liter in ſcia q̄ eſt de ſignificatis vocabuloꝝ. ibi (Laborioſi) Tercio quō in ſciencia poetica. ibi (Senecę āt traditio) Quarto quō in ſcīa rhetorica. ibi (Ceteroꝝ aūt) Dicit primo ſic Pueri primo debēt procedere ad hortographiā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius.

que eſt ſcīa de cōiūctione lrāꝝ ⁊ ſyllaꝝ. Et ꝙ diu nō eſt immorandum illi.
nec etiā cito ab ea recedendū. ſed mediocriter ſibi eſt inſiſtenduȝ. Et ſi hec
ſcīa repiat in aliquibus bene diſpoſita ad ſcīas. erit in eis proceſſus habi-
lior ⁊ prōptior ¶ Notādum hic primo ꝙ elementum ſumit vno modo
improprie. et ſic conuenit materie pme Unde dicit elementū q̄ſi eleuamē-
tum. Et ergo materia prima dicit elemētū. qꝛ ipa eleuat et ſuſtentat quaſ
cunqꝫ formas generabiles ⁊ corruptibiles. Sumit etiā magis improprie
⁊ ſic cōuenit quatuor primis corporibus. cuiuſmodi ſunt ignis aer aqua ⁊
terra. Et tercio ſumitur maxime improprie. et hoc methaforice pro lrā.

tamini multum inſiſtendum eſt. nec ci
to (vt ſenio placet) abeundū. quod ſi ē
in multis promptior et habilior īueni
etur vſus ¶ Secundo laborioſi
certaminis extat edificium improbi
didimiqꝫ traditinnibus. necnō alioꝝ
philoſophorum quos venerabils cō
mendat autoritas. Animaduerten
dum eſt āt in huiuſmodi vt fideli reſo
lutōi ſubiaceat latina traditio. et in diſ
cētis ideomate verbotenus explicata.

quia littere ſunt pria pn
cipia ꝑtium orationis.
Itē notādū ꝙ pueri ḡti
tioſe ſunt tractādi quan
do primo apponūt litte
ris. Tunc em̄ ꝓpter incō
ſuetudinem valde ſtȝ at
tediati Ut ergo tedium
ab eis remoueat cum de
lectatōe ſunt informādi.
Delectatio em̄ tenet o-
perātē ī ope Itē notādū
ꝙ autor congrue dicit de
tempore quo inſiſtendū
eſt ortographie qm̄ ſci-
entia per exercitiū et ma
ximos labores acquiri-
tur. ad huiſmodi autem
temporis longitudo ac-
quiritur..

Oſtenſo primo gradu informationis iuuenum. hic ponit ſecundus. Et
diuiditur hec ꝑs in duas. Nā pmo autor ponit ſecundū gradū informatio
nis. Secundo oſtendit quāto tempore immorādum ſit fundamento de q̄
ad pn̄s ibi. Fundamentū aūt tenacitatem Et dt primo ſic. Pueri poſt lit
terarum ⁊ ſyllabarum cognitionem ſunt informandi in ſcientia Improbi
⁊ Didimi quaſi dicat pueri ſunt informandi in ſcientia que tractat de ſig-
nificatis vocabuloꝝ. Et debet etiam verbo tenus exponi

Notandū hic primo ꝙ ſcientia de ſignificatis terminoꝝ congrue dicitur
laborioſa Quia ſignificata dictionū ſunt multa. imo quaſi infinita Mo
do de infinitis facere certificationem difficile eſt valde et laborioſum

Iteȝ notādum. ꝙ Improbut ⁊ didimus fuerunt duo magiſtri. q̄ libros
quoſdā fecerūt iuuenibus congruos poſtq̄ꝫ cognouerunt litteras. ⁊ eas in
uicem coniūgere. ⁊ de illis loquitur autor in littera Item notandum ꝙ
inſtructio fienda iuuenibus in ſignificatis terminorum congrue dicitur e-
dificiū. quia puer tendere non poſſet ſine tali ad apicem ſcientiaꝝ. Unde ſci
endum ꝙ puer primo facilibus eſt inbuendus. qꝛ decliuum hȝ intellectum
et debilē q̄re de facilib9 gradatim ad difficilia ꝓcedet Item nota h ꝙ ī lrā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

ðꝛ latina traditio' ꝙ oportet vt ſignificata vocabuloꝝ debite exponantur id eſt ſm ideomatis exigentiā Eſt em̄ in cognitione ſermonis ſignificatiui omnis doctrinę principium Et ſic ptʒ teſtimonio phi primo poſteriorum volentis. qd nōis eſſe principium omnis doctrinę

Fundamēti autē tenacitatē oportet cō ſtituere Nec mēſtruoſo ſaltu phębes abeundū eſt Nec ſolari curſu tātū con firmandum Sed expleto mercurij in teruallo Eodēqꝫ fere duplicato diligē ter immorādum eſt Diligētia eī cuiuſ libʒ operis obtuſitas permollitur Se

Hoc oñdit ꝗꝫdiu ſit i/ morandum ſecundo gra dui ſcię dicēs ſic. Non eſt immorandū ſeu inſiſten dum ſecūdo gradui ſcien tię ꝑ vnum mēſeʒ. ſiue ꝑ curſum ſolis. hoc eſt per vnum annū Sed ꝗ̊uſqꝫ mercurius cuſruʒ ſuū cō pleuerit. qꝛ ī vocabuloꝝ cognitione ponere oʒ fū damentū. Et fiat hoc cū diligētia. qꝛ obtuſitas cuiuſlibet oꝑis mitigatur per diligentiam Notandum hic primo ꝙ autor ɔgrue dicit. In ſignifi/ catis vocabuloꝝ firmū oportet ſtatuere fundamentum. qꝛ ſicut ſe habʒ fū damentū in edificio. ſic ſe hʒ ɔgnitio vocabuloꝝ in diſciplinatione. edificiū autē habʒ ſic ſe reſpectu fundamenti ſui qđ ſine ipſo eſſe non poteſt immo ſciam acquirere volens neceſſarie imbui habʒ in terminorum cognitione. Dicit em̄ philoſophus primo elencoꝝ. Ignorantes ꝟtutes vocabulorūʒ de facili ꝑalogiſantur. Et ad lr̄am pn̄s exeplum quo dicit Fundamēti em̄ tenacitatē oportʒ in his conſtituere Eſt āt neceſſariū duplex. ſcʒ ſimpliciť dcm̄ ⁊ ex ſuppoſitione Modo hic eſt intelligendum de nccāriо ex ſuppoſi/ tione Qm̄ ſuppoſito ꝙ q̇s ſciam acq̊rere intēdat. oportet vt ſignificata ter minoꝝ cognoſcat eiuſdē Iteʒ notandū circa hoc qđ ðꝛ in textu (Nec mē ſtruoſo ſaltu phœbes) ꝙ mēſtruum. a quo mēſtruoſus a um ꝓcat infirmi/ tatē quā patiunť mulieres ſemel in menſe Vel mēſtruoſum p̄t ſignificare euentum rei in pluribus menſibus vel in ſingulis Sed mēſtruum ꝓprie ðꝛ collectō ſanguinis in matrice mulieris vnde nutriť fœtus in vtero matris Et eſt talis naturę ꝙ ſi fundať ſuꝑ radiceʒ arboris. arbor amplius nō creſ cet Quia ergo puer taʒ vili nutriť fomēto īpotētior eſt in iuuentute ꝗꝫ in ſenio Item nota ꝙ ꝑ hoc qđ in lr̄a ðꝛ (Interuallo mercurij ɔpleto) innu it autor ſ duos annos vel modico minus. Puer enim habet inſiſtere tāto tē pore vocabuloꝝ expōni. Item ꝑ hoc qđ ðꝛ in lr̄a (Diligentia cuiuſlibʒ o/ peris) vult autor oſtendere ꝙ nullus tam obtuſus eſſe poteſt quo ad inge/ niū. qn pōt acquirere ſciam qm̄ volenti proficere nihil eſt difficile.

Hic oſtendit qūo pueri ſunt informandi in doctrina. hoc eſt in autorita tibus poetaꝝ hic nominatim ſcriptoꝝ. vt ex inde capiant noticiam metro rum ⁊ diuerſoꝝ vocabuloꝝ dicēs ꝙ ī ſcientijs Senecę Lucani. ⁊ ceterorū poetaꝝ in lr̄a tactoꝝ ſunt iuuenes imbuendi quātum ad primum gradum ſcię. ⁊ ſunt hmōi indagāda ⁊ cellulę memoriali cōmendandę Notanduʒ hic ꝙ Boetius intendit hic iuuenes effici debere rhetores. et erudiri in mo ribus qđ ſumme ē oportunū. Iuxta illud Senece. in de forma vitę. de quo dam iuuene Cunctis eſto benignus pacis familiaribus. omnibus ęquus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

necę traditio Lucani inexpletio Vir/
gilij prolixitas Statij vrbanitas Du
ra flaccij trãſlatio Durior Parſij edi
tio Martiani non indigna leſio Naſo
nis diſcretio. ſunt indaganda Memo
rialiqꝫ cellulę cõmendanda. Ceterorū
autẽ philoſophorum ꝓut ingenij ſuffi
cit capacitas. nõ ſub ſilentio ẽ pretere

ad miſerandū pius. ad
ira tardus. in aduerſ' fir/
mus in proſperis caut'
Itẽ legit' ibidẽ de codex
eſto fugax viciorum tuo
rum. alioꝝ vero nõ, ſcru
tator Itẽ iuuenes pri
mo inſtruentur in dictis
Senecę. qui multas bo
nas cõpilauit epiſtolas.
in quibus iuuenes exem
plarit' ſunt inſtruendi Secundo inſtruentur in dictis Lucani. ipſe enim
deſcripſit bella romanorum quę cum hãnibale habuerunt. ſed morte ꝓuẽ/
tus nõ ꝯpleuit ea. Et ad h' innuendū dr in textu (Lucani inexpletio) Ter
cio in dictis Virgilij q̇ multa ⁊ prolixa cõpilauit Quarto in dictis Sta
tij. q̇ librum cõpoſuit de ritu ⁊ facetia. qd innuit' in lrã cum dr (Statij vr/
banitas) Quinto in doctrinis Flaccij qui alio noĩe dr. Horatius. vt dicet'
in textu. Dura flaccij tranſlatio Horatius enim trãſtulit epiſtolas in q̇/
bus reſeruat' natura gembici. Innuit enim in gręco quędam nomine Ar/
celeniū: qui carmen quoddã ꝯpilauit contra ſociū ſuū qui filiã ſuã ſibi ꝓ/
miſerat. attñ alteri eam copulauerat. Sexto in dictis. Parſij. qui libros
quoſdã ꝯpoſuit reprehenſorios. tam bonorū q̃ꝫ maloꝝ. quare in textu dr.
Durior parſij editio Septimo in doctrinis Martiani. qui etiam libros
ꝯpoſuit reprehenſibiles maloꝝ. quare in textu dr. Non indigna leſio marti/
ani Octauo in dictis Naſonis. q̇ cõpoſuit libros quoſdam de amore Et
licet propter naſi deformitatẽ dicebat' naſo. ꝓprio tamen nomine vocabat'
Ouidius Item circa hoc qd dr in textu Et memoriali cellulę cõmendan
da. Notandum ꝙ in capite homĩs tres ſunt cellulę. In prima quę eſt in an
teriori parte capitis viget ſenſus cõmunis et fantaſia. In ſecunda viget v'/
tus cogitatiua ſeu imaginatiua. In tecia q̄ eſt in poſteriori parte capitis
vbi reſeruant' ſpecies intelligibiles viget v'tus memoratiua. ſeu memoria.

Hic oſtendit ad quam ſciam ſit quarto procedendum. Et diuidit' hęc
pars in duas. Nam primo oſtendit qūo pueri ſunt informandi in rhetori
ca. Scdo ponit notabile ibi Cauendū ãt. Primo dicit ſic Scientia alio
rum philoſophoꝝ non eſt ꝑtermittenda. ſed ſtudioſe addiſcenda: quantū
ſuffert habilitas ĩtellectus. vt inde vigeat dictaminis ſerenitas. ⁊ metroꝝ
iocunditas. Subdit dicens Rhetorica Tullij ſummopere appetenda.

Notandum hic primo ꝙ duplex eſt rhetorica. ſcꝫ perſuaſiua quam tra/
didit Ariſtoteles. quę procedit probabiliter per duas ſpecies argumenta/
tionis ſcilicet per exemplum ⁊ enthimema. Et illa dicit' quędam pars lo/
ğicę. nec dicenda eſt niſi poſt logicam. Alia eſt rhetorica vſualis. ⁊ tractat
de ornatu mõ loq̄ndi. ⁊ illa tradit' in poetrla noub ⁊ veteii. in Laborinto
⁊ in alijs libris pluribus. Et cõgrue recõmẽdat hic autor rhetoricã. Tul
lij. qꝛ ſicut modicū valet viuere ſiue bene viuere. ſic etiam modicum valet
loqui ſine bene loqui et ornate. Secundo notandum quod autor hic
omnes poetas appellat philoſophos, quod tamẽ improprie facit, quoniã

philoſophi rem conſiderant ꝑ cauſas. poetę vero ſolummodo quātum ad vſum Itez notandum ꝙ autor per dictamen intelligit carmen proſaice ſcriptum. per metrum vero intelligit carmen metrice ſcriptum.

unda moralitas Ut ſic dictaminis ſententioſa vigeat ſerenitas ⁊ metrorum floreat iocunditas O ꝗ̄ Tullij venerabilis facunditas ſummis deſiderijs eſt collocanda. Cauendum eſt in huiuſmodi. ne vt Jocario ꝯtigit vo

¶ Hic ponit quoddam notabile circa ꝑdicta dicens. Non eſt immorandum diu nimis ſcientijs dictoꝝ poetaꝝ. ne ꝯtingat viciū qd̄ Jocario cō tingebat Unde ipe triginta annis inſudauit dictis poetarum prefatorum nec aduertentiam dedit vllam ad dicta aliorum. Cum autem debuit p̄eſſe mediocribus querebatur ſibi ab vno eoruz cuius vxor eneas Et reſpondebat ſe nunꝗ̄ inueniſſe in libris. quos tamen attente ſtuduit. Cōſimiliter et requiſitus a quodam diſcipuloruz ſuoꝝ: quanta eſſet prima ſyllaba iſtius dcōnis magiſter. dixit ꝙ acuto accentu deberet proferri. Eſſet enim abſurdum ꝙ prima tanti nominis abbreuiaret̄ Poſtea ꝓo de ſocio ad ſocium iuit petēs ab eis informari Subdit autor exclamando quantum temporis ⁊ laboris ille ꝑdidit Notādū hic primo ꝙ quidam ſunt qui in veritatis cognitione non poſſunt informari. ⁊ ſunt huiuſmodi duplices Quidam enim naturaliter tales ſunt et quidam conſuetudinaliter. vnde tales a natura habent cerebrum ineptum ita ꝙ habent intellectum depreſſum et minime eleuatum. Et illi nō bene poſſunt cognoſcere per ſe nota Qui autem conſuetudinaliter ſunt taliter imbuti in vna ſcientia eſtimantes ſe in alijs non poſſe proficere Quod tamen minis eſt verum quia ſecundum quod prius dictum eſt. volenti proficere nihil ē difficile Item notādū. Qꝫ Jocarius eſt ꝓpriū nomen viri qui triginta annis inſudabat dictis poetarum. Cū autez ſcholas regere tētaret dixit ſe dubitare cui⁹ vxor eēt Eneas. Erat eīn rex troyanorum immo dixit ſe nō inueniſſe in ſerenitate hemiſtigiorū virgilij. Unde hemiſtigiuz dicitur ab hemi. quod ē dimidium ⁊ ſtigos ꝟſus quaſi dimidius verſus

bis contingat Ipſe vero triginta annis ignorautiam ſuam predictorum philoſophorum gimnaſijs tradidit imbuendum: Cum autē dies vt preeſſet mediocrib⁹ aduenisſet ſe cuius eſſet Eneas vxor diutius dubitaſſe aſſere

bat: ꝙ nō in emiſtigiorū ꝟgilij ſerenitate inueniſſet Requiſitꝰ aūt a ſuorū q̄dam prima mgrī q̄liter ꝟſu vti poſſet. Rn̄dit. abſurdū ē tanti nōis primam breuiari ſed acuto accentu pronūciari Ecce quātum dnrę ceruicis obtuſitas tēporis perdidit ⁊ expenſę

COmpleto āt nō hmōi indebite gīnaſij rudimento ad maioris inquiſitionis ſcię luīa procedendum eſt. Scię inq̄ꝫ quam ſolam veri falſiq̄ꝫ nouimus indagatricem Solam quoqꝫ ſcientiā ſcientiarū titulo ſubtilitas obſtupantem ſubiecta. Hęc ē enim ſcalaris domina quę penetranti veſtiuꝫ natura ad ſcientiarum quarumlibet faſtigia prebet incrementa virtutum

Itē nota ꝑ illa lrā (durę ceruicis) ꝙ ceruix dr̄ vena q̄dā in collo ꝓcedens a cerebro. ⁊ terminat̄ in fine dorſi. ⁊ dr̄ quaſi cerebri via ſiue vis. ⁊ ſūmit̄ hic pro capite ſiue ꝓ collo A quo ceruicoſus idē quod ſuperbus Item cōtingo vno modo ideꝫ eſt qd̄ tango. vt vnꝰ aſſer contingit alterum id eſt tangit. Alio modo eſt idem quod euenio. et ita ſumitur hic Item triginta dr̄ q̄ſi tangentos. Unde gentos ſ̄t centum qn̄ p̄cedit n. Cum vero n nō p̄cedit tunc ſ̄t decem. Exēplū vbi n p̄cedit. vt quingenta. Exēplū vbi n nō p̄cedit. vt triginta quadraginta. vn̄ N ſi p̄cedat gentos cētum tibi ſignificabit. Si nō p̄cedat. decem tibi ſignificabit.

HIc boetius oñdit qñō ſcholares informati puerilibꝫ in alijs ſcientijs ſcꝫ in logica informandi ſunt. Et diuidit̄ hęc ꝑs in duas. Primo recommendat logicā. ſecundo oſtendit quo ordine ſit procedendum ad eam. ibi (Ad huius autem) Adhuc prima pars diuiditur in duas. Primo enim ponit intentum ꝑ modū ꝯtinuationis. Et cum hoc recōmendat logicam. ſcd̄o ſubiungit cauſam talis recōmendationis. ibi (Quidā aūt cognitiōe vl'ium. ⁊c.), dicens ſic Poſtq̄ꝫ ſcholaris perfecte eſt eruditus in doctrinis facilioribus. tunc procedendum eſt ad ſciētiam quę maioris eget inquiſitionis. videlicet ad logicam quę eſt ſcalaris domina. ⁊ veri falſiq̄ꝫ indagatrix. quę titulo ſubtilitatis aliaꝝ ſcientiaꝝ obſtupet. ſubiecta prebens virtutum incrementa ad ceteraꝝ principia ſcientiaꝝ Notandū hic primo ꝙ ex littera trahi poteſt triplex recōmendatio logicę Primo enī recōmendatur ex ſingulari veritatis inquiſitione. Cum dicitur inquiſitōnis Secundo ab habitus dignitate ſeu habitus cōmunitate ampliori Cū dicitur Scientię maioris. Tercio ex ſubtili modo procedendi Cum dicitur Quo penetranti veſtium natura Item nota ꝙ ſcientia prędicta ſcilicet de lingua. de litteris: poeſi. ſermonis ornatu. dicitur indumētum qꝛ cōue

nit rudib⁹.et nouis ſcholaribus in lumina procedere intendentibus
¶ Ubi notandū ꝙ logica et ꝗlibet alia ſcia dicit lumē intellectus quia il
luminat ꝑ ſciam. Intellectus eñ ignorās eſt ſicut oculus in tenebris poſi
tus Scientia enim eſt ꝑfectio intellectus. Et ideo dicit autor in textu (lu
mina) Quidā tñ textus hñt limina. Ubi notandū ꝙ principia congrue
dicuntur limina. Sicut enim ingreditur ad domuꝫ per limina.nec ſine eis
fieri poteſt ingreſſio.ſic nulla aggredi poteſt ſcia ſine principijs. Unde phi
loſophus ſcdo methaphiſice dicens. In foribus quis delinquet Itē no/
tandū.ꝙ logica cõgrue dr ſcia maioris acquiſitōis. Ipſa enim ſumme eſt
difficilis cū ſit de entibus rationis.quę ſunt ꝯgnitionis difficillime.

Item cū in lrā dr logica eſt indagatrix veri et falſi.non eſt intelligenduꝫ
quod in alijs ſcientijs non ſint veritas ⁊ falſitas.immo in qualibet ſcien/
tia ſunt principia et cõcluſiones ex quibus veritas ſequitur et falſitas.
¶ Item notandum quod logica congrue dr obſtupare ſubiecta ſcientiaꝝ
quia rectificat ea. Ipſa enim viam habet ad quarumlibet ſcientiaꝝ princi
pia Item notandum quod ꝯgrue dicit domina ſcalaris. Domina ꝗdeꝫ
quia domina ſubtilius viro emollit. Cum igitur logica ſubtilis ſit inue/
ſtigationis:merito vocatur domina. Scalaris auteꝫ domina vocat.quia
ſicut ꝑ ſcalam continuus fit aſcēſus ⁊ deſcēſus.taliter etiā fiet in logica
Primo enim deſcendit ad terminos et ad eoꝝ compoſitioneꝫ in ꝓpoſitōes
Et tercio ad ſyllogiſmos conſtituendos ꝑ ꝯpoſitionem procedit eorum.
Item nota quod logica ſimilatur veſti. Sicut eñ veſtis hoiem circun
dans tegit occulta in ipſo.qꝛ cęlat membroꝝ diſpoſitōem ⁊ ſi difformem
Sic logica cęlat occulta. Uidemus eñ maiorem cęlare cõcluſionem.quo
niam maiore poſita non ſtatim ſequitur concluſio Unde dicit philoſoph⁹
primo poſterioruꝫ.quod
maior añcedit concluſio
nem tempore. Sꝫ mino
re poſita ſequitur ſtatim
concluſio. Maior igit
propoſitio cęlat conclu/
ſionem.. Item logica
dicitur penetratiua. Nam ſicut lignum ꝗꝗ duꝝ penetrat acutum ꝑ cul/
tellum aut ſecuri.ita et ſi aliqđ fuerit difficile ꝑ logicā penetrat. Itē logi/
ca ſtabilit principia aliaꝝ ſciaꝝ. Sed hoc aliqs improbaret ſic. Subiec/
ta ſciāꝝ ſunt ꝓcognita ꝓmo poſterioꝝ.igit nõ pñt ſtabiliri Rñdet ꝙ ſubie
cta ſciaꝝ non pñt ſtabiliri ꝑ eā ſciam cuius ſunt ſubiecta.tamen bene per
ſcieutiam cõem.qualis eſt logica ⁊ methaphiſica.

**Quid enim cognitione vniuerſa/
lium lucidius:quę triuialium eſt ma/
giſtra quadruuialiū potentia.collate/
ralium autem virtutum plenitudo**

Poſita recõmendatione logicę ſubiūgit Boetius cām hmōi recõmen/
dationis dicens ſic. Dictum eſt prius logicā prebere incrementa ꝟtutum
ad pĩcipia aliaꝝ ſciaꝝ.cuius rõ eſt.qꝛ nihil eſt clari⁹ cognitione ꝗnꝗ vl'iū
ꝗ ē magiſtra ſciaꝝ tuialiū.⁊ potēcia ꝗdruuialiū.⁊ plenitudo virtutū colla
teraliū Notādū hic ꝙ vniuerſalium ꝯgnitōe id eſt modo ſciendi vniuer/
ſali omīs ſciēcię nihil eſt vtilius ⁊ lucidius..huiuſmodi autem moduꝫ tra
dit nobis logica. Quamuis enim logica ſit per ſe et primo ſcientia ſpecia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

lis .cõmunis enī eſſe non pōt(vt ſic)qꝛ non eſt de omni ente.ſed ſolummo/
do de entibus rationis.Qui tamen actus rationis ad omnia entia ſunt ap
plicabiles .Igitur logica ex conſequenti dicitꝛ eſſe ſcientia ꝯmunis. Dicitꝛ
autem logica magiſtra ſciaꝝ triuialium.potentia quadruuialium. pleni/
tudo virtutum collateralium.Quoniam in logica eſt conſiderare tria ſcȝ
ꝙ ipā eſt ſcientia iudicatiua.oꝑatiua.⁊ inuentiua. Quod ipſa ſit iudicati
ua patet per quod nouit vnuſquiſqȝ ſui ſciti aſſignare rationeȝ. per hoc no
uit econuerſo certus eſſe in ſuo ſcito.Aliquem vero certum eſſe in ſuo ſcito
eſt ipſum iudicare ſuum ſcitum.Cum igitur poteſt quis dare rationeȝ ſui
ſciti per logicam.Patet qꝛ logica ſit ſcientia iudicatiua.Quod etiam ſit
operatiua.Patet quia ipā docet actus rationis.ſcilicet diuidere. definire.
⁊ ſic de alijs.Sed ſcōm actum rationis omnes ſciētię procedunt Igitꝛ lo/
gica in omnibus ſcientijs eſt operatiua.Eſt etiam inuentiua.Docet etiā
qualitꝛ ꝑ notum deueniatur ad ignoti noticiam Procedere autem ꝑ notum
ad ignoti noticiā eſt ignoti noticiā īuenire.ergo logica eſt aliarum ſcientia
rum inuentiua

Quod ad huiuſmodi autem īperialis
dominę apicem hoc ordine ſcādenduȝ
eſt.In primis terminorum intrinſeca
cognitio.Eorūqȝ in propoſitione non
latens copulatio.propoſitionūqȝ non
indigni connexio ſunt aptāda. Termi
norū autem determinatiōes quas ſyn
cathegorematica appellamus memo/
raliter menti ſunt imprimendę: vtpote
quę ſophiſticę non parū deſeruiunt fā
taſię Horum autem noticiam me mi/
nimus Crebratium virum prudenteȝ
ſed non in hoc peritum quaſi indignā

Inſuꝑ ſciendum ꝙ licet logica in ſingulis ſcientijs do/
cet iudicare inuenire ⁊ o/
perari efficatius tamen
et principalius ſe habet
ad vnum ꝙ̄ ad aliud.
Vnde ſm iudicium per
prius comparatur triui
alib⁹ ſcȝ grammaticę et
rhetoricę ꝙ̄ alijs ſciētijs
Patet hoc. quoniam ꝑ
illud ſumitur iudicium
per quod accipitꝛ rei certi
tudo.ſed ꝑ logicam acci
pitur certitudo in rebus
grāmaticalibus.Quia
per ipſam in grāmatica
et rhetorica reddere poſſi
mus ſciti noſtri cauſam
Ergo logica eſt triuiali
um grammaticę ſcilicet
rhetoricę et ſuijpſius iu/
diciatiua.Ipſa autem eſt potentia idem principium operatiuum quadru/
uialium.qꝛ ſcōm potentiam operatiuā habet ſe logica per ꝑus ab quadru
uiales.Loquitꝛ aūt hic de potentia actiua.quę eſt principium operatiōis
trāſmutandi alterum inquātum alterum. ⁊ non de potentia paſſiua quę
eſt principium tranſmutandi ab altero. Eſt igitꝛ logica quadruuialium
ſciaꝝ oꝑatiua potentia.naȝ potentia operatina deſeruit ad duo ſcȝ ad for
mam ⁊ inſtrumentum.Secundum enim iſta duo dicimur oꝑari. Sed cū
ita eſt ꝙ logica docet inſtrumētum ſcȝ actus rationis ꝑ quos redduntur o/
mnes ſciētię quadruuiales.Igitur cū inſtrumenta in quadruuialibus ſciē
tijs ſunt a logico.⁊ potētia oꝑatiua reduci habet ad inſtrumentū.ſequitꝛ ꝙ

de diſciplina ſcholariū

logica eſt quadruuialiū ſciaꝝ oꝑatiua. Eſt etiā collateraliū ſciaꝝ plenitudo. q2 eſt ſcia inuentiua docēs ꝓcedere ꝑ notū ad noticiā ignoti. Et qa ſic inuenit ignotū igiꝶ logica eſt inuentiua. Unde ſciētie ſubalternate inueniunꝶ ſub alternantibus inuentis. Subalternatę enim poſteriores ſunt. Intelligamus autem logicam per ſubalternantem. Sed per ſubalternatas ſcientias collaterales.

Hic oſtēdit quo ordine ſit procedendū in logica dicens ſic. In logica ꝓcedendū eſt hoc mō. Primo acquirenda eſt intrīſeca cognitio terminorum. vt ſcʒ ſciaꝶ q̄ pñt eſſe ſubiecta ⁊ ṗdicata. Deñ ſciēdum eſt quomodo huiuſmodi poſſunt ordinari in propoſitiones. Et conſequenter quomodo propoſitiones ordinari poſſunt in ſyllogiſſimum. Deinde diligens fiet inquiſitio circa determinationes terminoꝝ. cuiuſmodi ſunt ſyncathegoremata. huiuſmodi enim multum deſeruiūt ſcię logicali prout deducit autor exēplārit de Crebratio q̄ licet in alijs ſciētijs fuerat peritus. non tamē in illis ſufficienter fuit imbutus. immo dixit artem ſophiſticam vix ſcientię relatu dignam. Quare vice quadam diſputationis a quodam ſu ozum in ea ɔfundebaꝶ. Et ergo a ſuoꝝ ſocioꝝ conſortio ſequeſtrabaꝶ. Quo facto quod prius ſpreuit poſtea ſociatim mendicabat. Notanduʒ hic. ꝙ determinatum proceſſum facere volens in logica primo ſtudebit cognoſcere terminos logicales puta ſubiectum ⁊ ṗdicatum. Nam ſicut littera eſt ṗmū in grāmatica. ſic ſubiectum et prędicatuʒ in logica prima ſunt menſura. Deinde debet ſcire qualiter ſunt hmōi ad inuicem cōponendi ad ꝓpōnum ɔbinationes. Deinceps qualiꝰ ꝓpōnes in formam ſyllogiſticam pñt inuicē cōbinari. Amplius diligenter ſtudebit habere noticiam determinatā ṫminoꝝ. vt ſunt ſyncathegoremata. q̄ in paruis logicalibus videlicet in ſuppoſitionibus et in alijs tractatibus Petri hiſpani habēꝶ.

Item autor ɔgrue dt noticiam terminoꝝ ad diſcendaʒ. notans per hoc ꝑfectam terminorum cognitionē. ne in primo logicalis proceſſus occurſu ɔtingat aberrare. Quoniā error modicꝰ in ṗncipio fit maximus in fine.

Itē dt ꝙ terminoꝝ copulatio in ꝓpōne non erit latens imo manifeſta quoniam in logica diuerſa ſubiecta ⁊ ṗdicata inuicem copulantur. Itē dt debite ɔponēdas in formā ſyllogiſticā. nō em̄ quęlibet ꝓpoſitio ɔponi pōt cum qualibet. Quinimmo ſcire oportet quid ſit vniuerſale. quid ſubalternans. quid ſubalternatum. quid accidens. ⁊ quid ſubſtantia. Item opus eſt ſcire ſyncathegoremata. vt ſunt omnis nullus. ⁊ ſic de alijs. Illo

ſcire ralatu ſub ſilētio preterijſſe. dic āt cōflictus adueniente eundem miſerrime ſophiſticatione ab his veniēte detentum et a ſuoꝝ collegio ſequeſtratuʒ. Quid vlterius pudoris anguſtia cōfuſus: id quod prius indignuʒ aſſerebat ſociatim mendicabat. Huius auteʒ imperialis herę fimbrijs dotata ſophiſtica petulanti anīo confuſa nugatorięqʒ loquacitatis eulogio peruſa. fu

rum em̃ ratione multę fiunt deceptões Ignorantes em̃ virtutes vocabu/lorum de facili paralogizantur

Hic oñdit qũo procedendũ eſt ad artem ſophiſticã. Et diuidit in tres ꝑtes. Nam primo facit quod dictum eſt. Secundo ponit notabile ibi(Ad iſtoꝝ) Tercio remouet dubiũ .ibi(Si vere bonę ſcię) Primo dr ſic Poſt ꝑdcãs ſcias procedendũ eſt ad ſciam ſophiſticã. quoniã ip̃a eſt locata in extremitatibus logicę Et ipſa procedit animo petulanti Et eſt fuco mulieris ꝑfuſa. Reſpicitq; alias nationes oblique. quam Alexander et nos cõmentauimus. Unde Boetius dicit ſe iſtam ſciam de greco in latinũ trãſtuliſſe. Et eſt magna cum diligentia appetenda

co mulieris perfuſa barbaras nationes obliquo ſidere reſpiciebat. quã cõmẽtarijs alexãdri et noſtris nouimus decoratã ⁊ tranſlatione ꝯfectã ſummo opere curandam ¶ Ad iſtoꝝ et ceterorum perfectõnem triplici ſolemus vti recordatione. Quaruz prima vocalis ſecunda mẽtalis tercia cõmunis. Vocalis ſophiſticum facit mentalis iudicem. Communis ſi continuata fuerit

Notandũ hic quod ſophiſtica in logicę extremitate dicit̃ poſita Ip̃a em̃ ſedet in logicę extremitatibus cum ſit ſciã apparens et nõ exiſtens Sophiſtica enim copioſa eſt ſcientia apparenti et nõ exiſtenti. propterea ſophiſtica ꝯparatur ad argumentationem verã. ſicut priuatio ad habitũ et ſicut obliquitas ad rectitudinem. Sicut ergo priuatio eſt poſterior habitu. ita ſophiſtica ſeq̃tur logicam. Igit̃ dicit̃ eſſe ſituata ĩ fimbrijs logicę Eſt autem ſophiſtica confuſa animo inordinato. ſeu petulanti ad modum meretricis petulantis Unde petulari verbum deponentale ſignificat actum venereum exercere Et ſecundum hoc dicit Ariſtoteles quarto methaphiſicę. ꝙ logica ⁊ ſophiſtica verſantur circa idem Differunt tamen deſiderio vitę. Dialecticus enim ordinat vitam ſuam ad veritatis inquiſitionem. Sophiſticus vero ad apparentiã. Item notandum ꝙ ſophiſtica dr perfuſa eulogio nugatorię loquacitatis. Quoniam ſophiſtici arguunt verbaliter et garrulant: veram non curantes ſcientiam. Et dicitur eulogium ab eu qd eſt bonum. ⁊ logos ſermo quaſi bonus ſermo Item ſophiſtica dicit̃ ꝑfuſa fuco. id eſt colore deceptiuo. Quoniam ſophiſtica vtens nititur decipere reducendo ad metam propter vanã gloriam acquirendaz. Unde fucus eſt color artificialis ſupadditus colori naturali. quo mulieres deformes perungunt vultus vt videantur ſpecioſę Eſt autem ſimilitudo. quoniã ſicut talis color verũ tegit colorem et naturalem. ſic ſophiſtica veritatem tegit. oſtendens eſſe qd non eſt Item ſciendũ qd ſophiſtica ſumma cũ diligentia eſt adipiſcenda. qm̃ ſophiſtica docẽs vera ẽ ſcientia Diſcimus enim eam vt nobis cauere valeamus per ipſam ne decipiamur a ſophiſtice arguentibus

de diſciplia Scholarium

Hic ponit qđdā notabile dicēs Quicūq₃ acquirere vult aliquam ſciētiā₃. triplici vtetur recordatione Quaꝝ ꝑma vocatur vocal' que ſc₃ ꝯgnoſ/
cere docet voces ⁊ dcōnes in ſe. nō autē vocum ſcata docet intelligere Secunda vocat̃ mentalis. q̃ ſc₃ docet rē cognoſcere ſicut eſt. Siue q̃ docet cog
noſcere dictionū ſignificata Notis ei vocib₉ addiſcere debet ſcholaris eaꝝ
ſcata. Tercia vocat̃ cōmunis. ſc₃ qñ habita vocū cognitione ⁊ eaꝝ expoſi
tio ne fit ipaꝝ adinuicē applicatio. Subdit ꝯſequēter ꝙ vocalis recorda/
tio tm̄mō facit ſcholarez apparentē Multas enī proferēdo voces fit ſcho
laris apparenter ſciens licet non exiſtat Sed mentalis recordatio facit in
telligentē Et talis ſi cōtinuata fuerit ꝑfectum facit ſcholarē. Item vo/
calis recordatio quādā generat cecitatem Per hmōi enī homo nō vid₃ in/
telligendo. cꝰuis aptitudinē habeat ad intelligendū. ſed mētalis verā gene

perfectum facit Vocalis cęcitatē. men
talis ſciam. cōmunis vſum. vſus autē
magiſtrum parare feſtinat Sicut eniz
prudētia ſine iuſticia parū vl' nihil pro
deſt Juſticia ꝟo ſine prudentia multū
Sic ſciā ſine vſu parū vel nihil ꝓdeſt

rat ſciam.. Et cōmunis
ſc₃ vocalis ⁊ mētalis ſil'
vſum generat ⁊ ꝓmpti/
tudinez Et ꝑ hmōi ſcho
laris tandē redditur dig
nus magiſterio Quoni
am ſicut ſcia virtutum
ſine ꝟtutū opatōe parū
prodeſt aut nihil Eſt ei
melius vnam agere vir/
tutem vt iuſticiā ſeu aliam q̃₃ omnes ſcire ꝟtutes. ⁊ ſm nullā opari ꝟtuo
ſe: ſm ph'm ꝑmo ethicoꝝ Sic ſcia pariformiter ſine applicatione ad vſuz
vel ſaltem in prompto habitu. nihil prodeſt aut parum Operari āt ꝑfcē
⁊ indeſinēter quaſi nō deficeret ſcia prodeſt multū abſq₃ ſcia Notādum
hic ꝑmo ꝙ recordatio vocalis facit hoiem apparēter ſcire. recordatio ſecun
dum vocū ſcatōes facit in dictis certitudinem. recordatio aūt ſm ſignifi/
cationes: vocū earūdēq₃ vſitationē facit ꝑfectiōem. Notandum ꝙ pru/
dentia in pñti textu non accipit̃ vt eſt vna ꝟtutum cardinalium q̃ eſt recta
ratō reꝝ agibilium. Sic enim omnes ꝟtutes morales prudētia dicuntur
Sed accipiunt̃ hic pro rei iuſte ſcientia Unde vult hic Boetius ſciaz rei
iuſtę paꝝ valere ſine iuſticia Sicut enī medicina parum valet ſine corpo/
ris regimine bono Corporis autem regimen bonū abſq₃ medicina multū
ſic etiam ſcia rei iuſtę paruz valet ſine iuſticia. Juſticia autē abſq₃ ſcia rei
iuſte multum Quoniam ſm ph'm. multi cōparantur iuſte. ſine tñ ſcia iuſti
cię. Itē in propoſito ꝑ vſum intelligitur actus multotiens iteratus.
Unde enim ſcia ſine vſu parum prodeſt Uerbi gratia. Scire gramma/
ticam. nō āt loqui grāmatice parum valet. Loqui āt grāmatice vſualiter
⁊ grāmaticā tñ ignorādo valet multum Generaliter ergo ſcientia ſine vſu
v₃ paꝝ. Uſus aūt ſine ſcia multū. Uſus etenī quēlibet in ſua facultate ef
ficit potentē. Quā obrē bene dixit victorinus Natura facit habilez. ars fa
cilem. vſus vero potentem.

Poſito quodam documēto remouet dubium dicēs ſic. Dictum ē ꝙ ad
ꝑfectōem ſcientiaꝝ ꝑdictaꝝ triplici oportet vti recordatiōe. Diceret ergo
aliquis quomodo hec oīa poterūt cognoſci. cum ſint difficilima ad cogno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

cenduꝫ. Reſpondens autor dicens ſic. Licet aliqͥs neq̄at in ꝑncipio oīa aꝑꝑrehendere. debet tamen gradatim aſcendere. Ita videlicet ꝙ primo vocalē cognitōem acq̄rere debet. poſtea mentalē. ⁊ tūc vlterius cōem. Et tandem ex his vnū debet facere cōtinuuꝫ ¶ Notandū hic ꝙ oratio in ꝓpoſito ſumit̄ ꝑ ſcia. Et nō vt eſt dcōnū ordinatio. Et nō eſt hic aliud oratio niſi doctrina ſeu ſcīa q̄ eſt habitus firmus ⁊ verus ꝑ dēmōſtratōem acquiſitus Item notādum ꝙ Boetius in textu d̄t gradatim ad denotādū ꝙ ſcientia ſucceſſiue acquiſita non eſt tam labilis ſicut ſcientia cito acquiſita.

Si vero bonę ſcientię tyrunculus. ſeriatim totam neq̄at complectere orationem. ſaltem primā capiat pronūciationem. donec gradatim aſcendendo continuum ꝓducere poſſit effectum

Uſis autem ſententijs leuitatum de ſpeculatiōe porphiriana: ſcilicet quinqꝫ vniuerſalium. quę ab ari//

Et cauſa huius naturalis eſt hęc. quia facil' apꝑhenſio prouenit ex humiditate organorū. Ut puta cerebri. impreſſio enim cito fit in humido. (vt notū eſt) Talis tamen multum eſt labilis. Tarda aūt alicuius rei aꝑꝑrehēſio et difficilis ꝓuenit ex organoꝝ ſiccitate. Unde in ſubſtantia dura et ſicca difficult' fit impreſſio figura ſigilli difficulter tn̄ hmōi remouet̄. Unde verbi gratia. in cera molli cito īprimit̄ figura ſigilli. etiā ⁊ cito p̄t remoueri Pariformit' homines hn̄tes cerebrum humidū ⁊ organa humida. cuiuſmōi ſunt ſanguinei ⁊ fleumatici cito apprehendūt ⁊ cito obliuiſcūtur. Homīes vero ſicca hn̄tes organa valde difficulter aꝑꝑrehendūt. ſed nō cito obliuiſcuntur. Et hęc eſt cā q̄re melācolici vt in plurimis meliores fiunt clerici. Quoniā licet rē aliquā difficult' aꝑꝑrehendāt. non tamē poſtq̄ꝫ apꝑhenſa fuerit de facili obliuiſcuntur.

Oſtenſo mō acquirendi grāmaticā. poetriā. rhetoricā vſualē ⁊ logicam in gn̄ali. conſequēter oñdit Boetius modū ⁊ ordinē acq̄rēdi logicam in ſpeciali. Et diuidit̄ in duas Nā ꝑmo facit qđ dcm̄ eſt. ſcđo reſpōdet tacite q̄ſtioni. ibi. Necdū hęc gerunt̄. Adhuc ꝑma diuidit̄ in duas. naꝫ ꝑmo facit qđ dcm̄ ē. ſcđo in ſpēali declarat cāꝫ ſui intēti. ibi O quātuꝫ vtilitatꝫ. Dicit igit̄ ꝑmo ſic. Poſtquā ſufficienter viſum fuerit de acq̄ſitione grāmaticę. poetrię. etiā et de modo acq̄rendi logicā in generali. vidēdū eſt de modo ⁊ ordine acquirēdi logicā in ſpeciali. Et eſt ordo iſte. poſtq̄ꝫ puer fuerit ſufficiēter informatus in ꝓdcis documentis. vlterius informabitur ſpecialit' in logica. Et ꝑmo audiet libꝝ porphirij. In quo habet̄ materia q̄nqꝫ vniuerſalium et eorum noticia. Deinde audiet librum predicamētorum. Et cauſa eſt. q: liber quinqꝫ vniuerſalium q̄ ab Ariſtotele vocantur monſtra. introductorius eſt ad cathegorias ꝓdicamentorum quę Boeti⁹ hic dicit ſe bis in ſuis ꝯmentarijs patefeciſſe Notandū hic ꝙ Ariſtoteles primo poſteriorum vocat vniuerſalia monſtra. deriſorie ad Platonem. et hoc ꝯgrue quoniam plato poſuit ipſa eſſe ideas ſcđm rem et rationem ſe/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

paratas a ſingularibus. Poſuit eñ ſpeciē humanā in aere vel in ſtella ſibi cōpari. Iſtud autem monſtrum vocatur quod non generatur ad ſimilitudinem ſue ſpeciei. Et per ꝯñs vniuerſalia cum ſint perpetua oportet ipſa eſſe alterius ſpeciei a ſingularibꝫ. hmōi enim ſtꝫ corruptibilia. incorruptibile autem ſimpliciter differt ſpecie a corruptibili.

ſtotele monſtra vocātur. attendenduz eſt. Ad ipſiꝰ cathegorias neceſſaria: q̄ luce clariꝰ i ꝯmentarijs bis patefecimꝰ. O quantū vtilitatis hētur ſi ineis intrinſeca cognoſcatur noticia

Non litteralis ſofronici facultas in vicio notanda eſt. Inꝗ̃ noſtra quoqꝫ

Item notādū ꝙ monſtꝝ ſcd̓o phiſi. dꝛ illud qd̓ indeterminate ſe habet ſecundū ſue ſpeciei diſpoſitionem. Ut ſi homo ſex habeat digitos in vna manu. Vel ſi homo ſit gibboſus. ſeu biceps dicitur eſſe monſtrum

Hic in ſpeciali reſumit ſeu declarat cauſaz ſui intenti. Et diuiditur in duas ꝑtes. Primo enim facit quod dictum eſt. ſecundo remouet dubium. ibi Non litteralis. Dat ergo cauſam quare liber Porphirij eſt audiendus ante librū ꝓdicamētoꝝ. et alios libros logicales. Unde ſine noticia quinqꝫ vniuerſalium nulla ſcīa ꝑfecte ſcitur. Oīs ſcīa eſt habitus concluſionis. in qua quidem concluſione proprium concludiť de ſpecie ꝑ definitionem ex genere ⁊ differentia integratam. Cum ergo ꝓut habeť in ꝓhemio quinqꝫ vniuerſalium porphirij. ſcīa vniuerſaliū multū ſit vtilis. immo neceſſaria ad definitōem ⁊ demonſtratōem. ſequiť ꝙ acquirenda eſt nedum ante ꝓdicamentoꝝ noticiā. quinimo etiā ⁊ ante alias q̄ſcūqꝫ ſcīas.

Notādū ꝙ autor notāter dꝛ (ſi intrīſeca) ad excludendum noticiā vocalem qualē habuit Sofronicus de qͥnqꝫ vniuerſalibꝫ. Talis enim nō ſufficit. ſed mentalis et cōis eoꝝ noticia dūtaxat eſt ſufficiens

Hic remouet dubium. dcm̄ eſt enim prius ꝙ poſtq̄ʒ ſcholaris ſufficiēter fuerit informatus in grāmatica. informādus ē in logica. Etiam dcm̄ eſt ꝙ ſcholaris ꝑmo audire debet Porphiriū. ⁊ liber ꝓdicamētoꝝ Ariſtotelis

Quereret ergo aliq̄s. cum diuerſi ordinauerūt diuerſa. ⁊ ſcripſerunt circa ꝓdicabilia Porphirij. et predicamenta Ariſtotelis. cuius eoꝝ opinioni ſtabit ſcholaris. Hoc dubium remouens dicit. ꝙ ſcholaris informandus in logica non condeſcendet dictis Sofronici. Sunt enim hmōi inutilia ⁊ vitio notanda. Cuius cauſa eſt. quia Sofronicus tantum vocalem habꝫ noticiam predicabilium. Sed ſtabit ſcholaris dictis noſtris. et precipue dictis Ariſtotelis. licet enim illa voce ſint tedioſa. ſententia tamen ſunt vtiliſſima.

Hic reſpondit tacite q̄ſtioni. Et diuidiť iſta ꝑs in duas. Primo facit quod dictum eſt. ſcd̓o ponit qd̓dam notabile. ibi Necdum hec geruntur. Dicit enim primo. dictum eſt doctrinaz Ariſtotelis forbe oſcurā. Diceret ergo aliquis. O boeti tranſlator fuiſti Ariſto. de greco in latinū. q̄re non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

fecıſti doctrinam eius ſatis planam. Reſpondet dicēs. ego malui fuire fi/

volūia ſtili ſtemate decorata. nō ſūt o//
mittenda. Ariſtotelis enī tota ſuccīcta
breuitas (voce licet tedioſa ſit) n̄ tn̄ ē i/
fructuoſa: Malui ꝟo fideli ſeruire trā
ſlatōi q̄ȝ arrogātię reprehēdi temerita
te Quid ei Ariſtotelis lucida ꝟitate ſe
renius. Necdū hęc gerūtur grāmaticę
fructuoſitas ē oblīq̄nda aliquo modo
Pet eā enī cuiuſlibet ſcīę ꝯmēdabilis

deli trāſlatōi q̄ȝ aliquid
noni apponendo temeri
tate arrogātię forſan re/
ꝑhendi. Vn̄ Boetius.
trāſtulit doctrinā. Ariſ.
ſicut eā īuenit q̄re ⁊ ſub
ꝯſilibꝫ tranſtulit eādem
Et huius ſignum eſt. q꜡
vbicunq̄ȝ non poterat in
uenire latinuȝ gręco cor
reſpondens ibi poſuit di
ctionem grecam
❡ Subdit quid verius
eſt et p̄clarius lucida ve/
ritate Ariſtotelis quaſi dicat nihil.

Hic ponit notabile dicēs ſic Scholaris tp̄e informationis ſuę in logi
ca. oculū ſp habebit ad grāmaticā. ne ipſam obliuiſcaꝛ. quoniā ſcīę cuiuſli
bet poſſeſſio p eā ꝯmēdaꝛ. Etiā rhetorica ad audienda p̄dcā nō ē omitten
da. imo ꝯtinue acq̄rēda. Et oībꝫ his acq̄ſitis inſudandū eſt ſcientijs q̄dru/
uialibꝫ. cuiuſmodi ſtꝫ muſica. arithmetica. geometria. ⁊ aſtronomia Cā q꜡
ſtudij ꝯtinuitas in eis generat florē. flos producit fructū. ⁊ hoc ſi dubita/
tio admixta fuerit tēpeſtiua. Dicit enī phus in p̄dicamentis. Dubitare de
ſingulis nō eſt inutile Notādū hic q꜡ grāmaticę fructuoſitas ea de cā nō
eſt oblinq̄nda. Qm̄ grāmatica vt Alanus d̄t in anticlaudiano docet te/
nellos infantes loqui. et ad loquēdū inſtruit Item d̄t idem ſicut logica di
rigit intellectum ne aberret rōciocinādo. ſic grāmatica dirigit intellectum
ne aberret ſermocinando. Item grāmatica docet ꝑcata vocabulorum
exprimere. ⁊ ſermonem pro
latū intelligere: Igitur
fructuoſitas eius nō eſt
oblinq̄nda Iteȝ Se
neca d̄t d̄ grāmatica hęc
eſt ſcīa q̄ apta omēs alię
ſcīę aperiunꝛ. Qua clau
ſa oēs alię ſcīę claudunꝛ
Itē d̄t Euſebius de e
adem Qui q̄rit alias ſci
entias ſine grāmatica q̄
rit ꝑminū ſine via. introi
tuȝ dom⁹ ſine ianua. pue
ruȝ ſine mr̄e. hmōi āt ſtꝫ

redditur poſſeſſio Rhetoricę q̄d ē lepos
quadruuialiū q̄ȝ honos ſtudij acq̄ſita
ꝯparatione nō hn̄t obmitti pro poſſe
In his aūt ſtudij ꝯteruitas florē gene
rat. fructū q̄ȝ parturit ſi ꝑmixta fuerit
dubitatio: et tempeſtiua
Viſis ſcholarium rudimentis et
virtutum incrementis Nunc de eo//
rū ſubiectione breuiter eſt ordiendum

impoſſibilia. q̄re et impoſſibile eſt alias acq̄rere ſcīas ſine grāmatica. vn̄ cō
cludiꝛ. q꜡ eius fructuoſitas nullatenus eſt oblinquenda Itē Alphorabi⁹
dicit in de ortu ſciaꝝ de grāmatica. Grāmatica ē ꝑfectiua veritatis ⁊ toti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

ns cognitionis ianua oīm**ꝫ** linguaꝝ errātiū metrū. ⁊ mēſura.

¶ Item notādū ꝙ quin**ꝫ** ſunt ab inq̄ſitōe ſcīētiaꝝ nos retrahentia. p̄mū eſt vita voluptuoſa ꝯſiſtens in delectatione ſꝫm guſtū ⁊ tactū. deditī enim ſenſibilibus nō dātes operā intellectualib**ꝫ** beſtijs ſunt ꝯformes Vn̄ hermeſtimogiſti antiquos ydeotas vitaꝫ ſenſualem diligentes increpans ait. Tales em̄ nulli humanoꝝ operā dederūt. ſed more pecorū vitam expenderunt. Secundum eſt vita ciuilis. quidam enim intantum ſe negocijs ſecularibus īmiſcent. ꝙ ad ſtudium ſunt inepti. Tertium eſt defcūs neceſſarioꝝ. Vn̄ ph̄s decio ethicoꝝ. Licet philoſophari ſit meli**ꝰ** q̄**ꝫ** ditari ſimpl**r**. tn̄ nō indigenti. Preterea alibi dt idē. ꝙ acq̄ſitis vite neceſſarijs antiq̄ ſacerdotes egypti ꝓpter ammirari ceperūt philoſophari. Paucis tn̄ philoſophus indiget. Paucis em̄ natura minimiſ**ꝫ** ꝯtenta eſt. Quartū eſt negociatio q̄ maxime eſt deteſtanda. Cū bonū aīe p̄cedit bonum corporis Homines em̄ pro bonis corporalib**ꝫ** maximos ſufferunt labores. potius tam̄ pro bonis aīe eſſet laborandum Sicut enim aīa nobilor eſt corpe. ſic ⁊ bona aīe bonis corpib**ꝫ** ſunt meliora Quītū eſt deſperatio. cū eniꝫ intellect**ꝰ** noſter de ſua natura ſit imp̄fectus. eo ꝙ ſe hꝫ a principio ſue creationis tā q̄**ꝫ** tabula raſa in qua nihil eſt depictū. depingibilis tn̄ ſcientijs ⁊ virtutib**ꝫ** Cum oē p̄fectibile naturaliter inclinet ad ſuam p̄fectionem. hmōi aūt inclinationem nō fruſtrari firmit**ꝰ** tenendum eſt. nec quocū**ꝫ** mō deſperādū.

Habito mō acq̄rendi ſciam a diſcipulo. Cōſeq̄nter determinat Boetius de ſubiectōe ⁊ obedientia diſcipulorū erga magiſtros ſuos. Et diuidit hec ꝑs in tres. in p̄ma ponit intentuꝫ. in ſecūda dt cām ſui intenti. ibi (Quoniā q̄ ſe non nouit) In tertia ponit impedimēta q̄bus impeditur diſcipulus a ſtudio. ibi (Non ſit autem diſcipulus) Primo dt ſic. Determinato de modo recipiendi ſciam a magiſtro. Conſequenter determinanduꝫ eſt de obediētia ⁊ ſubiectione ſcholariū ad magiſtros ſuos. Et ponit cām ſui intenti. Quoniam q̄cun**ꝫ** ſcholaris nō ſubiecerit ſe magiſtro ſuo nunq̄**ꝫ** efficit**r** magiſter. Miſeꝝ em̄ eſſet eū fieri magiſtrū qui nunq̄**ꝫ** nouit ſe eſſe magiſtrum. Subdit ꝙ ſcholariū ſb iectio ꝯſiſtere debet ī tribus. Prout etiam vult. Tullius ſecundo rhetorice. videlicet in attentione docilitate et beniuolentia. vt ꝑ hec tria poſſit ſcholaris ad ſciaꝝ fructū peruenire. Debet igitur ſcholaris eſſe attentus in exercitio attendendo dicta magiſtri ſui cum diligentia. Quoniam vt ſupra patuit obtuſitas cuiuſlibet operis permollitur diligentia. Unde ex/

¶ **Quoniam qui ſe non nouit ſubijci ſe non noſcit magiſtrari Miſerum eſſet eum fieri magiſtrum: qui nunquaꝫ nouit ſe eſſe diſcipulū. Debet aūt diſcipuli ſubiectio in tribus cōſiſtere. in attentione beniuolētia ⁊ docilitate. Ut ſit docilis ingenio: attentus in exercitio. beniuolus in aīo. Attētus in quaꝫ ad audiendū. docilis ad intelligenduꝫ beneuolus ad retinēdū: Iſta vero tria**

ercitiū eſt actus multotiens iteratus vel exercitus habitū inducens Erit etiā ſcholaris docilis. vn̄ ille dr̄ docilis qui de facile pōt recipere ſcientiam ſiue rei cognitionē.. Et differt a docibili. Vn̄ illud dr̄ docibile quod cito pt̄ doceri. Vn̄ docilitas cātur in diſcipulo qn̄ ſibi lucida p̄ponūť. vn̄ᵘ. Lucida cū breuib᷒ dociles ſunt reddere nata Erit ꝛ ſcholaris beniuolᵘ ſcʒ ad retinēdū audita a ſuo magiſtro et intellecta. Qm̄ in maliuolam animā non introibit ſapientia. Et ꝑ tāto cōtinue ſtudebit et attente. Sicut em̄ teſte pħo p̄mo ethicoꝝ. vna hyrundo nō facit ver. nec vna pulchra dies eſtatem. Ita nec vna opatio ꝟtuoſa facit ꝟtuoſum. Sic etiā vnū cū exercitiū ſcholariū nō ꝑducit ad fructum ſciētiaꝝ Et ob hoc dr̄ philoſophus alibi Scieutia feſtinata marceſcit mediocriter vero ſumpta creſcit inſiſtat igitur ſcholaris diligenter ſtudio ſuo ꝛ attente laborādo Erit etiā ſcholaris docilis ingenio Vn̄ ingeniū dr̄ q̄daʒ ꝟtus aīe q̄ differt ſe aliquis ad intelligibilia. Per tria em̄ p̄miſſa poteſt prouehi ad culmen ſcientiarum.

Quoniā qui ſe nō nouit ſubiici ꝛ ſe nō noſcʒ magiſtrari. miſerū eſſet eum fieri magiſtrū. qui nūq̄ꝫ nouit ſe eē diſcipulum Debʒ aūt diſcipuli ſubiectō in tribus ꝯſiſtere: in attentione beniuolētia et docilitate Vt ſit docilis ingenio. attentus in exercitio. beniuolus in aīo Attentus inquā ad audiendū. docilis ad intelligendū. beniuolus ad retinendum Iſta vero tria ad perfectioneʒ cō//

Hic oſtendit q̄dam impedimenta debitam ſubiectionem ſcholariuʒ impedientia. et ſunt quatuor. ſ. diſcolia. violentia. luxuria. ꝛ inconſtātia Primo docet de diſcolia. ſcđo de violētia ibi Non ſit āt diſcipulᵘ violentus. Tercio de luxuria. ibi. A luxurie feruore. Quarto de incōſtantia. ibi (Cū aūt diſcipulus) Primo ponit interp̄tatōem diſcoli in greco. ſecundo ponit eiᵘ deſcriptionem. ibi (Diſcolus aūt eſt. Et tercio oñdit ꝑ exēplū. ibi Quodā ꝓ tpe) Primo dr̄ ſic. Scholaris nō ſit diſculus. qr̄ diſculus interp̄tať q̄ſi ſepatus a ſcholis. Et ſchola dr̄ a ſcholon grece qđ eſt vacatio. i. intentio latine Dicit ergo diſcolus q̄ſi diuiſᵘ a vacatōe ſcholaſtica. i. ſeparatus a continuo labore et exercitio ſcholaſtico. tunc ſubdēs deſcriptionē diſcoli dicit

currūt permutati. Nō ſit aūt ſcholaris diſcolus. diſculus aūt dicitur quaſi a ſchola diuiſus. ſcholō grece dicitur vacatio latine. inde diſcolus qua a vacatōe diuiſus. Diſcolᵘ aūt eſt q̄ diſcurrit ꝑ vicos ēt plateas. per tabernas et meretricū cellulas. per publica ſpectacula. ꝑ pompas et coreas: ꝑ cōmeſſationes et ꝑ publicas cenas. ꝛ hoc oculis vagantibus effrenataq̄ꝫ lingua petu//lanti animo. vultu incompoſito. Om

de diſciplīa Scholarium

Diſculus eſt q̇ currit ꝑ plateas.ꝑ tabernas.ꝑ domūculas meretricū. per
publica ſpectacula.per ſuperbas ſocietates:per choꝛeas.per cōmeſſatio/
num frequētationes, per
turpes et publicas ſocie
etates. Et hoc vagabū
dis ocul'.irrōnabili aꝑpe
titu.effrenata ligua lux/
urioſo ⁊ incōſtāti anio.
Ex qb) hitis ſchole poſt
ponūt.tūc ibi(Quodaꝫ
ꝓo tpe.h declarat qd̄ dix
it ꝑ exēplū dicēs ſic cū cā
ſanitatis recuꝑande trā/
ſtuli me ad frācīā ꝓpter
aeris intēperiem. Etiam pꝛopter facetiam gallicoꝝ.et pios affatos dn̄aꝝ
vt recolo videbam multos diſculos in ciuitate parienſi.etiam in eadē ciui
tate aliquos vidi ſcholares diligentes.ſed paucos. Etiam ꝙ nō ꝓfecerunt
ea de cā.qꝛ nō aderāt fideliter eos inſtruentes in phia.qꝛ eoꝝ magiſtri debi
liter fuerūt fundati Vidi etiam aliq̄s britōes rhomā ꝑgentes cā melius ꝓ
ficiſcendi.ibidē q̇ magnas incurrūret expenſas et fruſtra.quibus grauiter
ꝯdolui. Sciebā eīm ꝙ rhome nō tā valens erat ſtudiū ſicut pariſius.lꝫ ſtu
diū atheniēſe excellabat ſtudiū pariſienſe.ad qd̄ tn̄ ſe non trāſtulerūt.imo
ſi tales ꝓpꝛijs māſiſſent in ꝑtibus.⁊ meo vſi fuiſſent ꝯſilio.⁊ dimiſiſſent in
utilia. Lucrecij volumina.cū nō erant niſi fabulę inutiles.nō tm̄ tēpoꝛis
ꝑdidiſſent ⁊ expēſe Etiā
ī eadē ciuitate vidi pau
cos almanos titulo ma
giſterij intitulari. Etiaꝫ
vidi aliq̄s hybernos in
ſcietijs.ꝓhibitis mgr̄ari
ſcꝫ in necromātia geomā
tia pyꝛomātia ⁊c̄.et Eti
am videbā ibidē in ciui/
tate rhomāa poſtmodū
de ſcholarib) lippiētibꝰ ⁊
fluentes oculos hn̄tibꝰ.
Sꝫ q̄ dcā ſunt de ṗdicto
exemplo ſufficiant.

nibꝰ iſtis ſchola poſtpnitur Quodam
ꝓo tpe cū cā ſanitatis recuꝑādę ⁊ ob a
eris intēperiē Rituſq́ʒ galloꝝ facetos
matronarūq́ʒ pios affatus.ad galliaꝫ
trāſtuliſſemꝰ.multos diſcolos (vt me
mimus) viſu recepimꝰ in ciuitate. Iu
lij ceſaris.q̄ pariſiꝰ nūcupatur.ml'tos
āt artes mendicare ꝓſpeximꝰ.null' eis
pocula phię miſtrātibus Flauos vero
bꝛitannos ſtudio pꝛecio rhomā ꝯmeā
tes q̇bꝰ grauiter ꝯdoluimꝰ.atheniēſiū
ſcintillulis minime paſcebantur. Luꝫ
gallica facetia grecari inceperūt Sed
aliud q̄ʒ toꝛtuoſa lucrecij volumina in
ꝑtibus ſuis inueniſſent ꝯſilio nr̄o non
tm̄ ꝑdidiſſent tpis germanici furoꝛis
paucos inſpeximus intitulari Magi
ce autē illuſionis hybernię magiſtrari
multos vidimꝰ de noſtris lippientibꝰ
pariter ⁊ conuulſis Sed hec hactenus
ſufficiant ❡ Non ſit etiam diſcipu/
lus violentus. violentię autem albinꝰ
albei filius in exemplis pꝛodeat. qui

❡ Hic ponit ſcd̄ꝫ deter
minatę ſubiectōis ſcho/
larium.et eſt violētia di
cens ſic. Scholaris non
debꝫ īferre mgr̄o ſuo ob
pꝛobꝛium.ſicut fecit albinus.q̇ multū erat dilectus a parētibus.potiꝰ tn̄
fuit ṗcurſoꝛ iniquitatis Cū eīm magiſter ſuꝰ grilliꝰ legebat balbutiēdo.in

iecit ipſe manus violētas in caput eius venerabilē maculādo caniciē fedo
pedū ſuoꝝ acceſſu. Subdit cām huius. qꝛ albinus totū ꝯphēdere nō potu
it qđ mgr̄ ſuus legebat. qꝛ bonā nō hēbat facūdiā. Concludēdo dr̄. Heu
q̄ꝫtum dedecus. q̄ntuſqꝫ malignitatis acceſſus diſcipuli in caput ſui mgr̄i
Gaudeat igiṫ. Nero de tanto herede. ſcꝫ albino et Anicus de tam coinqui/
nato gaudeat ſucceſſore. Grillius gaudeat a ꝑpetitu Senecę cū Socrate.
Subdit. ille nō ē dignus ſcia q̄ offendit doctorē ſciē. Notandū hic ꝙ vi
olentia quę hic ponitur ſcḋm impedimētum determinatę ſubiectōis definiri
nō pōt niſi per motum violētum. Eſt autē motus violētus receſſus a q̄e/
te naturali. vt ſi lapis naturaliter moueretur dū deret deorſuꝫ. Cum oē graue
naturaliṫ tēdit deorſum. Si vero ſurſuꝫ proijciatur recedit a quiete naturali

cū eſſet filius dilectionis: magis tn̄ in
iquitatis precurſor. mgrō ſuo Grillio
q̄nqꝫ balbutiēti manus īiecit violētas
ꝛ ſceleratas. canā ac venerabilē ei⁹ ca
niciē fedo pedū maculauit acceſſu. Que
tāti ſceleris cā ad primā aeris ip̄reſſio
nez totā nequit ꝯprehēdere ꝯſtitutōeꝫ
Proch dedec⁹. proch īfelicis diſcipuli
in caput felicitatis exceſſus. Tā ſcelera
co nero gaudeat herede. tā coinq̄nato
ſuo anicus ſucceſſore. Grillius cum
Socrate Senecęqꝫ gaudeat ꝑpetitu

ꝛ dr̄ talis ꝓiectō motus
violēt⁹. ſcḋm h̄ pt̄ violen/
tia hic intēta ſic deſcribi.
Violentia eſt receſſus a
detminata q̄ete. q̄ q̄dem
quies ꝯſiſtit in detmina
ta diſcipuloꝝ ſubiectiōe
erga magiſtrum. Et po/
nit Boeti⁹ exēplū violē
tię de albino. prout pꝫ in
lrā. Itē notādū ꝙ albi
nus hebetis fuit ingenij
ꝛ mgr̄ ſuus grillius bal/
butiēs. Et ſic albin⁹ q̄n
qꝫ eum non intellexit in
ꝓma ꝓlatione. q̄re ipm
inuaſit venerabilem ei⁹
conculcando caniciem. et exponi pōt hoc dupliciṫ. Uno mō qꝛ grilli⁹ actu
erat ſenex et canus in crinib⁹. Alio mō qꝛ fuit hō diſcretus ſicut cani eē ſo/
lēt. Notādū ꝙ nero ꝓut recitat boeti⁹. iij. de ꝯſolatōe fuit hō nephādus
et criminoſus. vñ q̄dā vice magnū videre cupiens ignē ciuitatē rhomanaꝫ
incendi fecit. Itē videre volebat locū in quo requieuerat in vtero materno.
ꝛ fecit matrem ſuā interfici. Itē ſcire affectabat q̄ꝫtum doloris paterētur
mulieres tpe ꝑtus. et fecit vocare medicos vt eoꝝ ꝯcilio hr̄e poſſet illi⁹ ex/
perientiā. Un̄ medici miniſtrabāt ei potionē vñ gn̄abantur ranę. Et ſic ī vē
tre magnos ſuſtinebat dolores. a q̄bus tpe modico paſſus volebat deſuꝑ
liberari. q̄re medici dederūt ſibi potionē. vñ ad vomitū prouocabatur et ſic
ranas euomuit. Dixitqꝫ ad medicos. vñ ꝓueniret eum ranas euomere. Reſ
pōderūt ꝙ fructus ad maturꝝ tps nondū ꝑuenerat. Et ſic natura ꝓduxit
melius qđ potuit. Itē occidit Senecā mgr̄m ſuum. vñ qꝛ ſepius corri/
piebat eū de vicijs inuidebat ipm. ꝛ vice q̄dā dixit ſibi. Elige tibi mortem
quā libentius volueris ſubiere. Seneca vero ſciēs euꝫ euadere nō poſſe eli
gebat diſponi in balneo. ꝛ ibi fecit ſe minui in mediana. et expirauit. Et
ergo dicitur ſeneca quaſi ſe necans. Item notandum. ꝙ Anicus etiā
erat homo malignus. Unde ipſe erat diſcipulus ſocratis viri chriſtiani.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

vnū verū deū colentis Ipe āt cogere volebat eū ad ſacrificandū dijs qđ dū recuſabat accuſabat eū corā rege. q̄ fecit eum vocari ad ſuā p̄ntiam ⁊ fecit eū bibere venenū in noīe ſui dei. qđ nihil ſibi nocebat. poſtea ꝓo fecit eū bibere venenū in noīe idoloꝝ. Et hoc fcō intoxicatus expirauit.

Non eſt dignus ſciētia qui ſcientie inſurgit preceptori.

Luxurie feruore quis diſcipulus ſtudeat ſe alienare Quā triplici diuiſerūt ſatyrici partitōne Quādam in ornatu veſtiū dicentes ꝯſiſtere aliā in coitu. terciā guloſitatis aſſiſtricem Cuiuſlibet rabie fetulenta frequēter nomuimus laborare ſubiectos.

Hic ponit terciū impedimentum ſubiectōnem ſcholariū erga mgr̄os ſuos impediēs qđ eſt luxuria. Et diuidit. naz p̄mo diuidit luxuriā in t̄s ſpecies Scđo ꝓſequit ponēdo exemplū ibi. cōtumelioſo coitus appetit dicens. Diſcipulus volēs proficere in ſciētijs cauebit ſibi a feruore luxurie quā diuiſerūt ſatyrici in tres ſpēs. Prima conſiſtit in ornatu veſtiū. ſcđa in coitu. et tercia in ſupfluitatibus cibi et potus Tunc reddit cām quare ſcholaris abſtinebit a luxuria dicens.. Videmus multos luxurie ſubiectos tandā incidere in rabiem Notādū hic ꝙ ſcholares ea de cauſa cauebunt ſibi a luxuria. qꝛ ꝓficere volentes in ſciētijs q̄ꝫ tem habebūt mētē. ita ꝙ rōem habeāt ꝯſtantē. Etiā erūt abſoluti a paſſionibꝫ corpis. ſicut ſcꝫ amor ⁊ timor. luxurie āt inſiſtentes aīm hn̄t incōſtātem. et paſſionibus corpis ſunt occupati. Hmōi āt corpis paſſiones cum luxuria mētē faciunt inquietem et inconſtantē. quare ſcholares ꝓficere volentes abſtinebūt ſe a luxuria Notādum ꝙ luxuria ſm ſcm̄ Thomā ē ex immūdis deſiderijs prouenięns lubrica mētis et carnis proſtitutio. vel aliter definitur Luxuria eſt libidinoſe mentis appetitus. Appetitus q̄dē qui eſt ex cōſenſu rationis. Talis enim appetitus eſt mortale peccatuz dū rō non cohibet hmōi appetitum. cum tn̄ poſſit cohibere. Sunt autem luxurie octo ſpēs ſeu dr̄e. Prima eſt fornicatō. et eſt ſoluti cū ſoluta. Secūda eſt meretriciū. ⁊ fit illa duplicit̄. ſcꝫ vanā libidinē cuz diuerſis ſectādo Aut cū publica cōcubando. Tercia eſt adulterium quo coniugalis thorus violatur. Quarta ſtuprum. quo ꝟginalis integritas corrūpit̄. Quinta ſacrilegium. quo ꝯtinentia deo ſacrata ledit̄. Sexta eſt inceſtus quo vinculuz ꝯſanguitatis vel ꝯpaternitatis corrūpit̄.. Septima eſt peccatum contra naturā ſeu zodomia quo naturalis vſus coeundi ꝑuertitur. Eſt autē oīe peccatū cōtra naturam ſpēi. Unde notandū ꝙ pccōꝝ aliud eſt contra naturam gn̄is. aliud ꝯtra naturā ſpēi. Secundo modo omne peccatū mortale eſt cōtra naturā. quia in rationali patre ſyndericis omni pccō remurmurat ſed p̄mo mō peccm̄ zodomię eſt ꝯtra naturā. Nō ſolū em̄ in homīe ſed etiā in beſtijs diuerſi ſexus q̄ in coitu conueniunt. Et ſi alio mod contingit ꝯtra naturā generis eſt. Octaua ſpēs luxurię dr̄ eſſe libidinoſus coitus ꝯiugalis. hic aūt multiplicit̄ accipit̄. quidam enim eſt licitus. aliꝰ fragilis. alius impetuoſus. Licitus eſt triplex. vt quando fit cauſa prolis ad

cultū dei. Uel cā reddendi debitū. vel cā fornicatōis vitande. nō in ſe ſed in
coniuge. Primus eſt pietatis. Secundus iuſticie. Tercius vero cautele
Et is nullum dr̄ eſſe pctm̄ Fragilis coitus cōiugalis eſt dum fit cā delec/
tationis Et eſt diſtinguēdū. Quia vel amaor ipſius delectatōis ꝑponitur
deo. ⁊ ſic pctm̄ mortale eſt Aut poſtponit̃ dō. ⁊ ſic veniale eſt Sed impetu
oſus cōiugalis eſt. q̄ ex ſola libidine ꝓueniens. metas honeſtatis et rōnis
trāſcendit Et fit quinqȝ modis. Primo modo cū fit cā ſatiandi libidinem
ꝑ meretricia blāditiua. Scdo cū fit ꝯtra naturalē modum. Tercio cuȝ fit
tpe prohibito. Quarto cū fit loco ꝓhito Quīto cū accedit̃ ad ꝑgnantem
vicinā partui. vel q̄ eſt in fluxu mēſtrui. Sed vt autor innuit in littera. ſa
tyrici hoc eſt rephēdſores vicioꝝ diuiſerūt luxuriā in tres ꝑtes. Quandam
in coitu. de qua dcm̄ eſt. Quandā in veſtiū ornatu Et terciaȝ in guloſitate
dicentes ꝯſiſtere Unde ſatyricus dr̄ a ſatyra. et eſt arbor q̄daȝ calida libi/
dinis exſiccatiua. Iñ ſatyricus. i. libidinoſus. aut libidinoſoꝝ rephenſor
Hec āt luxuria pro qualibet eius ſpē ſeu parte eſt determinate ſubiectiōis
ſcholariū erga ſuos magiſtros impeditiua. q̄re ꝑcipue a ſcholaribus ē vi/
tanda. Item luxuria nocet corꝑi et aīe. Hoīeȝ eīn debilitat. vires eneruat
aīm īpedit. corꝑis ꝯſumit diſpōem. bona exteriora annihilat. etiā nocet o/
culis. qm̄ luxurioſi frequēter hn̄t oculos rubicūdos ⁊ lippiētes. Et tāgunt̃
ꝓprietates ꝑdcē in his metris. Fœīa corpus. opes aīam. vis lūia voces De
ſtruit annihilat. necat. eripit. orbat. acerbat Itē ingeniū. mores. aīam vim
ſenſus honores. Tot ꝑdit vere bona clericus in muliere Itē dr̄ ī textu (foe
culenta rabie) Et ꝯuenienter. qm̄ ſm medicos nimia luxuria cauſat debi
litatem cerebri Et ſic. hō debilitat̃ in capite. Et ſic q̄ frequent̃ vtunt̃ luxu
ria fiūt demētes et furibundi. q̄re a luxuria abſtinendū eſt. Un̄ phus in q̄/
dam epl'a ad Albinum ſic. inquit O clemens īꝑator. nō inclina te ad coitū
qr eſt ꝓprietas porcoꝝ. et actus brutoꝝ. Scio imo ꝙ eſt corꝑis deſtructio
vite breuiatio. ꝟtutū corruptio. legis trāſgreſſio. maloꝝ moꝝ generatio.
Etiā ꝑ nimiū coitū impedit̃ digeſtio nutrimēti Etiam ſequitur inhabili/
tatio ſiue organoꝝ indiſpoſitio. et principaliter cerebri.. Et luxuria dr̄ ꝓ
prietas porcoꝝ propter eius immūdiciā. Quia ſi natura tantā nō appoſu/
iſſet delectatioem ad actum luxurie. nullus talem ꝑficeret

Cōtumelioſo coitus appetitu ſangui/
neum lucretij filiuȝ zenonis diſcipulū
oīs rhoma fleuit inuſitatū Ortā clariſ
ſimus ortꝰ natalibꝰ quātitatis ꝓcere
q̄litatis ſanguinee mire ſiq̄dē eloquen
tie. ꝑſpicacis ingenij Sȝ quottidiāis ⁊
vltra debitū nature nuptijs gaudebat
prēpenam drñte patrimonium paren/

Item notandū. ꝙ orna
tus veſtiū ſiue guloſitas
nō dr̄ actus luxurie for/
maliter vel eſſentialit̃. ſȝ
cāliter ⁊ diſpoſitiue. hō ei
hn̄s pulchra veſtimēta ⁊
ſingulis in mēbris diſpo
ſitus citiꝰ ad luxuriā in/
ſtigatur Et mulieres in
tali potiꝰ delectant̃. qua
re ⁊ talē ſepius alliciūte
Etiā guloſitas diſpōi
et cauſat luxuriam Iu/
xta illud commune dictum. Luxuriat raro non bene paſta caro. Et ſic

De diſciplina ſcholariū

ꝑ oppoſitum hō crapuloſus. ſepe' ꝯmittit luxuriam

Tunc ibi (Contumelioſo coitus)

tūqꝫ ceſus illicite conſumebat: Lūctiſ qꝫ zelotipijs iminebat. aleis autem et meretricum cellulis ſp inhiabat. pro// prio nō deſtitutus pruritu. a pntibus eiectus. ab inimicis ⁊ conſortibus de ſtitutus Creditoribus vndiqꝫ fatiga// tus. notis et ignotis furti ſtuduit aſſi// ſtere. a crucis āguſtijs creberrime a pa tre redēptus eſt Ultimo cū pntis penu ria redemi non potuit Eundēqꝫ ad eū lachrymis venire cōpellebat. oſculūqꝫ ab eo voce querula petebat. Pietatis autem monitione filij petitio prēm ere pit Erectiqꝫ filius naſum morſu acutiſ ſimo ſecuit dicēs. Quare a meis malis erroribus incaſtigatus euaſi Ut quid magiſtri mei documētis non obediui ſocioſqꝫ meos cōtempſi Filij patrez ca ſtigationi neceſſe eſt indulgere. magi// ſtrūqꝫ mores diſcipulum informare

¶ Ecce qꝫ meretricū deteſtabilis eſt in curſus Eſt em̄ meretrix nonaria. infer ni ianua: via iniquitatis.. ſcorpionis

Hic ꝑ exemplū ꝯfirmat dictum ſuū. ꝙ ſcz nullus exerceat actū libidinis dicens ſic Tota ciuitas rhomana de fluit fileiū Lucretij ꝗ fuit filius ſanguine' orꝰ de pntibꝰ nobilibꝰ. ⁊ ha buit corpus bñ diſpoſi/ tum. Et erat facūdꝰ et i genioſus. Nimis āt inſi ſtebat luxurię ꝯſumēdo bona pntū ſuorum cum meretricibus et taxillis illicite. ſic ꝙ tandez a cō ſortio ſuo deſtituebatur. qñ ſcz amplius expende re non valebat ⁊ quoti/ die vexabat a creditori/ bus ſuis tandem ꝓ furto nō potēs plura' acqrere. fu/ rari incepit. imo patꝰ ſuꝰ eum a patibulo ſepiꝰ re/ demit. Patre vero eiꝰ to taliter depaupato ꝑ ipꝫ et ex ꝯñti ꝑ illū amplius redemi non potuit. Ad ductus tandē ad patibu lum. voce q̄rula oſculū a pře ſuo petebat. Et pře ſuo ex pietate moto pa/ terna. oſculūqꝫ pbente morſu acutiſſimo ſecuti eius naſum in hec pꝛñ/ pens ꝟba. Pater q̄re nō correxiſti me tpe errorū meoꝝ puerilium. quare me non ꝑmiſiſti docum̄ tis magiſtri mei obedire et q̄re te nō ꝓhibente ſocios meos ꝯtēpſi. q̄ſi dicat hec oia mihi prouene/ runt ex ꝙ nō correxiſti me tpe determinato. Ad dandū igitur alijs exemplū vt corrigant filios exceſſiuos amputaui vobis naſum veſtꝝ.

¶ Subdit autor neceſſe eſt patrem intendere correctioni filiorum ſuorū. Et magiſtrum ſuos diſcipulos moribus bonis informare

Notandū hic quod vt patet in textu neceſſe eſt patrē intendere correc tioni filiorum ſuorum. Ratio eſt qꝛ teſte phō. non paꝝ differt iuuenem ſic vel ſic aſſueſci. Pueri ei ꝑ correctōez a prauis moribꝰ reuocati q̄ndā ſibi aſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

ſumūt habitū boni. Incorrecti ꝟo in vitia ſe declinantes habitum aḡrunt vitij. Qđ poeta attēdens hortaẗ pr̄es ad correctōes filioꝝ. hoc mō Lucretij caſum pater horre. non ſine natum Incaſtigatum. ſi nō vis pardere naſum.

Prius docuit autoꝛ fugam luxurię. hic proſeqēdo intentum docet fugam meretricū dicēs ſic. Quāta mala proueniūt de meretricū acceſſibꝫ Et deſcribit meretricē ſic. Meretrix eſt nonaria. ianua inferni. via iniquitatꝭ ſcorpionis ꝑcuſſio. viſcariū ſceleris. ꝛ puteus interitus Addit autoꝛ ꝙ ſi ſit aliqua alia ſpēs luxurie q̄ ſcꝫ non eſt in coitu viri cū muliere. ſꝫ ſolū in coitu viri cum viro. illa eſt deterioꝛ quolibet peccato. qđ ꝑ luxuriam fieri p̄t.

Subdit ꝙ nocumētum puenīēs cholaribus a luxuria q̄ in coitu conſiſtit ptꝫ de iacinctio ꝛ iouino viris prudentiſſimis. q̄ potius volebāt mori. q̄ꝫ vicio p̄dcō ſuccūbere Notādum hic primo ꝙ meretrix pro tanto dꝛ nonaria. qꝛ antiquitus meretrix ꝯparere nō potuit in loco cōi an̄ nonaꝫ

Itē ꝯgrue meretrix dꝛ ianua īferni. qꝛ ꝯuerſans cū meretricibꝫ bona negligit oꝑa Et iō talis ad infernū habet inclinationem ꝑ eaſdē. Quare meretrix ꝯgrue diciẗ via ſiue ianua ducens ad infernuꝫ. Item diciẗ via iniq̄tatis. qꝛ nunq̄ꝫ ſuadet ad bonū. ſed potius ad mala q̄uis peragēda. Item dꝛ ſcorpionis ꝑcuſſio. vn̄ ſcorpio dꝛ qđdā aīal ore lingens et cauda pūgens.. Pariformiẗ ꝛ meretrix lingit. i. dulcia ꝟba ꝓfert q̄bꝫ ſecū ꝯuerſantes decipiunẗ. Pūgit āt cū cauda. qꝛ ducit hoīes ad multa ꝑicula. ſic ꝙ hō ꝑ ea nedum deſtruit corpus. verū etiā ꝛ totam ſuā ꝯſumit ſubſtātiā. et cū h̄ amittit honorem Item cōgrue dꝛ puteus interit⁹. qꝛ eſt fouea mortis Vn̄ cū meretricibꝫ ꝯtinue cōuerſantes cadunt freq̄nẗ ad foueā mortꝭ nedū corꝑalis verū etiā ꝛ ꝑpetuę Notandū ꝙ iacinctinus et iouinus cogi nō poterāt ad actū. luxurie īmo potius mori voluerunt. qđ intelligi debet de actu luxurię ʒodomitice: Item ſm̄ alios iacinctinus ꝛ iouinus moriebātur. qꝛ nō coierūt. vn̄ coitus q̄n̄qꝫ neccārius ē vitę qꝛ ſupfluitates ꝑ ip̄m remouenẗ Tūc ibi (Cōmeſſatōibꝫ) Hic ꝓſequiẗ de ſcđa ſpecie luxurie Et diuidiẗ hęc ꝑs in tres. In prima oñdit qūo p̄ma et ſcđa ſpēs luxurię h̄n̄t ſe adinuicē correlatiue. In ſecunda remouet qđdam dubiū ibi (Vnū āt modice ſumptū) In t̄cia facit exclamatōeꝫ ad ebritatē ibi (Que ꝯſorte vinoſo) ꝛ dꝛ ſic Scđa ſpēs luxurię ꝯſiſtēs ī diuerſis crapulę ḡn̄ibꝫ gaudeat ꝑmutatiꝫ cū p̄ma tāq̄ꝫ cā ad cātuꝫ Qm̄ ebrietas fit relatiue ꝓpter coitum Et etiā propter variorum vitiorū genera. Notandum.

ꝑcuſſus viſcariū ſceleris. puteus interitus Et ſi qua eſt alteri⁹ luxurię ignominia q̄libet alia grauioꝛ ſcelereqꝫ deterioꝛ. Interitus autem iacintin⁹ cūctis patet ꝛ iouinus.

Commeſſationibus āt ꝛ ebrietatibus ſecūda ſpecies luxurię dotata ꝑmutatim cū p̄ꝛcedēte tanquaꝫ cauſa ad cauſatum gaudet ſuſtineri

Propter enim coitum fit ebrietas relatiue. : necnon ceterorum vitiorum

hic ꝙ ꝯmeſſatio dr vſus illicitus ⁊ immoderatus ciboꝝ ⁊ potuum Item
notandum ꝙ prima ⁊ ſcda ſpēs luxurię pro tanto dicuntur ſe habere ſicut
cauſa et cauſatum. quia ebrietas eſt ꝓpter coitum ⁊ ecōtra. Unde Symō
expoſitor dicit ꝙ ꝯmeſſatio maximum inducit calorem. Ille autem calor
diſſoluit materiam que eſt in iuuenibꝫ. ſeu diſſoluit materiam quā inueīt.
Et illa materia ſic diſſoluta emittit̄ ꝑ coitū. ita ꝙ ebrietas ē diſpoſitio ad
coitum. vt cā ſe hn̄s ad coitum tanq̄ȝ ad cauſatum. Item notandum ꝙ
duodecim ſunt ſpēs ebrietatis: vn̄ᵛ. Bis ſex credatis ſunt ſpēs ebrietatis.
Eſt vilis ꝑmus. ſapiēs eſt alter opimus. Ternus grāde vorat quartꝰ ſua
crimina plorat. Quintus luxuriat. ſextus ꝑ oīa iurat. Septimus attēdit
octauus ſingula vendit. Nonus nil celat. qđ hȝ ſub corde reuelat Somnia
denus amat. vndenus turpia clamat Et cum ſit plenus vomitū facit duo
denus. Vel ſic p̄dcē ſpecies alijs cōtinentur metris. Ebrius atqȝ ſatur his
ecce modis variatur. Hic canit. hic plorat. hic eſt blaſphemꝰ hic orat Hic
eſt pacificus. hic ē nullius amicus. Hic ſaltat letus. hic eſt ſ̄mone facetꝰ.

genera Vinū aūt modice ſumptū acu
it ingeniū. vel intellectui videtur ꝯfer
re acumen Nō aūt modice ſumptū rō
nem perturbat. intellectū hebetat me/
moriam eneruat. obliuionē īmittit. er
rorem infundit. ⁊ ignorātiam inducit.
Ubi em̄ ebrietas. ibi furor dn̄atur. v/
bi furor ibi nulla ſapiētia. ſed diſſipiē/
tia preuagatur de huiuſmodi ꝟo quo/
tidiana nobis patent exempla ⁊ virtu

Hic loqui neſcit. hic ceſ
pitat. iſtę pigreſcit. Hic
eſt clamoſus. h eſt ꝟbis
vicioſus. Diſputat hic
ille currit ꝑ copula ville
Nunc deciū iactat. ſociū
feciendoqȝ mactat. Nūc
ſeruit veneri. ſomno vult
ipe teneri. Nunc vomit.
nunc vorat. ſic bachitur
ba laborat. Unde dicit
ipſemet bachus. hec me
tra. Sum deus atqȝ co/
lor. nam dū per guttura
color Mutatur color ce

dit a corde dolor. Vinū dat feſtum. frigus cōuertit in eſtuȝ. Letificat mœ
ſtum. miſerum quoqȝ reddit honeſtum Tunc ibi(Vinū autem modice)
Hic remouet quoddam dubium: Diceret enim aliquis an ne ſcholaris poſſȝ
ſumere potū aliquē inebriatiuū. Remouet dubiū illud volens ꝙ ſic ꝙ ſcȝ
ſcholaris ſumere pōt vinum qđ ſolet inebriare dicens ſic(vinum mode/
rate ſumptum ſubtiliat ingeniū ⁊ intellectui ꝯfert acumen Si vero ſuma
tur immoderate. ꝯfundit rōem. hebetat intellectum Eradicat memoriā ⁊
inducit obliuionem. dat errorē ⁊ āminiſtrat ignorātiā. Subdit cām.. vbi
em̄ ebrietas. ibi cōmotio animi videt̄ habere dominium. Et vbi cōmotio
animi. ibi nulla diſcretio. Sed potius ibi regat ſtulticia. Cōcludit dicens
ſic. Quotidiana exēpla hmōi ebrietatis ⁊ ꝟtutum damna patēt ꝑ qđ ex/
cuſat ſe de exēploꝝ aſſignatione. Notādū hic ꝙ ea q̄ in textu dicunt̄ ſuꝑ
recōmēdatione vini de bono vino ſunt interp̄tanda et ſubtilli. groſſum em̄
vinum ⁊ vile nocumentum inducit intellectui ⁊ rationi quocunqȝ etiā ſu/
matur mō. vn̄ᵛ. Vinū ſubtile facit in ſene cor iuuenile Sȝ vinuȝ vile dat
cor iuuenile ſenile ¶ Notandū ꝙ vinū ea de cā dicit̄ acuere ingeniū dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

modo modice ſumit᷑.qꝛ ꝟtualiter eſt calidum et exſiccat ſpūs ſubtiles ſeu vitales in hoīe aperiens venas ꝑ quas mouentur ſpūs et ſpecies intelligi/biles ad intellectum.vñ vinū nō requirit᷑ ꝓpter intellectuz.Hmōi eī ſin/gularis in hoībꝫ eſt ęque ſubtilis.quia non ꝑmixtus primis qualitatibus Sed tm̄ requirit᷑ pr(e)pter ſenſus ⁊ organa eiuſdem qui poſſunt ſubtiliari.

Item notādū qđ vinū immoderate ſumptū ea de cā đr eneruare memoriam.⁊ intellectum hebetare.qꝛ groſſi vapores ex vino immoderate ſumpto replent venas ꝑ quas ſpēs intelligibiles deferri deberēt ad memoriam. vñ intellectus in ſua oꝑatione dependet a ꝟtutibus inferioribus. Cuiuſ/modi ſunt fantaſia ⁊ ꝟ/tus cogitatiua.Et ille ꝑ immoderatā vini ſumpſionē īpediūt᷑.⁊ꝑ ꝯſeq̄ns intellectus in ſua oꝑatōne Itez notandum ꝗ memoria reſidens in vl/tima capitis parte ſicca eſt reſeruās ſpecies reruz ſenſibiliū Vñ qñ illa nimiū hūectat᷑ ꝑ groſſos vapores cerebri humifactiuos et organoruz ſenſitiuorū redditur homo obliuioſus Itez quod vinum immoderate ſumptum perturbat rationem et memoriam hebetat ptz per ſimilitudinem platonicam.. Vnde plato aſſimilat humanum in/tellectum flamme viridium lignoꝝ.Talis enim eſt obſcura et lucens minime.. Per rarefactionem vero viridium lignorum ⁊ deſiccationem.lu/cens efficitur et clara.Pari modo intellectus humanus per nimiam pot⁹ſumptionem confuſus efficitur et obſcurus.Comparat᷑ etiam idem intel/lectus hominis ſobrij flamme ſiccoꝝ lignorum et rarefactoꝝ prout ex p̄/miſſis ſufficienter p̄t colligi.Tunc ibi(Que peſtis ⁊c.

tum decrementa ¶ Que peſtis con/ſorte vinoſo deterior eſt.qui ſi nequeat ſtudere.ceteroſqꝫ gymnaſijs corrodit. vel horrorem litis conſonat.vel pug/nis cęſus opem orat.

¶ O qualis permixtio ſtudentis ⁊ diſ/ſolutio. Eijciat ergo tales ab integri/tate conſortij prudentum diſcretio or/dine irregreſſibili et tempore determinato.. Hęc autem ſpecies ſecūda

Hic Boetius facit exclamatōem contra ebrietatē dicēs ſic.Que peſt᷑ eſt deterior q̄ꝫ ſocius ebrius.Nā ſi ipe non vult ſtudere.alios a ſtudijs im/pedit ⁊ prouocat ad diſcordiam.Et ſi qñqꝫ ꝑtutiat᷑ pugnis propter ſuam ebrietatem.rogat alios vt ſibi aſſiſtant ſuā vindicando leſionē.O quanta triſticia generatur etiam conſorte ebrio.quilibet igitur prudens ſcholaris abſtinebit ſe a conſortio vinoſoꝝ ammouens eos a conſortij integritate ir/regreſſibili ordine et tempore determinato.

Subdit qđ hęc ſcđa ſpecies luxurię qñqꝫ p̄cedit primam ſicut cauſa cauſatum.et qñqꝫ ſequitur terciam.Tunc exclamando dicit.O quātum erro/ris immittit ebrietas niſi freno ſobrietatis ad plenū corrigatur.

Notandum.ꝗ ſobriteas maxime eſt deſiderāda.Vñ ſobrietas flos eſt ſua marces optima dos eſt.Et ꝑ cōſequēs ebrietas eſt maxime fugienda. Vñ.Ebrietas frangit quicqđ ſapientia tangit.Vnde dicit Symō expo/

ſitor in actibus Alexandri regis magni. ꝙ eius natura fuit de facili inebriari. Quodā enim tpe dū inebriatus fuerat incepit ludere cū quodā ſuorum militū in ludo ſcacoꝝ. ⁊ miles eū ſuꝑauit. ita ꝙ multa fuerat lucratꝰ. Et dixit tādez ad regē. Domine ego matto vos. Vñ rex valde cōmotus fuit et dixit. Quomodo poſſes eū ſuperare: quem totus mundus nequit ſuperare.. Et nimio furore militem illū ꝓcepit ſuſpēdi Tūc dixit miles Domie rex ego appello. Tunc rex magis fuit cōmotus et dixit. Si tu appellas. tūc maiorē ſcis iudicem cū tamen nullus ſit ſuꝑme. Cuz āt miles debebat ſuſpendi. dixit iteruz Domine rex ego appello. Dixit vero rex. Ad quē appellas.. Dixitqꝫ ei miles. Domine rex ego appello ab Alexādro ebrio ad Alexādrū nō ebriū. Tūc rex fuit motus alia rōe. et ſibi inducias vſqꝫ ad craſtinū diem dedit Tunc ſequenti die venit miles ad regē Et qa paſſiones fuerunt cedate in rege. ipſe inſpexit militis ſapientiaz. et ꝑmiſit eum viuere. Vnde manifeſtum eſt qđ homo ſobrius nobilior eſt ebrio.

prime quandoqꝫ preambula eſt poſteríoris autē pediſſequa et appetitiua

O quantum erroris immittit ebrietas in mentez. niſi freno ſobrietatis caſtigetur ad vnguem.

Tercia vero ſpecies luxurie. eſt concupiſcentia. que ornatibꝰ inhiat. potentūqꝫ progenei maritata

Item notādū. ꝙ caſtigare ad vnguem eſt ꝑfecte intrinſece ſeu vltimate caſtigare ſicut faciunt lapicide volentes bene lapides planare iudicant per vnguen. et per hoc vident. vtrum ſit ibi aliqua tortuoſitas vel non. Et ſimiliter in propoſito eſt faciendū. Item notādū qđ ebrietas multipliciter poteſt remediari. Primum per ſomnum. Quoniaz ſcđm naturales. optimum eſt ebrijs remedium vt dormiant. Sic enī ſuꝑfluitates potius cō ſumunt. In ſomno enim celebratur digeſtio. Secundo per comeſtionem ſcz modicum comedendo in quod agit potus. Tertio ponendo teſticulos ebrij ad aquam frigidam

Expedito de duabus ſpeciebꝫ luxurie. hic proſequitur de tertia. Et diuidit hec pars in tres ꝑtes: Primo enim oſtendit que ſit tercia ſpēs luxurie. Secundo per ſuas proprietates eaz notificat. ibi (Hec autem veſtiū) Tercio declarat eā ꝑ exempla. ibi (Cū quodā) Et dt ꝑmo ſic. Tercia ſpecies luxurie cōſiſtit in cōcupiſcētia. q̄ intendit ornatū veſtinm. et eſt cōiūcta progeniei potentū ⁊ diuitibus. pauperibus aūt eſt aliena licet paupes ſint inuiti Vnde nō vult Boetius aliud in pñti littera niſi quod tercia ſpecies luxurie cōſiſtit in ornatu veſtimentoꝝ

Notādum hic qđ tercia ſpecies luxurie magnū fecit impementū proficere volentibꝫ in ſcientijs ſunt intendētes quicunqꝫ ſemper affectant veſtiuz diuerſitatem ⁊ ornatum cauſam placendi populo. Volentes autem habere cognitōem veritatis. deſtruere debent oēs delectatōes ſeculares ſiue etiam in cibarijs. ſiue in veſtium ornatu ſiue in coitu. vt dt philoſophus in libro de pomo. Tūc. ibi (Hec autem)

Boetius.

Hic notificat terciā speciem luxurię per ſuas ꝓprietates dicēs Quod gaudet frequenti variatiōe veſtium et aliarum ſigillatione de membro ad mēbrū. gaudet etiā ornare crines pectine ⁊ calamiſtro Gaudet etiā faciez ꝑfundere fuco. gaudz etiā floꝝ diuerſitate. gaudet etiā continua raſura gaudet etiā diuerſis moribꝰ ⁊ cingulis ꝑ thoruz. et gaudet veſtinz partes ſpeciebus odoriferis ad implere Solet etiā incedere collo monilibus ornato. gaudet etiā incedere calceis roſtratꝫ ad modū reginę ⁊ icedere collo elato. gurture inflato. ſuꝑcilio mutilaio. oculo impudico. gaudet etiam incedere ſemi circulariter ⁊ ſolet ſeruientibꝰ loq̄ proterue. ſolet vexare vicinos ꝟbis cōtumelioſis. Et addit ꝙ hec ſpēs mlꝉtū nociua eſt ad doctrinā Inhiātes enī iſti ſpēi raro ſolent eſſe in ſcholis. ſed potius fugiūt a ſcholis. Tūc facit exclamationē ꝯtra iſtam ſpēz O qualis ⁊ quāta eſt ꝯmixtio vitioꝝ ꝯtingēs ex ornatu veſtiū. tūc ibi Cuz quodā die Hic declarat terciā ſpēm luxurię ꝑ exempla dicēs ſic. Cū tempore quodā trāſtuliſſem me athenis cā ſtudij vidi quēdam qui vocabatur ganimedes laborantem omnibꝰ p̄dictis ꝯditionibꝰ tercię ſpēi luxurię. Ipſe quādoqꝫ inceſſit calceis limbatis. et qn̄qꝫ caligis maculatis. ⁊ tibijs cedrinis. aliqn̄ nudus ꝓpter veſtiū breuitatē incedere videbatur. vt videretur longas habere tibias diuerſimode ornatas. et dum intrauit ario/

cōſiſtit Quibus paupertatis tuta facultas cedit. licet inuita Hęc āt ſpēs gaudet veſtiū frequēti variatione. Earūqꝫ in ſigillatione mēbrati pectinis beneficio cęſariem polire ⁊ calamiſtri tortuoſitate florūqꝫ diuerſitate ſertatim laſciuire. faciem fuco perfundere Nouaculęqꝫ frequēti caſtigationi inhiare ſinuz aromatibus implere. . gēmatiſqꝫ colla monilibus ornare. ꝑ thorūqꝫ cingulis vētrem caſtigatuz plebi oſ̄ndere: roſtratis tabulatiſqꝫ calceis vt regina incedere. collo elato. guttere inflato. mutulato ſupercilio oculo impudico. faſtidioſqꝫ inceſſu ſemicircularis procedere gaudet Raris aūt parūqꝫ modeſtis ſermonibus āpullare. appotſūiſqꝫ cibarijs omīa faſtidire. litibus ſeruientes ꝓbris affines. ignotoſqꝫ cruciatibꝰ affligere Ultimo raroqꝫ ſcholis intereſſe paꝝ ꝓdeſſe p̄rio eiſdē abeſſe feſtiat O qualis et quāta vicioꝝ eſt cōmixtio Cum quondam me athenis diſcendi cauſa recipiſſem Ganimedē dicta toris filium in oībus prędictis laborantez inſpexi. qui qn̄qꝫ pedulis limbatis ⁊ qn̄qꝫ caligis maculatis. ꝑ horāqꝫ cedrinis tibijs elatus nudus proceſſit. Ariopagūqꝫ vt ſemper ſtomochatus impetijt Cauteqꝫ ſępiſſime me ꝓuidi/

ne mihi inſurgeret q͛ alienigena eram Quid plura dicā. deuenit in tantam licet inuitus inopiā ꝙ ea que prius faſtidiendo cōtempſit: mendic⁹ corrogando ꝯpoſuit. fortune meatu permutato Sed hec hactenus dicta ſufficiant

Cum autem diſcipulus ad perfectōem tendere teneatur. effectiuam perfectionis cauſam. vtpote cōtinuitatis conſtantiam. prout facul/

pagū habuit ſe tanꝗ̄ ſaturatus extēſo ⁊ irato aīmo ꝓcedendo. notos et ignotos vilipendendo Ego igit͛ q͛ erā alienigena cauebam mihi a ſua ſocietate ne mihi inſurgeret. Subdit ſic dicens Quid plura dicā de iſto ganimede. poſtꝗ̄ ipē ꝯtinuauit ſic ꝑdicta ꝑ aliqꝺ tꝑs. ad tantā deuenit pauꝑtatē propter ſuas dilapidationes. ꝙ ea que prius ꝯtempſit poſt ſociatim mendicus rogitabat fortune meatu ꝑmutato. Cōſequenter boetius ſe excuſat dicens has ſufficere ꝯditōnes ꝓ exemplis Cū in principio pn̄tis libri promiſerat ſe proceſſuꝝ ſub breuiloquio

Expeditis tribus īpedimētis determinate ſubiectiōis diſcipulorꝝ videlicet diſcolia. violentia ⁊ luxuria. proſeq̄tur Boetius de quarto ſcʒ incōſtātia. Et diuidit͛ hec ꝑs in duas. In ꝑma docet autor incōſtantiā a ſcholaribus vitandā. In ſcđa ponit naturā incōſtātie. ibi (Quid in dilectionis opuſculo) Et t͛cio ponit exēplum de incōſtantia. ibi (Cū in gymnaſiis) dicens ꝑmo ſic. Diſcipulus ꝑfectū facere volens ꝓceſſum in ſcīa ⁊ clericus fieri ꝑfectus dʒ eſſe cōſtans. ſcʒ taʒ diu vnam diſcendo ſcientiā donec funditus eaʒ intellexerit Tunc ibi (Quid in dilectionis) ¶ Hic oñdit naturā in ꝯſtantie. dicēs quid clarius eſt et lucidius ꝯſtantia in opere dilectionis. immo a ſcholare quolibet ſumme eſt attēdenda. ⁊ ꝑ oppoſitum incōſtantia eſt vitanda. Cōſtātia em̄ facit ſcholarē intelligētem. Incōſtantia vero facit eū prius ſcitoꝝ obliuiſci. Iteʒ cōſtantia facit proceſſuʒ in ſcīa. inconſtātia aūt retroceſſum facit ⁊ obliuionem in eadem. Hic conſtantia colligit fructum ſcientie. inſtantia vero diſꝑgit eūdem

tas ſuppetit mēti dinoſcatur īprimere ¶ Quid in dilectōis opuſculo lucidius conſtantia Quid incōſtantia neq̄us. prima parit. ſecunda ꝑta diſſoluit prima procedit. ſecūda retrocedit. prima colligit ſecūda collecta diſꝑgit

Cuʒ gymnaſiis inſudare decreuiſſemus. magiſtratus quoꝗ vicem obtinere dignū duximus filium inconſtantie: vel vt verius dicam ipſam incōſtātiam fortuna noſtris aſſignabat preceptis imbuendum.

¶ Notandum hic quod congrue dicit. Cum diſcipulus teneatur ad ꝑfectionem tendere effectiuam. Dicit enim ꝓpheta. Ve vobis q̄ de nūero be/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius

ſtiaꝝ eſtis ꝯputati hoc relinq̄ntes diuinū quod eſt in nobis. ſcꝫ ſciam.

Item notandū ꝙ incōſtātia ꝯgrue ponit impedimētum determinatę ſubiectōis diſcipuli. qm̄ vt ſupra patuit diſcipuli ſubiectō ꝯſiſtit in tribus videlicet actione. beniuolentia. ⁊ docilitate. Inconſtans autem ſcholaris. nec attentus eſt ad audiendū. nec docilis ad intelligendum. nec beniuolus ad retinēduꝫ. Quare per inconſtantiam determinata diſcipuli ſubiecto impeditur. Vñ ꝯſtātia vt hic accipit eſt ſtudij inchoati plena adeptio. ⁊ incōſtantia eſt ſtudij inchoati corruptio. et alterius proſecutio

Tunc ibi (Cum gymnaſijs) Hic ponit Boetius exemplum de inconſtantia dicens ſic

Qui ſatyricis inhiabat atramen//
tis menſurnus hyſtoriographis per ſę
pe diurnus elegiacis anim⁹ ratiōe ve
ro diſſerendi Areſtelis lamentabatur
nocturnus editōnibus philoſophicis
duodecim tabularum cōpilationibus
quaſi inſtantaneus oībus ſiquidez in
breui extiterat faſtidit⁹ Si vero libel//
loꝝ inſpectioni eorum ſcripturę aliqn̄
indulſiſſet cōplures per horaz incepiſ
ſet nulliqꝫ (licet breuiſſino) manus im/
poneret perficientes Tandem merca//
toꝝ incepit inſtare nauigio. primo ve//
ro noctis ſpacio in nauſeę hiatu ſenti//
na cogente prouocatus: et deinde pon
ti inundantis inſultu ꝑterritus. hortu
lanus eſſe cupiebat Deficiente vero le
gumine milicię ſe tranſtulit exercitui.
Viſis añt hoſtium incurſibus fugę ꝓ
m⁹ terga cōmēdabat Crathoniſqꝫ ſtu
dijs tutius inhiabat. Cuius ſemicir//
culi capacitas multis formidabatur
queſtionibus, ſuperioris vero circuli
latitudo formata zodiaci planicie dra
chmis arriſit ſemtemplicibus

Prima vero litteris proltractio

Cū decreuiſſemus inſuadere ſtudijs cauſa acquirendi ſcientias. poſtquam adeptus fueram magiſterium. direxit ad me fortuna quendā ſcholarem imbuendum. qui nimiā ſui propter inconſtantiam. proferre non voluit Vñ ſcholaris ille per mēſem ſtuduit carmina ſatyrica. per diem hyſtorias. ꝑ annum libros elegiacos ⁊ lamentabatur de librꝭ Ariſtotelis de modo arguendi tractantibus. ꝑ ſpaciuꝫ vnius noctis ſcire nitebatur omnes libros. Ariſtotelis. quaſi per tempus inſtantaneū ſtuduit ꝯpilatōnes duodecim tabulaꝝ in q̇bus rhomę ſcriptę erāt leges rhomanoꝝ. de quib⁹ oībus breuiter fuit attediatus. et ſi ꝑ horā ſe ꝯmēdaſſet multos incepiſſet libros. nullū tñ licet breuiſſimū finiuiſſet. tandē voluit eſſe mercator. et inſiſtebat nauigio marino per mercantia exercēda. prima vero nocte ad nauſeaꝫ prouocatus propter immundicies nauales Et poſtea timens ſubmergi hortulanus fieri volebat. leguīne autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

deficiente tranſtulit ſe ad miliciam. Viſis aūt hoſtium incurſib⁹ primo ce
pit fugā. ⁊ voluit viceuerſa ſe ſtudijs applicare. et applicuit ſe ſtudijs cra/
thonis. ibi em̄ erat magis tutus voluitqꝫ ſtudere q̄ſtiones difficiles ſcrip/
ptas in ſede crathonis rotūda ad modū ſemicirculi multis depicta q̄ſtio/
nibus Latitudo em̄ ſupꝰioris ſemicirculi ad modū ꝫodiaci diſpoſiuta cōti
nebat in ſua ſupficie ſeptem q̄ſtiones et in ſecūdo circulo ſedis einſdem no
uem ſcripte erant q̄ſtiones. q̄ ꝫm ordinem in textu oēs patebūt
Tunc. ibi (Prima vero litteralis ¶ Hic Boetius enūerat q̄ſtiones
ſcriptas in ſede crathonis. ⁊ pmo ſeptem in ſuperiori circulo deſcriptas. ſe/
cundo nouē in medio circulo deſcriptas. ibi(Vltima ſemicirculi Prima
igit̃ q̄ſtio eſt hec. an dominatio celi empirei terreitatis pticipe matura poſ
ſet obfuſcari. Iſta q̄ſtio p̄t vno mō reſolui. an deus dn̄ator celi empirei ter
renā naturā videlicet humanā abſqꝫ diuine nature inhabitatōe poſſit aſ/
ſumere. Et ꝫm hūc intellectum reſpōdit cōmentator ꝙ naturalit̃ nequaq̄ꝫ
Poſſibilius em̄ eſſet hoīem fieri aſinū. q̄ꝫ deum fieri hoīem niſi miraculo
ſe. Sed ꝫm veritatem ⁊ fidem dicēdum eſt ex quo deus eſt oīpotens oīa ei
ſūt poſſibilia. q̄ ſue nō dergāt potentie Sed naturam diuinā ⁊ humanaꝫ
vniri nullatenus derogauit ſue potētie Rō. qꝛ nihil aliud ē dīnā naturā vni
ri hūane nature ī vnitate ſuppoſiti. q̄ꝫ dīnā pſonā q̄ ab et̃no fuit hypoſtaſ
reſpcū dīne nature eē hypoſtaſi reſpcū nature create ī tpe Hoc āt nō ē īdeci
bile vl̃ inpotēs. qꝛ pꝫ circa diuinā pſonā nulla ponitur ignobilitas licet eī
deus ſit ſumme bonus et fuit ab eterno. in nullo derogatur bonitati eins.
qm̄ ē cā bonitatꝭ create in tpe: licet hec bonitas ſit longe inferior bonita/
te increata. Sic ꝯformiter cū pſona filij ſit hypoſtaſis increata in tpe ab
ſqꝫ mutatione. Vel ſicut deus de non creante fit creans. nulla mutatio/
ne facta in ſe. ſed in creatura. ſic pſona q̄ non erat hypoſtaſis humane na/
ture facta eſt hypoſtaſis eius nulla mutatione fcā in ſe. ſed ſolūmodo in na
tura aſſumpta. ſicut etiaꝫ deus eſt in oībus creaturis abſqꝫ dependētia ad
eas. q̄nimo creature dependꝫt ab ipo. ſic etiā cū deus eſt in natura rōnali p
vnionem hypoſtaticā non dependet et habet ſubſtantificari in hypoſtaſi
diuina. q̄ theologice queſtionē pmam intelligendo ex dictis pꝫ reſponſio.

Aliter pōt intelligi ſeu preponi hec eadem queſtio. prout eſt phiſice con
ſideratiōis. vtrꝫ ſcꝫ intellectus diuinus ex eo ꝙ intelligit iſta inferiora ig/
nobilitetur. Queſtio em̄ rationabileꝫ habet cauſam. quia Ariſtoteles hꝫ
in de aīa ꝙ dū aīa agit circa vilia vileſcit. ſꝫ ꝫꝫ ꝙ opaſ circa ſublimia extol
lit̃. Quia igit̃ actꝰ anime circa vilia facit eaꝫ vileſcere. ⁊ actus anime circa
ſublimia que ſunt ſpeculationis ſubtilis facit eam extolli. Ideo rōnabilit̃
queritur. an hoc circa actiones dei contingat. cuius actō ſup omnia exten/
ditur. Ad quod dicendum ꝙ diuinus intellectus ex ſpeciebus intelligi/
bilib⁹. nec nobilitat̃ nec iguobilitat̃ Rō ē. qꝛ diuinꝰ ītellectus oīa tam no/
bilia q̄ꝫ ignobilia non ꝫm ſuas ſpecies. ſed ꝫm propriā eſſentiam intuetur
Vidꝫ em̄ diuinus intellectus omnia et ſe ⁊ alia a ſe per propriam eſſentiaꝫ
Non ſic eſt de intellectu angelico et. humano Intelligentia ſcit ſe per
p propriam eſſentiam. talia ꝟo a ſe per ſpecies. non quidem acquiſitas. ſed
ſibi concretas.. Sed humanus intellectus ſcit ſe ⁊ alia a ſe per
ſpecies acquiſitas. Non igitur offuſcatur intellectus diuinus ac/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

tionibus vel cognitionibus. licet extendat̃ ꝑ oĩa quadã ſpirituali extenſi/one. nulli tñ ꝯmiſcet̃ tanꝙ̃ eſſentia vel pars eſſentię rei.

Notãdum circa hoc qđ đr celi empirei. ꝙ ꝯm theologos tota corporalis machina ꝯſiſtit in duob᷒. videlicet in natura cęleſti. ⁊ in natura elementa/ri. Cęleſtis diſtinguit̃ in tres celos ṗncipales. ſ. in empireũ. criſtallinũ ⁊ fir mamentum. Infra firmamentum qđ eſt celum ſtellatum ꝯtinent̃ ſeptem orbes ſeptem planetaꝝ. qui ſtȝ Saturn᷒. Juppiter. Mars Sol. Venus Marcurius ⁊ Luna. Iſtoꝝ orbiũ natura eſt qđ oẽs mouent̃. excepto cę/lo empireo qđ eſt q̇etum Sed natura elemẽtaris in q̃tuor ſpheras ṗncipa les diuidit̃. ſ. ignis. aeris. aquę. ⁊ terrę Sphera ignis hȝ tria interſticia ſupre mũ vocat̃ igneũ. mediũ ac infimũ vocat̃ oliphicũ. Silr̃ aer tria hȝ interſti/cia ſupmum vocatur ęthereum. medium ac infimũ vocat̃ aereum In ſup mo eſt calor et lux. ꝓpter ſolis propinquitatem. Et ſimilit̃ in infimo ꝓpter radioꝝ de terra reꝑcuſſionem. Sed in medio interſticio ad qđ reꝑcuſſio ra dioruȝ ꝑtingere nõ põt eſt frigiditas ⁊ obſcuritas. i quo demones dicũtur hitare detenti in hoc ca/liginoſo aere

quęſiuit vtꝝ empirei cęli dñatõ aliqua terreitatis natura participe poſſet ob fuſcari Secundo vtruȝ ſpirituũ vi talis ſeruitus terrenę fecis ambitu q̃at

Notãdũ q̊ ad hoc ꝙ dici tur ꝑticipe ꝙ ſummũ bo nuȝ a nulla creatura for maliter ꝑticipari poteſt ſȝ bñ ꝯm aliquẽ ſilitudi nem gñis vel ſpẽi ꝓpinq̃. qm̃ ipm ſummũ bonũ eſt ſpẽi. ad quã nulla crea/tura p̃t attingere. ſed ꝯm ſilitudinem ꝓportionis creaturę pñt eẽ ꝑticipes ṗmi boni. qꝛ iſta bona ſcđaria leges hñt innatas a natura in q̇bus ſtȝ pce/pta ꝓportionalia. ⁊ ꝯm ſilitudinẽ ꝓportionis ſilia. Ex notatis pȝ duplr̃ i tellectus q̃ſtiõis. tũc ibi (Scđo vtꝝ) Secunda q̃ſtio ſedi creatoris in la/titudine ſuperioris circuli inſignita eſt hęc. Vtꝝ ſpirituũ vitalis. ſeruitus terrenę fecis ambitu q̃at naturę ſubſidio denigrari Hęc q̃ſtio duplicit̃ põt intelligi. Uno mõ ſic. an intelligẽtię demones corpora poſſunt aſſumere. Secũdo ſic p̃t. an aĩę hũanę ex ꝯiunctiõe eaꝝ cũ corꝑe obumbrent̃ Penes primũ intellectum q̃ſtionis dicendũ eſt. ꝙ intelligentia ſeu angelus nõ põt ſibi aſſumere corp᷒. ſic ꝙ corpus ſit principiũ materiale. ãgelus ꝓ forma le. Rõ qꝛ illud eſt impoſſibile quo poſito ſequitur impoſſibile. vt pȝ ex ṗ/mo ṗoꝝ ſed angelus hȝ naturaram ꝑfectã. etiã eſt plenus ſpẽbus intelligi bilibus. Si ãt hoc modo corpus humanũ accipet. tũc ignorãs imꝑfectus ꝙ̃ ꝑficeret̃. ſicut ⁊ hõ in ṗncipio natiuitatis. ſed hoc eſt falſum ⁊ impoſſibi le. ergo ⁊ illud ex quo ſequit̃. Scđo dđm. ꝙ angelus non põt ſuſcipe corp᷒ humanum. ſic ꝙ ex angelo ⁊ corꝑe humano fiat vnum ſuppoſitum. Ratõ eſt. qꝛ ea quę differũt plus ꝙ̃ genere in vna ſpẽ ꝯuenire ⁊ ꝯformari nõ pñt Sed angelus et homo plus ꝙ̃ genere deferũt. quia angelus eſt incorꝑalis ⁊ incorruptibilis. homo vero corruptibilis. Corruptibile vero ⁊ incorrup tibile plus ꝙ̃ genere drñt. ergo. ⁊c. Sed ſi intelligatur angelum ſuſcipere corpus humanum ad ſuum officium explendum. Jllo autem expleto cor/pus derelinquendo. Sic quidem poteſt ſuſcipere corpus Ad hoc poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

pmo aſſignari talis rō.finis ſupponit ea q̄ ſunt ad finem ordinata. Ange/
lus aūt nomē officīj ē. Unde Gabriel fuit miſſus ad virginē Mariam
ſalutādum dicēs. Aue grā plena. Et ſimilit̄ angelus Thobiam viſitauit
eūq̄ȝ in t̄ram medoꝝ deportauit. qđ facere non potuiſſet niſi corpus huma
num aſſumpſiſſȝ Imaginādū igit̄ eſt. q̄ȝ ſicut ſe habet chyroteca ad manū
rōne frigoris remouendi. ſic angelus ad corpus aliqđ officium exercendo.
ſed man⁹ ē habilis chyrotecā induere in frigoris expulſiōem. frigoreq̄ȝ re/
moto chyrotecaȝ exuere.
Sic ꝛ āgel⁹ rōe officij p̄t
corpus induere. illo aūt
expleto iterato corp⁹ exu
ere

nature ſubſidio denigrari.. Tercio an

¶ Quo ad ſcđm q̄ſtōis ītellectū diſſenſio eſt int̄ phōs p̄cipue int̄ pla/
thonē ꝛ ariſtotelē. Uult ei plato aīam humanā añ corꝑis ingreſſuȝ eē diſ/
poſitā in ꝯpib⁹ ſtellis. ꝛ ſcire oīa. inibiq̄ȝ tāq̄ȝ in ꝓprijs domicilijs reſidere
et ꝟtutib⁹ relucere. humano āt corꝑi infuſa inclinata eſt crathere lacteo. vi
delicet dulcedine carnis. ꝛ exīn oblita totius celeſtis armonie quā viderat ī
ꝯparibus ſtell̄.ſ. oīm ꝟtutū ꝛ ſciaꝝ. Sed ꝑ ſtudiū ꝛ aſſuefactōem oīa re/
colligere. et ad actū oīm ꝑtingere. vñ ſicut lapis p̄cioſus luto inuolutus
nihil exercet natural̄ bonitatis. Sȝ cū abſtergit̄ ab eo impuꝝ. tunc micat
puritas naturalis. ſic vult aīam ꝑ ſtudiū neq̄ȝ exercitiū vel aſſuefactōeȝ ꝟ/
tutes aut ſcias de nouo acq̄rere. ſed potius impedimēta remouere ¶ Cō
tra hoc ꝺt Ariſto. t̄cio de aīa. Aīa in p̄ncipio ſue creatōis eſt q̄ſi tabula ra
ſa nō depicta. ſed ꝟtutibus et ſciētijs depingibilis. Ad hoc etiā videt̄ eſſe.
Auguſtinus in ſuo libro de ſpū ꝛ aīa dicens. ꝙ aīa creanda corpori infundit̄
et infundendo creat̄ Reſpondendum igit̄ eſt ꝛ tenendum cum Ariſtote
le. ꝙ anima non habuit aliquod eſſe ante corpus coniunctionē indiget tm̄
corpore quo ad ſui inceptionem. licet non quo ad eius ꝑmanentiam. Exē/
plū volēs trāſire mare indiget naui. Sȝ poſtq̄ȝ mare trāſiuit. in ſuo eſſe ꝑ
manere ac ſubſiſtere pōt naui corrupta. Sic corꝑe corrupto. non oportet
ꝙ anima corrūpat̄. Nec illud eſt intelligendum ſicut pictagoras intellexit
videlicet ꝙ ſicut nauta vnus multas poteſt intrare naues. quod ſic anima
vna multa poteſt intrare corꝑa migrando de corpore in corpus. Sed cor/
pore cui aīma vnita fuit corrupto non quidem aliud corpus ingredit̄ ſed
in ꝓprio eſſe ſubſiſtit incorrupta. Eſt em̄ anima in orizonte duoꝝ mūdoꝝ
ſcȝ eternitatis ꝛ temporis. Eternitas quidem a ꝑte poſt. q̄ȝ incorruptibilis
finem non hn̄s duratōis. Ad h̄ eſt Ariſtoteles ſcđo de aīa dicēs. Sepat̄ āt
hoc ab hoc.ſ. anima a corꝑe. tanq̄ȝ ꝑpetuum a corruptibili. Anima igitur
primo corpori infuſa eſt in potentia ad intelligibilia. Et ꝓpt̄ nimiaȝ cor/
poris ruditatem ſeu ineptitudinem ac impꝼectiōeȝ ſtatim intelligere non
poteſt. Sȝ quanto magis ꝛ magis corpus perficitur. tanto vis cognoſcē/
di. anime plus et plus maioratur. Tūc ibi(Tercio an iudiace. ꝛc̄)

Tercia queſtio. vtꝝ tantum vnum ſit coelum ſicut voluit Ariſtoteles
an ſīt tres: ſicut iudei ꝛ egyptij volūt.. Poſuit em̄ Ariſtoteles vnū coelum
videlicet ſtellatū. ſeptē ſpheraꝝ coeleſtiū ipoꝝ ſeptem planetarum contēti
uum. Judei autem ꝛ egyptij triplex coelum poſuere. videlicet ſtellatū qđ
eſt ſtellarum contentiuum. Et criſtallinum non quidem ab humidita/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

te. ſed a ꝑſpicuitate. Et empireũ .i. igneum nõ igneę et ardentis naturę. ſed
rſplẽdentis ad modũ ignis. Theologi ꝓ diuiſiõe iudaicę ꝯſentiũt Quar
tum cœlum quietũ ⁊ immobile addentes. In quo thronus veri ſalomõis
immobilit̃ continet̃ Nam ad thronum veri ſalomõis ꝑ quindecez gradus
aſcendit̃. Primus eſt t̃re. ſecundus aquę. t̃cius aeris. quartus ignis. Quin

**iudaicę ternę diuiſioni poloꝝ. an ari/
ſtotelicę ſimplici acquieſcendũ ſit par
titioni. Quarto ſi iudaicę. an termini
ex ipſis ſint. ł in ipſis an q̃ olibz ſigilla**

tus lunę. Sextus mercu
rij. Septimus veneris.
octauus ſolis. Nonus
martis. decim⁹ iouis. vn
decimus ſaturni. duode
cimus cœlũ ſtellatũ. tre/
decimũ cœlũ criſtallinũ.
q̃rtuſdecimus cœlũ em/
pireũ. Sup q̃ cœleſtis curia ¶ Notãdũ hic q̇ cœlũ a btõ. Thoma ſic de
ſcribit̃. Cœlũ eſt corpus ꝓmũ natura ſimpliciſſimũ. icorruptibilitate ſoli
diſſimũ. q̃ntitate maximũ. q̃litate lucidũ. diaphoneitate ꝑſpicuũ. materia
puriſſimũ. figura ſphericũ. locali ſitu ſupmũ. ãplitudinẽ creaturaꝝ oĩm in
ſe ꝯtinẽtiũ. Iſtę ꝓprietas tã coelo empireo q̃ꝫ primo mobili ꝯueniunt. Sz
pret̃ hęc cœlũ empireũ eſt btõꝝ ſpirituũ hitaculũ. et ſpẽalit̃ ſedes dei nũcu/
patum. Sz primo mobili ſpẽalit̃ ꝯuenit q̇ eſt motu velociſſimũ. et in hęc
inferiora ꝟtutis influxiuũ. Voluit igit̃ ariſtoteles mũdũ ſenſibilẽ t̃mina/
ri ad firmamentum. ita q̇ vltima ſpheraꝝ ẽ ſpera ſtellaꝝ fixaꝝ. Vñ dici põt
ſm eũdem. q̇ nõ ẽ niſi vnũ cœlũ q̃uis diuerſi ſunt orbes. Sũt ãt octo or/
bes ſeu ſphere cœleſtis ſm Ariſto. vtz in his ꝟſibus. Octo ſtꝫ ſphere q̃s ſic
poteris repire. Coelũ ſtellatũ ſaturnus iuppit̃ ⁊ mars. Sol venus hinc ſeq̃
tur mercurius. vltia luna. Tuc ibi Quarto ſi. ⁊c. Quarta q̃ſtio incidens
ex tercia eſt. Dato q̇ tres ſtꝫ coeli ſicut iudaica vult opinio. An igit̃ ſtꝫ ꝯti
nui au ꝯtigui. Sunt eñ ꝯtinua q̃ꝝ vltima ſtꝫ ſimul .i. nõ diſtãt. Sed con
tigua ſunt quoꝝ vltima ſtꝫ ſimul nõ tñ faciũt vnũ ſicut cõtinua. Exẽplũ
ꝓmi ſicut cutis ⁊ caro. Exemplũ ſcdĩ ſicut cutis ⁊ camiſia ſi ꝓ ꝯſentia/
mus Ariſtoteli ponẽti vnũ cęlũ. Tũc talis emergit q̃ſtio viz. ex q̃ ꝑtes cęli
mouet̃ localit̃ ⁊ ipm totũ cęlũ localit̃ moueat̃. tenẽdo opinionẽ iudaicã di
ci p̃t q̇ illi cęli ſtꝫ ꝯtigui nõ ꝯtinui. Dicĩt tñ ꝯmẽtator de h̃ ponere ſolutõem
fore ridiculoſũ. Et cũ ibidẽ ꝑuenerit cęloſqꝫ inſpexerit. ſolutõem dubij ſeu
q̃ſtõis poſituꝝ. Sed q̃ ad ſcdam dubij ꝑtem videlicet tenendo viam Ari
ſtotelis vnicũ cęlũ ponẽdo. Cũ partes illius mouent̃ localit̃ videt̃ totum
cęlum eodem moueri motu. Ad hanc partem dubij quidam dicunt. q̃d
totum cęlum non mutat locum eo quod extra cęlum non eſt locus. partes
tamẽ cęli locũ mutare poſſunt. Sicut videt̃ in motu lunę et alioꝝ plane/
taꝝ. Diſtingunt tamen hi duplicem motum localem. Nam quidã eſt mo/
tus ſecundum locũ. vt ſi q̇s ꝓcedat de vno loco in aliũ locum ꝯtrarium.
Alius eſt motus circa locũ. vt ſi rota aliqua volueret̃ circa aliquod rotũ/
dũ. Dicũt igit̃ q̇ lz cęlũ non moueat̃ ſecundum locum. ſcz de vno loco ad
alium locum ꝯtrarium. Mouet̃ tamen cęlum localiter motu circulari. qꝛ
circa locum ſecundum quem motum locatum eſt ſibi ſi locus. Aliter reſ/
ponderi poteſt ſecundum Auerroim. quod primum coelum eſt in loco per

accidens. quia centꝝ eius eſt in loco ꝑ ſe. ⁊ tamen mouetur in loco ꝑ ſe. Eſt enim motus primi mobilis ab intelligentia vel anima nobili.. Et non at natura tanqꝫ ab aliqua re mobili motū illū producente. Conſequent̃ dici

tim. Et ſi ariſtotelice cū ꝑtes totius localr̃ moueant̃. q̄re non totū ¶ Quinto cū elemētorum continua fiat tranſ/mutatio. an eadem quę primo. an alia

auerrois qđ omne quod ſic ꝑ accidens eſt in loco ſicut primum cęluꝫ mo/uetur ſecundum ſitū et formā et non ſecūeū ſubiectum. Nam ſubiectuꝫ quod eſt ſubſtantia ſphę ręnon exit a loco ſuo. lꝫ forma eius eſt diſpoſitio ipſius quā ipm̄ habet circa ꝯuexum centri qđ eſt terra. Hęc aūt forma variat̃ omni hora de vno conuexu rotunditas in aliud. Nam aliud conuexum rotunditatis habet ad polum aquilonis. ⁊ aliđ ad polū auſtri Tūc ibi (Quinto cum elemento)

Quinta lr̃alis protractio q̄ſiuit. cum elementoꝝ continua ſit tranſmutatio. an igitur eadem ſunt elementa q̄ fuerunt ꝑmo in ſe producta.

¶ Notandū hic ꝑmo ꝙ Ariſtoteles in primo de gn̄atione ⁊ corruptō: dic̃ elementa ad inuicem agere ⁊ pati. et inter ſe gn̄ari ⁊ corrumpi generatō em̄ vnius eſt corruptō alterius. Eſt igitur queſtio. an adhuc ſunt elementa q̄ in prima mundi fuerant creatione. Ubi ꝯſiderandum quod duplex eſt actio. vna ſm quam totum agit in totum. alia ſecūdum quā ꝑs agit in ꝑ/tez. Elementa igit̃ agunt inter ſe. et patiuntur non ſecundum actionem totius in totum. ſed ſecūdum actionem partis in partem. Ratio eſt. Nā ele/menta agunt in ſe ſecundū ꝙ ſe ꝯtingūt. Sed nō ꝯtingunt ſe niſi ſecūdum ſuas ſupficies ⁊ ſm eas ſe tranſmutant. Et ideo eadem elementa ſunt ſe/cundum ſubſtātiam lꝫ aliq̄ ꝑtes coꝝ ſunt mutate ſm formas. ſm ſubſtantiā dico p̄cipue naturalē. Huius opinionis eſt Boetius in tercio de conſolatione. metro ꝑmo. O qui ꝑpetua mundum rōne gubernas. ⁊c.. Eſt igit̃ veꝝ ꝙ ꝑ ſubtiliationem

elementa ꝯſiſtant ¶ Sexto cū vnum ꝯtrarioꝝ elementoꝝ vt aqua accn̄talē accipiat qualitatem vt caliditatē. quare ignis non recipiat accidentalem

continue ex terra generatur aqua. Et ecōtra. per ꝯdenſationem ex qua fit terra. Et ſicut eſt de terra ⁊ aqua ita eſt de alijs elementis Hoc dēpto ꝙ in hn̄tibus ſimbolū facilior eſt tranſitus. Nam per rarefactō:em et ſubtiliatōem tranſmutando ex vno pugillo t̃re decē aq̄. Ex vno aq̄ decē aeris. Et ex vno aeris decē ignis fiūt. Et ꝑ ꝯn̄s ex vno pugillo t̃re mille ignis. centū aeris fiūt pugilla Sed ꝑ viam ꝯdēſatōis ex mille pugillis ignis fiunt centum aeris decem aq̄ ⁊ vnus terre pugillus Tunc ibi (Sexta q̄ſtio ⁊c. Cū vnumqđqꝫ q̄tuor elementoꝝ duplicē habeat q̄litatē. vnā eſſentialē ⁊ aliā accn̄talē. Uerbi gr̄a. frigiditas eſt qualitas eſſentialis aq̄. humiditas āt accn̄talis aq̄. Simlit̃ ignis duas hꝫ q̄litates. caliditas eſt q̄litas eſſentialis. ſiccitas vero eſt q̄litas eius accn̄talis Eſt igitur queſtio. cum aqua poſſet tranſmutari a ſua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

qualitate eētiali.qꝛ p̄t calefieri.q̄re ignis nō pōt transmutari a ſua q̄lita
te eētiali vt poſſet frigefieri. Videt̄ em̄ ꝙ quicq̇d ꝯuenit vni ꝓm q̄litatem
eſſentialez ⁊ alteri conueniat. Si ꝟo aqua q̄ frigida eſt naturaliter ꝑ natu
ram poteſt calefieri.videtur ꝙ etiam ignis poſſet frigefieri ꝑ naturā

Circa quod notandum ꝙ de caliditate reſpectu ignis diuerſe ſunt opini
ones. Videt̄ enī velle Petrus hiſpanus caliditatez non eſſe in igne vt ac/
cidens in ſubiecto.imo ꝓm ip̄m eſt in eo vt ſubſtantiale. Dicūt em̄ ꝙ ignis
nō eſt ſubiectum caliditatis.ſed materia ignis eſt ſubiectū ipi⁹. Et ergo ca
liditas eſt in igne ꝓm ip̄m eſſentialiter. Sed mirꝫ videtur cum forme ſub/
ſtantiales corꝑm nō h̄n̄t ꝯtraria.qualit̄ tunc ignis ⁊ aqua ſcd̄m caliditatē
et frigiditatem poſſunt contrariari. Sed quidam doctor in quodam ꝯmē
to ioannicio vbi q̄rit.an qualitates ſunt forme elementorum ſubſtantia/
les ipſorum.ſic diſtinguit. Dupliciter contingit loqui de elementis. Uno
modo quantum ad ipſorum ſubſtantiam et abſolute.et ſic qualitates ele
mentoꝝ nō ſꝫ forme ſubſtantiales ipſoꝝ.. Sed Albertus magnus in
poſtpredicamētis d̄t ꝙ caliditas eſt accidens ignis.et eſt naturalis ꝓprie/
tas eſſentialis ignis.et ꝑ ꝯn̄s nec eſt pars ignis Ad dubium igitur dicen
dum eſt prout d̄t Ariſtoteles quarto metheororum.ꝙ inter elementa ſol⁹
ignis eſt formalis.⁊ omnia alia elementa ſunt alterius generis Ideoqꝫ q̇d
radicatur in igne profundius radicatur alijs elementis. Idcirco ab alijs
elementis p̄cipue ab aqua et t̄ra ſeparantur ſue qualitates ꝓm actum ipis
non manentibus in ſubſtantiā. Sed remanent ſecundum radices videlicet

qualitatez vt frigiditatē Septimo
ſi alia zona a nr̄a ſit habitabilis que ſit
habitātium primeua natiuitas.q̇s ac
ceſſus:q̇s ꝯtuſqꝫ receſſus ꝑmutatim.

in potentia redeunte ad
actum qn̄ alterās ceſſat
ab alteratione. Et ideo
aqua calefacta ceſſāte ca
lefaciente ꝑ ſeip̄m effici
tur frigida. Sꝫ ex q̇ ig/
nis ē rariſſimus et vbiqꝫ
infrigidatōem infrigidā
tis recipiēs in profundū
ſui et eſt valde formale.ſtatim cū frigidat̄ inſpiſſat̄ a ſua ſubſtantia ⁊ for/
ma corrūpit̄. Et ita ꝓportionabilit̄ eſt de aere. Sꝫ nō eſt ita de t̄ra et aq̄.
qꝛ illa elementa ſpiſſa ſꝫ ⁊ nō ita in profundū ſui ſuſcipiunt alterationem
coꝝ q̇bus mutant̄ Et ideo aq̄ bn̄ p̄t calefieri.ſꝫ ignis nō p̄t infrigidari ma
nēte eadem ſubſtātia. Et ꝑ hoc fundari p̄t hanc eſſe in materia naturali ig
nis eſt calidus.hāc ꝟo in ꝯtingenti materia aqua eſt frigida.tunc ibi (Se
ptīo ſi.alia ⁊c̄) Septima queſtio fuit An ſit aliqua alia plaga a noſtra
habitabilis. Et ſi ſic.que primeua natiuitas habitātiū ibidem. Quis ac
ceſſus receſſuſqꝫ a noſtra ad illā et ecōtra Notanduꝫ hic quod in ſphe
ra quinqꝫ diſtinguunt̄ circuli.qui paralelli appellantur. vnus eſt paralell⁹
articus.et eſt circa polum mundi ſuperiorem. Alius eſt paralellus antar/
ticus.⁊ eſt circa polum mundi inferiorez. Et ſunt duo paralelli vocati tro
pici.vnus eorum hyemalis.reliquus vero vocatur eſtiualis Inter quos
duos paralellos mediat paralellus equinoxialis. Et inſuper ali/
us circulus zodiacus quem ſol ſemper deſcribit.et ille ab vniuerſis par/

te.ſ.ſupiori vltra eq̄noxialē eleuat᷑.in pte inferiori depmit᷑. Et ibi tangit
tropicum hiemalem ſuperius vero tangit tropicum eſtiualem. Poli vero
articus ⁊ antarticus multū vltra zodiacū ſtꝫ eleuati. Plaga igit᷑ terre cir/
culo equinoxiali ſubiecta inhabitabilis eſt ꝓpter nimiū calorem.eo ſol cō
tinue decurrit int᷑ duos tropicos circa circulum equinoxialem.. Plage etiā
ſubiecte pol᷑ mūdi.ſ.artico ⁊ ātartico īhabitabiles ſūt ꝓpt᷑ nimiā frigidita
tem qm̄ ſicut zodiacus ab ipſis eſt remotus.ſic ⁊ ſol q̇ zodiacum deſcribit
ab ipſis maxime remouetur. Sꝫ iſte due plage quarum vna mediat inter
tropicū eſtiualem ⁊ circulum poli artici.reliqua ꝟo mediat int᷑ tropicum
hyemalem ⁊ circulū poli antartici habitabiles ſtꝫ.q2 ſunt temperate cali/
de ⁊ frigide.zona vero torrida circulo equinoxiali ſubiecta q̄ int᷑ tropicos
mediat ꝓpter nimium calorem inhabitabis eſt Hoc notato q̄rit᷑ q̄ſtio.
an aliqua alia regio a noſtra ſit inhabitabilis. Et ptꝫ reſponſio quātū eſt
ex pte tēperate caliditatis ⁊ frigiditatis nō eſſe repugnātiā Quia ſicut pla
ga q̄ eſt inter tropicū eſtiualem et circulū poli artici eſt tēperata frigore et
calore. Sic et plaga que eſt inter tropicum hiemalem et circulum poli an/
tartici etiam ē tꝑati frigoris et caloris. Vn̄ q̇dam dicunt ibi hoīes habi/
tare vocātes eos ātipodes.ab anti grece qđ eſt contra latine et pos podis
qđ eſt pes.q2 hn̄t pedes ſuos cōtra pedes noſtros. Quod āt q̄rit᷑ de ꝑmoe
na natiuitate.phi loquēdo nō videt᷑ habere locū. Ponit eīn phus rex̄ gn̄a
tionē ꝓcedere in infinitum.nec aliquem aſſignat ꝑmū generatorē. Quāti/
tatem etiā acceſſus et receſſus nullus dimenſus eſt.eo ꝙ nō pōt eſſe tranſi
tus ab illa ad nrām: ⁊ ecōuerſo.eo ꝙ zona torrida mediat que circulo equi
noxiali ſubiecta eſt.q̇ nimiū ꝓpter calorem inhabitabilis ēſt.⁊ ītrāſibilis
Tranſitus autē a noſtra ad illā ⁊ ecōuerſo nccārio fieri haberet ꝑ regionē
equinoxiali ſubiectam.

Circuli vero mappa ſecūdi nouena
ria oculos intuētiū detinebat inſpecti
one quaꝝ pria zodiaci latitudinez mo
dificantē circuloꝝ q̄litatez inſpectiōe
coluroꝝ terminos definitiue totiuſqꝫ
forme quantitatem progreſſiue Se
cūdo an ſtelle fixe ſint in ſuo celo ſupio

Prima q̄ſtio ſcdi circuli
nō q̇dē per modum q̄ſtio
nis ꝓponitur.ſed ꝑ mo/
dum deſcriptōis.hꝫ enī
ſibi inſcriptā latitudinē
zodiaci ſeu oblıq̇ circuli
modificantē mēſurando
⁊ diſtinguēdo.qualificat
autē diſpōem caliditatꝭ
ſm exceſſum et defectuꝫ
aut tꝑamētuꝫ reſpcū ha
bitationū circulis ſuppoſitaꝝ. Vocat᷑ etiā zodiacus obliquus circulꝰ.qa
in vna pte eleuat᷑ ad ꝟtutē centri. Et ibi adhuc eſt magna caliditas In a
lia pte deprimitur ad virtutem capricorni Et ibidem eſt magna frigridi/
tas Circulꝰ vero equinoxialis medius eſt Vn̄ in plaga circulo eq̄noxia/
li ſubiecta eſt excellens caliditas Iſtā igitur qualitatē circuloꝝ ſm exceſ/
ſum defectum vel tēperamentū caliditatis vel frigiditatis continebat pri
ma deſcriptio ꝯſpectiue Inſuꝑ ꝯtinebat t̄minos aut fines coluroꝝ defini
tiue ſeu per definitionē Coluri nāqꝫ definiunt᷑ per ea quibus determinant᷑
Sunt autem duo coluri videlicet equinoxialis ⁊ ſoſticialis Equinoxialis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

terminatur in capite arietis ⁊ librę. Sed ſolſticialis terminaꝛ in capite tauri ⁊ capricorni. Sic igiꝛ definitiones colurorū ꝑ ſuos fines detinebat etiā ꝑma q̄ſtio. Ulterius etiam ꝯtinebat totum ambitū celeſtis ſphęrę progreſſiuę. videlicet ꝓgreſſionē ſolis a ſigno i ſignū. zodiacus em̄ totā ſpherā obliq̄ circuit. Diuid[illegible] aūt in duodecim ſigna. Quolibet autem ſignū triginta ꝯtinet gradus. Quilibet graduum ſexaginta minuta. et ſic de alijs. ergo iam ſcripta definitō continebat q̄ntitatem totius ſphere quo ad progreſſum ſolis a ſigno in ſignū. Tūc ibi. Scđo an ſtellę. ❡ Secūda deſcriptio q̄rebat. an ſtellę fixę in octaua ſphera viſę ſint illi infixe. ita ꝙ moueātur motu octauę ſphęrę. an habeant ꝓprios epyciculos ⁊ differētias quibꝰ ꝓprio moueanꝛ motu ſicut ſtellę erraticę. Pro dubio notādum ꝙ ſcđm Ariſtotelem duplices diſtinguunꝛ ſtellę. Quędam dicunꝛ fixę. cuiuſmodi ſunt illę de quibus q̄rit queſtio. Alię ſꝫ erraticę. q2 hn̄t proprios circulos. q̄ dicunꝛ epyculi ī q̄bus mouentur. Dicendū ad queſtionem. ꝙ ſtellę in octaua ſphęra viſę non ꝓprio motu ſed motu orbis mouenꝛ. Dicuntur em̄ fixę. q2 materiā hn̄t fixā. ⁊ ideo mouētur ſcđm motū primi mobilis. huius ſignū eſt. q2 ſtellę iſtę ſemꝑ faciunt q̄ndam figuram. Verbi grā. figurā crucis. Figura aūt illa manet incorrupta. qđ deſignat ipſas ꝑ ſeipſas eē immotas. Si em̄ q̄libet ꝑ ſe mouereꝛ. in momēto huiōi corrūperenꝛ figurę. Sic autē non eſt de planetis nam vnum eoꝝ volocius. alter vero tardius ſuū ꝑficit motū. Verbi grā. Saturnus in triginta annis. luna ſꝫ infra menſem. Quia igiꝛ planetę ꝑficiunt motum tp̄e ineq̄li. Ex hoc p3 ꝙ proprijs motibus mouenꝛ ⁊ diuerſis. Tunc ibi. Tercio. an comeę. ⁊c.

ri: an ſuis circulis proprijs commeantes planetarum ad inſtar peruagari diſcernantur. ❡ Tercio an cometę prodigaliter rubentes. circulariter cū cęteris ꝑcurrāt ſtellis an deſtructiuę createę

Tercia queſtio eſt. an cometę prodigaliter rubeſcentes moueanꝛ circulariter cū cęteris planetis. ita ꝙ ſint naturę cęleſtes. an create deſtructiuę ī ſuum cahos reuertantur. ita ꝙ ſint naturę ſeparabilis gn̄abilis ⁊ corruptibilis. Pro dubio notandum ꝙ de cometa varię fuerunt opines. Una fuit ꝙ cometa fieret ex ꝯiūctiōe pluriū ſtellaꝝ vacantiū in codē actu. l3 nō in eadem altitudine arcus. Sed hęc opinio falſa eſt. q2 cometa bene appa ret ſine planetaꝝ ꝯiunctione. Similiꝛ etiam planetę ſunt ꝯiuncti ſine cometę apparentia. Preterea planetę non tamdiu manent ſicur cometę apparent. Alij dixerūt quod cometa eſt quidam planeta raro apparens q2 frequēter eſt in radijs ſolaribus. Sed dū rodios ſolares egrediꝛ. nobis appar3. Iteꝝ hęc opinio eſt falſa. q2 tūc cometa appareret ſub figura ſphęrica. Preterea. tunc eſſent plures planetę q̄3 ſeptē. qđ eſt ꝯtra aſtronomos. Tercia opinio fuit ꝙ cometa ſit quidam planeta caudam ſeu comā a vaporibus ſurſum eleuatis accipiēs. aut ſaltē ab aere circūſtante. Sed iteꝝ falſa eſt hęc opinio. q2 tūc cometa ſine coma appararet du3 nulli vapores eſſent eleuati. Preterea. non videtur q̄uo hęc materia ſit eleuata regulariter. cum planeta poſſit moueri ⁊ ꝯtinuari. Nec poteſt dici planetam hr̄e comam ex

ꝑte aerꝫ inflāmati. eo ꝙ aer multū diſtat a planeta. ⁊ ita cū eo ꝯtinuari nō pōt Alij dicūt cometā eē ſtellam de nouo cœlo impreſſam ad futura mala nobis pronūciandū. vt vitā emēdemus. Recitat enī Albertus magnus ſm Joānē damaſcenū ⁊ Senecā ſolūmō ex ꝑte dī prouenire. ⁊ q̄dā futura deſignare ꝓſagia. Sꝫ qꝛ q̄rimus cām naturalē come. dicamus ſm ſniaꝫ Auicēnę Algazelis. ptholomei ⁊ Alberti. ꝙ cometa nihil aliud eſt q̄ꝫ vapor terreſtris groſſus ⁊ ꝯpactus. cuius ꝑtes multum ꝯiacent. aſcēdēs ab inferiori ꝑte aeris ad ſuꝑiorē ꝑtē eiuſdē vbi ꝯtigit ꝯcauitatē ⁊ ibi diffuſus inflāmatur. Eſt enim vapor terreſtris et groſſus. Quia ſi eſſet ſubtilis. cito euaporaret ⁊ diſſiparet.. partes etiam ipſius eēnt multū coadiacentes. q̄ꝛ vapor iſte eſt bene ꝯmixtus et viſcoſus. Durat aūt cometa per totū tēpus quo durat ſuus theſaurꝰ ſcꝫ materia exalationis ſuę. Deſignat āt cometa ꝑcipue tria mala. ſcꝫ cariſtiam. peſtilentiaꝫ. et guerram. Cariſtiam quidem qꝛ magno calore q̄ tūc viget humores ex terra extrahūtur. et ſic terra ſterilis efficit̄. et ꝑ ꝯſequēs cariſtia cauſat̄. Peſtilētiā deſignat. q̄ꝛ nimia caliditas tūc vigēs ſanguinē ꝯburit. ⁊ humorē radicalē ab aīalibꝰ extrahit. ⁊ ſic mors ſubſequit̄. eo ꝙ vita ꝯſiſtit in humore radicali ⁊ calore naturali. Deſignat etiam ꝓlia futura. quia duꝫ caliditas ⁊ ſiccitas multum durant. tunc colera accenditur ⁊ augmentatur. Sꝫ colera humor ē ꝓuocans lites ⁊ diſcordias. Hinc eſt ꝙ colerici ſunt magis litigioſi q̄ꝫ qui alijs ꝯplexionibus complexionantur. Et ſic cometa plurium malorum eſt deſignatiuus. Et de his cometę ſignificationibus ſic ait quidam metriſta. Flat ſiccat cometa necat ⁊ tēpora carat. Tūc ibi (Quarto an inferioris. ⁊c)

in ſuū cahos reuertātur naturę ꝑmiſſione naturantis Quarto an inferioris naturę complexionata virtutuꝫ ſiue eclipſim contrahant ex planetis. an ex primis generantibus. ſi ex plantis

Quarta queſtio eſt. Utrum complexionatum ſeu generatum naturę inferioris ſcꝫ ſphęrę actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ ꝯtrahat naturam vel virtutem bene operandi ⁊ eclipſim eiuſdem ex planetarum influentijs. aut ex generantibus. Si quidem ex planetis. an igitur ſecūdum reſpectum planetaruꝫ ad ipſius natiuitatem rei. an ſecūdū euentum natiuitatem cōſequētem. Si ex gn̄antibꝫ. ſcꝫ ex patre et matre. Cum igitur vnum generantium ſit albū et reliquū nigrū. quare igitur genitum non aꝑparet nigrum et albū. Quare etiam gn̄atum in extremitatibus. vt in manibus et pedibns quandoq; aſſimilatur patri. In ceteris vero membris ſcilicet quo ad complexioneꝫ et diſpoſitionem parturienti aſſimilatnr. quandoque vero neutro generantium. ſcꝫ nec patri nec matri. quandoq; vero vtriq; Ad q̄ſtionem dicendum quod generata cōtrahūt ſuam ꝯplexionem ex planetis et etiaꝫ ex ipſis generātibus. Unde quidam philoſophus nomine.. Hermogines voluit in veritate abſq; dubio ſic eſſe quod inferiora ſuperioribus. et ſuperiora inferioribus correſponderent. ita ꝙ natura inferiorum eſſet proportionata et adequata naturę ſuperioꝝ. Dixit eīn ꝙ operator miraculoꝝ vnus ſolus

Deſcriptio Comete

eſt a quo deſcendit oīs bona oꝑatio. ⁊ hoc eſt natura qꝛ ꝓducit mirabilia. Cuiꝰ pr̄ eſt ſol. mr̄ vero lūa. q̄ portāt ipam ꝑ aurā. hoc eſt in vtero. Sol ei ꝯfert caliditatē. luna vero hūiditatem. Et ſic ſolez dixit eē prēm. lunā ꝓ matrē. Ex his q̄litatibꝫ oīa iferiora ꝓducūť. et ſtꝫ ꝑentes naturę. Natura nāq̄ꝫ oīa inferiora ꝓducens hꝫ eſſe in ſuꝑioribꝫ. His ⁊ abſurdis huiꝰ philoſophi obmiſſis. dōm ē ꝙ hęc iferiora ꝯplexionata ſuā cōplexionem ⁊ na/

an ſecūdū natiuitatē an ſecūdū euētuꝫ Si ex generantibus. cū vnū generāti um ſit albū reliquum nigrum. Quare tūc generatū nō albū ⁊ nigꝝ. ⁊ q̄re ge/ neratum quandoq̄ꝫ in extremitatibus aſſimilatur patri: in cęteris parturien ti. quandoq̄ꝫ neutri generantium.

turalē iclinatōez ad bo/ na vł mala opa. ⁊ a pla/ netꝭ ⁊ a ꝑntibꝫ ſuſcipiūt. Vn̄ natura ꝓducēs hęc inferiora. ꝟtutem gene/ ratiuaꝫ primo planetis et ſuꝑioribus corporibꝰ ꝯmēdat. Hęc vero vlte/ rius ꝟtutem formatiuaꝫ in hęc inferiora tranſmit tunt ſeu influunt ipſis.

Verbi grā. p̄ri et mr̄i q̄bus vtunť tanq̄ꝫ inſtrumētis. Simile h. nōi eſt ſi vellem de ferro ꝓducere cultellū. ad hoc vterer manu. Ad hoc āt ꝙ manus formam illā ab intellectu practico ſibi influxā ferro induceret. qꝛ nō immediate poſſet expellere. vlterius ꝟtutē ſuam operandi malleo cōmendat. Sic natura formatiuā ꝟtutem ⁊ gn̄atiuā p̄mo ſuꝑioribꝫ ꝯmēdat. Sꝫ ſuꝑiora vt ipam his inferioribꝫ infūdāt. p̄mo in prēm ⁊ matrē trāſſundūt. Ideo in ſcđo phiſicoꝝ ſcribiť ꝙ hō gn̄at hoīem ⁊ ſol: Sol q̄dem tanq̄ꝫ agēs vłe et formale. hō vero tanq̄ꝫ agens ꝑticulare ⁊ quodāmodo inſtrumentale. Cōcedendū eſt igiť ꝙ gn̄ata ſm aſpectū planetaꝝ ad ipoꝝ natiuitatē accipiūt ꝯplectōem ⁊ ꝟtutem ac ꝟtutis defectum imores. fomā. figurā. colorē. ⁊ ſic de aliis A parētibus etiā vel genitoribus aliq̄ntū hęc ꝯtrahūt. qꝛ in ſemine a parentibus deſciſo ꝟtus formatiua derelinquiť. ⁊ hoc mō eſt in ſemīe ſicut forma in materia. vt opinabať philoſophus dicens ſemen eſſe paruū aīal a parentibꝫ deſciſum. ſꝫ potius formatiua virtus eſt in ſemine ſicut artifex in artificiato. Si em̄ ꝟtus formatiua inuenit diſpōem ad vnum ſexū videlicet maſculinū. tunc ex ipo producit maſculum. ⁊ ſi inuenit in ipo diſpoſitōem ad ſexum fœmineum. producit fęmellā Nam ſi in ſemine magis dominatur caliditas. ꝑ hoc diſponiť vt potius fiat maſculus q̄ꝫ fœmina. Sꝫ ſi p̄dn̄eť frigiditas. tūc diſpoſitū eſt ad fœmellę gn̄atōem. Maſculꝰ ei ⁊ fœmella nō dn̄t ſm ſpēm. ſed ſm naturā. Nā ſi ſemen deſciſum abundet calore. diſpoſitū eſt ad filij gn̄atōem Si vero frigore diſpoſitū eſt ad fœminam. ergo calidū ⁊ frigidū diuerſitatē in materia faciunt. Quod āt foetus qn̄q̄ꝫ p̄ri qn̄q̄ꝫ matri aſſimilať ad hoc diuerſitas ſpermatū. viri ⁊ mulieris i modis ⁊ diſpōnibus qualitatū multuꝫ operať. Habet autem ſperma viri ſe ſm ꝯſtantinū ſicut operatio artifex ⁊ ſubſtantia radicalium membroꝝ Sperma vero mulieris ſe hꝫ tanq̄ꝫ cibus aſſumptus in ſupplementū Vn̄ ſperma viri coagulo. mulieris vero lacti ꝯpať. viri enī ſperma oīa facit ꝑ virtutem formatiuā in eo exn̄tem. Sed in mulieris ſpermate in quo hęc fiunt. bene habent ſe hęc duo ſpermata ſicut ſigillum et cęra. Sperma

nãq viri, calidum eſt ⁊ ſiccũ vt moueat ⁊ ſiccet. Mulieres aũt frigidũ eſt
et humidũ. humidũ q̃dē
vt recipiat. ſed frigidum
vt teneat Tunc ibi.

¶ Quinto: quę proportio motus ad motum per planetas et connexin.

Quinto q. ⁊c Quinta
q̃ſtio q̃ſiuit q̃ ſit ꝓportō
motus ad motum. ⁊ ↄiũctio ipſoꝝ planetaꝝ adinuicē. Ubi notãdũ ꝙ ſa/
turnus in triginta annis ſuũ propriũ ꝑficit curſum Juppiter in duodecim
Mars in duob' Sol in vno Uenus ⁊ mercurius minus q̃ȝ in vno. Lũa
in menſe. Planetas nãq plato ſic ſituauit. Nam infimũ dixit lunã. ſcd̃m
vero ſolē. Sed nõ ſunt ſic ordinandi Scd̃s eñ poſt lunã Mercurius eſt
poſt marcuriũ venus. deinceps ſol. Jn medio ſeptē planetaꝝ. tres ſupra ſe.
tres ſub ſe hñs planetas. Uñ Luna mercurius venus ⁊ ſol mars iuppiter
ſaturnus. Uel in hoc metro. Poſt ſim ſum ſequit᷑ vltima luna ſubeſt. vbi
ꝑ quãlibet lr̃aꝝ haꝝ dictionũ ſim et ſum vn' planetaꝝ intelligendus ē. ſ. ꝑ
ſ ſaturnus. ꝑ i iuppiter. ꝑ m mars. ꝑ ſ de ſum ſol ꝑ v venus. ꝑ m mercurius
Ex quo pȝ ordo planetaꝝ Sȝ q̃ ſit ꝓportio motuũ iã viſum ē ꝑ tp̃s quo
q̃libet eoꝝ ꝓprium ꝑficit motũ. Uñ planetę ꝓportionant᷑ adinuicē in ſuis
motib' recte ſicut numerus ꝓportionat᷑ nũero. Uerbi gr̃a. ſaturn' ⁊ iuppi
ter hñt ſe in ꝓportōe dupla ceſquialtera Uñ ꝓportio ceſquialtera ē qñ ma
ius ſemel ↄtinet minus. ⁊ eius medietatē. vt tria et duo. ⁊ ſex ⁊ q̃tuor. Sȝ
dupla ceſquialtera eſt qñ maius bis cõtinet minus ⁊ ei' medietatē Et ſic
eſt in ꝓpoſito. nã tp̃s motus ſaturni. videlicet triginta annoꝝ bis continet
tp̃s motus iouis. ⁊ mediũ. qđ eſt duodecim annoꝝ ⁊ medietatē ei'. Juppi
ter ad martem ſe hȝ in ꝓportione ſeptupla. et ſic de alijs planetis Tũc ibi
Sexto ⁊c. Sexta queſtio eſt cũ ſaturn' ſit planeta ſeuiſſimus. ven' aũt
benigniſſim'. an malignitas ſaturni veneris benignitate tp̃et᷑. ⁊ benigitas
veneris malignitate ſa/
turni retardet᷑. Notan

¶ Sexto cũ ſaturn' inter planetas ſit ſeuiſſim'. venuſqȝ beigniſſim' an malignitas vnius retardat benignitatem alterius ex oppoſito veniētis ¶ Septimo cum chorus naturaliter ſit ſiccus ⁊ frigidus. quare nobis cõtrarius ap/pareat. ¶ Quarto quę ſit elementoruȝ

duȝ ꝙ nullus planetarũ
malus eſt moralit᷑ q̃ ad
ſuam naturam. Sed bñ
dñr planetę mali q̃ ad in
fluxũ et effectum. Cum
igit᷑ ſaturnus ꝟtualit᷑ ſit
frigidus ⁊ ſiccus. ⁊ ꝑ ↄſe
quens horuȝ in hęc infe/
riora influxiuus. Hęc
aũt duo cõtraria ſunt vi
tę quę ↄſiſtit in calido ⁊ humido Sed venus eſt planeta virtualiter calid'
et humidus. caliditatꝫ ⁊ hũiditatꝫ influxiu'. q̃ ad ſaluãdaȝ vitã ſtꝫ neceſſa
rię. Jdeo benignus dicitur. Cõcurſus autem duoꝝ planetarum. quorum
vnus ꝑ influxum eſt beniuolus. alter vero maliuolus ſe quo ad influxum
in hęc inferiora obtēperãt ⁊ mitigant. Nã ſicut ex calidi ⁊ frigidi concur/
ſu ⁊ commixtōne fit medium temperatũ vt puta tepidum. et ſic ex cõcurſu
planetaꝝ maliuoli et beniuoli. Maliuoli q̃deȝ malicia ꝑ benignitatē be

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius

nignitatē beniuoli obtemperat. Et ecõtra benignitas beniuoli per mali
gnitatē maliuoli retardat Tũc ibi Septimo cum chorus.
Septima q̄ſtio eſt. cũ chorus ventus ſeptētrionalis inter fauoneũ ⁊ ſe/
ptentrionē mediãs ſeptētrioni ꝓpinquior ſit naturaliter frigidus ⁊ ſiccus
q̄re dũ ad nos ꝑuenit apparet calidus ⁊ hũidus? Ad hoc dicēdũ ꝙ licet na/
turaliter ſit frigidus et ſiccus. quia tñ ad noſtrã habitatiōem non peruenit
niſi prius zonam torridam ꝑtranſeat. Ratione huius frigus quod in ipſo
erat depellit et caliditas a loco originis imprimit. Etiam anteq̄ȝ ad nos
ꝑuenit ꝑ maria interpoſita inter locũ ſuę originis et noſtrã habitatōnem
oportet vt ꝑtrãſeat exinde humiditatem ſuſcipiens. Licet ergo naturalit
ſit frigidus ⁊ ſiccus a loco ſuę originis ⁊ a ſua natura tñ rõne locorum ꝑ
q̄ flat. hũiditatem et caliditatē ſibi cõtrahit quod exprimit in ventis con
trarię diſpōnis ſibi. qui ſunt humidi ⁊ calidi Eo em̄ ꝙ ꝑtrãſeunt regiones
ſiccas ſiccitas in eis generat. Et qꝛ ꝑtranſeunt montes frigidos perpetue
frigidi apparent Tunc ibi. Octauo q̄ ⁊c. Octaua queſtio eſt. q̄ ſit
elemētoꝝ ꝓportionabilis connexio? Ubi notandũ q̄ȝ elemētum ſ̄m Con
ſtantinũ eſt ſimpla et minima ꝑs corporis cōpoſiti Minima q̄dem quo
ad nos. qꝛ ſenſu ꝑcipitur. Eſt ei ꝑticula minima et vltima in corꝑis reſo/
lutione. ſicut fuit prima in cōpoſitōe. Dicit ãt ſimpla non quia ſimplex ſit
elemētum ſine aliqua cōpoſitōe. ſed qꝛ non habet aliquas ꝑtes ꝯponentes
ſpecie et numero differentes ſicut habent corpora mixta. quęlibet enim ꝑs
aeris eſt aer. ⁊ ſic de alijs Et dicit elementũ quaſi hylemētum ſ̄m yſidorũ
ab hyle grece quod eſt materia latine eo ꝙ oīm corporum eſt materia ⁊ q̄ſi
ꝓmitiuũ fundamentum Scdm alios dicitur q̄ſi eleuamentũ ſiue alimen/
tum eo ꝙ omnia alia corpora alunt qualitatibus elemētaribus ⁊ augmē
tant Sunt ãt quattuor qualitates elementares quaꝝ duę ſunt actiuę. ſcȝ
caliditas ⁊ frigiditas et duę paſſiuę. ſ. humiditas ⁊ ſiccitas. Unde talis eſt

cõnexio ꝓportionalis? Nono quis

elem̄toꝝ ꝯnexio q̄. ſ. duo
elemēta imediate in aliq̄
ꝯuertunt q̄litate ⁊ cim/
bola q̄ eſt vni elemento/
rum eſſentialis et alteri accidentalis. Verbi gr̄a Ignis et aer conuertunt
⁊ ꝯueniunt in caliditate quę eſt igni eſſentialis ⁊ aeri accidentalis. Sed
differũt in duab' alijs q̄litatib' ſcȝ hũiditate ⁊ ſiccitate. qꝛ aer eſt hũidus.
ignis vero ſiccus. Similiter eſt de aere reſpectu aquę. Conuertunt em̄ in
humiditate q̄ eſt aeri naturalis vel eſſentialis. et aquę accidentalis. Sed
differũt ab inuicē frigiditate et hũiditate. Sic etiã ſe habet aqua reſpectu
terrę. Conueniunt enim in frigiditate. quę eſt aquę naturalis. terrę vero ac
cidentalis Sed differũt in ſiccitate ⁊ humiditate. Terra enim eſt ſicca. aq̄
vero frigida ⁊ humida. Elementum autem primum ⁊ tercium. ſecundum
⁊ quartum in nulla qualitate conueniunt. ſed in ambabus habent contra
rietatem. Ut ignis in ambab' qualitatibus contrariatur aquę. ⁊ aer ter/
rę. Inter hęc autem quattuor elementa duo ſunt melioris et purioris ſub
ſtantię ac etiam leuioris. Et ideo naturaliter mouentur ſurſum. et trahũt
nobilitatem ſuam quo ad operationem ⁊ ſubſtantiam ſuam ex vicinitate
orbis cęleſtis. a quo recipiũt influentiam nobilitatis ⁊ ꝟtutis. Nam vir/

tus celeſtis primo influit ſupra ſpherā ignis. ⁊ poſt ignē ſuꝑ aerem. Et iō
hec duo elemēta ſunt ceteris ſublimiora quo ad ſituȝ. habiliora quo ad mo
tū. ſubtiliora quo ad ſubiectū. clariora ⁊ magis ꝑſpicua quo ad formam
vigoroſiora quo ad actū Sed reliq̄ duo elemēta. ſ. aqua et terra alijs ſīt gra
uiora motū a circūferētia ad centrū hn̄tia ꝑ aggregatōēȝ partiū. et compa
ctōēȝ ſpiſſa ⁊ obtuſa. alijs duob⁹ groſſiora ⁊ materialiora. potius hn̄tia de
materia q̄ȝ de forma. quodlibet aūt horū habet ſuuȝ ornatum. Verbi grā
Ignis ſidera. aer volatilia. aqua natabilia. ⁊ terra greſſibilia. Tūc ibi.
Nono quis Nona q̄ſtio q̄ſiuit meatū ⁊ effectū ſolis ⁊ lune. Ubi notan-
dum quo ad motus planetaꝝ ꝙ quilibet planeta duplici motu mouetur
ſcȝ naturali ⁊ proprio. ab occidēte in oriens ↄtra motū firmamēti. Et mo
tu alieno. ſcȝ ab oriente in occidens ex raptu firmamēti. Cuius violentia
ſingulis dieb⁊ ab ortu ad occaſum rapiunꝉ. In motu āt naturali quo ni-
tunꝉ ↄtra firmamētum. q̄dā tardius. q̄dam celerius curſum ſuum ꝑficiunt
Et hoc ꝓpter circuloꝝ ſuoꝝ diſpoſitōēm ⁊ quātitatem. Nam iuppiter mo
ratur in quolibet ſigno ꝑ annū vnum. Et ſic in duodecim annis cōplet cur
ſum ſuum. Mars moratur in quolibet ſigno quadraginta dieb⁊. et perfi-
cit curſum in duobus annis. Saturnus moratur in quolibet ſigno ꝑ tri-
ginta menſes. et complet curſum ſuum in triginta annis. Sol autem mo-
ratur in quolibet ſigno triginta diebus et decem horis ⁊ ſemiſſe. ⁊ perficit
curſum ſuum in trecentis ſexaginta quinq̄ȝ dieb⁊ ⁊ quadrante Mercurius
moratur in quolibet ſigno ſeptuagintaocto dieb⁊ ⁊ ſex horis. Et complet
curſum ſuum in trecentȝ
⁊ quadragintaocta dieb⁊

ſolis luneq̄ȝ meatus ſit et effectus?

Venus moratur in quo
libet ſigno ſeptuaginta-
nouem diebus Et com-
plet curſum ſuum in trecentis ⁊ quadragintaocto diebus. Luna moraꝉ in
quolibet ſigno duobus diebus ⁊ dimidio ⁊ ſex horis ⁊ biſſe vnius. ⁊ ↄplet
curſum ſuum a pūcto vſq̄ȝ ad pūctū in trigintaduob⁹ diebus ⁊ octo horis
Notandū ſecundo ꝙ ſol ſm̄ Iſidoꝝ dr̄ q̄ſi ſolus lucēs eo ꝙ ſit fons toti
us luminis. cuius radiatōē ſuꝑiora ⁊ inferiora illuſtranꝉ Eſt aūt ſol ſm̄ a-
ſtrologos planeta fortunatus ſcd̄m ſe. Sed ꝑ ↄiūctōēm aliq̄n fit malus
diurnus calidus ſiccus. ⁊ ſic de alijs. Unde ſol oīa viuificat. et rebus om-
nibus vitam ſpeciē et formā amminiſtrat. Sol autem omnibus lumina-
ribus celi maior eſt quantitate dignitate ⁊ claritate. Et magis calcati et
expreſſi eſt luminis. Et etiam maior eſt poteſtate ⁊ officij multiplicitate
ac motus vniformitate. Nam mouetur ſemꝑ directo motu in circulo pro
prio ſub zodiaco. medium ſemper tenens locuȝ. tranſit em̄ recte circulis ſu
is per mediam lineam zodiaci. cuius methas et terminos non tranſcendit
Et ideo motus ſolis in circulo ſuo proprio eſt vniformis. quamuis in reſ-
pectu alioꝝ diſſimiliter mouere videatur. Circulus vero ſolis ſicut etiam
zodiacus deſcribitur per duodecim ſpacia ſiue ſigna Quoruȝ quodlibet cō
tinet triginta gradus. ⁊ quilibet graduuȝ ſexaginta minuta
Unde ſol recedendo ab vno puncto circuli ſcilicet ſui. ⁊ reuertendo ad eun
dem tranſit per duodecim ſigna.. Et trāſitus illius circuli annus vocatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Nec in die naturali ꝑfecte tranſit gradũ vnũ. ſed tranſit ſexagintanouẽ minuta ⁊ octo. ita ꝙ de illo ſexageſimo minuto remanent duo ſigna imꝑtranſita In tantum igitur deficit ꝙ in vno die naturali non ꝑficit gradũ vnuꝫ Sol igitur motu ſuo ordinato et iꝑturbato curſu ordinat ⁊ ꝑficit vniuerſa. Vñ Ambroſius ſic ꝟtutes ſolis deſcribit. Sol eſt oculus mundi. iocũditas diei. pulchritudo cęli. mẽſura tꝑm. ꝟtus ⁊ vigor omniũ naſcentium dñs planetaꝝ. decor ⁊ ꝑfectõ oĩm ſtellaꝝ. Preterea ſol eſt fons mẽtꝫ. i. memorię rõnis principiũ. lucis origo. rex naturę. medius mũdi. fulgor olimphi. moderator fundamẽti. Jõ eĩm mouetᷓ cõtra motũ firmamenti vt moderet et temperet motũ ſuũ Jõ dr̄ ſplendor olimphi. qꝛ dt̄ Macrobius in libro Ciceronis Definitio fuit platonis. oĩm ſpheraꝝ lumẽ eſſe a ſole Dicit eĩm Plato in thymeo Creauit deus reꝝ conditor lucem clariſſimã quã ſolem vocamus. cuius ſplendor cęlum ⁊ oĩa illuſtrantᷓ. vt numerus exiſtat oĩm aĩantiũ. Et Areſto. in libro de elementis ait Sol hꝫ lumẽ proprium Stellę vero et luna lumẽ a ſole acquiſitũ Sicut qñ a cãdela ſpeculũ ei oppoſitũ illuſtratᷓ ¶ Notandũ ꝙ luna dr̄ quaſi luminis vna. i. ꝑncipalis et maxĩa Eſt eĩm corꝑi ſolari in magnitudine ⁊ pulchritudine ſimillima vt dicit yſidorus. Luna (vt dr̄ in hexameron) eſt mater totius humoris ⁊ miniſtra. dñatrix marꝫ lumẽ a ſe nõ hñs. ſed a plenitudine ſolis mutãs. luna eĩm ſc̄m appropiquationem. vel elongationẽ a

Ultima ſemicirculi planicies ꝓponebat. Cur tremor ẽ in terris

ſole formã ſuſcipit ⁊ figurã Carens eĩm ꝓprio lumine a pũctuali plenitudine ſolis lumẽ recipit Ut eĩm dt̄ Ariſto. in libro elementoꝝ luna ſꝑ mediate ſuiſa ſole illuminatᷓ. ⁊ lumẽ rceptũ reflectit in trã Hꝫ eĩm luna naturã ſilem ſpeculo. qꝛ proprio colore caret. ⁊ recipit colorẽ ab alio . Et q̃to plꝰ ſoli aꝓpropinquat tanto plus de ſuo lumine ꝑdit ex ꝑte terrę Sꝫ claritatẽ quã ꝑdit ex ꝑte inferiori. nullatenus ꝑdit ex ꝑte cęli. immo tanto plus ex ꝑte ſuꝑiori illuminatᷓ. Vñ qñ ſoli coniũgitᷓ nihil luminis ad terrã dirigit. Sed ex ꝑte cęli implens illuminatio ꝑmanet. et ecõuerſo qñ ſoli oꝑpo nitur tota ad terrã et nõ ad cęlũ illuminatᷓ. vt dt̄ Beda ⁊ macrobius . Et eſt luna inter planetas breuiſſimo tꝑe ſui tꝑis impletiua. breuiſſimũ enim habet circulũ. et ideo inter ſpaciũ viginti octo dieꝝ per omĩa ſigna zodiaci vagatur. vt dicit. Tholomeus.. Eſt aũt luna planeta frigidus cũ exceſſu fœmineus ⁊ nocturnus Moratᷓ aũt in quolibet ſigno duobꝫ diebus et ſex horis ⁊ biſſe Inter omnes eĩm ſtellas erraticas luna eſt magis ĩcerti ⁊ vagi motus. Nam ꝓpter breuitatem ſui curſus. nũc ſub ſole nunc ſupra. nũc ante. nunc retro euagatur.. Nã cũ ſol circuit ꝑ circulos auſtrales inferiores et lũa ꝑagrat circulos boriales ſuꝑiores. tũc luna ſuꝑma ẽ velut nauicula habens cornua verſus terrã declinata. qñ vero decreſit tũc eſt erecta. vt dicit Beda Prima q̄ſtio vltimi ſemicirculi eſt. q̄ ſit cauſa terremotꝰ..

Ad dubiũ dicendũ breuiter ꝙ terręmotꝰ ex eo cauſatur ꝙ in terra vapores calidi ſunt incluſi Sol igitur ꝑ radioꝝ ſuoꝝ reuerberationem ad terrã ſuperficiem terrę calefacit. Vapores incluſi agitantes viſcera terrę concutientes et petentes exitum. Cum terra in ſuꝑficie ſit conſtricta reſiſtit di/

Terremotus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

cta reſiſtit diuiſioni vapores exiere non ꝑmittens. vapor ergo incluſis calore tandem incenſus fortiter terram agitat. ⁊ ex terrę reſiſtentia tremor q̄dam cãtur. qui tremor qñq; maior eſt. quandoq; minor eſt. ſecunduʒ quod vapores incluſi aſcendentes et exire volentes ſunt plures aut pauciores.. Et ſcḋm etiam quod terra in ſua ſuꝑficie eſt magis vel minus conſtricta.

Tunc ibi (Cur ꝯcrepat aera) ¶ Secunda q̄ſtio eſt q̄ ſit cauſa tonitrui. ¶ Notãdũ quod tonitruum eſt impreſſio generata in nube aquea propt̃ vaporis calidi ⁊ ſicci agitatõem huc ⁊ illuc fugientis contrarium ab omni parte coartati. ⁊ ex hoc inflammati. ſe tandem in nube extinguens ⁊ ipſam rumpens. Vel generatur tonitruus ex collectione nubiuʒ. quando a vẽtis contrarijs nubes agitatę ad inuicẽ colliduntur. ex mutua colliſiõe ad inuicem fit ꝯcuſſio in aere ⁊ ſtrepitus qui ab antiquis tonitrus nominat᷑.

Tonitruus

Cur cõcrepat aera fulgur? Cur maris exundet rabies? Guſtuſq; malignus?

Dicitur autem tonitrus vel tonitruũ a terrore. eo ꝙ ſonus terreat audientes. Vñ interdũ tam grauiter ꝑcutit. vt oĩa diſcerpſiſſe videatur Nec mirari ſuꝑ hoc q̄s debet. cũ veſica q̄uis ſit ꝑua tam magnum ſonũ efficit ſi vento ſit repleta ⁊ violent̃ fracta Cũ tonitruo frequenter ſimul fulgur emittitur. ſʒ fulgur celerius videtur q̄ʒ tonitruũ audit᷑. Ratio q̄ꝛ ſenſus viſus ſubtilior eſt q̄ʒ auditus. Vñ prius homo videt ictum fulmis arborẽ incidẽtis. q̄ʒ ipſum ſonũ audiat. Vñ p̄hus d̄t tonitruus eſt ſtrepitus ventoꝝ in ſinu nubiũ receptus. q̄ ꝟtute mobilitatis ſuę quaſlibet ꝑtes nubis interrũpit. ⁊ fragoreʒ tonitrui introducit. Vñ ſcḋʒ Ariſtotelẽ in libro metheoroꝝ. Tonitruũ aliud nihil eſt q̄ʒ extinctus ignis in nube. Vapor eñ ſiccus eleuatus. ⁊ calore aeris inflammatus. quãdo a nube aquoſa intercipitur ſubito extinguitur. Ex qua extinctõne ſtrepitus tonitrui generat᷑.. Sicut qñ in aqua extinguit᷑ ferrum ignitum fit ſonitus ⁊ ſtridor. Tunc ibi (Cur maris ⁊c̄.)

Tercia q̄ſtio eſt. cur rabies maris exũdat? Ubi ſciendũ ꝙ luna aquarum maris eſt attractiua. ſicut adamas attrahit ferrum. Sic luna mouet ⁊ attrahit poſt ſe oceanũ. Vñ in ortu lunę intumeſcit mare et creſcit ex ꝑte orientali. ſed deſcreſcit ex ꝑte occidentali. Et iõ qñ luna eſt in occaſu tunc mare ex ꝑte occidentis creſcit. ſed decreſcit ex ꝑte orientis. Scḋm igit᷑ ꝙ luna plus vel minus proficit in ſuo lumine. ſic plus vel minus in ſuo flumine mare ſe extendit. vel ip̄m mare retrahit.. vt Macrobius refert in libro Ciceronis. Oceanus eñ in decremento lunę retinet iſtum modũ. Nã primo die creſcentis lunę fit copioſior ſolito. ⁊ abundat in ſummo; ſed ſecũdo die minuit᷑. ⁊ ſic deſcendit vſq; ad ſeptimũ diẽ. Deinde iterũ creſcit ꝑ ſepteʒ dies. ita ꝙ in quartodecimo die eſt iterũ plenus in ſummo. Vñ in nouilunio ſꝑ mare eſt pleniſſimũ. ⁊ etiã in pleniſſimo Tũc ibi. Guſtuſq;.

De Luna

Quarta queſtio eſt. Cur guſtus malignus. hoc eſt q̄ eſt cã ſalſedinis maris? Ad hoc dicendum. ꝙ duplex huius eſt cauſa. Una q̄ꝛ tranſit per loca calida. Calidi ãt ſunt duę operatões. quantum ad ꝓpoſitum ſufficit. ſcʒ adurere ⁊ atterere.. Calidum igitur humores adurit. ex qua aduſtione

ia ipſis amaritudo relinquit᷑.hoc mō mare ꝑ diuerſa loca tranſiens ama/ritudinem recipe p̄t Preterea cū mare ſit valde latum et diffuſum virtute caloris ſolis dulcioꝛ et ſubtilioꝛ ꝑs aquaꝝ marinaꝝ ab ip̄is attrahi p̄ōt. Et ſic groſſiores relinquunt᷑.q̄ cuȝ faciliter euaporari non poſſunt calore ſolis adurunt᷑ quā aduſtionē amaritudo ſequitur Tūc ibi (Que natura)

Que natura pennatorum eſtiualiuȝ in hyeme deficientium et cōuerſim? Quid grandinis rotunditas Quid niuis prolixitas. Nebule potētia? An

Quinta q̄ſtio q̄ſiuit de natura auiū. Cur ſcȝ q̄dā aues tp̄e hyemali a nobis alienātur. tp̄e ꝟo eſtiuo redeūt Ad qđ dici p̄ōt.ꝙ hoc contingit ꝓpt᷑ diuerſitatē tp̄m. q꞉ nō oē tp̄s ad caꝝ ꝯſeruationē eſt habile.⁊ ideo recedendo ⁊ redeundo motu illo ſe nitunt᷑ conſeruare. Sunt eīm q̄dam pennata tam modici caloris naturalis.ꝙ propter frigus brumale in locis frigidis ſuſtentare nō p̄nt. Et ideo hyeme adueniēte q̄dā eaꝝ ad calidas regiones mūdi trāſuolant.vt videmus in ciconijs Quedaȝ loca paludinoſa q̄runt ſeu petūt.vt hyrūdines. Quedam etiam plumis caſdentibꝰ in aliq̄ cauernula terre vel arboris in ip̄is plumis iacent vſq3 ad tēpus vernale. Et tunc calore veris redeunte fortifica᷑ eoꝝ caloꝛ naturalis. q̄ procreat in corꝑe eoꝝ plumas iterato.et ſic reuiuiſcūt ad nos reuertētes vt cuculus. Tūc ibi (Quid grādinis Sexta q̄ſtio q̄ſiuit.quid eſt grādinis rotunditas? Ubi notandū ꝙ vt dicit Ariſtoteles Grando eſt imp̄ſſio gn̄ata ex vapoꝛe hūido et frigido a frigoꝛe fugato. et ab interioꝛibꝰ nubis ꝓpter dominium calidi circūſtantis.. Genera᷑ autem in nubibus a terra longinquis Et ideo cauſa generationis eius eſt vapoꝛ frigidus et humidꝰ in cōcauitate nubis receptus.qui ex frigiditate aeris condenſatur Nā ꝑtes humide et frigide fugientes calorē aeris ſe recipiunt in interioꝛibus nubis et ibi inuenientes vapores partes eius aggregant.et in ſubſtantiam grandinis congelant. Unde vehemens caloꝛ eſtiualis grandinis generationem impedit.quia diſſoluendo vaporem eius partes aggregatas pariter nō admittit. Similiter nimiū frigus in hyeme.quia tunc nō eſt caliditas in aere.quā fugiens ſe recipit intra nubē. Grādo autem parua ⁊ rotunda deſcendit ex ſup̄mis locis.vt dicit Ariſtoteles Cauſatur autem paruitas ⁊ rotunditas ex moꝛa eius in aere ex longo tēpoꝛe. Un̄ ex ꝯuolutōe diuturna rotūdatur. ⁊ caloꝛe aeris partes eius aquee reſoluūtur ⁊ minorant᷑. Sed in grādine in locis vicinis terre generata accidit ꝯtrarium ex cauſa ꝯtraria Tūc ibi (Quid niuis) Septima q̄ſtio ꝓpter quid eſt niuis ꝓlixitas Ubi notādū ꝙ nix eſt imp̄ſſio ex vapoꝛe frigido ⁊ humido gn̄ata.⁊ in infima medij interſticij aeris cōgelata a mediocri frigido reſpectu pruine ꝓpt᷑ admixtionem caliditatis.que quidem caliditas incluſa in eius ſubſtantia ⁊ non ſtatim deuicta a frigoꝛe circūſtante.rarefacit eius ſubſtātiam ⁊ q̄lificat.recipiens albedinem in caloꝛe ꝓpter victoriā frigoꝛis in fine.atq3 ꝓpt᷑ expanſionē et diſꝑſionem partium nubis.ſeu propt᷑ frigus debilitatū a caloꝛe frangitur in partes tantas ad modum lane carpte. Nix enim genera᷑ in nube minus frigida q̄3 eſt illa in qua grando ꝯgelatur.quod vt teſtatur

de diſciplina ſcholariū

mollicies. niuiſq; caliditas admixta nubibus prohibet partes eius cõpri/mi inuicẽ ⁊ vehementius aggregari. Nix ergo aq̃ eſt durior ⁊ ſiccior ex fri/gore circũſtante. grãdine tñ mollior ex mixtione caloris in nube. Dealbat aũt ex frigiditate in eiꝰ ſupficie dominãte. ⁊ modico calore nix in aquaꝫ reſoluta. ⁊ tam a duricie q̃ʒ albedine de facili imutatur. Tunc ibi (Nebule potentia) Octaua q̃ſtio eſt. ꝓpter quid nebule potentia eſt. Ubi notãdū ꝙ nebula ẽ impreſſio fcã ex reſolutione nubiuꝫ in aquã pluuialẽ reſolutoriã. vt dt Ariſtoteles Uapores em̃ ſic reſoluti ꝑ ſingulas ꝑticulas aeris diffuſi nebulaꝫ gignunt ⁊ inducũt. Que quãto eſt terre vicinior tãto eſt obſcurior ſpiſſior et frigidior. Altra vero magis eleuata magis eſt pura minus frigida ⁊ obſcura Qñ aũt nebula a ſole trahit ſurſuꝫ totalit̃ mouet ⁊ in materiã redit nubis. et ideo future pluuie eſt ſignificatiua. qñ ꝟo totaliter a radijs ſolis repcuſſa deorſuꝫ cadit ⁊ in ſuã redit originẽ deficit ⁊ euaneſcit. Uñ purgato aere futurã pſtitit ſerenitatem. aliqñ corrũpit in vapores ex quibꝫ generat. et tũc eſt multum nociua floꝝ. Etiã eſt germinãtiū vineaꝝ corruptiua. ⁊ diuerſaꝝ infirmitatū aĩalibꝫ inductiua. latronibꝫ ⁊ ꝑuerſis eſt ꝯueniẽs q2 inſidiaꝝ ipſoꝝ ẽ occultiua itinerantiuꝫ ⁊ peregrinãtiū impeditiua. q2 magna nebula ⁊ obſcura q̃ eſt incognita incerta radioꝝ ſolis ⁊ aliaꝝ ſtellaꝝ ẽ interceptiua. et ideo nauigãtibus eſt ꝑiculoſa ⁊ grauis. vt dt Beda. q2 dum nebule obſcuritas maris ſupficiẽ occupat. vt debeat nauis recte ꝟti ignorat gubernator Tũc ibi (An ꝟtus lapidum Nona q̃ſtio eſt. an ꝟtꝰ lapidum procedat ex cõplexione forme cū materia. Uel ex forma vel ex materia tm̃ Notãdū ꝙ lapis eſt ens mixtum ex quatuor elementis. In quo eſt tria ꝯſiderare. ſ. materiã lapidis. et hec eſt groſſa viſcoſitas ſeu hũidum terreſtre ita ꝙ materia lapidis ꝑticipat iſta duo elemẽta. ſ. aquã ⁊ terram. Huius ſignū eſt cū ꝓpriū ſit terre ſubſtare aque. omne genus lapidis proiectum ad ſupficiẽ aq̃ tendit ad fundum. Ex quo apparet cū lignum ad ſuꝑficiem aque poſitū nõ cadit ad fundū. ſed remanet in ſupficie. quod nõ ꝑticipat ꝑciſe illud elementū quod ſubſtat aque. ſed illud quod ſupeſt aque videlicet aerem Querit aũt q̃ſtio. An diuerſe virtutes lapidū cõſequant ipos rõne materie) vt dictum eſt) an rõne forme. an rõne compõis forme cum materia? Dõm cuꝫ Auicenna ꝙ virtus ẽ ſequela forme. ex ꝑte enim materie progredi nõ põt quia cum omnes lapides eandem habent naturam: ſequeretur quod omnes eandem haberent virtutem. Uerbi gratia. quod omnes fugarent venena cõcordarent diſcordes attraherent ferrū. et ſic de alijs ꝟtutibus lapiduꝫ De q̃bus Albertus magnus in ſuis tractat mineralibus. Forma igitur

virtus lapidum ex cõplexione an ex natura? An adamantina attractio ex

cõponẽtibus ſimul: an ex vnius tm̃ in curſu? Quid pluuie dulcedo Putei

Nebula

Lapis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

que eſt natura principalis. ⁊ ꝑ ꝯſequēs ꝓncipium motus et quietis ē quaꝫ
ꝟtus lapidum ꝯſequit᷑ Unde forma ſubſtantialis lapidum eſt natura mo
uēs eos ⁊ inclinans ad ꝓprias ꝟtutes et oꝑationes exercendas. Unͦ ſicut
forma hoīs mouet ipſum ad ꝟtutē oꝑatiuā eoꝝ. q̄ nō oꝑat᷑ azinus. Sic for
ma operat᷑ criſtallum vel margaritā. Hec aūt q̄ſtio in generali ꝓpoſita p̄t
ſpecificari hoc modo. An ꝟtus adamātina procedit ex ꝑte materie tm̄. vel
ex forme tm̄. vel ex ꝑte ꝯpoſitōis forme cū materia. Patet reſponſio. quia
attractio ſequit᷑ ꝟtutem adamantis. ꝟtus autem conſequitur formā ⁊ non
materiam Tunc ibi) Quid pluuie dulcedo)

Decia queſtio ꝓponebat. q̄ cauſa dulcedinis pluuie eſt? Pro q̊ notā-
dum ꝙ calidū adueniens hūido duo facit. Uel ipm̄ adurit. vt caliditas ſo-
lis ꝑ ꝯtinuam actiōem in aquas maris ipſas adurit. et ex hoc cātur amari
tudo. Uel nō adurit. ſed digerit ⁊ decoquit attrahens ⁊ alleuiās humidita
tes inferiores ad aerem ipſas calefacit. Ex qua digeſtione dulcedo relinqui
tur. Et hoc modo aq̄ pluuiales efficiuntur dulces. Hinc eſt ꝙ modica ꝑs
pluuialis aque humectans ſegetes plus recreat ſuſcitat ⁊ fructificat. q̄ꝫ ſi
mltū aq̄ fontal' aut fluuial' ſuꝑ ipas ſꝑgeret᷑ aut funderet᷑ Tūc ibi. Putei
hyemalis. Undecima q̄ſtio ꝓponebat. ꝓpter quid fontes in hyeme ſunt
calidi. in eſtate vero frigidi. Uidemus eīn fontes in hyeme fumare. Tais
autem fumatio atteſtat᷑ fontium calorem. Huius ratio eſt. q2 frigus ve-
hemens ⁊ excellens tangens terre ſuꝑficiē inuenit in ipa caliditatē in eſta-
te ꝑ poros terre receptam. Agendo aūt in ipam caliditatem. depellit eam
ad interiora et ad terre viſcera. in q̄bus ē reſeruata ipa aqua ex qua fontes
⁊ fluuij generant᷑. Hec autem caliditas reſiſtit actioni ſui cōtrarij. ſcꝫ fri-
giditati. Ex qua reſiſtentia fortificatur. Nā ꝯtrarium agens in ſuum con
trarium ſi inueniat reſiſtentiam in ipo ſua virtus minorat᷑. Et virtus al-
terius contrarij fortificatur. Hoc mō caliditas relinquit᷑ in aq̄s fontium
tempore hyemali Huius ſimile eſt quia in hyeme dum manus vehemen-
ter eſt infrigidata. ſi a ꝓponatur igni vehemens calor agit in vehemens fri-
gus quod eſt in manibus.. Frigus autem calido reſiſtit.. Et per hoc quod
magis reſiſtit magis fortificatur. Hoc modo contingit manum pati ma-
iorem punctionem. ſed tamen per continuam ignis applicatōnem tandem
frigus expellitur. Sic frigus in hyeme circūſtans toti terre calidum ſuſce-
ptum in terra depellit ad eius inferiora. Et ſic calidum reſiſtens fortificat᷑
Preterea huius alia ra-
tio eſſe poteſt. quia tem
pore brumali pori terre
cōſtringunt᷑. ita ꝙ calor
terre tantummodo per
fontes valet euaporare.

hyemis caliditas eſtiualis frigiditas?
Uiſus triplex emiſſio? Coloꝝ ꝯcretio

Eſtiuo autem tꝑe pori terre ſolis calore aperiuntur. quibus apartis cali-
ditas terre incluſa valet exalare Et quia terra naturaliter eſt frigida ab-
ſente calido frigefacit venas ⁊ fontium meatus. Hinc etiam trahit᷑ cauſa
cur homies in hyeme celerioris ſunt digeſtionis q̄ꝫ in eſtate. Tūc ibi
Uiſus triplex emiſſio. ⁊c̄. Duodecima queſtio q̄rebat. Cur ſit triplex
viſus emiſſio? quod eſt intelligendū.. Cur quedam animalia acute que-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

dam acutius. ꝛ q̄dam debiliter vident. Sed potiꝰ ē intelligendū de diuer/
ſis diſpōib⁊. lineę ducentis viſum ſup rem viſibilē Nā oīs viſio fit ſm̄ tri/
plicem lineā ad modū trianguli vel pyramidis ꝯſtitutā. q̄ꝝ duę procedunt
ab oculo. ꝛ extendunt ſup duas extremitates viſibiles Et tercia ē p mo/
dum baſis imaginandę protenſę ab vna extremitate viſibilis ad aliā eiuſ/
dem. Conus em̄ illius figurę imaginari debet in oculo. baſis āt in re viſa
Et ſi ꝯtra radios viſuales cōtigeret cōcurrere āteq̄ꝫ ad oculū poſſent ptin/
gere ꝓpter nimiā viſibilis a viſu diſtantiam ꝯtingeret viſibile nō videri Et
ad pfectam viſiōez tria exigunt. ſ. organū. Verbi grā. pupillus oculi vt ſit
determinate diſpoſitus. ꝛ ꝙ mediū ſit illuminatū. et etiā ꝙ obiectum ī de/
terminata diſtātia ſit ſituatū Alias em̄ viſum circa viſibile indicādo con
tingeret errare. Nā quanto obiectum viſibilis plus diſtat ab oculo tanto
concurſus radioꝝ ſiue lineaꝝ viſualiū conſtituit angulū acutiorē. et p ꝯſe
quens tanto res viſa apparet minor. Hinc eſt ꝙ ſol apparet paruę quanti
tatis. cū tn̄ ſit maior tota terra E cōuerſo quāto viſibile eſt propinquus tan
to cōcurſus radioꝝ viſualiū cōſtituit angulū ebetiorē vel obtuſiorē. Et p
cōſeq̄ns viſibile apparet maius Tunc ibi (Coloꝝ) Vltima q̄ſtio ꝓpo/
nebat ꝓpter quid ſit coloꝝ diſcretio. Vbi notādū ꝙ color ſm̄ Ariſtotelem
inde ſenſu ꝛ ſenſato eſt extremitas perſpicui in corpe terminato. Non em̄
dicit ꝙ ſit extremitas corpis ſimpliciter. ſed potius extremitas perſpicui.
hoc aūt dicit quādā corpis qualitatem Dicit aūt extremitas pſpicui. q̄a
color apparet in extremitate Et dicit in corpore terminato vel determina
to ad drām corpm indeterminatoꝝ. licet em̄ in corpib⁊ indeterminatis ali/
quis eſt color. ille tn̄ nō eſt in eius rōne pſpicuitatis. aut rōne purę trāſparē
tię. ſꝫ rōne alterius terminatōis Fit aūt in corpibus indeterminatis. Vbi
grā. in aqua. vel in aere lumē dr̄ actus corpm indeterminatoꝝ. tenebrę vo
dicunt puatōes eius. ſic quodāmodo nigrū dr̄ puatōem reſpectu albi. q̄a
eſt minoris pfectōis. minuſq̄ꝫ de natura lucis participat Generant āt co/
lores medij per extremoꝝ coloꝝ ꝯmixtionem. ita ꝙ q̄libet pars extremorū
colorum commiſceat p
tibus alteriꝰ. De his
autem ad librum de ſen
ſu et ſenſato tractare re/
linquitur

Lux igitur iſtaꝝ q̄ſtionū difficilis.
ſolutio aīm mutatōis nō poſſet adim
plere. vxori ſtuduit predcis poſtpoſitꝫ
ſubiugari Viſis vndiq̄ꝫ ṽginibꝰ. in te
diuꝫ ductus parētibꝰ ſic rn̄dit Impro
bo corruptas. lectos deteſtor aniles.
Nil mihi cum feda virgine ſolus ero.
Spretiſq̄ꝫ predcis. vtpote ſolutiōibꝰ
difficilibꝰ Tholomei preceptis inquit
de cętero inſiſtaꝫ Sed ſignoꝝ gradus

Tūc ibi. (Cum igitur

Dicit Boetius enūe/
ratis q̄ſtionibus q̄ deſcri
ptę erāt in ſede Cratho/
nis. oſtendit quō fecit fi/
lius incōſtātię. Et pmo
facit hoc. ſecūdo ꝯcludit
ibi (Quid de cętero faciā
dicens ſic Cū filius incōſtantię in quęſtionibus enumeratis pficere nō po
terat ꝓpt̄ eaꝝ difficultates ſtuduit vxorari Et cū viderat multitudinē ṽgi

num ductus in tediū parentib⁹ ſuis rn̄dit Improbo corruptas ⁊c̄. vt patet in textu. Et ↄcludit ſe magis ſolari velle q̄ꝫ ducere vxorē Et tandē ꝓpoſuit ſtudere difficiles q̄ſtiones tholomei dicēs ſe p̄ceptis ſuis velle inſiſtere Cū autē vidit ꝙ gradus ſignorum et curſus planetarūꝫ de facili nō poterāt ꝓpendi ſine turris eleuatōe. dixit concludendo Quid faciā d̄ cetero: miſerū eſt me eſſe hominēꝫ Vtinā poſſeꝫ exuere humanitateꝫ ⁊ induere azineitatem ſpē permutata Tunc ibi (Sit ergo)

planetarumq̄ꝫ diſcurſus ſine turris eleuatione facili viſu cōprehēdi non pn̄t. Quid inquit de cetero faciā: miſerū eſt me eſſe hoīem. vtinā hūanitatē poſſem exuere. azineitatēq̄ꝫ induere ſpecie permutata Sit ergo diſcipuli ſumma magiſtratui ſubiectio exercitij attētio. animi beniuolentia. ingenij docilitas. ſpecierū luxurię euitatio. felicisq̄ꝫ cōſtātię debita profeſſio.

Hic recapitulat ſeu epylogat recolligendo prius dicta dicēs ſic Sit igitur ſumma diſcipuli ſubiectio erga mgr̄m. exercitij intentio. animi beniuolentia. ingenij docilitas. ſpēꝝ luxurię euitatio. et fœlicis conſtantię debita profeſſio.

Explicit liber primus Incipit ſecundus

Omnia ſiquidē ſupius expedita ad ſcholariū informatōeꝫ ſunt affixa. Nunc de eoruꝫ ſagaci prouiſione breuiter

Hic incipit liber ſecūdus Et quartū ei⁹ capitulū. In q̄ ſ'm ordineꝫ in ꝓhemio ꝓmiſſum determinat Boetius de ſagaci ſcholarium prouiſione. cum ſint in ꝑtibus alienis Et diuidit in tres ꝑtes ꝑncipales. In prima p̄mittit intentum cū hoc declarando diuerſitatem cōplectōnū humanę naturę In ſecundo oſtendit q̄ req̄rūtur ad prouidētiā ſcholariū ſagacē ibi. Fœlicis aūt diſcipuli. In tercia declarat req̄ſita ad ſcholariū prouidentiā reſpectu corporis. ibi Cū autē indiſcrepās. Prima adhuc in duas. Primo eīn p̄mittit intentū. Secūdo exequit illud. ibi. Cū humani corpis conditio. dicens ſic Oīa in p̄cedenti libro pro ſcholariū informatōe ſunt ↄpoſita. ſcꝫ in q̄bus debent informari Et q̄ō ſe habebūt erga magiſtros ſuos Nunc auteꝫ in ſecundo libro de ſagaci ꝓuiſione eoꝝ eſt breuiter tractandum Notandū hic ꝙ ex quo dicebat in p̄cedētis libri principio ꝙ eius ſubiectū ē aptitudo diſcipuli cognitionē veritatis recipiēdi a docente Ideo ad hanc aptitudinē omnia quę in hoc libro determinantur applicandi ſunt et reducenda: quod in hac parte determinate ſic reducendum eſt.. Oſtenſo in parte precedenti in quibus debita aptitudo diſcipuli doctrinam recipientis conſiſtit. q2 in proceſſu ad ſcientias ordinato. Et in debita ſubiectione reſpectu docentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

De diſciplina ſcholariū

q̄ in trib⁊ conſiſtit. videlicet docilitate. beniuolentia ⁊ attentione Nūc au/tor ptractat de prouiſione aptitudini pdicte neceſſaria. que ad eam ammi/niculatur. ipamq̄ȝ inducit. Qm̄ ſm Ariſtotelē natura humana eſt mul/tipliciter ancilla Propter eius em̄ nobilitatē ⁊ aptitudinē multis indiget Recte ſicut miles ad actū milicie exercēdū indiget pluribus videlicȝ arma/tura. ſeruis. equis. ⁊ alijs hmōi ſibi neceſſarijs. Sic etiam homo pro vite ſuſtentatione indiget victu ⁊ veſtitu ſibi ↄgruis loco connaturali Hoīes autem diuerſarꝝ ſunt ↄplexionū Et quidam minus. quidam vero magis ad ſciam ſunt apti. qm̄ aīa corporis ↄplexiōem cōcomitatꝛ. vt dicit autor ſex pncipiorꝝ Et q2 hic agitꝛ de aptitudine cognitionū veritatis recipiendi. etiā determinandū eſt de ↄplexione que ad ipam āminiculatꝛ. Cōplexio aūt indiget nutrimēto Et ſi ſtudiū exercere debeat indiget loco. q2 ſtudiū ſapiē/tie eſt puilegiatum vt loco ſolitario magis ſit aptum Alia vero ſtudia ſi/cut militaris ⁊ architectonice ⁊c. q2 in publico ↄuenientius exercentꝛ. Nu/trimentum igitꝛ ⁊ locus ↄplexioni ⁊ ſtudio organice obſeruiunt. Naȝ ſicut viſus obſeruatꝛ in oculo. ſic ↄplexio in nutrimento. Unde ſilꝛe eſt in medi/cinis Ipa em̄ exquo tractat de ſanitate. Primo oſtendit in quib⁹ ſanitas ↄſiſtit. q2 in humorꝝ adequatione. poſtea determinat de his q̄ ad ſanitatem amminiculantꝛ. eāq̄ȝ inducunt ⁊ ↄſeruant Sicut ſunt humoruȝ euacuatio ſupfluorꝝ dicta cōgrua. et alia hmōi Sic recte procedit Boetius Poſtq̄ȝ determinauit de his in q̄bus aptitudo ↄſiſtit. iā tractat de illis. q̄ ammini/culantꝛ Et hec ſunt cōuenientia loci. ſtudij ⁊ menſura ⁊ alimēti cuilibet ap/ta Tunc ibi (Cum corporis humani

eſt tranſcurrēdū **Cum corporis hu/mani cōditio fleumate. ſanguine. cole/ra. melancolia cōſiſtat ſuffulta. ab ali/quo predictorum quemlibet neceſſe ē elicere preemientiam.**

Hic Boetius exequitꝛ ītentū oñdendo diuerſitatem ↄplexionū. Et diuiditꝛ in duas Primo facit hoc ī generali. ſcdo ī ſpeciali. ibi (Melancolico vero. dicens ſic. Cuȝ natura humana compoſita ſit ex quatuor humoribus ſcȝ fleumate. ſanguine. colera. et melancolia. necē eſt quēlibet hoīem habere peminentiā in vno pdictorꝝ Notādum hic q ↄplexio hūani corpis quatuor humoribus. ſcȝ melancolia. fleumate ſanguine colera fulta eſt Unde neceſſe eſt quēlibet hoīem ab aliquo pdictorꝝ accipe pemīē/tiam. ſcȝ vel in ſanguine. vel fleumate. ſeu alijs duobus. Et eſt humor. vt hic ſumitꝛ corpus humidū in corpe animalis generatum aptum natuȝ nu/trire corpus. et eſt quadruplex vt dictum eſt. Et quia ſecundum Ariſto/telem ſecundo de generatione. ex eiuſdem ſumus et nutrimur Ideo ceſſan/te humori in corpore animalis. ſequitur eius deſiccatio Secundo No/tandum q ↄplexio pōt ſic deſcribi Complexio eſt cōtextio ſeu ↄmixtio ſȝ magis et minus dñans. abcedens et recedens ab extremis. ad medium. non ſimpliciter. ſed quo ad nos Uel ſic Cōplexio eſt diſpoſitō extrinſeca. vel ſuperficietenus apparens ſignificans cauſas intrinſecas ↄſimiliter ſe habere Uel ſic. Complexio eſt diſpoſitio alicuius de quatu/

Complexio

dꝛ humoꝛibus reſultantibus ex quatuoꝛ elementis ad inuicem ſm ꝓporti onem inequalitatis Tunc ibi(Melancolico vero)

Hic in ſpeciali determinat de cōplexionibus Et diuidit in q̄tuoꝛ ſm ꝙ q̄tuoꝛ ſunt cōplectōes ꝑtes patebūt. Et ṗmo determīat de melācolica cō plexione dicens ſic Melancolico timoꝛi ⁊ tarditati ſubiecto. Accāriū eſt ſtudere in loco ſecreto et anguloſo. vbi nō fiūt magni ſtrepitꝰ. vbi etiā non eſt lux intenſa. Et gaudebit modica ſaturitate. cauendo ſibi de ſerotina co meſtiōe. gaudebitqꝫ potibꝰ mediocribꝰ ad nature ſue ſubſidiū: ꝓut laboꝛ ſtudij req̄rit Pōt recipe potū plenarie ⁊ alia. ⁊ foueri ad mēſurā: ne nimia ſtudij ꝓteruitas generet in ipſo thiſim ⁊ pectoꝛis ſtrictitudinē et anhelitꝰ.

Melancolicus

Melancolico vero timoꝛ pigriciei/ qꝫ ſubiecto ſub locis ſecretis ⁊ anguloſis. ſtrepituqꝫ carentibꝰ luciſqꝫ parū recipientibus ſtudere eſt opoꝛtunum. Saturitatēqꝫ decliuaꝫ. ſerāqꝫ p̄reca uere cenā. potibuſqꝫ mediocribꝰ gaudere ad naturȩ ſubſidium: ⁊ pꝛout ſtudij deſiccatio exigit plenaria potus re/

Notandū hic ꝙ ꝯplexio melācolica eſt qñ mixtū ex quatuoꝛ elementis cō ponit ſeu humoꝛibꝰ vbi humoꝛ terrȩ p̄dñatur aliis humoꝛibus. in mixto exñtibus. Et ideo ſi ille humoꝛ eſt frigidus ⁊ ſiccus Sic talis cōplexio eſt frigida et ſicca ⁊ terrȩ aſſimilat. Sunt aūt melancolici inferius groſſi ſupiꝰ āt aꝑparēt macelē ti. eo ꝙ melancolicus ſm humoꝛē melancolicū eſt ꝯplexionatus Melancolia ꝟo eſt humoꝛ terreus et groſſus naturā homis deṗmēs in naturam terreā Vñ melācolici ſunt terrȩ cōparabiles. Terra āt inter oīa elementa eſt plus materialis ꝓpt̄ qđ etiā dꝛ fex oīm elemētoꝝ. Ideo etiā melācolici maxime ſunt groſſi ⁊ minime agiles. Et ꝓpterea dūr etiam ſubiecti pigriciei. Sunt etiā timoꝛoſi. timoꝛ em̄ oꝑponit audaciȩ. Audacia ꝟo eſt ira q̄dam accenſa ṗncipaliter ꝓpter bonū. Ira em̄ eſt accenſio ſanguinis circa coꝛ. Cū igit melancolici ſunt humoꝛes groſſi eo ꝙ ſtꝫ naturaliter frigidi et ſicci ideo caloꝛ eoꝝ nō hꝫ ꝟtutem accendendi ſanguinē. ꝓpter qđ ſtꝫ timidi Decet etiam eos ſtudere in locis ſecretis ⁊ anguloſis. qꝛ ſm Auicennā im munitas a materia reddit nos intelligentes. Sed melancolici ſtꝫ maxie materia onerati. vñ impedit circa ſenſus omnis virtus intelligēdi eo ꝙ neceſſe eſt quēcūqꝫ intelligentē phantaſmata ſpeculari. iō debēt eſſe in locis ſecretis. Vel etiam qꝛ timidi ſtꝫ iō ad loca ſecreta fugiūt. Vel etiā qꝛ valde ſunt materiales. difficulter recipiūt impreſſionē alicuius ꝯgnoſcibilis. ꝓpter qđ faciliter pñt impediri. iō nullatenus circa ſe ſtrepitū pati pñt Dꝫ etiam melācolicus p̄caueri nimiā ſaturitatē. qꝛ cū ſit groſſus ex ſaturitate nimia groſſi humoꝛes ⁊ peſſimi pñt generari. ⁊ ſic fieret oīo inhabilis Cū etiā naturaliter ſit frigidus. ne ex defectu caloꝛis naturalis nimis maneat indigeſtus vt ſic coꝛpus reſeruetur. Debet etiam p̄cauere cœnam tardam qꝛ ꝑ ſomnū fit digeſtio ⁊ humoꝝ cōgregatio. Nec igitur humoꝛ generatꝰ ex cibo abundanter exceſſiue ſiue in ſomnum ad cerebꝛum aſcendat ipſuꝫ deſtruendo Cōſeq̄nter notādum ꝙ melācolicȩ complexionis ſigna ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

de diſciplia Scholarium

Nā melancolicus eſt inuidus infidelis. fallax incōſtātis animi. tardus in
oībus factis. inordinatū hn̄s appetitū. diligit eni eſſe ſolus. eſt timid⁹ duz
hoīes debet inſpicere. hebes eſt ingenio. plures hn̄s carnes. multum bibit
qꝛ eſt ſiccus naturaliter. Pax comedit. qꝛ nō pōt digerere rōne frigiditatis
pax appetit. Nihilqꝫ vel pax poteſt. qꝛ frigidus eſt et ſiccus. Si vere vult
appetere cibaria calida ꝛ humida pulueroſa. ſeu bene piperata ſumat. bo/
nūqꝫ vinum aut potum calidum potet. aut eſſet breuioris vitę. Sic enim
ratione caloris in cibis et potibus exn̄tis calor naturalis augmentat᷑. Et
rōne hūiditatis nutrimentis humidū radicale incepit augmentari Et ſic
plus appetit ꝛ plus pt̄ qꝫ ſine his. Et ſiꝫ hec ſigna in his metris ꝯtēta. In
uidus ꝛ triſtis cupidus dextreqꝫ tenacis. Nō expars fraudis timidus luteiqꝫ
coloris Nota thyſis ē ꝯſumptō corpis naturalit᷑ humectantis ex alte
ratione corpis ꝓueniēs Vn̄ thyſici ꝑ fleumatis emiſſionē ꝯſumunt᷑. ſic ꝙ
vix cutem ſupꝛ oſſa obtinēt. Vn̄ lauto cibo pn̄t vitam prolongare. Tho/
rax eſt pectus vel lorica Tunc ibi (Fleumaticus vero)

Hic oñdit ꝓprietates fleumatici. Et vult ꝙ fleumaticus pt̄ informari
doctrinis in locis clamoroſis et capaciſſimis lucis. Pōtqꝫ foueri multis
potib⁹ et nutri diuerſ ci/
barijs Et ſi liceat dicere

ceptione ad menſuram confoueri. Ne
nimij ſtudij ꝓteruitas thyſiz generet.
Anhelanſqꝫ thoracis ſtrictitudinem.
¶ Fleumaticus vero licet ſtrepitu ru/
gientibus edib⁹ luciſqꝫ capaciſſimis
ſtudij pręceptis pōt informari. pocu/
liſqꝫ pleniorib⁹ poteſt ſuſtentari. ciba/

pt̄ ſemel in menſe actuz
venereū exercere Notā
dum hic ꝙ fleumaticus
pt̄ informari documētis
ſtudij in locis clamoroſ.
qꝛ frigidus ē ꝛ humidus
Motus āt eſt caloris ꝛ
ſiccitatꝫ inductiuus. Si
eīn confrigetur ad corp⁹
calor gn̄atur. qꝛ igit᷑ fri/
gidus eſt motus; qui eſt

flegmaticus

actus ſtudendi difficilior eſt in maiori ſtrepitu. q̇ ſenſum mouet. et ita ca/
lor in eo intendit᷑. et quodāmodo humor digerit᷑ Habet enim fleumaticus
ſanguinem nō ita nobilem ſicut colericus. et ideo nō faciliter ꝑ ſtrepitū in
actu ſtudꝫ impedit᷑ Strepit⁹ ei nō promouet ſꝫ impedit ſpeculatōez intel
lectualem. Eſt autem fleumatica complexio quando aliquod mixtuz cō
ponitur ex quatuor elementis ſiue quatuor humoribus naturam elemen
torum conſequentibus. ita humor aqueus alijs p̄dominatur humoribus
Unde fleumaticus eſt frigidus et humidus ſicut aqua. Et naturalit᷑ om/
nes mulieres fleumaticę ſunt cōplectōnis. Signa autem per quę cognoſci
tur fleumaticus ſunt hęc.. Eſt albi coloris carnoſus parua oſſa reſpectu
ſui carnis habens faciem pinguis. non cito iraſcitur timidus et non letus
ratione frigidi conſtringentis. Item multum comedit. minus bibit.
tardus eſt i factis ſuis. capillos habet molles et rectors. multū poteſt. qꝛ
humidus eſt. pax tamē appetit. qꝛ frigidus.. De ſignis et proprietatibus
fleumatici dant᷑ hęc metra. Hic ſomnolentus piger in ſputamine multus
Eſt huic ſenſus hebes pinguis facie color albus. Et ratione humiditatꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

cito addiſcūt. ſed male retinent ⁊ rōe frigiditatis tarde loquuntur ¶ Tſic ibi (Sanguineus ꝓo) ¶ Hic ponit ꝓprietates ſanguinei dicens ſic. Sanguineus cuiꝰ ꝯplexio eſt nobilior inter ceteras ſtudere poteſt in omni loco. et ſepe ludendo q̄ſtiones incorꝑare grauiſſimas. non tn̄ in hoc ē ſꝑ ꝯfidendum. Scia eni melius a quocūqꝫ acq̄ri pōt ſtudendo q̄ꝫ ludendo. ⁊ debet delectabilibꝫ vti cibariis et potibus ſubtilioribus ¶ Notādū hic. ꝙ ſanguinei ſunt naturaliter calidi ⁊ humidi qua faciliter recipiunt ⁊ recepta retinent. qua propṫ aptiſſimi ſṫ ad diſciplinam. Vn̄ ſanguinea cōplexio eſt qn̄ mixtum aliqđ ex q̄tuor ꝯponiṫ elemētis. Vel vbi ſanguis nature aeree alijs humoribus ab alijs diſcuſſis elementis in mixto p̄dn̄aṫ alijs elementis.

Sanguineus

riiſqꝫ omnigenis cōfoueri. venereoqꝫ acceſſu (ſi fas eſt dicere) mēſurnꝰ ꝑmo liri Sanguineus vero cuiꝰ ꝯplexionis fauorabilior propago eſt. om̄ibus ſitibꝰ ac cibariis pōt adaptari. quē ludendo ſepius grauiſſima q̄ſtione nouimus cōfoueri q̄ꝫ ſi obliquātibus hyrcis parietes ſolus ocillaret. non tamen in hoc ſꝑ eſt cōfidendū: Nūc aūt cibariis omnigenis gratiſſimis. potibuſqꝫ lenioribus decet hilarari.

Signa huius ꝯplexionis ſunt. ſ. ꝙ eſt letus cātās largus ſeu liberalis amabilis. mediocriṫ rubei coloris pius ꝯſtans. moderatus ad ꝟtutes naturaliter inclinatus. non multū loquens. nec nimis tacens. ſꝫ facundus non ꝑcipitans facta nō hn̄s a ꝑpetitū iordinatū vult ꝯuenire ſodalibꝫ bonis faciei nō rugoſe. multū a ꝑpetit ꝓpṫ caliditatem ⁊ multū p̄t ꝓpt hūiditatem Vn̄ largus amans hylaris ridens rubeiqꝫ coloris. Cantus cornoſus. ſatis audax atqꝫ benignus ¶ Tunc ibi (Clericus vero) Hic oñdit cōditiones colerici ⁊ p̄mo facit h̄. ſcđo ſubiūgit quādam cautelā. ibi (Cauendū eſt aūt) Tercio remouet dubiū. ibi (Si autē qualitatis. Primo dicit ſic Colericus qui eſt pallide faciei ſtudebit in loco ſolitario. ne bilē fundat propter nimium ſtrepitum in ſuam ſocietatem. Nec etiā venerabilē magiſtratus ledat maieſtatem Et ſubdit dicēs. O quantū vitanda ē leſio magiſtratus. Poteſt colericus etiam vti cena grandi. etiam et potu forti ¶ Subiungit quādam cautelam dicens. Na

Colericus

¶ Colericus vero pallidule effigiei plerumqꝫ ſubiectus ſolitudini ſemꝑ ſupponatur. ne nimij ſtrepitus auditu bilem in totam effundat cohortem. ſicqꝫ magiſtratus venerabilē ne ledat maieſtatem O q̄ꝫ magiſtratus leſio eſt vitanda. Hunc cena grādiori nouimus ſuſtentari. potuqꝫ fortiori deliniri.. Cauendū eſt aūt ne litis horror amminiſtratione potus iſtius rabidum mētibus extrahatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

xime eſt cauendū ne litis horror in potus ãminiſtratōr extrahat. Et vlti/mo remouet dubiū ſic incidens. Cuz ſit dictum de quatuor ꝯplexionibus poſſet aliquis dicere: quomodo nos habere poterimus dictaꝝ complexio num cognitionem.. Remouendo dubium hoc dicit Boetius Si ignoraue ris aſſignare qualitates. ꝯſule philoſophos ſpeculatiuos ſeu medicos. et ſic fit mentibus intimatū. gnothiſeafton. i. noſce teipm.

Notanduz hic quod ꝯplexio colerica eſt. quando mixtum componit ex quatuor elementis ſiue humoribus. ſic tamē quod humor igneus alijs hu moribus in eo predominetur.

Signa aūt p que cognoſcitur hec cōplexio ſunt hec. ipſum eſſe palliduz ſicut eſt color cineꝝ. quod actōem calidi ſup humidum cōſumptū ſignifi/cat. Etiam fortiter bibit et plus ꝙ comedit. Gracilis nō carnoſus. Faci es ei⁹ macra et gracilis. Cito iraſcit. Iracꝫ eius cito tranſit. Audax eſt. p̄ceps in omnibus factis. In tremore immoderatus. quaſi nullnm timens loquendo. capillos ha/bens duros et nigros. ſu periora eius ſunt groſſa. oſſa magna. Neruos et muſculos habēs duros. Nobilis et velox eſt. et non piger. qꝛ caloris ē fa ciliter mouere omnia mēbra. prodigus eſt ſemper dans circumſtātias non attendens. multū appetens quia calidus. parum potens quia ſiccus. Vn̄ ſi vtatur humidis cibarijs. et calidis. vtpote pullis iuuenibus in recenti a qua decoctis. hec nature eius poſſunt ſuffragari.

Si autem qualitatis aſſignate igno// rans ſit ſocietas theoricos cōſulat ſe//

Signa hec habent in his verſibus. Hyrſutus fallax iraſcens prodigus audax. Aſtutus gracilis ſiccus croceicꝫ coloris. Item. Si quis dicat. Auerrois ſuper de cœlo et mundo habet. ꝙ omnia mixta habent predomi nium a terra. ideo mouentur ad centrū ratione grauitatis.. Videt ideo ꝙ oīa mixta ſunt melancolica. Dicit ad hoc. duplex eſt p̄dominium elemen toꝝ in mixto. Quoddā em̄ ſumit ſm qualitatem tm̄. aliud vero ſm quā/titatem molis Dictum igitur auerrois intelligitur de quātitate molis qꝛ in omī mixto terra hoc modo p̄dominat. Mixtū enim debet eſſe firmuz et nō cito frangibile. cuius cauſa eſt terra. Sed dictum autoris intelligit de qualitatū p̄dominio. Unde aliquādo quanti tas terre p̄dominat alijs Aliquādo qualitas ⁊ o/peratio ignis. et ſic de a/lijs complexionibus.

ꝙ ſic cognoſcat. plib⁹ ꝓo mētib⁹ itima tū ē gnothiſeaftō. Felicis ꝓo diſcipuli

Hoc igitur modo com/plexiones ſortiuntur ſpeciem et numerum. Conſequenter notandum ꝙ nuncꝙ due ꝯplexiōes in ambabus ꝓprietatibus oppoſite ſimul eſſe poſ ſunt in eodem: vt fleuma cū colera. et melancolia cū ſanguine. niſi in gra/du confracto.. Eo quod contraria ſimul eidē ineſſe non poſſunt. ſm tn̄ eſſe remiſſum iſti quatuor humores bene in vno ꝯgregant. Et q̄ hn̄t cimbolū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

adinuicē facilius inuicem cōponi pñt. vt fleuma cū melancolia. qꝛ cōmu/nicant in frigiditate. ⁊ ſanguis cū fleumate. qꝛ in humiditate cōmunicant Sed melancolia et ſanguis adinuicem cōponi nō pñt. qꝛ in ambabus q̄li/tatibus ſeu ꝓprietatibus differūt. Et ſimiliť colera cū fleumate ꝯponi nō pōt. cū etiam in ambabus qualitatibus repugnāt. Quia igiť quattuor cō/plexiōes ꝓtacte raro pure ⁊ ſimplices repiunť. ſed ſepius ꝑmixte. iō dinoſce/re eius ꝯplexiones nō ē puerile. Que tñ ꝯplexio in vnoquoqꝫ gñe predomi/neť capi pōt alio modo ꝑ ſigna antedicta. Nota ꝙ ꝯplexio ſanguinea quia calida eſt et humida aſſimilať aeri. veri. vento auſtrali. et inter plane/tas ioui. ac inter etates hoīs iuuentuti Hec eñi omnia calida ſunt et hūi/da. Fleumatica ꝟo ꝯplexio aſſimilatur aq̄ inť elemēta. hiemi inť ꝑtes an/ni. fauonio inť vētos. lune inter planetas. ⁊ etiam ſexui muliebri. Hec eñi oīa frigida ſūt ⁊ humida. Colerica cōplexio aſſimilať igni. ſubſolano. e/ſtate ⁊ etati virili. et inť planetas ſoli. Hec eñi oīa calida ſunt ⁊ ſicca Sed melācolia aſſimilať tře. autūno. boree. ſeu vento ſeptētrionali. ſaturno ⁊ de/crepitui. Om̄ hec frigida ſunt et ſicca.

¶ Notādū ꝙ triplex eſt colera. ſ. cōbuſta. tēperata ⁊ melancolia. Cōbuſta viget in hoībus nigrā hñtibus faciem. quaſi a ſolaribus radijs ꝯbuſtam. Et tales ſunt multum rebelles. ⁊ de facili ad iram ꝯmouenť. et cū inebriā/tur ſūt furibundi. Temperata aūt colera viget in hoīb⁹ pallidam ⁊ aliqua/liter rubeam habentibus faciem. Et ſūt tales diſcretiores in mēte. ⁊ freqñť furioſi nō multū ſegnes. Colera autem melancolica viget in hoīb⁹ lutulē/tam faciem habētibus Et ſūt hmōi ſemper triſtes. ſemꝑ habentes varias imaginatōes phantaſticas. Et de tali intelligiť lr̃a. Tunc ibi (Fœli/cis autem diſcipuli ⁊c.) Hic ponit quoddam ꝑceptū gñale. Et primo facit hoc. Secūdo dictū ſuuꝫ magis reſtringit ibi. Si autem diſcipul⁹ Ad huc ꝑma diuidiť in duas ꝑmo ponit doctrinā Scdo ꝯ ͣra detractorē excla/mat ibi. Quid enim detractore nequius. Primo dicit ſic. Diſcretio fœli/cis diſcipli gaudeat ſe ſb/

diſcretio magiſtratui ſubijci gaudeat Eūqꝫ metuēdo diligat. fidelis exiſtat ne ſub picturate dilectiōis obtentu al/binus exiſtat detrahendo Quid ei de/tractore nequius. ve magiſtrat⁹ detra/tori. etiam ſi mille fuerint Venienti aūt magiſtro aſſurgat ꝓ loco et tꝑe. ip/ſum ſalutando inclinet: eūqꝫ ſi iubeat aſſequatur. Māſione quoqꝫ eius ſi poteſt inſerat cohabitando. vt ſic caſti/gatus nō ſolum ſe remordeat. verum etiam ſi locus affuerit ad eum conflu/at diligenter inquirendo Si autez

ijci magiſtratui. ⁊ metu/endo eum diligat. ⁊ in oī/bus ei fidelis exiſtat Nō ſub dilectione picturata qualis albin⁹ exſtiterat detrahendo. et tūc excla/mat detractōem dicens. Quid eſt nequius de/tractione vel detractore. dato quod mille eſſent. Fidelis etiā diſcipuli di/ſcretō aſſurgat īclinā/do loco et tempore con/gruis magiſtro ſuo veni/ente. ⁊ ſi iuſſerit ipm ſe/quatur. Et ſi quidē fieri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

pōt inſerat ſe mā̄ſioni eius cohabitando. vt ſic caſtigatus non ſolū̄ remor/
deat ſe. ſed cū̄ locus fuerit confluat a d mgr̄m dubia inquirendo. Et illō ma
gis ſpecificat dicens. Si diſcipulus ſm ꝙ neceſſariū̄ eſt neq̄at ſemꝑ mgr̄o
ſuo exhibere pn̄tiam. interdū̄ ꝓpter hitatōis diſtantiam. ꝛ qn̄ꝗ ꝓpt͛ alte
rius rei cām. tunc habeat dicticas lateri ſuo ꝓmptas quibus diligenter i/
primat. quod ſibi exp̄ſſum fuerat a magiſtro ſuo ¶ Notādū̄ hic ꝙ fee
lix diſcipulus gaudenter ſe magiſtro ſuo ſubijcere ipſumꝗ timere debet
Nam qui nō timet non obedit. ꝛ ſi non obedit non eſt ſubiectus. Nō autē
ſic debet timere ipſum ſicut fur patibulū̄. ſed vt debitos honores ſibi impē
dat. et eius mandato ſe ſubijciat. ipm̄ in nullo cōmouendo.. Ipſum etiam
diligere debet. q̄a ſi nū̄ diligat ipm̄. p̄cepta ſua non cuſtodit ſed ꝯtēnit. Ta
lis autem contēptus ſubiectionem impedit Debet autem diſcipulus debi
tam exhibendo magiſtro reuerentiam tempore et loco aſſurgere Non qui
dem oī tp̄e. q2 nō dū̄ ſtudio eſt impedit⁹. nec omni loco. q2 nō in ſcholis vel
locis ſtudij Et ſi pōt diſcipulus cōmorabit͛ magiſtro ſuo. ne ſolus in ſtu/
deo ſe r̄mordeat. Tūc āt q̄s ſe remordere d2 ī ſtudio qn̄ ꝓprio intellectu ad
aliq̄d acq̄rendū̄ laborat. qd̄ ꝑ ſe inueſtigare nō ſufficit Diſcipul⁹ em̄ qn̄ꝗ
magnos circa materiā̄ aliquā̄ facit labores. ſuꝑ qua faciliter poſſet a ma/
giſtro ſuo expediri. Si āt cū̄ ſuo magiſtro morā̄ habere nō poſſet habeat
dicticas in quibus dubia emergentia cōſcribat. tp̄e vt oportuno eo𝔯 ſolu/
tionē ſuo a mgr̄o inq̄rat ¶ Nota dictica d2 a di/
ctamen et ycos cuſtodia
vn̄ Clerice dictica lateri
ſit ſemꝑ amica. Naz ſine
dictica vix retinebis ita.
Itez vox audita perit lit
tera ſcripta manz Sz ob
ijceret aliq̄s h̄ eſt contra
cōe ꝓuerbiū̄. ſ. corde non
carte ꝛc. Dicitur ad h̄ ꝙ
iſta oꝑponūtur. p̄t enim
p̄mo dubiū̄ notificari et
dicticis īſcribi ꝛ poſtmo
dum intellectui. Et ſic
nō ſolū̄ dicticis eſt com/
mendandum.

diſcipulus mgr̄ō ſuo ſꝑ vt neceſſariuz
eſt neq̄at exhibere pn̄tiaz. tū̄ ꝓpter mā̄
ſionis ſuę diſtā̄tiaz. tū̄ ꝓpter alteri⁹ rei
cā̄m. dicticas lateri ſuo ſꝑ ꝓ̄ptiores
habeat cedulas ve quibus diligenter
imprimat. qd̄ conſcię proprię nouerit ī
timatū̄. eiuſꝗ explicite inquirat dubi
tatū̄ Cū̄ aūt indiſcrepans ꝯueniensꝗ
affuerit cōmēſaliū̄ ꝯnexio ā̄nua vel ci/
terior ſm ꝓpoſitū̄ cōmorā̄di volū̄tas.
Salis aūt lignor𝔯ꝗ ī ęſtate fragmēta
Autū̄no copiā̄ vīdemię triturā̄ cap̄cor

Tunc ibi (Cum autē)

Poſtq̄ Boetius oſtendit p̄ceptum quoddam obſeruandum in diſci/
pulis propter aptitudinem recipiendi ꝯgnitionem veritatis a docente
Hic oſtendit quędam alia p̄cepta Et diuiditur hęc pars in duas Nā̄ p̄mo
ponit illa p̄cepta Scd̄o declarat eo𝔯 cauſas ibi. Ne artocopi mucor Pꝛīo
dicit ſic. Cum igitur cōnexio ſtudentiū̄ ſeu ſcholarium fuerit concors ita
quod habeat ꝓpoſitum inſimul morā̄di ꝑ tempus vni⁹ ā̄ni aut circiter. tūc
ꝯueniens eſt ꝙ iuxta eo𝔯 facultatem feſtinent ſibi procurare copiam ſalis
frumēti ligno𝔯 et copiam vindemię. Sal quidem ꝛ ligna ī ęſtate. frumen/

ta ⁊ vina in autũno. ⁊ in capͥcorno cõgeriem carniũ. Hoc eñ maxime con
ſentaneũ eſt ſanitati. Et aſſignat cãm Ne mucor artocopi inficiat anheli
tũ. ⁊ ne etiã vinũ inſipidũ cordis ſecreta ꝯfundat.. ⁊ ne etiã ſequat̃ rancor
carniũ. Et ne fetor triture incluſus corrũpat inteſtina. et ne lignoꝝ defcũs
ꝯtrahat mẽbra. ⁊ etiã qđ peius eſt ne ꝯtinua infirmitas ſequat̃

¶ Notãdũ hic ꝙ ſc̃m phm in politicis homo viuens ſolitarie. aut eſt deus
aut beſtia. Nõ eſt. q2 adeo ẽ rudis ꝙ de nullo curã gerit Et hic beſtia noĩa
tur Nõ eñ viuit vt hõ. eo ꝙ vite intellectuali nõ inſudat. aut eſt adeo ꝑfec
tus felicitate mellicitatoria ꝙ nullo ĩdiget Et ſic deꝰ. i. diuinus eẽ dr̃.. vñ
hõ naturalit̃ eſt aĩal politicũ ⁊ ciuile habitãs int̃ alios hoĩes. vt ſic hoĩes
ſibi mutuo ſuppleant defectus Docet autem hic autor qualiter ſcholares
ſibi prouidebũt in diuerſis varios eoꝝ defectus ſupplentibꝫ. nã ꝯtracta ſo
cietate ꝯgrua ſcholares prouiſionez facient in nutrimentis ⁊ aliȷ̃s ad vſuz
vite neccãrijs. vt in ſale. lignis. carbonibꝫ. vino frumẽto. et aliȷ̃s hmõi cor/
pus ꝯſeruãtibꝫ ꝯplexõem iuuãtibus ⁊ ad aptitudinem intentã amminicu
lantibus. Item notãdũ ꝙ vnuſquiſ{q} menſis ſua ꝓpria habet exercitia.
vt pꝫ in his v̾ſibꝫ a ianu
ario ꝯñter enumelando.

ni cõgeriem carniũ O ꝙ̃ ꝑficiens ſani
tiſ{q} cõſentaneũ. ſecũdũ facl'tatẽ ĩ vnũ
cõponere Nec arthocopi mucor ãꝑio//
narius anhelitũ infirmet Et ne vini in
ſipidi acor cordis ſecreta cõfundat car
niũ laniſte rancor ſaliſ{q} tritura fetor ĩ//
cluſus inteſtina corrumpat. lignorũ{q}
defectus mẽbra cõtrahat. ⁊ q̃d deteriꝰ
eſt quotidianis incurſibus ingroſſet̃
anꝑionarius. Magna vero diſcipuli
cõmoditas eſt prout facultas ſuppetit
neceſſaria magiſtratui exhibere. nedũ
eius inhiat executioni rerum venaliũ

Poto ligna cremo. de vi
te ſupflua demo Do gra
mẽ gratũ mihi fuit flos
mihi pratũ Meſſes in//
clino. ſegetes tego.. vina
ꝓpio Semẽ humi iacto
mihi paſco ſues. in ma/
cto Itẽ pro vocabulis
textus notet̃ primo ꝙ ar
tocopꝰ dr̃ ab arthos gre
ce qđ eſt panis latine. et
copos labor quaſi paĩs
cũ labore fcũs. Vñ. Eſt
arthos panis qđ probat
arthocopos. Itẽ rancor
dr̃ carnis ꝓprietas Acor
vini. ⁊ mucor panis vñꝰ.
Carnis rancor. acor vini. mucor quo{q} panis. Itẽ Nõ miſer hic fert̃ in cu/
ius ſepe popina Muſcidus eſt panis. caro rancida pendula vina Tunc
ibi (Magna vero diſcipuli ⁊c)

¶ Hic Boetius cõtinuãdo ꝓpoſitum ſuum oſtendit quid expediat ma/
giſtro et diſcipulo dicens ſic. Magna in hoc conſiſtit diſcipuli cõmodi
tas vt ſuã iuxta facultatez magiſtro ſuo prouideat de vite neceſſarȷ̃s ne
tꝑe quo ſibi intendere deberet inſtruendo circa reꝝ venalium curas ſe ha/
beat occupare Subdit exclamatõem dicens. O ꝙ̃ abſurda eſt egeſtas
magiſtratus.

¶ Notandum hic quod magna in hoc conſiſtit diſcipuli ꝯmoditas vt
iuxta ſue facultatis exigentiã ſuo prouideat magiſtro de vite neceſſarȷ̃s

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

de diſciplina ſcholariū

Sic enī tanto poteſt fidelius ꝑ euȝ informari. immo nunquam ſibi facere
poterit condignam laborum recōpenſam. Unde ſicut filius propter ſub/
ſtantiam quā aſſumpſit a parentibus. non ſufficit ei reddere equiualens.
Sic nec diſcipulus mgr̄o pro ſciā ab eo ſibi miniſtrata. In ſignum cuius
dicit philoſophus in ethicis. dijs parētibus ꝛ mag[i]ſtris nō poteſt reddi eq̄
ualens Faciat igit̄ diſcipulus magiſtro ſuo iuxta facultatis exigentiā la/
boꝝ recōpenſam. ſ. in vite neceſſarijs ſubueniendo. Nec (vt dicit autor ī te/
xtu) tempore inſtructōis ſcholarium victualium procuratori habeat inten
dere. Unde fructus ſcholaſtici proueniat minoramētum. Nam pluribus
intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. ꝛc. Tunc ibi (Lotricū autē vetu)

indulgeat cōparationi O quam abſur
da eſt magiſtratus egeſtas. lotricum
ā̄t vetulaꝝ ꝗ remotio ꝙ̄ ſummope ap/
preciāda eſt. earū ꝗ acceſſus quāto ra/
rior tanto ſalubrior. Nec duȝ venerit
aliquid ſuggerat inquinatū vl̄ a māci
pio extrahat q̄d ꝑmollitum. quoniam
māncipioꝝ raro reꝑitur clementia. ra/
rior in agone ꝯſtātia. Ue ſeducēti mā
cipio. in q̄ ꝯfidit plenaria dominantis

Hic agit de ꝓuiſioni
bus adhibendis inferio
ribus dicens ſic fœlix di
ſcipulus abſtinebit ſe a
freq̄nti lotricū ꝛ vetulaꝝ
acceſſu immo ꝙ̄to talis
rarior tanto ſalubrior..
Subiūgit cām dicēs ſic
Ne vetule ꝛ lotrices per
miſſe domū eius accede/
re ſuggerāt famulantibꝰ
ſeu ꝯſulant aliqua qui/
bus fieret eius depaupe
ratio ſeu diffamatio. q̊/
niā raro reꝑitur fidelitaſ

ſeruientiū et in ꝑiculo cōſtantia Subdit exclamatōem dicens. Ue ſeducē
ti mancipio cui dilectio domini plenarie confidit. immo tali nihil fedꝰ ſeu
ingratius valet inueniri

Notandum hic ꝙ ſtudentes ſibi prouidebūt congrua de familia. tā quo
ad ſexum muliebrem. quam etiam maſculinū. vt per eam de cura domeſti
ca ſubleuati ſcholaſticis actionibus tanto efficatius valeant inhiare. Li
cet eīn ipi indigeant mulieribus. nō tamen eas debent attrahere. quia cuȝ
mulier naturaliter ſit meretrix ne lotrix ad ſuum veniens mancipiū ipſuȝ
alliciendo mala ſibi ꝑſuadeat quibus bona ſua forſan dilapidarent̄.

Notandum circa vocabula textus. quod agon vel ago agōis dicit̄ lo/
cus belli. ab a quod eſt ſine. et gonus angulus quaſi ſine angulo. Sed ſe/
cundum Hugutionem. venit a verbo ango angis angere. Inde agonizare
id eſt certare. Inde agoniſta id eſt pugil Mancipium idem eſt q̄d
famulus. et dicitur a manus et capio quia ſeruus debet eſſe captus mani/
bus. id eſt poteſtatibus ſui dn̄i. ita quod ſuis preceptis obediat q̄d ſi non
fecerit verus non exiſtit ſeruus.

Tunc ibi (Hoſpitium mundum ꝛc.)

Hic declarat Boetius ſeruitium fidelium ſeruorum declarando cum
hoc exemplariter maliciā ſerui infidelis dicens ſic Seruus fidelis hoſpitiū
dn̄i ſui ſeruabit mūdum ꝛ thoral dealbatum. Hec eīn ſunt ſigna fidel' ſer/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

ni. Oppoſitum aũt eſt de mancipio detrahenti Tunc ibi (Cunctos)
Hic declarat exemplariter p̃dicta de quodaꝫ ſeruo ꝙ vocabaṫ elymas
qui habebat dñm ꝙ vocabaṫ nycoſtratus Iſte aũt elymas p̃mo intrans
hoſtiũ dñi ſui exhibuit ſe fidelẽ. ꝛ ꝓmiſit ſe in poſt adhuc fideliorēꝫ Et ſic
dñs ſuus oĩa bona ſua ꝯmiſit ſibi diſponenda Qđ videns dictꝰ elymas di
xit ſe in duplo plus expẽdiſſe in rebus vſui humano neccãrijs ꝙ̃ rei ꝟitas

dilectio. quid tali fedi? eſt: qđ tãto gra
uius. Hoſpiciũ mũdũ. ſupellex mun
datũ. thoral dealbatũ mãcipij pruden
tia reꝝ exitus conſiderantis ſedulitati
dñicę ſemꝑ aſſiſtentis decẽti vultu ſũt
ꝓponãda. Qui mãcipio detrahẽti cru
delius eſt. Cũctos terreat infęlix elias
ab elimãdo dictus. nomẽ ex recontra/
hens. ꝙ cũ nycoſtrati mũera ſuſcepiſſꝫ
prĩm em̃ vultu ſeruiuit blãdiori oĩa ad
nutũ oĩa ãminiſtrãs. fideliſcꝫ ꝑ oĩa exi
ſtens. fideliorẽ ſe eſſe promittẽs. Quic
quid vero nycoſtrati poſſidebat fideli
tas ipſius cõmiſſuꝫ eſt infidelitati. qđ
plura: cũ nequiſſimi elimatis infęlix ꝓ
uidentia cũcta ꝓuidiſſꝫ ſibi ſubpedita
ri carniũ alimẽta. piſciũ fomenta. cęte
raꝝcꝫ reꝝ venaliũ cõmerciũ. oĩa ĩ du/
plo ꝙ̃ eſſent appreciata dominicis au/
ribus intimabat Sicꝫ totiꝰ ſubſtan
tię hauſit incrementa. nycoſtratũcꝫ in
ſũmã traxit egeſtateꝫ. ꝛ in creditoꝝ di/
urnã exclamatõem Qua nihil amariꝰ
imprimitur ve creditoris inſanię. ma/
xima ꝟo nycoſtrati penuria eũ in man
cipij erroris cognitionem ꝑduxit. Tã
dem tarde cũ elimateꝫ ſuper errore ſuo

habebat Quo dominuꝫ
ſuũ in ſummaꝫ traxerat
pauꝑtatem. creditoꝝcꝫ
in exclamationẽ diurnaꝫ
Nihil ꝙ̃ mẽti amariꝰ im
primi pt Maxia ãt pe/
nuria dñi ſui ſerui in co/
gnitõeꝫ eũ ꝑduxerat. Tã
dẽcꝫ eũ ſuꝑ errore ſuo ĩ/
crepabat. qđ dictus ely/
mas dũ audiuerat ĩ ver/
ba prorũpens ꝯtumelio
ſa dñm ſuum interficit.
Corpꝰ dñi ſui nycoſtra/
ti canibꝫ diuiſit deuorã
dum. Tunc Boetiꝰ ex/
clamando dicit O ꝙ̃ de
teſtabile factuꝫ prodito
ris ĩpietas ꝑpetrabat
Nota ꝙ tria ſunt ge/
nera ſeruoꝝ fugiẽdoꝝ. ſ.
ſubtrahentium. Vñ hic
Boetius nos edocuit.
Secũdũ eſt bilinguium
Vñ Boetius ſatis reci
tat in textu proxime ſe/
quenti. ibi (Seruus aũt
bilinguis. Terciũ ē ſer/
uoꝝ crudeliũ vñ in textu
immediate ſequẽti iã al/
legatur textꝰ ibi (Seruo
rum ſiqđem crudelitate.
Terciũ ibi (Seruꝰ ãt
bilinguis ꝛc̃) Hic bo
etius reprobat ſecũdum
genus ſeruoꝝ vitãdoꝝ
dicẽs ſic. Seruus bilin/
guis ꝓcul expellaṫ ꝛ ſi ꝯſanguinitatis linea fuerit cõiũctus. Tunc ibi.
Seruoꝝ ſiquidem .. Tangendo terciuꝫ genus ſeruoꝝ fugiendoꝝ quo in/
nuiṫ cauſa vitationis tercij generis p̃miſſi ſeruorum fugiendoꝝ. Dicit

Secundus

cõuenit. Quo audito ſtatim in ꝯtume/
lioſa verba prorupit. dñicꝫ ĩ viſcerib⁹
mucronẽ ſepeliuit. et quod prius omi
ſerat ſecũ aſportauit, dñicũqꝫ corpus
canibus ad deuorandũ reliq̇t. Ecce qꝫ
deteſtabile proditoris impietas ſcel⁹
perpetrauit. Seruus bilinguis ꝓcul
expellatur. ⁊ ipſius ĩminente nequitia
ſtatiꝫ deponatur. lꝫ conſanguinitatis
ꝓximitate ꝯiũctus exiſtat: Seruorꝫ
ſiq̇dẽ crudelitate multos ſocioꝝ vidi/
mus incurrere iacturã. Creditorib⁹ ãt
ſũma adhibeat dicti ꝯmẽtatio: dieqꝫ
prefixio debiti ſemper pro poſſe ſolu/
tio. Scholari vero cui pleno cornu co
pia nõ arriſit. O qꝫ dulcis eſt credito/
ris tranſactio: affiniũqꝫ ſuffragij exhi
tio. Prudẽtis vero ſcholaris cõſtãtia

ſic. Multos incidere vi
dimus ꝑicula ꝑ ſeruorũ
crudelitatẽ ſtũc ibi. Cre
ditoribus autem ⁊c.)
¶ Hic oñdit vtilitatẽ ac/
q̇rendi creditores. Et ꝑ/
mo fac̃ h̃. ſcd̃o oñdit mo
dum acq̇rendi ſocios. ibi
Prudentis ṽo ſcholaris
Dicẽs ꝑmo ſic. Sũma
dicti cõmendatio eſt cre/
ditoribus exhibenda. Et
tꝑe ꝑfixo mutuatũ reſti
tuendum pro poſſe
Declarat h̃ dicẽs. Mul
tum dulcis eſt trãſactio
creditoris. Et vicinorꝫ
ſuffragialis. et exhibitõ
ſcholari non multũ ĩ ne/
ceſſarijs abundãti. No
tandum hic ꝙ ſcholares
ſuo poſſe creditoribus ſe
exhibebũt veraces ꝑ eos
enim actio diſcentis cre/
bro adiuuat̃. Niſi enĩ ſcholaribus longinquis ſtudentibus in ꝑtibus per
creditores aliquotiens fieret ſubuentio. multum occuparent tꝑis repatri
ando. et ꝑ ꝯñs ſuis a ſtudijs impedirent̃. q̃re ꝯgruũ eſt immo ſumme cõ/
ueniens ſeruare fidem. Tunc ibi. Prudentis vero. Hic onſtendit mo
dũ acq̇rendi ſocios fideles et eligendi. Et ꝑmo facit hoc. Secũdo. oñt ei⁹
vtilitatẽ. ibi (Quid dulcius) dicẽs ſic. Quilibet ſcholaris prudens ſꝑ aliq̄
ſocio gaudebit cui ꝓpriã detegere poſſet conſciam. Et ſi fortuna fuerit nu
bila inde poſſet cõſolari. Et ſi morbo ꝑueniat̃ ab eo in ſibi neccãrijs ꝑt iu
uari. Et ſi viã carnis vniuerſe ingredit̃. ꝑ eũ facultates ſuꝑmanentes fide/
lit̃ diſponãt̃. Sicqꝫ ad corꝑis ꝑuenerit valitudinẽ: poſſꝫ ab eo nutriri ꝯſo
lari ⁊ cubatũ duci. Si ṽo
vigeat ſanitate priſtina
gaudeat cũ eo ꝑmutati
q̄ſtõib⁹ diſputatie. Etiã
ſi opus fuerit in morib⁹
ab eo dirigat̃. Ac etiaꝫ
tꝑe et loco ꝯgruis iocoꝝ
generib⁹ ab eo recreari.
quo mutue dilectionis ĩ
tegritas inter eos videbi
tur manere. Hoc etiam
modo ꝙ ꝑmo erit inſtil/

ſꝑ aliquo cõſorte gaudeat ſpeciali cui
poſſit ꝓpriaꝫ detegere cõſciam qui nu
bila exñte fortuna diligenter ſubueni/
at. Morboqꝫ ingruente ſe ſedulũ exhi
beat. Et ſi terra mortis caligo affuerit
ſuꝑſtes facultates diſponat. Si vero
viu⁹ euadat. ab eo poſſꝫ ſuſtentari pa
ſci liniri cõſolari cubatuꝫ duci diuer/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

lans. ſecundo inundans / ꝛ vltimo inebrians. Tunc ibi. Quid dulcius. quid p̄clarius ꝛc̄.

ſis etiā partibus ꝓcurari. Vigente vero valitudine libellis gaudeant per mutatim q̄ſtiunculis certatim cōmendabili etiam recordatiōe gradatī caſtigationis felicitate conuerſim diuerſis ac variꝭs iocorum generibus dulciter obſequendo Sicqꝫ inter eos mutue dilectōnis maneat ītegritas vt ꝓmeui tē poris ros inſtillās. in medio inundās In fine vero inebriās exiſtat. Quid dulcius. q̄d preclarius. q̄d certe meli⁹ Preſtantis em̄ amoris nulla fauoris ē adeptio.. Inuidia vero ſi ſecundū q̄d euenerit ſcꝫ in diſcendo gratiſſima eſt Simpliciter autem propriꝭ auctoris conſumptiua eſt.

Hic oñdit vtilitatē predictoꝝ dicens. Quid eſt dulcius. quid preclarius quidve melius: q̄ꝫ talis amicorum conſtantia.. nulla īmo fauoris adeptio tali pōt eſſe melior.. Subdit ſi inter eos venerit inuidia. ſm̄ q̄d videlicet in diſcendo. talꝫ eſt gratuita et bona. ſi vero ſimpliciter īter eos venerit. hoc eſt nulla rationabili de cauſa. tūc propriꝭ corporis eſt cōſumptiua ꝛ mortale pctm̄. Notandum hic ꝙ prudēs ſcholaris ꝯſortiū inibit cum ſocio ſuo ſibi fideli cui ꝓpriaꝫ poſſit detegere conſcientiam. Hoc ei tā ad corpus videlicet q̄ꝫ etiaꝫ ad ſciaꝫ Ad corpus quidem vt ſi fortuna fuerit nimis proſpera ſubueniat ei in tp̄alibus Si p̄ueniaꝛ egritudine manum ſibi porrigant adiutricem. Sicqꝫ tetra mortis affuerit caligo. vt ſupſtites diſpōat facultates. Si vero ꝯualeſcat vt eum ſuſtētet. paſcat. lineat. et ꝯſoleꝛ Quo ad ſciētiam q̄dē videlicet vt ꝑmutatim gaudeāt libellis repetitōne dubioꝝ et erroꝝ caſtigatōne. tā in moribꝫ q̄ꝫ in ſciētiꝭs. ſolaciocſiſqꝫ etiā iocis ad honeſtatē ſpectātibus ſibiꝭnuicē obſequētur. Debēt em̄ ſolacioſis iocoꝝ gn̄ibꝫ honeſte mutuo obſeq̄. qꝛ trāquilla requies vite humane eſt neceſſaria. Per ipaꝫ em̄ ſpūs q̄ vitā hoīs ducunt et vegetāt recreanꝛ. Hec āt redes in iocis q̄dāmō ꝯſiſtere videꝛ. eo ꝙ iocus q̄eti aſſilaꝛtur. vt ait Ipocras: Demus licentiam iocis ſicut damus licentiam q̄eti Quies āt eſt neceſſaria curis q̄ ſtudiū ꝟtutis et ſcie impediūt. Per iocum igiꝛ cure depellunꝛ. Subdit boeti⁹ ī textu ꝙ integritas ſocialis dilectōis manebit ad modū roris ꝯ̄gn̄ata. vt ros ꝓmo noctis tp̄e inſtillat ī medio inūdat ſiue creſcit. in fine vero inebriat. ſic ſcholaris cū ſocio amiciciā ꝯtrahens. paulatim eā augeat. et vltimate inter eos ꝑfecte amicicie integritas conſiſtat. Non enī cito generari debet ꝛ cito corrūpi. ſicut de ſtipula incenſa cito ignis generaꝛ ꝛ cito deficit. Sꝫ pau/

Cum me parentis prouidentia. eius colloquio (vt aſſolet) diebus paucis ꝑmittens conſolari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

de diſciplina ſcholariū

latim debet generari. vt ſic pmaneat incorrupta. Amicus enī ſummo q̄rē/
dus eſt ope. Nullus enī ſine amicis viuere eligeret r̄liq̄ bona oīa hn̄s. ꝓut
hētur. viij. ethicoꝝ. Nihil enī tam aptū tā q̄ꝫ ꝯueniens ad res ſecūdas ⁊ ad
uerſas. Jō dixit phs q̄dā. Amicicia eſt deſiderabile nomē. refugiū fœlici
tatis. miſerię reuelatio q̄ eſt indeficiens ⁊c. Item notādū hic q duplex ē
inuidia. ſcꝫ ſm quid et ſimpliciter. Inuidia ſm q̄d eſt quę venit legittimaꝫ
ꝑpter rōnem. vt ſi q̄s ſcholaris plura ſciret. et alius inuideret. cogitans ſe
etiā velle tm̄ addiſcere ſicut ⁊ ille. talis inuidia gratuita eſſet ⁊ meritoria.
Simplex autem inuidia eſt q̄ nō venit rōnabilē ꝑpter cām. Vt ꝓbi grā.
vt ſi q̄s alteri inuideret ꝑpter bona eius opa ſeu famā laudabilem. talis i
nidia ꝑprium ꝯſumit autorem. et eſt pccm̄ mortale.

Hic Boetius oñdit exemplatiter quō ſcholaris quilibet fidelez ha/
bebit ſociū dicēs ſic. Cū diſcretio parētū miſerat me athenas cauſa
ſtudendi ꝑmittēs ꝯſolari eius colloquio paucculis dieb9. prout fieri
eſt ꝯſuetuꝫ. tunc inueniebā ibi ſocium vnum nomine fauoneum. non q̄deꝫ
a vento denomiatum. ſe a fauore. qꝛ multum erat fauorabilis Qui cū me
primo inſpexiſſet itinere fatigatū diuerſa ꝯſiderantem ⁊ crebro ſuſpirāteꝫ
Quęſiuit de qua gente ⁊ patria eſſem. Duxitq̄ꝫ me ſecum cauſa cōſolādi
⁊ quęſiuit a me an ibi propť ſtudium veniſſem. q̄ſiuit etiam cuius rōnis et
artis eēm. Poſt tres ꝓo dies oñdit mihi noīa vicoꝝ dicens ſic. hic florent
diuinationes chaldeoꝝ hic manifeſta viget glora Tholomei. hic clara ve
ritas Ariſtotelis. hic probata platonis diuerſitas. hic zenonis diſcretio et

athenas ob cauſam ſtudij me miſiſſet:
vnicum vitę męę inueni cuſtodeꝫ noīe
Fauoneū nō a vento. ſed a fauore de//
nominatū Hic cum me primo īſpex
iſſet itinere fatigatum diuerſa conſi//
derantem. creberrime ſuſpiranteꝫ quę
ſiuit. cuias eſſem.. ſecumq̄ꝫ me addu//
xit curialiter conſolans breuiter inqui
rendo. ſi ob ſtudij cauſam illuc veniſ//

ſic de alijs vt ptꝫ in tex/
tu Notādū hicq fauo
neus Boetiū diuerſis in
uolutū curis crebro ſuſ/
pirāteꝫ cuius eſſꝫ ꝑfeſſi
onis vel ſecte curialiť in
terrogauit. Tūc ei tp̄is
ſicut adhuc ſtꝫ tres erāt
ſecte ꝑncipales. ſcꝫ ſtoi/
coꝝ quoꝝ princeps erat
ſocrates. Sed qꝛ ſocra/
tes nō ſcripſit niſi de mo
ribus. Ideo platonis vo
luit ſuſcipere tractatum
Alia erat ſecta peripa/
theticoꝝ q̄ꝝ princeps e/
rat Ariſtoteles Tercia fuit epicureorum quorum prīceps erat leucip
pus Queſiuit igitur fauoneus cuius ſectę eſſet Boetius.. Et ponitur ibi
augiportorum Et venit a nomine auguſtus et portus.. Preſagia autem
dicuntur futuroꝝ diuinationes quę ex coniūctione ſeu concurſu aſtrorum
cognoſcuntur in quibus caldei ſtuduerunt. erāt āt apud eos inuentę Tho
lomeus autem multū viguit in aſtronomia. ideo dicit́ gloria hoc eſt glori
oſa ſcīa aſtronomyca ipſius tholomei. Ariſtotelica vero ſcīa vocatur ſin
cera veritas. eo quod falſitati eſt impmixta.. Vnde commentator ait. qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius.

recedit ab ariſtotele. recedit a ꝟitate. Plathoni aūt attribuit comprobata diuinitas. Plato enī p̄ ceteris philoſophantibꝫ primo omnium celeſtium intelligentiam ⁊ prime cauſe cognitionem ſe videt erexiſſe. Erat eīm plato ſocratis diſcipulus q̄ moribus inſudauit. Sed plato in celeſtiū ꝯgnitōez intellectū erexit. Vn̄ Socrates ſu ꝓprimēdo ſe cignum albū in ſinu hr̄e cō/ſpexit. qui de ſinu ſuo euolando volatu celum penetrauit. ſe per volatū e/rigendo Socrates experiens nouit ſomnium illud alicuius fore p̄ſagium Certo igit tp̄e tranſacto. quia philoſopho intendens aſſiduis cōſideratio/nibus ſubtilioꝛ extiterat Primo naturas reꝝ gn̄abilium inquirendo. De/inceps in cognitōem corporū celeſtiū ingeniuz ſubleuauit nec ibi ſiſtebat ſed naturā celi penetrando de ꝑma cauſa ac intelligentijs altiſſimas ha/bebat ꝯtēplationes. Notandum ibi. zononis concretio. ꝙ zeno geometer erat qui voluit probare circulum poſſe quadrari. ſicut recitat ꝯmentatoꝛ. Arguebat eīm ſic. in quocūq̄ꝫ genere contingit reꝑire magis et minus. ī co dez ē reꝑire eq̄le. illud eſt cōmune ꝑncipiū ad oēs ſciās Sicut eīm illō in q̄ cūq̄ꝫ gn̄e ꝯtingit extrema. in eodem cōtingit ⁊ medium reꝑire. Hoc autez ꝑncipiū cōe ſpecialiter ad geometriā zeno applicabat ꝑ ipm ꝓbando ſpe/ciales ꝯcluſiones. quod non eſt faciendum. Nā ꝑ ꝑncipia cōia ꝯcluſiones cōes ꝓbari debent. Cōis eīm effectus cōem requirit cām. Et ſpēales alicu ius ſciē cōcluſiones debent probari ꝑ ſpēalia ꝑncipia. Proceſſit eīm zeno ſic mīoꝛez ſubſumendo.

ſem. cuiuſq̄ꝫ proceſſionis eſſem: cuiuſ q̄ꝫ facultatis poſt triduū vicoꝝ nomīa oſtendendo Angiportoꝝ confraga di/cens Hic vigent chaldeoꝛuz preſagia Ptholomei non latens gloria Ariſtote lis ſincera veritas. Platonis probata deitas: zenonis contrctio. Peribonij dilectio Pictagore promiſſio Home/

Sed ꝯtingit r̄ꝑire circu lum q̄drato maiorē ⁊ eti am minorem. ergo ꝯtin git reꝑire circulū q̄drato equalē. Dr̄ ego in lrā zo nonis ꝯcretio. hoc ē ꝑn/cipioꝝ ꝯmuniū ad ꝯcl'ſi ones ꝓprias ꝯiūctio vel copulatio. Vn̄ ꝯcretio pōt hic dici ꝑmiſſarū ad cōcluſiones intellectual ꝯiūctio vel copulatio Vlterius dr̄ hic in textu Peribonij dilectio. quia Peribonius de amicicia ⁊ dilectōne libꝝ quedā. ꝯſcripſit. Aliq̄ tamē hn̄t deletio. quod eſt intelligendum ꝙ peribonius oīa. ꝑncipia deleuit Dixit eī ꝙ non cōtingeret ꝯtradicere. Et q̄ꝛ ſupra ꝯtradictionem aut affirmatōem ⁊ negatōem fundant omīa ꝑncipia. ideo delendo contradictōem oīa ꝑnci/pia deleuit. Vltetius dr̄. Pictagore promiſſio Vn̄ promiſſio eius fuit ho mines bn̄ ⁊ ꝟtuoſe viuētes poſt exutū corpus corꝑa nobilia debere ingredi Et ꝑ talē tranſformationem deputari vt ad ſedes celeſtes fierent habiles Sed hoīb ma le agentibus quādam promiſit poenā. ſcꝫ poſt mortē eoꝛuz tranſcorꝑari. corpora ignobiliuz ſcꝫ pecudū ingrediendo. vt ꝑ ꝯtinuā trāſ corꝑatōem ad p̄mam reducerent. et ad ſedes ſidereas habilitarent. Dixit enī aīaz ꝯꝑari ad corpus. ſicut nautam ad nauez. Nauta eī poteſt ingredi diuerſas naues. ergo aīa etiam p̄t ingredi diuerſa corꝑa Hoc autem repro batum eſt ab Ariſtotele. non enī eſt omnino ſil'e de nauta et naui. ⁊ de aīa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

de diſciplia Scholarium

et corꝑe. Eſt aũt bñ ſimile quo ad hoc ꝙ ſicut nauta regit nauem. ſic anĩa regit corpus Diſſimile tñ eſt in hoc. qnia ſicut domificatio non põt fieri ꝑ quecunq̧ inſtrumenta. nec etiam ars aliqua Verbi grã. nõ ꝑ ſuſtulas ⁊ huiuſmodi. Sic nec aĩa põt migrare de corꝑe in corpus. Cõparat nanq̧ anima ad corpus velut artes ad inſtrumenta. ſicut igitur non contingit vnã/quãq̧ oꝑari ꝑ vnũq̄dq̧ inſtrumentum Sic etiam nõ ↄtingit aĩam q̄ ē corporis inſtrumẽtum q̄dlibet corpus ĩtrare. Deinceps ꝑ hylios homeri troiana hiſtoria ab homero deſcripta intelligit. Per anxiomata ꝓ mychali regulas. ⁊ ꝓpões difficiles quas Mychalus ſuꝑ muſicã ↄpilauit intelligamus. Has ei cũ moreret in capſa eburnea depingi fecit. et eaſdem ſepulcro ſuo imponi iuſſit q̄ poſt longa tempora fuerunt inuentę. ⁊ anxiomata fuerunt appellatę. ab ango gis ere. eo ꝙ intellectum anxiauerunt ſeu impediuerunt ſtudentium. Per hypocratis ſcrutinea intelligunt principia quę ꝑſcrutando ſm viam ſenſus ⁊ experientię ab hypocrate fuerunt inuenta. vñ hypocras fuit medicus ꝑitiſſim⁹ Perſcrutabat ei oẽs venas hoĩꝫ Ipe

ri helyas ⁊ labor theſeos Euclidis theoreumata Et michali anxiomata Daretis apoꝛiſmata. Hypocratis ſcrutamina. Ariopagi efficatia. legum ꝑitia Hypodromij ↄfuſa gloria Circi victoria Paleſtrę potẽtia Ceſtus fulminatio. Miſſiliũ elatio. Nautaꝝ exclama

eñ fuit ꝑm⁹ medicus q̄ corpus hoĩs fecit mẽbratim dilaniari ſeꝑãdo corpus a venis. vt ꝑciperet meatus oĩm venaꝝ. Cũ ãt dr hypodromij ↄfuſa gloria. intelligenduꝫ ē ꝙ hypodromiũ erat loc⁹ in quo exercitabantur curſus equorum. Vñ ex velocitate curſus vnius eq̄ p̄ alio eq̄tans ↄfuſaꝫ glãm ↄſeq̄bat. Dr etiã (Daretis apoꝛiſmata) vñ dares faciles ꝓpões ⁊ cões facilit̃ intelligibiles ↄpilauit. vñ vocant hmõi aporiſmata. hoc eſt aꝑtiones eo ꝙ aĩm auditoꝝ ꝑ eoꝝ claritatem aꝑiunt Itẽ ariopagus dr ab ares q̄d eſt ꝟtus ⁊ pagos villa vel locus aut cãpus quaſi locus vel cãpus ꝟtutis. Et ſic vicus atheniẽſis vocabat vbi phi ſtudebant. Iñ ariopagita mgr̃ illius vici. Itẽ paleſtra ſtrę. dr ludus vel loc⁹ luctãdi. Et dr a palin q̄d eſt motus vel mobilitas. Itẽ miſſile media correpta dr ſagitta a mitto tis tere. qr mittit in hoſtes ¶ Nota ibi Euclidis theoreumata ꝙ theos grece eſt timor vel deus latine. Iñ theoro as are .i. videre. qr deus oĩa videt vel eſt ↄſiderare diuina Inde hoc theoreuma tis .i. elegãs vel aꝑta ꝟborum diſcrepatio vel regula. Unde regulę geometricę dñr theoreumata q̄ſi aꝑtiones. qr mentem lectoris aperiunt Et hoc theoriſma pro eodẽ. Scdm alios tñ theoreumata dñr ꝓpões ꝑ ſe notę

Ubi notãdũ ꝙ Euclides ꝑmo ſciam geometricã adinuenit. Et p̄miſit ꝓpões ꝑ ſe notas. ex q̄bꝫ ſpeculant ↄcluſiões poſteriores. Primo ei oñt q̄d punctus. q̄d linea. ⁊ tales terminos notificauit. Et ex illis colligit ꝓprias ꝓpões illi⁹ ſcię. ⁊ hmõi theoreumata vocant. Item circa hunc textũ (Coree ↄuẽtõ) Notãdũ ꝙ corea dr circulus cui⁹ centꝝ eſt diabolus et ethimo/giſat q̄ſi cor iens ad etnã dãnatõem. Vñ btũs Aug⁹. ſic inq̄t. Melius eſt fodere vel arare dñicis diebus q̄ꝫ coreas ducere. Vñ dr chriſtus ad homi/

nez tu habes in capite ſertū de floribꝰ. ego āt coronā ſpineā. tu chyrotecas habes in manibus ⁊ ego clauos defixos tu in albis veſtibus tripudias et ego deriſus ꝓ te ab Herode ad pilatū miſſus fui indutus alba veſte. tu tripudias ſaltando cū pedibus ⁊ ego pedibꝰ laboraui Ego pro te extēſa habui brachia i cruce tu coreis brachia extendis ad modū crucis i opprobrium meum Ego in cruce dolui. tu i cruce exultas. Tu habes latus ⁊ pectꝰ in ſignum inanis glorię ⁊ luxurię. ⁊ ego latus ꝓ te habui ꝑforatum. tūc ibi(Cum ego hęc et alia

exclamatio. iuuentę prꝫuagatō. Corez cōuētio Cū ergo hoc et alia multa fauonei intimaſſz liberalitas. q̄nā mihi eſſet facultas q̄ſiuit. quantęꝗ expenſę loculi mihi poſſet ſufficere nūmoſitas Cuiuſꝗ diſciplinę promptior eſſet mē tis intentō. oībus ſibi ꝑ ordinē reſponſis quoddam memorię dignum amicis auribus inſtillauit. quod ſcz parcitati pecunię inſiſterem diligenter. q̄m pudori cōſentaneū eſt ſtulte commiſſa dilapidare Cogenteꝗ pecunię neceſſitate pudore confuſum me repatriare

Hic oñdit Boetiꝰ documēta q̄ dederat ſibi fauoneus dicens ſic poſtꝗ̄ iſta ⁊ plura alia fauoneus mihi intimaſſet interrogauit q̄ eſſet facultas mihi et q̄ntis ſufficerē expenſis Et cuius diſciplinę mentis intentio eſſet promptior. Quibus ꝑ ordinem reſponſis. inſtillauit auribus meis documentū memoria dignū. ſ. ꝙ diligenter inſiſterē parcitati pecunię ne inutiliter ipā dilapidata ꝯfuſus pudore cogerer repatriare. Adhuc aliud mihi inſtillauit documētum. ſ. ꝙ ſi me inſerere vellē doctrinis alicuꝰ magiſtri diligenter inſpicere deberē ſi eſſet bñ morigeratus Et ſi artiū liberaliū vbertate polleret. Et remota negligentia ſuoꝝ ſcholarium promotioni intenderet. ꝙꝗ viderē cuius eſſet profeſſiōis. ⁊ ſic eū diligent̄ audirez Et poſito ꝙ eſſet bonus lz balbutiēs nō ab eo recederē. vel ſi apparētia tm̄ in ipō fuerit q̄ mētes ſtultoꝝ aſſolet retinere. ſicꝗ retrogradꝰ efficerer. Subiūgit cām. Meliꝰ eſt ei informari fructu balbutiētis lz tedioſo. ꝗ̄ ſeducētꝫ dulcore cecitatꝫ gl̄ari. Subdit di. ꝙ felicit̄ ꝑ decm̄ fauoneū pl̄imis īſtructꝰ i ſecretꝫ. māſi i ſtudio athenieſi. xviij. ānis ſꝑ anhelās ad ſuꝑiora ꝯtacūꝗ etꝫ mala exꝑtꝰ. Et dt. nō eſt dignꝰ dulcoris acuie q̄ amaritudis gu[ſ]taine ne q̄t inuiſcari. Subiūgit ſe ſꝑ diſcipline. ariſtotelis ⁊ herodiani inſudaſſe. aliorꝫꝗ ſcitillas phorūz mēti diligent̄ cōmēdaſſe

Aliud etiā nō a via rōnis exorbitans ꝓpalauit. vt ſi alicuiꝰ diſciplinę inſererez me priꝰ diligenter īſpicerē. ſi bonis moribꝰ obedirz: liberaliūꝗ artiū vbertate tutiꝰ pollere. t Remotaqꝫ oīm negligētia ſuoꝝ ꝓmotōi indulgeret Cuiuſqꝫ ꝓfeſſionis eſſet vt ꝑ triduū eū diligenter audirem. cūcta etiā cōſiderarē. vt ſi bonus licet balbutiens. nō tm̄

Notādū ꝙ ſcīa eſt ar/

ab eo r̃cedere. vl'ſi nouerca cęcitas ſub tilitatis ſimlachro ſtultoꝝ aures deti nuiſſet retrogradus efficerer. Malo ſi q̈dem balbutiẽtis licet tedioſo fructu deliniri. q̃ʒ dulcore ſeducẽtis cęcitatis gl'ari Fideliter ãt his et aliꝭ ſecretis i/ſtruct⁹ duob⁹ annis de vigĩti demptis athenis ↄualui. Quicq̃d mali exptus erã ad boni faſtigia ſpanhelãs. Nõ eſt

bor altiſſiã ꝛc. Jõ dr̃ i te xtu(nõ ẽ dign⁹ ꝛc. vñ me triſta Dulcia nõ memi/nit q̃ nõ guſtauit amara Scõo notãdʒ. pudoriqʒ ↄſẽtaneũ ẽ ↄmiſſa ſtulte dilapidare vicio ꝓdigali tatl' iſiſtẽdo. Vñ ꝓdiga litas ẽ hit⁹ iclinãs ad ſu pexcedendũ ſeu ſupabũ/dãdũ i latiorib⁹ expẽſ et pecuiaꝝ ↄſumptib⁹ l'i d fectu exeptõis. vt cuſtodes ꝛ tẽtões. vñ prodigalitas nõ tm̃ libertati oppo nit ſm ſupabũdãtiã. imo etiã ꝛ ſm defectũ. qꝛ ſicut ẽ poſſibilitas exceſſ⁹ da tõis ꝛ i ↄſũptib⁹ pecũiaꝝ. ita pt eẽ defcũs i retẽtõib⁹ ꝛ cuſtodia eaꝝ. Verũ tñ ꝓdigalitas magis reſpicit ſupabũdãtiã in donãdo q̃ʒ defectũ i retinẽdo Rcẽ ſicut liberalitas pñcipalius ꝛ magis reſpicit datõem pecuniaꝝ q̃ʒ defe ctũ retẽtõis eaꝝ. Et ſm euſtatiũ triplex eſt mod⁹ ꝓdigoꝝ. q̈dã ẽ ꝓdigus q̈ debite accipit ꝛ recipit. indebite tñ ꝛ abũdanter ↄſumit Ali⁹ eſt ꝓdigus q̈ nõ dat niſi qd oʒ. ita q̈ n̄ deficit niſi in retẽtõibus Et q̈libet iſtoruʒ pt dici ſimul prodigus. Sed a/lius eſt modus ꝓdigorũ qui propter aliud hono rabile vel etiã delectabi le proſequẽdũ ſua bona conſumit Et talis ꝓdi/gus dicitur in textu.

ãt dignus dulcoris acumĩe. q̃ amaritu dinis neq̃t inuiſcari grauamĩe Hero/diani ariſtoteliſqʒ diſciplĩeſp adherẽs alioꝝqʒ ſcintillulas diligenter mẽti cõ mendaui.

E paupertatis facultate pñtis op peris deroget ſimplicitas ↄfun dat deſperatio. affligat deſolatio. Quid cunctoꝝ naturę cõmune dignuʒ duxi/mus examini cõmittẽdũ Cũ ſcholaris egeſtas diuerſo pcedat ituitu Tũ pro pter affiniũ tenacitateʒ. Tum ꝓpter e orũ inundãtis ꝓcellę penuriam. Tuʒ ꝓpter eoꝝ morteʒ vel pñtię carentiam Tuʒ propter alteri⁹ vitrici vel nouer/cę iuuaminis obſtãtiã Tum propt' pri mogeniti fratis milicię incuriã. Tum propter germanę nubilitãtis inſtãtiaʒ Tum propter familiaris verſutiaʒ ad

Notandum inſuper quod prodigalitas eſt vi tium ꝛ malicia. quia eſt habitus inclinans ad ex ceſſum ꝛ ſuperabundan tiam in ſumptibus pecu niaꝝ. In hanc enim ac/ceptiõem prodigalitatis ↄſentiũt cõiter morales. Vñ qꝛ ipſa ad vitia diſ/ponit. vitium ꝛ malicia dici poteſt.

Oſtenſa ſupius ſa gaci ꝓuiſiõe ſcho lariũ. oñdit Boeti⁹ ipe dimẽta q̃ talẽ ꝓuiſiõeʒ ipediũt. Et cũ h' dat r̃media ↄtra hmõi ipedimẽta Et diuidit i tres ptes. pmo facit h'. ſcõo nũerat ipedimẽta. tcio dat cautelas

ꝯtra talia impedimenta. ibi(Parentū deteſtabilis) Dicit p̄mo ſic. Ne ſimplicitas p̄ntis libri obſit facultati paupꝫtatis. ⁊ ne ſua ꝯfundat deſpatō. et ne ſolacij p̄uatio affligat dignū duximus examini ꝯmittēdū q̄d nature cūctorum ꝯmune ſequit᷑. Tūc ibi(Cū ſcholaris egeſtas. ⁊c)

¶ Hic enumerat impedimēta. ⁊ pōt p̄n̄s pars diuidi in tot ꝑtes quot ponit impedimēta. Partes patebūt. Dicit igit᷑ primo ſic. Cū paupꝫtas ſcholariū multis prouenit modis. aliquando propter parentum tenacitatē. aliquādo ex paupꝫtate. aliqn̄ ex eorū morte. aliquando ꝓpter eoꝝ abſentiam. aliqn̄ ꝓpter vitrici ⁊ nouercę inſtātiam. qn̄qꝫ ex militari incuria nubilitate fratris p̄mogeniti. qn̄qꝫ ex inſtātia ſororis deſponſandę. qn̄qꝫ ex ſiniſtra

uſtiones generali ſchemate peruſi dignum duximus conſulendum Parētū deteſtabilis ⁊ adunca tenacitas precum inſtantia permollitur. tedioſiſqꝫ affatibus plęrūqꝫ diſſoluitur: fletibꝰ tempeſtiuis delinitur. promiſſis fallacibus execatur. Munuſculis affectuoſis diſſoluitur adulatione. ſi tempeſtiua fuerit perforatur ſi nimis ſolidotur adamantina licet tenacitas fuerit exemplari cum monitu diſcutitur Aliorumqꝫ rogatibus excitatur.

¶ Inundantis procellę penuriam per laboris incrementa ꝓprij obtemperādum eſt Scriptitando trituras colendo. areas mundando. ad tempus ſeruiendo Si ingenioſa ſcribendi facultas per lucrum coegerit voluptarium neceſſitatis ſtimulum inhibere. Cauendum eſt autem ne delicioſus mentē exercet appetitus lucruꝫ eneruet ſyrenoſum cōmuniter ſcribentiuꝫ prodiga raroqꝫ fidelis defraudet adulatiōe fami

informatōne familię. p̄terea dignū duximus dare ꝯſiliū et remediū ꝯtra talem paupꝫtatem.

Tunc ibi(Parentum deteſtabilis)

Hic ponit remediū cōtra p̄dicta impedimenta Et poteſt p̄n̄s pars diuidi in tot partes quot ponit remedia. partes patebunt. p̄mo d̄t ſic. Si parētes fuerint nimis tenaces tunc filius inſiſtit tedioſis allocutionibꝰ Si āt hoc non ſufficiat tūc fletibꝰ tempeſtiuis aut falſis ꝓmiſſionibꝰ vt acceptabilibꝰ munuſcul̄ debet eos delinire. Si aūt iſta tenacitas adhuc nimis fuerit ſolidata aliorū debꝫ p̄cibus d̄linit. i.

Tunc ibi(Inundantꝫ.)

Hic ponit remedium ꝯtra paupꝫtatē que prouenit ex penuria parētū. Et diuidit᷑ hec pars in tres. p̄mo eīn facit hoc. ſcdo remouet dubiū. tercio adducit ſciam. ꝑtes patebunt et legantur partes ſimul. Dicit ſic. Si parētes nimis fuerint depauperati. tunc ſcholaris proprio vtetur labore. ſcribendo laborando. domos mundando. mendicando. ad tempus ſeruiendo. Sed iſte modus ſcribendi non fiat nimis delicioſe ne lucrū ſyrenoſum

eneruet ⁊ ſic ſcribens nō debet eſſe ꝓdig⁹. quia ſcriptores raro inueniūtur fideles itaq̷ etiā nō ſit adulator. ſic debet ꝑ ſcripturā dilapidare acquiſita Subdit exēplū quo declarat ꝙ nimia ſcriptoꝝ adulatō ſocios defraudat dicens ſic. Neq̄tia glebionis multa mihi intulit incōmoda ꝟtutis decremē ta ſub herodiano dū ſtudueram. qm̄ deficiente auxilio paterno conabar e/ go Boetius mitigare paupꝫtatem. Tutius enī noui onus ſubire paupꝫta tis. q̄ repatriādo lōgi itineris arripe labores Tūq̷ glebionis neq̄cia ma gis parētib⁊ meis intimauit me peſtiferis ſcriptoꝝ ſedibus imbui. lucroq̷ ſeducenti diurnus gloriari. Cū igitꝛ parentis intentō ad malum ꝓnior ſit q̄ ad bonū pn̄o ꝓuabar ſubſidio ꝯſueto Donec exitus acta ꝓbaſſet Nec in vllo proficit p̄cum inſtātia. immo traditoris nequitia vſq̷ poſt bienniū durauit. nō tn̄ remanſit inulta Tūc ibi (Obſequio interea)

liaris ſiniſtraq̷ viſu vel auditu ebibe/ bat q̄cquid ſcribētis dextera ꝑmollitꝛ. Glebionis nequicia nō obſtante parē telę gratia O quātū diſcendi incōmo/ dum ꝟtutis detrimentuꝫ mihi cōtulit ſub herodiano militāti. deficiēteq̷ ple rūq̷ paterni cenſus cigulo more preta xato. merorez paupꝫtatis cautius duxi mitigandū. Aliquid iprimendo tuti⁹ eſt degere. quā longi laboris itinera re patriando inuitus arripere affinib⁹ in timauit nequicia glebionis me peſtife ris ſcriptoꝝ ſedibus imbui. lucroq̷ ſe ducenti diurnus gloriari Ad malū q̄p pe plęrūq̷ parentū ītentio ꝓnior igne intrinſeco euaporauit. ſolitoq̷ priua/ uit ſubſidio priuſq̄ exitus acta ꝓbaſ/ ſet nō declinauit amentia. precū aūt in nullo ꝓfecit inſtātia Poſt bimatū dela toris notoria traditio remāſit: ſed non inulta receſſit Obſequio īterea ſi neq̄t ꝯſolari facultas nimis derogetꝛ tracta tuq̷ tempeſtiuo ꝯminatꝛ tenacitas. vt iocoſa proculi tranſactio Germanici fe

Hic remouet dubiū dicens ſic. Si paupꝫ ſcho laris neq̄at ſibi obtinere fauorem pꝫntū per verba iocoſa. pōt quandoq̷ ꝑ verba minatoria ſuam delinire paupertatem vt fert iocūda poculi tranſ actio.

Tunc ibi (Germanici.)

Subdit remediū con tra paupꝫtatem quę pro/ uenit ex parte fratris mi litantis incuria dicēs ſic Fratris militātis incu/ ria delinietur bono me/ diante ſermone. vel cor/ rigatꝛ per amicoꝝ ſuoruꝫ ammonitionem.

Tunc ibi (Germa/ nice nubilibus)

Hic docet remediuꝫ contra paupꝫtatē ex par/ te ſororis nubilis dicēs ſic. Succurrendū eſt ſo/ rori dummodo apta eſt ad deſponſandum. ne ei⁹ virginitas polluatur in digno pollice Subdit faciendo exclamationeꝫ

O quam ſororis profeſſio eſt laudanda. pudoriſq̷ eius ꝯtrariȷ̄ commiſſio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

dolēda. immo velut pulpę amputatio. pudore plena totā deturpat faciem Declarat hoc exemplariter de quodā dicto ſymachus. q̄ fuit filius ſecūdꝰ theophraſti q̄ ſuę ſubuenit ſorori qđ ſub ſilētio nō eſt obmittendū q̄ q̄dez ſymachus parentibꝫ ſuis mortuis dedit ſorori ſuę oēm ſubſtātiā hereditariā cā repellendi incōſtātiam eminentis infamię eiuſdem. ſecꝫ cōmendauit fortunę meatibꝰ Poſtq̄ꝫ āt ſoror ſua Elizya ꝑ naufragiū ſuo ꝓuabat⁊ marito reddidit frī ſuo parē

ſtinātis in curia exēplari debriet⁊ eulogio. ipſiuſqꝫ ꝓpinq̄tatis āmonitu corrigatur ꝟſutia vel reprimatur amentia Germanicę nubilibus annis affini qꝫ totius obtēperandum eſt. ne per incurię vitiū roſa p̄mula pollice carpat⁊ idigno. O qꝫ ſororis cōmendanda eſt pudoris profeſſio. dolendaqꝫ cōtrarij cōmiſſio. velut vultum deturpantis pudore plena pulpę refectio O btꝑāde germanitatis inſignia ſecūdi theofrauſti ſymachum filiū iconicū non ſub ſilentio obmittendū eſt Qui vtroqꝫ parentum vniuerſę carnis viā ingreſſo iminentis infamię germanę cōſtantiā dotis beneficio maritauit Seqꝫ meatibꝰ fortunę obnixe cōmendauit Elyzyę marito naufragio ſurrepto ſymachum fratrem ſuū ſoror inſeq̄tur. elyzia in multis ſeruiendo ſimulachra euecta me

vicem. deditqꝫ ſibi bona plurima in multꝭ ſibi obſequendo immo dum in poſt icidebat cū ſimacho frē ſuo i paūꝑtatē ꝓpria deficiente facultate carnis illecebris ſecrete florem exponebat Valuit eī vicio incurię clā ſuccūbere qꝫ ſe viua frnę ꝯſtācię fœdꝰ diſrūꝑe Nec ab inceptꝭ retrograda ꝑmāſit donec ichoata fine terminauerat idoneo. tunc ibi (Tenacitas) Hic oñdit documētuꝫ ꝯtra egeſtatē q̄ ꝓuenit ex ꝯceſſa pecunia. ⁊ p̄mo fac̄ h̄ ſcđo declarat exēplū. ibi Quid de caluo milite dicens ſic. Subueniēdum eſt domeſtice dilectōi documēto ſapiēti. ne diligētia ꝯceſſę pecunię iraꝫ generet. et ne poſtea alteriꝰ ꝯflictꝰ caſum ꝯferat Et quicq̄d fiat ſub his caute ꝯferēdū ē ne modica rez tenacitas vultū poſt obſtipet rubore Declarat ꝑ ſilē. Nā magna dinoſcūt⁊ edificia ex ſcintillę vniꝰ leſione ſuſtinere ruinā Tūc ibi (Quid de caluo milite) Subdit declarādo ꝑ exemplū q̄uo ꝯtigebat cuidā qui alteri cōceſſit pecuniā dicens Quid calua frons ſenſerit in viro lumine ſapię coronato cognoſcitur ꝑ ſequētia. Ipe em̄ faciendo additū ſuę milicię ſumpſit ſecū āphorā pecuia plenā quā ſub veſte ſecū portabat eāqꝫ fidelitati ſerui ſui cōmiſerat. ipo aūt aīo mutāte dcāꝫ amphorā ab eo cui ipam cōmiſit poſtulabat Locus ꝓ ſiue ſeruus cui fuerat ꝯmiſſa indigne hoc ſuſtinēs ꝑcutiebat caput dñi ſui cū amphora adeoqꝫ ipꝫ leſeratq nllo mō potuit ſanari. poſtea ꝓ cū idē dñs hedera debebat coronari inueniebat⁊ in capite ſuo leſura ꝑ āphorā ſibi facta. Vnde tūc ſibi totiqꝫ ꝓgeniei eius cōfuſio generabatur.

Tūc ibi (Sit igit⁊) Hic Boetiꝰ ꝯſolat⁊ paūꝑtatē dicēs ſic. Paūꝑtas erit tuta modicis cōtenta ſuſtinens audacter iputatōes Affectans ſemper

de diſciplina ſcholariũ

ad altiora Obediens omnib⁹. tarde ad obloquẽdũ. ꝓmpta ad famulandũ fidelis in ſeruitio. fauorabilis in ṽbis. cordis tumoſitate carens Oppoſitum em̃ ei⁹. ſ. ſupbia ĩ ea vituperaꝛ Subdit cautelã circa ꝓus dcã. qꝛ dixit

ritoꝝ ſymacho miſtrabat. nã ꝓprie carnis illecebris cũ deeſſet facultas florẽ ſecreti⁹ exponebat: Maluit em̃ ĩcurię vitõ clã elyzia ſuccũbere q̃ꝫ fratnę fędus ꝯſtãtię viua diſrũpe. nec ab inceptꝭ retrograda ꝑmanſit. quouſqꝫ inchoata fine termiauit idoneo Tenacitatis induſtrię rudimẽto aduſtioni domeſticę ſuccurrendũ ẽ. ne mutuatę pecunię diligentiabilẽ infundat Alteriuſue rei cõflict⁹ caſũ ꝯferat. q̇cq̇d ſub his fiat caute ꝯferẽdũ ẽ. ne puſilla reꝝ tẽacitas vultũ roborꝭ iudicõ ĩ p⁹ꝝ obſtipet Tabulata plerũqꝫ fortia vni⁹ ſcitillulę leſiõe ruere dinoſcunꝛ. Quid de caluo milite luce ſapię prędito ſenſerit caluicies cõgnoſcitꝛ. q̇ primeuo milicię flore trãſitũ faciẽdo ãphorã quãdã ſub birhrę latentẽ ſecum detulit. mãcipijſqꝫ grę cõmendauit. ſtatuqꝫ leui ꝑmutato alterius vicem elegit cohortis Olla quoqꝫ fictili cocũ cõueĩt rixę rãcoriſqꝫ freno diſſoluto ĩdigne cocus rãcorem ꝓferẽs caluiciei fictile incuſſit q̃ licet poſtmoduꝫ hedera decorata nullius de cętero ſucci ꝯnexio in p̄ſtinum potuit reuocare leſipnem ex incuſſa fictilis ſibi. ſtirpiqꝫ ꝓbra ꝯtrahẽdo Sit igiꝛ tuta paupertatis facultas mũda ꝑuoqꝫ cõtenta

ꝓus q̄ paupertas erit ꝓmpta ĩ faũlatuꝫ ſbdit cautelã dicẽs ſic. lꝫ a multis retributio laboris deſtituatꝛ. ab aliq̊ tñ vtiqꝫ fauoris adeptio impetrabiꝛ. Vñ ſępe vnico die acq̇ritur. qd ãni totius ꝑcurſu ꝑduci nequit. Et hoc adulatoris officio ꝯſortõ q̄ꝫ detractorꝭ pro loco et tꝑe extermiatis. Vñ notandũ cira textũ expeditũ q̄ adũca tenacitas ſeu illeberalitas ſũmoꝑe ẽ vitãda Om̃ ſicut ĩ diuitijs ⁊ pecunijs q̃ꝫtuꝫ ad expõeꝫ datõeꝫ ⁊ ꝯſũptionẽ ꝯtingit deficere. Sic etiã q̃ꝫtũ ad retẽtõeꝫ acceptõeꝫ ⁊ eaꝝ cuſtodiaꝫ ꝯtigit excedere. Habit⁹ ꝓo ad hoc inclinãs dꝛ illiberalitas ⁊ hmõi hĩt⁹ ẽ vicioſus Quadruplex ei aſſignari poteſt modus circa iſtam materiã. primo ꝯtingit errare in dãdo minus q̃ꝫ oportꝫ. ⁊ in deficiẽdo in donatõnib⁹. Ex quo defcũ ſequiꝛ deſtructõ aĩcicię. tales em̃ illiberales a cũctis odiũtur Liberales ꝓo ꝑ ꝯtrariũ maxime amanꝛ: Jõ dt Boetius. q̄ liberalitas reddit hoĩes maxĩe honoratos. Patet ergo. qd maximus defectus ⁊ vicioſus eſt in donationibus ꝑ quas amicicia corrũpitur Scdo illiberalitas quodammodo videtur eſſe deformis naturę et eius documentis contrariari.. Nam in animalis nutritione cum natura habeat ſufficientiam alimenti pro ſui ipſius conſeruatione. ipa ſiquidẽ natura ordinat ſuperfluum ad generatiõem ſibi ſimilis. Illiberalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius.

ꝓ ꝑ ꝯtrariū facit. qꝛ ſuꝑflua. que nō ſunt neceſſaria pro ſui conſeruatione retinet ⁊ cuſtodit indigenti non communicādo. Jdeo illiberalitas nō in/ſequit̄ regulas ⁊ documenta naturę. ꝑterea ꝑ defectum in donatione efficit̄ homo inciuilis et incōmunicatiuus Hoc āt eſt ꝯtra naturā eius. qꝛ homo

incurſus viriliter ꝑferens ad ſummaꝫ ſemper anhelans. omnibus obediens et prōpta famulatu ad obloquēdū tarda. fidelis obſequio integra. dulciſqꝫ in colloquio. cordis tumoſitate carēs quoniā eius oppoſituꝫ cum ea morari ſemper appreciatur. Licet em̄ a mul//

naturaliter ē animal politicū et ciuile. ſicut habetur p̄io politicoꝝ. Jn ciuilis ẜm materiaꝫ aut formā. aut prauus ē. aut melior hoīe. Patꝫ qꝛ ad ciuiliter cōmunicādum oportet hr̄e aliquā ꝯgruentiā. beniuolentiā et amiciciam ad ipſos ciues vel alios Jſta āt nō pn̄t ꝯtinuari vel ꝯſeruari niſi ꝑ aliqualem bonoꝝ ſuorum largitionē. Errat etiā in defectu expenſaꝝ expoſitōem circa ſuā ꝓpriam ſuſtentatōem Nā hō naturaliter tenetur ad ſui ipſius dilectionem decentem ⁊ conuerſationem honeſtam Sed aliqui liberales deficiunt inpenſis circa ſeipſos non audētes ſibi de proprijs pecunijs procurare. vel ẜm neceſſitatem naturę: vel ẜm decentiam ſtatus Et i iſto videtur maximus error. Eſt etiam error in defectu expōis in hoc ꝙ homo fruſtratur proprio fine quem deſiderat ⁊ intendit: ⁊ ita ſeipſum decipit. Nam ꝑ huiuſmodi reretentionem ſeu tenacitatem maxime et frequenter homo deſiderat ditari. Sed ꝑ talem defectum efficit̄ pauꝑ Nam diues eſt ille qui ſuꝑ pecunias dominatur. ⁊ vtitur eis ad finem in quem ſunt ordinate. Nam eſſe diuitem magis conſiſtit in vti ꝙ̄ in poſſeſſione. vt dicit Ariſtoteles ⁊ ſeneca.. Nō qui paꝝ habet. ſed ꝗ plura cupit pauper eſt Sed

tis deſtituatur laboris retributio. tamen ab aliquo ꝓmerebitur fauoris adeptio Vn̄ emerito plerūqꝫ tp̄is elapſa contigit quod annuo nequiuit producí curriculo adulationis officio

homines in expenſis deficientes pecunijs ſubijciuntur. nec habent diuitias. ſꝫ magꝭ diuitię. habent eos. qꝛ hr̄e vno mō dꝛ qđ eſt ducere alterum ẜm ſuū impetū ⁊ naturā ſicut febris febricitantem Sic et diuicię ducūt illiberalem ẜm ꝓpriū impetum. Jō illiberalis eſt ſeruil̄ ꝯditōis. ⁊ etiam inutilis. Rō. qꝛ virilis hō dꝫ ſuꝑ oīa bona dn̄are. q̄ ſtꝫ ordinata ad ſibi ſubſeruiēdū. ſꝫ ꝑ illiberalitatem hō ſeipꝫ ſubijcit pecunijs. iō tenax ⁊ illiberal̄ ē viliſſime ꝯditōis Error etiaꝫ ꝯtigit i acceſſu acceptōis ⁊ acq̄ſitōis ſciaꝝ. Sūt em̄ aliqui ita acceptiui ꝙ nō curāt vn̄cūqꝫ venirēt diuitię Sumerēt ei a pauꝑib; ⁊ indigētib; q̄b; deberēt de ꝓp̄is ſubuenire. Jmmo aliq̄ ſtꝫ ita acceptiui ꝙ viliſſimis officijs ꝓ pecuniaꝝ acquiſitōe ſe exponūt. ſicut tortores ⁊ latrinaꝝ mūdatores. Jmmo aliq̄ ſtꝫ ita acceptiui vt etiam contra iuſticiā aliena bona rapiunt ⁊ ſurripiunt. etiam quocunqꝫ modo Cuiuſmodi ſunt raptores. homicidę. fures ſymoniaci. et ſic de alijs.. Error etiam contigit in nimis cu/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

de diſciplina ſcholariū

ſtodiendo .quia ꝑ hoc ꝓprio fine pecunię ꝓuātur.ſ. vſu ſuo. Preterea cuſto
dia pecuniaꝝ eſt multiplicit᷑ periculoſa propt᷑ fures. ꝓpter tyrānos. ꝓpter
reges tp̄ales.qui ſępius manū apponūt Jdeo dicit᷑ ꝑmo ethicoꝝ ꝙ pecunie
cū labore acquirunt᷑ et cū metu cuſtodiūtur Jlliberales ꝓo etiam ꝓpt᷑ illi/
beralitatem tendūt ad impoſſibile.ſ.ad ſaciandū appetitū diuitiaꝝ ꝙ in/
ſatiabilis eſt. Sicut patet ꝑ doctrinā ſalomonis dicentis. Diuitiaꝝ appe
titus nullo eſt termino ꝓfinitus.ſed creſcit in īfinitum Et ꝗꝛ illiberalitas
eſt vt adamātina tenacitas adeo eſt deteſtabilis ⁊ nociua. ideo ſummope
re eſt vitanda Scd̄o notandū ꝙ idētificando tenacitatem cū illiberalita
te q̄ri poſſit an illiberalitas etiā auaricię poſſet idētificari. Ad quod dicē/
dum cū ſcō Thoma ꝙ auaricia dupliciter ꝯſiderari poteſt. Uno modo eſt
vt habitus inclinans aīam ⁊ affectuꝫ ad multas diuitias poſſidēdas Uo
lūt tamē aliq̄ de alieno ſurripere vl᷑ detinere.licet etiā nō velit naliquid da/
re nec etiam audeant circa ſe aliquid expēdere Et ſic auaricia eſt eadē cum
illiberalitate.et ſic auaricia nō eſt peccatū mortale. Scd̄o mō pōt capi a/
uaricia pro habitu inclināte animū ⁊ affectū hoīs ad abundantiaꝫ vtilū
⁊ bonoꝝ exterioꝝ non curando vndecūqꝫ habeat.immo volēdo aliena ra/
pere vel detinere. Cuiuſmōi eſt vſurarius ⁊ ſymoniacus Et hoc mō aua/
ricia opponitur iuſticie ⁊ eſt pcc̄m mortale Et licet ipa hoc mō ꝓſuppo/
nat ⁊ committet᷑ illiberalitatē nō tn̄ adeq̄te ꝯtrariat᷑ illiberalitati q̄ etiā ꝓ/
lat᷑ circa bona aliena. Jſto ergo mō nō eſt eadem cum illiberalitate Und̄

delatoriſqꝫ conſortio pro loco negocio qꝫ temporis extremitatis.

in textu ponit᷑. Nubo qd̄
olim erat actiuū. Un̄ in
euāgelio. Neqꝫ nubēt ne
qꝫ nubētur Mat.xx.ſed
mō eſt neutropaſſiuum
ꝓprie ꝑtinēs ad mulieres
Jnde nubilis Schema tis.dꝛ nobilitas honor dignitas corona ornamen
tum ordo imaginū nobiliū. Uncus a um dꝛ curuꝰ ab vnco cas care. Sꝫ
hic vncus vnci eſt inſtrumētū curuum ad aliqnid recipiendū aptū. Tritura
a tero dꝛ meſſis Un̄ triturare grana de palea ꝯterendo ſegregare. Syren.
id eſt tractus a quo ſyren quoddā monſtrū marinū.quod ſui cātus dulcedi
ne nautus ad ſe trahit et ſubmergi facit Jn̄ ſyrenicus a um i.dulcis delec
tabilis vel periculoſus Jnde ſyrenoſus.i.plenus attractu et periculo Sau
cio as are.dꝛ vulnerare ꝑcutere Jn̄ dꝛ ſaucitꝰ a um ꝑ ſyncopā.i.ſauciatus
vel etate ꝯſūptus. Bimatus us ui.i.duoꝝ annoꝝ ſpaciū Bimo as are dꝛ
duplicare Bimus a um.i.duorum annoꝝ. Hedera rę pōt deriuari ab he/
reo es ere.quia arboribus adheret.⁊ ſic debet aſpirari. Uel dꝛ ab hedꝰ he
di quia hedere propter lactis abundātiam in eſcaꝫ a veteribus ꝓbebat᷑ Eu
logium ab eu quod eſt bonum.⁊ logos ſermo dicit᷑ His viſis conſe/
quenter dicendum eſt de tenacitate ſeu illiberalitate per ꝯparatōem ad ꝓ/
digalitatem.ꝗꝛ prodigalitas tribus modis faciliter curabilis ⁊ ſanabilis
eſt magis ipſa illiberalitate. Primus ſumit᷑ ex ꝑte egeſtatis. quia diffi
cile eſt ex nulla parte recipientem ⁊ ſuperabundanter expendentem ſuam
tp̄alem ſubſtantiam ditari vel diuitem remanere. Statim enim ſubſtātia
temporalis ipſum derelinquit.⁊ ſic inſtigabitur.aut inſtigabat᷑ a natura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

ad magis et magis retinēdū. eo ꝙ ipm̄ de aliq̄ viuere oportet Et vrgēs ne
ceſſitas ipm̄ pūget ⁊ ꝯmouebit ad deſiſtendū a ſupfluis donatōnibꝰ ⁊ etiā
aliquid detinendum ⁊ pro ſe retinēdū Preterea cū ipe totū dederat nō ha/
bebit quid dare vel expendere. ideo ceſſabit a tali datione. ſed ꝯtrariū ē de
illiberali. Illiberalē ꝓo īpoſſibile eſt quodāmō depauꝑari. cū ꝯtinue acci
piat ⁊ cuſtodiat Ideo ab egeſtate illiberalis nullo mō eſt curabilis Patz
etiam hoc ſecūdo ex ꝑte ſenectutis. qꝛ etas ſenectutis eſt pluribꝫ cōmodis
ſubiecta Ideo natura pungit ⁊ inducit hoīem ad ſibi prouidendū ne ſub/
ſtantia tꝑalis ſibi deficiat. qꝛ videt ſe impotētez Hinc eſt qd̄ de quāto plꝰ
ſeneſcit. tāto plus cupit ⁊ inclinatꝛ ad deſiſtendū a ſupfluis Ideo illiberali
tas augetꝛ ꝑ iſta motiua. Prodigalitas vero de facili curatꝛ Cōiter em̄ dꝛ
ꝙ alijs vitijs ſeneſcētibus ſola auaricia iuueneſcit. Tercio mō hoc idē pꝫ
ex ꝑte dictaminis rōnis Nam prodigus directe appetit honeſtum. ſaltem
verum vel apparens Sꝫ appetitus illiberalis magis tendit ad bonuz vti
le. modo facilius ſanatur appetitus tendens ad honeſtatem inordinate q̄ꝫ
tendens ad vtile. Quia appetitus vtilis nō eſt terminatus. ſꝫ creſcit in ha
bitum Patz hoc idem ſecūdo ꝑncipaliter. qm̄ illud vitium eſt peius qd̄ hꝫ
ortum ex effectu vtilis q̄ꝫ qd̄ ꝓcedit ex effectu honeſtatis Sed ꝓdigalitas
oritur ex effectu honeſtatis Illiberalitas vero ex effectu vtilis ergo illibe
ralitas eſt peior ꝓdigalitate Alio mō patz. qꝛ vitiū peius eſt qd̄ oritur ex
maiori nociuo Sed honeſtū ē magis appetibile ⁊ facilius allicit q̄ꝫ vtile.
qd̄ nō hꝫ rōnem appetibilis ſm̄ ſe Honeſtū vero ſua vi nos trahit. ⁊ ſua di
gnitate nos allicit. vt vult Tullius Preterea vitium illud peius eſt quod
magis cōtrariatꝛ medio ꝟtutis. ſed illiberalitas magis ꝯtrariatꝛ benigni/
tati q̄ꝫ ꝓdigalitas. qꝛ illiberalitas ꝯtrariatꝛ liberalitati ī ſimpliciter nō dā
do Sed ꝓdigalitas in nō dādo ſicut oportet ergo ⁊c. Amplius illiberali/
tas perducit hominez ad peiorem vitam q̄ꝫ prodigalitas. ergo eſt peior ea
Tenet conſequentia. qꝛ ex habitudine ad ꝯñam poſſumus arguere alicuiꝰ
actus maliciam. Añs ptz. qꝛ illiberalitas ducit ad oēs filias auaricie ⁊ in
iuſticie. ſ. ad ſynomyā. furtū homicidiū. ꝯdēnatōem innocētum Et ꝑti ad
idolatriā. et ad mechandum ꝓpter lucrū Sicut ergo illiberalitas eſt peior
ꝓdigalitate. ſic etiā actus illiberalitatis eſt peior actu prodigalitatis. Nā
dare cui nō oportet eſt minus malū vel melior oꝑatio. q̄ꝫ nō dare quibus
oportet. Probat hoc Gerardus odonis. primo qꝛ nō dare quibus oportꝫ
oritur ex appetitu inordinato pecunie ſeu boni vtilis quo aliq̄s appetit pe
cuniam ꝓpter ſe nonaudendo eam dare vel expendere. Iſte autem appeti/
tus eſt inordinatiſſimus ⁊ contra naturam vtilis. ⁊ vtile nō debet appeti
ꝓpter ſe. ſed propter vſum. Sed dare cui non oportꝫ oritꝛ ex appetitu hone
ſtatis ſaltem apparentis Et ideo illa apparentia honeſtatis excuſat ⁊ mi
nuit pccm̄. licet nō totaliter auferat. Preterea illiberalitas peccat ī bonos
qꝛ nō dat bonis quibus dare oportet Sed ꝓdigus peccat in malos dando
ſcꝫ q̄bus non oportet. mō primum eſt grauius q̄ꝫ ſecūdum.

Notandū vltimo ꝙ multis occaſionibus quis moueri pōt ad dandū.
tenacitatem vel illiberalitatem extirpando. Primo propter dationis
honeſtatem. nam per dationez diuine honeſtatis ⁊ bonitatis noticia ineſt
nobis. maxime per hoc ſcilicet quod dedit deus omnibus eſſe ⁊ viuere. licet

de diſciplina ſcholariū

his clarius. illis vero obſcurius Ut habet primo celi. Nec diuitię bonita/
ti ꝑ dationem aliquid accreſcit.. Ideo non dat propter incremētū bonita/
tis. ſꝫ propter honeſtatē opis. Preterea dare videt potiſſima operatio int
operatōes naturę Sed natura nullū vtile opꝰ opatur. quia dirigitur ab a/
gente infallibili. ergo ⁊c. Maior patꝫ: quia generare ſibi ſimile et cōmuni
care ſe eſt quodāmodo dare. quod tam̄ eſt pncipaliſſima operatio naturę.
vt patꝫ ſecundo de anima. per hoc enim generans maxime aſſimilat pri/
mo enti. Poteſt etiā ꝗs occaſionari ad dandū propter aliquod delectabile
acq̄rendum. ſicut aliq̄ dāt meretricibꝰ. vel ꝓpter cōplacentiā ⁊ delectatōeꝫ
in turpibus opibus in illis quibus dant. Sicut ꝗs dat hyſtrionibus adu
latoribus cātoribus. ⁊ ſic de alijs Et finaliter ꝓpter quācūqꝫ aliā volupta
tem. ⁊ ꝓpter honorem. ꝓpter vanā gloriā. vel propter alteri nocere.

Cum ad magiſtratus excellenti
am bonę idolis iuuenis velit ac
cedere neceſſarium eſt. vt tria ge
nera ſtatuum quos innuit Ariſtoteles
in aſſignatione probabilitatis diligen
ter intelligat Sunt autem quidam vę
hementer obtuſi Alij mediocriter Ter
cij excellenter acuti. Nullum vero ve/
hementer obtuſuꝫ vidimus vnqꝫ phi
loſophico nectare inebriari. Iſtis ve/
ro ars mechanica gaudeat maritari..
Mediocribus autem politica.
Excellenter vero acutorum tres
inuenimus partitiones Quorum
primi excellenter acuti.. Alij

In hac pte oſt̄ Boe
tius qualiter ſit ꝓce
dendum ad apicem ma/
giſterij Et anteqꝫ oſtē/
dat talem mgrātū ponit
quaſdaꝫ diuiſiones valē
tes ſibi ad ꝓpoſitū.. Se
cūdo exequit de ꝓpoſito
ſuo. ibi Iſtis ſiquidem.
Prima in duas diuidi/
tur. Nam primo fa/
cit quod dictū eſt. Se
cundo oñdit q̄ ſunt ſcien
tijs applicandi. ibi. Nul
lum vero. Primo dr ſic.
quando iuuenis bonę in
quiſitōnis ⁊ conuenien/
tis diſpoſitionis propo/
nit acquirere apicem ma
giſterij. tunc necaſſariuꝫ
ſibi eſt vt conſideret tria
ſtatuum genera. qui in/
nuūt ab Ariſtotele in aſſignatione probabilitatis.. Illa ei debent princi
paliter conſiderari.. Et ſubdit ponens diuiſionem. quod quidam ſunt ho
mines vehementer obtuſi. quidam mediocriter. et tercij excellenter acuti.
Et tunc applicat illos ad ſcientias ſpeciales dicens ſic. De numero vehe
mēter obtuſoꝝ nunqꝫ vidimꝰ aliquē inebriari nectare philoſophico Sꝫ i/
ſtis gaudeat ars mechanica maritari.. Et mediocribus politica. Tūc ibi
(Quorum primi)

Hic ponit ſubdiuiſionem primi membri. Et diuiditur hęc pars in du
as Nam primo ponit talem diuiſionem.. Secundo remouet dubium
ibi. Mediocribus autem Adhuc prima in duas Nam primo facit qd̄
dcm̄ eſt Scd̄o oñdit q̄bꝰ ſcientijs ſunt applicādi. ibi paulo poſt. Excel len

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius.

ter acutoꝝ dicens ſic. De nūero excellent acutorum. triplex inuenit gradus quidam em̄ dicunt excellenter acuti. quidam mediocres. ⁊ alij excellentiſſime acuti. Tunc ſubdit. q̇bus ſciētijs iſti ſunt applicandi dicens. ꝙ excel/

mediocriter Tercij excellentiſſime acuti excellenter acutis arridet iconomica mediocribus ſub lunari globo phiſica ipothecariorumq; practica Excellētiſſime acutis q̇s maxime notos ſecūduz philoſophiā vocat Ariſto. vniuerſaliū ꝑ experimenta ſingulariū arridet cogitio Hec triuialiū dn̄a. quadruuialium potentia O q̄ꝫ felix eſt exhibitio Medi ocritatis autē extrema partitio bonoſ

lenter acutis arridet. yconomica mediocrib⁹ cōuenit phiſica et practica apothecarioꝝ. Et excellētiſſime acutis ꝯuenit ipſa philoſophia q̄ facit notició vniuerſaliū ⁊ cognitionē ſingulariū. Iſta ei eſt dn̄a triuialium Subdendo dicit q̄ꝫ fœlix ē exhibitio illius.. Et tunc vltimo remouet dubiuz Poſſit em̄ aliq̇s q̄rere.. Si mediocriter acuti acquirere poſſent ꝑfectōez in philoſophia. Et rn̄det Boetius ꝙ ſic. et hoc ꝯſumpto flore iuuentutis

Notādum hic ꝙ ꝓbabile ſic definit ſm Ariſtotelez p̄mo thopicorum. Probabile eſt ꝙ videt omnib⁹ aut pluribus vel ſapientibus. ⁊ his vł omnibus ⁊c. Et tangunt obtuſi ꝑ hoc qđ đ͛ oībus. nā qđ oīb⁹ patet bene capiunt rudes Mediocres tangunt ꝑ h̄ quod đ͛ pluribus. Et maxime acu noti ꝑ hoc tangunt qđ đ͛ ſapientibus. Vel ſic definit ſm Boetiū in topicis ſuis. Probabile eſt quod videtur omnibus vel pluribus vel maximetis. atq; p̄cipuis. vel vnicuiq; artifici ſm eius facultatez. vt medico de medicina. naute de nauib⁹ Notandum ꝙ ſtatus hic appellat gradus. Habet autem gradus fieri in certo ordine. Et iđ in ſtatibus quedam oportz ponere ordinem. Sūt em̄ q̇dam vehementer acuti ſm aptitudinē ingenij ⁊ ingenioſi. alij mediocres. ⁊ alij vehementer obtuſi. Acuties eſt diſpō alic᷒ ad ꝟtutē penetrādam. et eſt accōmodata ad intellectū vel ingeniū Quātū em̄ ſufficit ad pn̄s talis eſt đr̄a inter ſenſum ⁊ intellectū. q͛ ſenſus ſtat in ſuꝑficie reꝝ ſenſibiliū et reflectit. nec pōt ꝯtingere interiora reꝝ. Intellectus aūt nō ſic ſtat. ſed recognoſcit interiora. ⁊ nō ſolū exteriora ſeu ſuꝑficialia. Propt͛ hoc qđ đ͛ hr̄e ꝟtutem penetratiuā qua occulta nature penetrat Vnde actio acuti eſt penetrare Et q͛ excellenter ingenioſi ſufficiūt penetrare ea que latitant in profunditate reꝝ ex hoc dicunt vehementer acuti. Qui autem non poſſunt penetrare naturas reꝝ. ⁊ occulta indagare: ſ; ſolū modo ſuꝑficialia ⁊ ſenſibilia cognoſcere dicūtur vehementer obtuſi. Mediocriter āt acuti dicunt qui in q̇buſdam poſſunt penetrare rerum naturas ſpeculando In q̇buſdam vero deficiunt ita quod ad ſpeculationē p̄cipue entiū diuinoꝝ ꝯtingere nō pn̄t Conſequenter notandum ꝙ Albertus magnus capitulo vltimo primi libri de intellectu ⁊ intelligibili ſm facultatem nature intellectualis q̄ eſt in hoībus quādaz cauſat intellectus diuiſionem. de qua etiam p̄cipue Ariſtoteles et Auicenna ac eorum ſequaces faciunt mentionē Sunt em̄ q̇dam intellectus plus continuo tꝑe con/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

amicti Et hi in formis imaginãdis ⁊ ſenſui ſunt immixti Quidã vero ſunt plus ſepati. ⁊ qdam medio modo ſe habent. Quidam etiã vires imaginã/di vel aliquid per ſenſus ꝑcipiendi non habent. Et pmi quidã intellectus ſunt obſcuri. nil accipientes cũ magno labore Et oportet vt doceant̄ ꝑ ex/empla ſenſibilia. Et ta/les aut ſtꝫ impoſſibiles aut difficiles ad intellcm̃ diuinoꝝ ⁊ ꝑ ſe manifeſtoruꝫ que in prima philoſophia traduntur Et vocant̄ mali ingenij a vulgo ſeu obtuſi Secũdi ãt ꝑ ſe aut ex parua doctrina nati ſunt intelligere. aut oĩa que intellectum agentem non habent quaſi efficientem ꝑ abſtractõem intellectiuã. ſed hñt eaꝫ quaſi pro forma ꝑ quã animus intelligibilis cuncta opat̄ Et hic vocat̄ ab Auicenna intellectus ſcũs ſiue mũdus. ab Ariſtotele aũt diuinus intellectus appellat̄. hic enim leui ſtudio ad ꝓphetias accipit illuminatõem. ⁊ ad ſupnoꝝ veram interꝑtationem. Medius aũt intellectus eſt qui faciliter iuuat̄ ſtudio ⁊ doctrina ad intelligendũ tam ꝓ/phetica ꝙ̃ diuina Sed tercius iuuari non põt aliqua ratione. eo ꝙ neqꝫ ſe paratus eſt. neqꝫ habet inſtrumenta quibus iuuet̄ operibus aĩme ſenſibil̄ Et hoc aliqñ contingit ex vitio ꝯplexionis. aliqñ ex ꝯſuetudine non extollendo ſe vltra ſenſibilium acceptioneꝫ ¶ Notanduꝫ conſequenter ꝙ mora/lis ſcientia aut eſt de bono hoĩs ſm ſe. aut eſt de bono eius reſpectu multitudinis Si primũ. ſic eſt monaſtica. que eſt pars ſciẽtie moralis tractãs de modo viuendi vnius ſm ſe Et dicit̄ a monos quod eſt vnum et ycos cuſtodia vel ſcientia q̃ſi ſcia tractans de cuſtodia vel regimine vnius pro ſe Per anthonomoſiam. id eſt excellentiã monaſtica dicta vel ethica. Ethi/cus eñ idẽ eſt quod moralis. et ethica idem eſt qd̃ moralitas. Si eſt de bono hominis reſpectu multitudinis. hoc eſt dupliciter. vel eſt reſpectu mul/titudinis domeſtice. ⁊ ſic eſt yconomica Vñ yconomus vel econom⁹ penultima correpta dr̄ tã pecuniaꝝ ꝙ̃ frugũ. et gñaliter oĩm que poſſident̄ diſpẽ/ſator. Inde dicit̄ yconomica Dicit̄ autẽ iconomica ſm quoſdam ab icos quod eſt cuſtos vel ſcia et onos familia. quaſi ſcia tractans de regimine familie Eſt eñ iconomica diſpenſatiua de familia. ⁊ de his que ad domum ꝑtinent. Si vero eſt de bono hominis reſpectu multitudinis ciuilis. ſic eſt politica Dicit̄ autẽ politica a polis qd̃ eſt pluralitas. ⁊ icos cuſtodia vel ſcientia. quaſi ſcientia tractans de regimine vel cuſtodia ciuitatũ et regio/num Eſt autem differentia vt polis vrbs. ⁊ pluralitas dr̄. vnde Vrbes eſt dcã polis. dicoqꝫ ad plurima polis Quo ad ipam iconomicam et politicã

[Margin, in manuscript: moralis ſcĩa — Economus]

ꝙ perfectos ſibi comparauit quãdoqꝫ licet cũ honore magiſtrat⁹ ⁊ ſudore di tati ſunt flore conſumpto iuuentutis.

Hic eſt ſciendum ꝙ naturale eſt homini viuere in ſocietate. quia homo naturaliter eſt animal politicũ ⁊ ciuile. Primũ patet quadruplici via. pri/ma ſumit̄ ex victu quo homo indiget ſecunda ex veſtitu quo tegitur. tercia ex remotione ꝓhibentium. per quam ab hoſtibus liberatur Quarta ex diſciplina et ſermone ꝑ quẽ inſtruit̄. Cũ eñ viuere homini ſit naturale. oĩa illa que faciunt bene viuere. ⁊ ſine quibus non poteſt ſibi in vita ſufficere. ſunt hmõi naturalia. Inter oĩa autẽ que faciunt ad ſufficientiam vite hu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

manę eſt ſocietas Naturaliter ergo hō eſt animal ſociale. Patz hoc primo
ex victu quo homo indiget Homo enim inter cętera animalia meliorez
habet tactum ⁊ ꝯplexionez. ideo inter oīa animala indiget cibo diligētius
⁊ artificiali9 ꝑparato. Natura em̄ alijs animalibus quaſi ſufficienter nu/
trimentū amminiſtrat. Uerbi gratia. animalibus nō ex rapina viuentib9
cuiuſmodi ſunt oues boues ⁊c. ammiſtrat herbas. q̇bus abſqȝ alia ꝑpara
tione ſufficiunt ad nutrimentū. Animalibus vero ex rapina viuentibꝫ. vt
lupis leonibꝫ. ⁊ ceteris talibꝫ ⁊ alijs beſtijs ſufficienter alimētum ām̄ini/
ſtrat. Natura igit̄ in oībꝫ alijs aīalibus ſufficienter nutrimentū ammini/
ſtrat qꝛ non habent cōplexionē ita puram ⁊ ad modū reductaz ſicut hō. ıō
nō indigent cibo ita deputato ſicut homo. Alijs aūt aīalibꝫ ſufficient ciba
ria prout ſtꝫ a natura ꝑparata abſqȝ artificioſa coctōne ⁊ ꝑparatione am/
miniſtrant̄ Et qꝛ homo ꝯplexionem habet puriorem indiget alimēto ꝑpa
rato ſeu depurato. Unde frumentū qd̄ a natura producit̄ et ſi aīalibꝫ eſſet
ſufficiens nutrimentum. hoī tn̄ nō ſufficeret in cibū. niſi ꝑparetur ⁊ depure
tur Ideo ex eo panis efficit̄ et coquit̄ vt congruus cibus efficiatur. Ad hęc
aūt vna ſola parua nō ſufficit ſocietas. Ideo vt hō victus rōne ſibi ſuffici
at in via. indiget ſocietate. vt vnuſquiſqȝ ſuppleat defectū. Et ſicut dcm̄ eſt
de frumēto ſic de alijs cibarijs eſt intelligenduz Scḋa via ad idez ſumit̄
ex pte indumentoꝝ q̇bus homo tegitur. Sicut em̄ natura alijs aīalibus
puidet de victu. ſic ⁊ in veſtitu Beſtię em̄ et aues naturaliter videntur ha/
re indumētum lanā viꝫ ⁊ pēnas. hoī āt natura nō ſufficiter prouidet in ve/
ſtitu. Ex quo ei homo ē nobilioris ꝯplexionis qȝ alia aīalia a frigiditate
⁊ intēperie magis habet offendi qȝ alia.. Cū igitur nullus ſufficit ſibi ad
victum ⁊ veſtitum ꝯgruū ſine alterius ſocietate. ſequit̄ ꝙ hō naturalē ipe/
tum habet ad hoc quod ſit animal ſociale Tercia via ad idem ſumit̄ ex
remotione prohibentiū prout ab hoſtibus ⁊ inimicis defenduntur Natu/
ra enim aliquibus animalibus ad ſui tuitionem dedit cornua. vt bobus.
quibuſdā dentes vt lupis canibus. aliquibus vngues. vt vrſis ⁊ leonibus
aliquibus corpis agilitatē. vt leporibꝫ et hmōi. Sed natura non dedit ho
mini tanqȝ excellentiori animali cornua vel vngues ad ſui tuitōnem. Sed
dedit ei manū quę (ſcḋm phm̄ de moribus aīalium) eſt organuz organorum.
Nā ꝑ manum organa ⁊ quicquid facit ad defenſionem valemus fabricare
Ergo ſi naturale eſt homini deſiderare conſeruationem vitę. cum homo ſo
litarius non ſufficiat ſibi ad habendum victum ⁊ veſtitum ad fabricāduz
arma ſibi ⁊ organa ꝑ quę a contrarijs defendatur. Naturale eſt ei vt deſi/
deret viuere in ſocietate.

Quarta via ſumit̄ ex diſciplina per quam inſtruitur. naz alia animalia
ſufficienter inclinantur ad opera ſibi debita ex inſtinctu naturę abſqȝ in/
ſtinctione ꝑcedenti.. Sicut aranea debite telā facit ex inſtinctu naturę. da
to ꝙ nunqȝ alias araneas vidiſſet texuiſſe Et ſic eſt de irundine reſpectu
nidificatōnis Non autem ſic eſt de homine. ille enim non ſufficiēter eſt in/
ſtructus a natura ad opera ſibi debita. Ob id natura homini dedit loque
lam ſiue ſermonem vt ſic ꝑ ſermonem homines ſeinuicem doceāt ac inſtru
ant ⁊ vnus ab alio diſciplinam recipiat Et quia hoc fieri non poteſt ni
ſi cum alijs viuamus. Idcirco naturale eſt homini cum alijs viuere ⁊ eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

animal ſociale. Quod āt ſit animal ciuile ⁊ politicū duplici via inueſtiga
ri pt. Prima ſumit ex ꝑte ꝑmōis. ⁊ eſt iā tacta. Alia ad h̄ idē ſumit via ex
ꝑte īpetus naturalis. nam oīa aīalia naturalem hn̄t īpetuȝ ad ſeruādū ea
q̄ inſunt ſibi a natura. quare natura etiam dedit homi naturalē impetum
ad ſeruādū ea ꝑ q̄ poſſet ſibi in vita ſufficere. Hoc āt cōtingit ꝑ cōitatē ci/
uilem. eo ꝙ ciuitas dȝ eſſe cōtentiua oīm q̄ ad vitā ſufficiūt. Licet aūt hō
eſt aīal naturaliter ſociale ⁊ ciuile. eo ꝙ quēdam hȝ impetū et aptitudineȝ
vt ciuiliter et ſocialiter viuat. tn̄ phūs p̄mo politicoꝝ triplicem tāgit cau
ſam cur quoſdā ꝯtingit nō ciuiliter viuere. Prima eſt fortuna. ſecūda ni/
mia prauitas. tercia nimia bonitas. Ex fortuna quidē qꝛ nimium ſtꝫ pau
peres nō potentes ciuiliter viuere. ſed cogūtur ciuitatem exire. ⁊ agros cole
re. Scdm propter quod aliquis efficitur inciuilis nimia prauitatis eſſe p̄t
eo ꝙ praui appetitū hn̄t corruptum. et voluntatem ꝑuerſam. quare neq̄/
unt ciuiliter viuere. ⁊ ſm̄ legem iō exeūt ciuitatē vel expellunt. Tercio ali
qui nō ciuiliter viuūt ꝓpt nimiā bonitatē Vita em̄ ciuilis ⁊ cōiugalis eſt
bona ⁊ ꝯueniēs hoī vt hō. Sūt āt q̄dā tāte ꝑfcōis vt eis nō ſufficit viuere
vt homo. ſed ꝯiugiū ⁊ ciuilitatem rennuētes. ꝑfectiorē eligūt vitā Licet ei
nubere ⁊ ciuilit viuere bonū ſit. tn̄ nō nubere ⁊ ī ciuiliter viuere cauſa libe
rius vacandi ꝯtēplationi melius eſt. Sic ergo homo naturaliter eſt aīal
ciuile et ſociale. non obſtante ꝙ ꝯtingit aliquos nō ciuiliter viuere Quod
em̄ nō ciuiliter viuit aliquis. aut ex pauꝑtate vel fortuna ſibi hoc accidit.
Quod niſi ſic fiat. vel eſt talis beſtia ⁊ ſceleratus ſine iugo nolens legem.
nec potens ſocietatem ſuſtentare. Vel eſt quaſi deus. id eſt diuinus vitam
eligens altiorem. propter quod primo politicorum ſcribit ſic. Non potens
aliȷs cōmunicari. nulla eſt pars ciuitatis. Sed vel eſt beſtia vel eſt deus.
Inter hoīes āt viris diuinis ingenio acutiſſimis cognitio ſingulariū ꝑ ex
perimentalem acceptōem vniuerſalium arridet. Et hic modus in ſyllogi/
zando contingit. ibi em̄ vniuerſalia accipiuntur tanq̄ nota. Et procedit
ad ꝯcludendum aliqḋ ignotum. vel etiam ecōuerſo cognitio vniuerſalium
arridet per experimentalem cognitōem ꝑticularium. Modus āt iſte ꝯtin
git in p̄miſſis. Nam ꝯcluſiones notificant ꝑ p̄miſſas. p̄miſſe autem ꝑ p̄n
cipia ⁊ maxīas. p̄ncipia aūt ⁊ maxīe ꝑ ſe note accipiunt ꝑ ſenſum. ⁊ ꝑ expe
rimenta ſenſibilia. Vnde ꝑ experimenta ammiratōis ⁊ memoriam primo
acceſſerūt homīes ad indagādū phiſicā veritatem. Ideo dt phūs ꝙ ꝓpter
ammirari ceperunt philoſophantes philoſophari. hos acutiſſimos q̄bus
hec arridet cognitio vocat. Ariſtoteles maxīe notos ſm phiām Eo ꝙ ma
xime ſunt habiles ac acq̄rendā phiſicā cognitōem. Mediocres tn̄ excellent
acuti ſtudere habent in phiſica. et ad altiores etiam ꝑtingere pn̄t ſcientias
Sed ſcientie ꝯplementum non tam cito attingunt ſicut excellentiſſime a
cuti. immo oportet eos cōtinuis laboribus ſtudiȷ inſudare. Et conſumpto
tp̄e iuuētutis ad ꝑfectionē illoꝝ pn̄t ꝑtingere Vn̄ plato docuit ꝙ poſt q̄n
q̄ginta annos virtutes ſenſitiue deficiunt. ꝟtutes vero intellectuales vigo
rem ⁊ incrementum recipiunt. Vnde Ariſtoteles primo de anima dicit ſic
Si ſenex acciperet oculos iuuenis. videret vtiq̄ vt iuuenis Anima igitur
ſcdm ſe non antiquatur vel ſeneſcit. aut in viribus naturalibus deficit. ni/
ſi pro quanto ex ineptitudine et imbecillitate organorum procedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius

Accedente ãt ſenectute ꝟtutes intellectuales deputant᷑ ⁊ illuſtrant᷑. Huiꝰ exemplũ ponit Algazel dicens Dũ ſapiẽter ꝯſilia inq̇rere volumus. ſenes ſapientes ⁊ in multis exꝑtos accedimus Et in hoc quodammodo dinoſci põt ꝟtutes intellectuales ⁊ ſenſuales eſſe diuerſas. Nam ſi eſſent eędẽ: creſcente vna creſceret ⁊ alia. cuius oppoſitũ dcm̃ eſt. Ergo bene dꝛ in textu. mediocres poſſe extolli ad magiſteriũ altioris ſcientię qꝫ phiſicę. flore iuuentutis ꝯſumpto ⁊ alias non. qꝛ tunc ꝟtutes intellectuales fortificatę in ſpeculando ſunt vigoroſiores. Ita etiã mediocribꝫ practica apothecarioꝝ. Practica aũt dꝛ a praxis grece quod eſt opus latine. ⁊ practici iſti chyrurgici appellant᷑ a chyros quod eſt manus ⁊ icos ſciẽtia. quaſi manualis ſcientia. eo ꝙ vulneꝝ curatio ⁊ alia hmõi de quibus tractat chyrurgia cũ manu exercent᷑. Sed excellenter acutis arridet iconomica. que eſt domus ac familię gubernatiua. Proportionabiliter enim ſic phiſica gaudet mediocribus. Et etiam apothecarioꝝ practica. Sic iconomica gaudꝫ excellẽter acutis. Vehementer obtuſi vt dictum eſt ad oẽꝫ ꝑtem philoſophicę veritatis ſunt inepti. Jdõ mechanica ſeu manualis ſcientia his gaudeat maritari Tunc ibi (Jſtis ſiquidem ⁊c̃.)

Hic Boetius ponit q̃dam documẽta: ꝓparamentũ ad decorẽ ſtatus magiſterij facientia. Et diuidit᷑ hęc pars in tot ꝑtes quot autor ponit documenta ꝑtes patebunt Adhuc ꝑma in duas. nã ꝑmo ponit qđdã docum̃tum. Secundo declarat per exempla ibi. Vt Lucretius. Primo dicit ſic. Volẽs ſublimari ad decorẽ magiſtratus. primo ſcire debet quę ⁊ quot ꝑtineãt ad tãti nois reuerentiã. vt exprimere ſciat ea q̃ noſcit. ⁊ ne ſe totalit᷑ ꝯmittat libroꝝ inſpectõi Et h̔ declarat ꝑ exẽplũ de lucretõ di. ꝙ ille inq̇rẽdo nodũ cuiuſlibꝫ qõnis ꝓpoſitę obmiſſa ſocietate ad libros ſuos currebat Tũc ibi (Scđo vt libroꝝ) Hic ponit ſcđm documẽtũ valens ad dignitatem magiſterij. Et diuidit᷑ hęc ꝑs Nam ꝑmo facit qđ dictũ eſt. ſcđo ponit exẽplũ. ⁊ ꝭcio adducit cõe ꝓuerbiũ. ꝑtes patebũt. Dicit ergo ſic Volẽs ꝓmoueri ad dignitatẽ magiſterij. acq̇rat ſibi copiã libroꝝ ad q̃s recurſum

Jſtis ſiq̇dem hoc mõ ordiẽduꝫ ẽ prio vt ſciat q̇ſqꝫ ad tanti q̃ nois ꝑtinent reuerentiaꝫ vt q̃ſita exprimere noſcat. et ne ſcriptoꝝ ꝯmiſſioni ſe totaliter ꝯmittat. vt lucretiꝰ q̇ cuiuſlibet q̃ſtiois propoſitę ſibi modũ inq̇rendo dimiſſo comitatu ſedulus ad libros confluebat.

Scđo vt libroꝝ copiam ſuę acq̇rat exercitationi vt cũ opus fuerit eos conſulat. nec omnino eis credat vt nigrio q̇ montani ſui mgr̃i dictis in tm̃ confiſus eſt ꝙ omne verbulũ ab ore ipſiꝰ ꝓgreſſum quaternis exarabat. ⁊ tanquã ſacrũ ęſtiabat. Nihilqꝫ aliud magiſterij vicẽ obtinẽs i ſcholis p̃dicabat. vñ multotiẽs pudore ꝯfuſus abibat quippe miſerrimi ẽ igenij ſꝑ vti inuentis et nunq̃ꝫ inueniẽdis Stultiuſqꝫ ẽ mgr̃a

De diſciplia Scholarium

habere poſſit dum p̄t.non tñ totā intentõez ꝯmittat libris Et hoc decla/ rat exemplo dicens.ꝙ hoc accidit nigrio qui monitis ſui magiſtri in tm̄ ꝯfi debat ꝙ oē ꝟbū ab ore ſuo ꝓgreſſuz libro inſcribebat ꝛ tanꝗ̄ ſacrū exiſti/ mabat Et cū idem magiſterij accepit dignitatē.nihil aliud in ſcholis p̄di cabat ꝗ̄ ꝟba ſui mgr̄i. Et ſic multotiens ꝯfuſus pudore abibat. Et tunc exclamat dicens ſic. Miſerrimi quippe ē ingenij ſp vti inuētis.nūꝗ̄ āt iue niendis. Et adhuc ſtulti us eſt oio ꝯfidentiā hr̄e ī dcis mgr̄oꝝ. Et p̄t diſci/ pul⁹ credere donec rōna/ biliter melius ſentiat Tūc ibi (Tercio vero)

tus oꝛonib⁹ oīo cōſidere. Sz primo ē credendū donec videaꝛ q̄d mgr̄ ſentiat Poſtea fingendū eſt eundē in docendo erraſſe vt ſic forte reperire q̄at qđ ꝯmiſ ſę obijciat ſedulitati Tercio vt q̄ſdā habeat q̄s ſecrete edoceat. libroſq; le/ gat. alijſq; rudimentis informet. vt ſic intellcā ſciat: ſcitaq; exprimere diſcat: ī expreſſione vſum cōparęt. vſus āt ma giſteriū propinet. Alios namq; docere proprię facultas eſt induſtrię. Quar to vt hos alioſq; ſibi alliciat. vt cū ma giſtrandi oportunitas affuerit. eoꝛuz intrinſeco gaudeat aſpectu. Quid tur pius eſt ꝗ̄ primo inceptõnis tp̄e ſolus deſtitui Vt flauius qui ob ſui generis imperium. gazęq; dn̄antis opulentiā cunctos ſibi credidit ſubiugari. Tem pore vero concurſus elapſo raro reꝑpe/ rit ſodalem qui legi conductionis ad/ heſit. licet inuitus minas omnigenas regaliter addendo generoſitati conſen taneum eſt propter duplicem affinita/ tis pertitionem magiſtrantis ſaltem,

Hic ponit terciū docu/ mētum circa ſtatum ma giſterij dicēs ſic. Volēs magiſtralē acq̄rere digni tatem habebit in ſecreto aliquos ſocios quos edo cebit.et libros ei⁹ leget. Et per conſequēs alios documētis īformet. vt il lo modo ſciat intellecta exp̄mere et vſu cōparare Vſus ꝟo parat magiſte rium. Nam docere alios eſt facultas proprie indu ſtrię. Tunc ibi(Quar to vt hos alioſq; ꝛc̄.)

Hic ponit quartum documentum Et primo facit hoc. Secūdo decla rat exēplū.ibi(Vt flaui us) Et dicit. Volēs acq̄ rere dignitatez magiſtra tus ꝛ qui futurus eſt re/ ctor⁹ alliciet ſibi ſocios. vt cū fuerit oportunitas magiſtrādi gaudere poſ ſit de intrinſeco illoꝝ aſpectu. Subdens cām dicit ſic. Quid turpius eſt ꝗ̄ poſt tempus inceptionis ſolus ꝑmanere ſm ꝙ flauius.. Nam ipe ob gn̄is ſui īperiū et gazę dn̄antis opulētiā eſtiauit ſibi cūcta ſubiugari. Sed tp̄e ꝓmeui cōcurſus elapſo raro aliquē reꝑperit ſodalem. Et ſic minis eos ꝯſtringere ꝓponebat. Tunc ibi(Quito vt) Hic ponit quītū documētū ꝛ ē tale. Volēs mgr̄ari ꝑābulabit ꝑipatetice ſcholas eoꝝ a q̄b⁹ ꝓmoueri p̄t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius

Curialiterq̃ꝫ debet oppонere ⁊ rmouere ꝑteruientes Et etiam ſm tpis exigentiā rn̄dere dꝫ Ne ſi nimia affuerit taciturnitas ſue ĩputet̃ ignorãtie vel arrogantie. Subdit autor ſe multos vidiſſe ꝯfuſos ꝓpt̃ ꝑteruitatem rn̄ſionū. Vn̄ nō eſt diſcentis incitare regētē affatibus ꝯtumelioſis Notandū hic ꝙ diuerſis de cauſis mgr̃ non de ſe totalit̃ ꝯmittere debꝫ libris. videlicet ꝓpt̃ librox amiſſionem ne. ſ. libris amiſſis ſciā totaliter amittatur Ne ergo ꝯtingat hoc neceſſariū eſt ſciaꝫ impͥmere cordi. Vn̄. Cordi nō carte tradas ꝙ nouer̃ arte.. Ut ſi carta cadit ſecum ſapiā vadit. 2ᵒ ꝓpt̃ ꝯfuſionē tollendam. nō enī mgr̃ qualibet in argumētatōe ſeu rn̄ſione libros accedere pōt. Etiā ex libris ſtatim nō p̄t debite ad ſenſibilia rn̄dere Tercio ꝓpter opinionū nouitatē ⁊ diuerſitatē nō eſt libris penitus ꝯfidendū.

ad tps fouere pn̄tiaꝫ Quinto vt ꝗrū grā coronādus eſt. et fauore illox ſcholas peripatetice obābulet. curialiterq̃ꝫ opponat. ꝑteruiētesq̃ꝫ acriter remordeat. diligētiuſq̃ꝫ pro tpe rn̄deat ne ſi muta fuerit voluntas ignorãtie ĩputetur cecitati vel arrogantie temeritati.

Multos ſiq̃dem ob rn̄ſionis ꝑteruitatē ſpeculantiū lꝫ ĩuite audiuimus frui ꝑcipitō. Non enī diſcētis eſt probris contumelioſiſq̃ꝫ affatibus regentem incitare. Nec licet ſumma familiaritate coniunctus fuerit docentis ipſius ſecretis niſi iuſſus dꝫ inhiare. iuſſ⁹ vero inuite. Nonne Fotini ꝑteruitas zenocratis ſcrinea apuit: ⁊ pri⁹ edocta publice inſpexit ſeq̃ꝫ mgrāri credidit ſi oēm zenocratis abſtuliſſet mineruam

Item notādum ꝙ volens ad magiſtralē ꝓmoueri dignitatē prouidebit de libris ſue exercitationi neceſſarijs. ea de cā q̄ nō oīa poſſunt imprimi. hoc eſt memorie viuacit̃ ꝯmendari. Opus eſt ergo librox habere copiam vt tps cū affuerit eos valeat ꝯſulere. nō etiā ꝓprio eſt ſp ꝯfidendū ingenio. Dicit enī Auerrois. iij. de celo. ꝙ nimia ingenij ꝯfidentia frequenter fecit Auicennā errare. Imaginationi etiam non eſt credendum. qm̄ impoſſibilium eſt. vt dicit ph̄s. tercio de aīa Cōiter tn̄ ſcia p̄mo acq̃rit̃ a libris ſtudendo vel doctrinā auditu ꝑcipiendo a mgr̄o. Ois enī doct̃na intellectiua fit ex p̄exiſtenti cognitōne ſenſitiua. vt habet̃ in p̄mo libro poſteriox. Sapiā enī ſine experimento haberi non pōt. Vn̄ q̄ꝛ iuuenes carent experientia. ideo prudentes eſſe nō pn̄t Dicit tn̄ Albertus magnus ꝙ anq̃ꝫ aīa fuerit in cognitionibꝫ ꝓfundata non accipit niſi ꝑ ſenſum ⁊ imaginatōnem. Cū ṽo profundata fuerit redit ad hn̄dum ſuꝑpſius ⁊ aliax rex diuinax ſciam nobiliſſimā

Item notandum ꝙ magiſtrandus quoſdā hēbit clam ab eo inſtruēdos primo ꝓpter habit⁹ ſcientifici acq̃ſitōem. ſcꝫ p̄mo ad ſciam ꝓcedendo. Deinde ꝓpter habitus acq̃ſiti radicatōem. ⁊ ſic ſemꝑ ſtudebit. Aliox etenī informatio ꝓprij eſt intellectus eruditio. Prouer

de diſciplina ſcholariū

Qua ablata zenocrates deſijt a magi//
ſterio Fotinus ablatis vti neſciēs fre//
neſi laborauit grandiori. ꝓprioq̧ diſci
pulus confiſus labori alieno nunq̄ȝ in
uidebat honori.

Cum autem dies ſumme ꝓmo//
tionis affuerit breui ſchemate
compendioſoq̧ affatu veneranda cō//
mēdetur ſociorum collectio Sicq̧ ad
honoris initialis incremēta intrepide

bialiter em̄ dr. Qui do/
cet aliū inſtruit ſeipſum
Ad magiſteriū ei proce
dendo p̄mittendū eſt ſtu
dium hoc eſt vehemens aī
mi applicatio ad ſciam
acq̇rendum. primo vſus
ſtudij. ſcd̄o aliorū infor
matio. Vn̄ ſicut diſcipu
lus ſtudet ꝓpter ſciaȝ ad
eptam ratificandā ac di/
ſciplinā īformādā. Ideo
exercitium magiſtratui
eſt neceſſarium. Exerci/
tium em̄ facit intellectuȝ p̄paratū. ſeu ꝓnūciare ꝓmpte. ſ. intelligendo. ar/
guendo ꝛ rn̄dēdo. Et gn̄aliter in oī actu ſtudioſe potentē.. Juxta illud vi/
ctorini. Natura facit habilē. ars facilē. vſus vero potentē. Notāduȝ. ꝙ
magiſtrādus allicere ſtudebit notos ꝛ ignotos. vt dū magiſtrādi tps affue
rit eoꝝ intrinſeco gaudeat aſpectu. Regimen enim ciuitati erit ꝯꝑabile
Vn̄ ciuitas ſ͠m ph̄m̄i yconomicis eſt domoꝝ pluralitas p̄dijs ꝛ poſſeſſio
nibus abundans ad ꝯuiuendū ordinata.. Sicut igit̄ ciuitas hec req̇rit. ſic
regimen ſocioruȝ multitudinē neceſſaria magiſtro procurando expoſtulat
Debet āt ad gradū magiſterij ꝓcedens ſocijs vti triplici de cā. videlicet cā
legēdi. cā oppōnēdi. ꝛ cā diſputādi ſeu rn̄dendi Itē dȝ magiſtrād⁹ freq̄ntare
ſcholas ꝛ obambulare peripatetice. q̄ꝝ grā ꝛ fauore ſperat cōmendari ob/
ſeruando etiā ſingula q̄ in lrā tangunt̄. oppōnat eni ꝛ rn̄debit mō peripate
tico. Vn̄ ꝑipatetici ad vtrāq̧ ꝑtē ꝯtradcōis arguere cōſueuerūt. Sic eī de
facili ꝟitas inuenit̄. vn̄ Ariſto. peripateticoꝝ p̄nceps ait. ponentes vtrāq̧
ꝯtradcōnis ꝑtem: de facili ſpeculabimur q̇d veꝝ q̇d falſum. vn̄ peripateti
cus dr a peri qđ eſt circū. ꝛ potos qđ eſt calcās vel ambulans..

Hic Boetius ponit ſpeciale documentū. Et diuidit̄ hec pars in tres
ꝓmo enim. ponit documentū. ſcd̄o addit quādā cautelam. ibi (Cau
te tn̄) Tercio declarat ꝑ exemplum. ibi (Turpe eni eſt) Sed legant̄ ꝑtes ſi
mul. Et dicit ſic. Cum fuerit dies ꝓmotionis maxime vt magiſtrādus cō
pendioſo gaudebit ſermone in collatione ſociorū. Et procedit ad incremē
ta magiſtralis honoris

procedēduȝ eſt decenti ornatu. feſtiuo
apparatu: ſi facl̄tas ſuppetit cūctis ad
libituȝ profeſſionis eiuſdeȝ ſplendide
procuratis Caute em̄ cōſiderandū
cautius inueſtigāduȝ eſt ante magiſte
rij elationeȝ: vt primi āni diſcurſus ꝓ//

decenti ornatu feſtiuo ap
paratu Et ſi facultas
ſuppetat ſocijs procura/
bit ꝯuiuiuȝ ſolemne Et
ponit cautelaȝ circa ꝯui
uium dicens. ꝙ caute ꝑ
ſpiciendū eſt vt bona pri
mi āni ſufficiāt turpe ē eī
mendicare pria frōte ſ͠ȝ
ꝙ accidit Seruttinio. q̄ t͠cio die cepit mēdicare ꝑactis venerabilit̄ ſingul̄ ad

magiſteriū ꝑtinentibus. Unde nunq̃ꝫ de cętero tanti nominis excellentiaꝫ audebat ꝯfiteri. Subdit ergo Boetius finaliter ſic dicens. O q̃ꝫ vene/randa eſt fœlicis exitus ꝯmēdatio ¶ Notādū hic ꝙ magiſtrādus tātę pro

cultate Turpe vero eſt tanti noīs reue rentiā prima fronte mendicare. vt ſcru tonius. qui omnibus ad magiſterium ꝑtinētibus venerabiliter executis luce tercia cepit mēdicare. tanti vero nomi nis auſus moxeum penituit. Quid mi rum quaſi inſtātanee deluſus abceſſit tanti honoris faſtigia de cętero nunq̃ꝫ conceſſus. O q̃ꝫ fęlicis exitus veneran da eſt commendatio

motōis ad gradū magi/ſterij ſchemate breui. ver borūq̃ꝫ ornatu vti debet Dicit em̄ phs ī politica ſua. ꝙ talis debet eſſe ſer mo mgr̄i ad diſcipulos. q̄lis erit diſtantia int̄ vi ſum ꝛ viſibile. Vn̄ ſi vi ſibile ſu ꝑponat̄ viſui nō videbit̄. gn̄a lit̄ ei ſenſibi le poſitū ſupra ſenſuꝫ nō facit ſenſatōeꝫ. Preterea ſi nimis remoueret̄ a vi/ſu iterū nō videret̄. eo ꝙ ꝯtingeret radios viſua/les ꝯcurrere añ oculi ꝯtactū imaginatōem ꝑſpectiuoꝝ imitādo Imaginā do viſionē fieri. ſicut figura pyramidalis. cuius baſis eſt res viſa. con⁹ ꝓo in oculo Relinquit̄ ergo viſibile vt debite videat̄. nec debet nimis elonga/tuꝫ eſſe neq̃ꝫ viſui nimis ꝯiūctum. ſed mediū eſt ſeruādū. Sic ꝛ ſermo ma/giſtri nec debꝫ eſſe nimis ꝓlixus ne tedio ꝑturbet aures audientiū. nec etiā nimis breuis ne obſcuritatē ſecū ꝯtrahat. Breuitas ergo ſermonis mode/rata eſt ſeruanda q̄ audientē delectat atq̃ꝫ audientiū intellectuꝫ illuminet.

Expeditis autem quę ad ſcholari um eruditionem ſunt digeſta di luculandi moderatione obſer/uata. nec angere lectorem breuitate cu ramus. nec dilatione ꝯfūdere nunquā lucidiori leuiori q̃ꝫ ſchemate peruſi Quoniam non ſolum diſcretis. verū/etiam rudibus enigmatis ſerie poſt/poſita commendatur. Nunc ad magi ſtrorum venerandā maieſtateꝫ prope/randū eſt. Magiſtroꝝ talis habet̄ di/

Poſtq̃ꝫ oſtēdit. Boetius quę ad magi ſterium ſunt neceſſaria.. Hic proſequit̄ de his q̄ conueniunt alicui iā ad gradum magiſterij pro/moto. Et primo ꝓmit/tit intentum. Secundo illud exequit̄. ibi (Ma/giſtroꝝ talis haberetur diuiſio. Et dicit primo ſic. Poſtq̃ꝫ expedita ſunt quę pertinent ad ſchola/rium informationem. et hoc debito docēdi mō ob ſeruato. Nō em̄ curaui/mus rectorem cōfundere breuiloquio. nec aliqueꝫ cōfundere curabamus Nūquam enim ſermone faciliori fuimus peruſi Subiūgit cām. qm̄ liber iſte nedum diſcretis. ſꝫ etiam ignaris ē copulat⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

de diſciplina ſcholariū

Sunt igit̄ obſcuritates hic poſtponende. Nunc vero in p̄nti cap̄lo ad venerabilem magiſtrorū dignitatē eſt accedēdū. quō ſcʒ ſe regent cū iā fuerit pmoti, et de facto alios regerent. Tūc ibi (Mgr̄orū talis) Hic exeqtur intentū ponendo triplicē mgr̄orū diuiſionem. Et p̄mo facit hoc. ſc̄do ponit q̄ſdā doctrinas a quolibet rectore obſeruā das ibi (Taliū nāqʒ) dicens ſic. Triplex eſt magiſtrorū diuiſio q̄dā eī habitant in duabꝰ ciuitatibus magis excellentibꝰ. vt ſunt roma athene nū q̄ʒ vlterius procedentes. ſed q̄ʒdiu vixerint ibi perſeuerantes inq̄ʒtum fortuna ſaltem eis ſuccedit. ⁊ ibidem multum ꝯmendantur. Sunt etiā ⁊ alij p̄dcāꝝ ciuitatū honores dimittentes; q̄ poſt gradus magiſterij adeptōeʒ in ciuitatibus circumiacentibus lucra querunt. Tum ꝓpter egeſtatē ſcīe cōtrariam. tum propter dulcorē patrie natalis. Itē q̄dā mgr̄orū graduʒ aſſumunt magiſtralem. ꝓpter denominationē vt ſcʒ magiſtri vocentur. Alij rōne intelligētie ne ſcʒ ignorantia confundā tur. et alij ratione vtriuſqʒ doctorum. vt videlicʒ altius nominentur. ⁊ vt ſcientiam acquirant. Tunc ibi (Talium nā qʒ quicunqʒ)

uiſio trina. Quidā tātorū duabus vrbibus ceteris fulgētioribꝰ. rhome. ſ. et athenis morātes vlterius nequaq̄ʒ ꝑcedentes inquātuʒ fortuna ſuccedit alti us venerātur. Alij obmittentes p̄dcā rū faſtigia. oppidorū adiacentiū q̄runt emolimenta. Tū propter nouercā diſcipline egeſtatē. Tum propter natalis patrie dulcorē renitētē. Tū iſtorū q̄qʒ aliorū q̄dā rōne pulchre denoiatōis imperiuʒ aſſumūt vt honorificent̄. Alij rōe intelligētie: ne ignorātia eorū cōfūdat̄. Tercij ſubtilius ſpeculātes ꝓpter vtriuſqʒ ꝑtis incremēta magiſtralia cōtrabunt paludimēta. Talium nāqʒ q̄cūqʒ venuſtatis aſſūpte debitiqʒ officij velit emolimēta ꝓſeq̄ ī honeſtate morū vniuerſa oʒ. vt polleat p̄clariꝰ. vt. ſ. ī ſermone ſit velex. ī iudicio iuſtꝰ. in cōſilio ꝓuidus. ī cōmiſſo fidelis. cōſtās in vultu. pius ī affatu. v̄tutibꝰ inſignis bonitate laudabilis exiſtat. Si q̄d v̄o ꝯtrarij accidat humane fragilitatis appetitui ſolʒ accidere. ꝯuerſatōe etiā ſit bonꝰ. Nulla ſiq̄dē res magis ꝑniciosa diſcipulo q̄ʒ vita mgrī ꝯtumelioſa. In

Hic autor ponit quaſdam doctrinas pertinentes ad ſtatuʒ magiſterij. Et diuiditur. Nam primo facit hoc in generali. Secundo in ſpeciali. ibi. Quicūqʒ magiſter adipiſci velit aſſumpte honorabilitatꝪ incrementa. ſcʒ magiſterij ⁊ debiti officij oportet quod varijs luceat in moribus. Non ſit ſcilicet mendax. ⁊ quod ſit rectus in iudicio. circumſpectus in conſilio. Fidelis in commiſſis, cōſtans facie. pius in alloquutōe. virtutibus inſignis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

et laudabilis ĩ bonitate exiſtat. Et ſi o ꝓpoſitū eueniat. hoc humane accide re ſolet fragilitati. Etiam bonus erit in ↄuerſatõne. Ratio qm̄ nulla res diſcipulo eſt taʒ nociua ſicut ↄuerſa magr̄i vita. Unde res infuſa fetido vaſi ſtatim corrumpitur ex tali vaſe. Pariformiter ſcientia in vita magiſtri vicioſa corrumpitur ⁊ vileſcit. Tūc ibi (Hec autem ⁊c̄.)

fuſa em̄ ſepiſſime corrumpi videmus ex fetido vaſe. Quoniam vas fetidum corrumpit aquas. Sic ſcientia in vita magiſtri vicioſa corrumpitur ⁊ vileſcit.

¶ Hec autem p̄dicta ad anime docentis informationem digeſta ſunt

Nunc de ceteris primarijs videam⁹. Non dico primo quidem primis. ſed de ſecundo primis diſſerendum eſt.

Tenetur quoqꝫ doctor quiſqꝫ erudit⁹ eſſe: manſuetus. rigidus. antiqu⁹. nō negligens. nō arrogans. ſit inquā eruditus. Prius em̄ oportet quod diſcat qꝫ doceat. Triuīj ſiqͥdē comparatione nouimus aſſiſtentem doctrine Ualde em̄ abſurdum eſt ⁊ iniquum vt imperiti peritis: nouelli antiquis: rudes p̄ferentur emeritis. Manſuetus. quoniam diſcipulorum elationem pati quādoqꝫ oportunum eſt Magiſter frāco ī manſuetudinis prodeat in exemplum Qui ob diſcipulorum ſuoꝝ nobilitate ſua vtentiū irrefrenabilē arrogantiam laq̄o ſe ſuſpendit Sapientius em̄ egiſſet ſi māſuetudine vſus fuiſſet Rigid⁹

¶ Hic in ſpeciali ponit doctrinas ad rectorē pertinentes Et diuidit. Nā p̄mo premittit intentuʒ ſcd̄o illud exeq̄tur. dicēs ſic Iam ſcripta ſunt poſita ad docētis informationem quo ad ſeipſum. Nunc autem dicere volumus de alijs primarijs. Non ſiquidem primo p̄mis. ſed ſecundo primis. Tunc ibi (Tenetur quoqꝫ ⁊c̄.)

Hic exequitur intentum ponendo ꝓprietates quas rector reſpectu ſuorum ſcholarium habere tenet dicēs ſic. Doctor p̄mo tenet eſſe peritus mitis rigidus. nō negligēs non ſuperbus. Declarat illas ꝓprietates dicens. Rector erit eruditus. oꝫ em̄ vt prius diſcat qꝫ alios doceat. Etiam tenet eſſe expertus in arte triuiali. Quoniā eſt abſurdū indoctos preferri doctis. Et nouellos ī doctrinis preferri antiquis. ⁊ ignaros preferri litteratis.

Declarat ſecundum dicens. Rector dꝫ eſſe mitis. qm̄ ſupbiā diſcipulorum aliquotiēs ſuſtinere oportunū eſt. Declarat exēplariter de quodā magiſtro q̄ noīabat Franco. qui nō vtebat māſuetudine. immo ipſe ſuſpen/

de diſciplina ſcholariũ

dit, ſe laqueo ꝓpter irrefrenabilem ſuoꝝ ſcholarium ſuꝑbiam q̇ ſua vti nolebant nobilitate. Melius tñ ei fuiſſet ꝙ manſuetudine vſus fuiſſ3. Declarat terciũ dicẽs ꝙ magiſter d3 eſſe rigidus in ſcholariũ aſpectu. q2 rigore vti inter ſcholares eſt ꝯmodiſſimũ. ſc3 ꝙ rector imponat errãtibus vindictã ⁊ qđ ſoluat lites ſophiſtaꝝ. reꝑmatq3 oblatrãtes ⁊ inſurgentes in eũ. Et ꝙ proteruiẽtes at3 rebelles caſtiget. Et totã faciat determinatõe3 dialecticã. Declarat quartũ dicens. ꝙ magiſter erit ſenex. nõ q̇de3 in annis. ſed ꝑpetua in ſcientia. ſi tñ vtrunq3 affuerit ſc3 ꝙ tã in annis ſit antiquus. ⁊ etiã in ſcientia tanta ſanior erit cõditio. Tunc ibi. (Nõ ſit doctor negligens)

Hic declarat q̄ntu3 dicẽs. ꝙ doctor nõ erit negligens. quoniã cõſtãtia mgr̄i mr̄ eſt in omni opere. Negligentia vero nouerca ē cuiuſlibet doctrinę et diſcipline. Oportunius ei eſſet ſcholari mechanicis artibus deſeruire q̃3 negligẽtis magiſtri iugo onerari. Deinde ponit ſextu3 ſc3 ꝙ magiſter nõ erit ſuꝑbus. q2 ingenium pauꝑis ſcholaris l3 ſubtile ſit extiguit̃ per ſuperbiam magiſtri regentis volũtaſq3 diſcendi. a diuitibus ſequeſtratur. Quoniã arrogantis magiſtri ſedulitas nunquã viſa eſt aliquem inſtruere fideliter. Subdit declarãdo proprietates ſuperbiorum dicens ſic Hi ſunt ſuperbi qui ſpernũt docere humiliter qđ prius didicerũt. Quodq3 recte ſapiũt non poſſunt recte miniſtrare. In altitudine enim poſiti diſcentium mentes deſpiciũt. nec cauſam ſcientię ipoꝝ referunt in deum. ſed propriam in ſe reſpiciunt excellentiam. Hi etia3 fimbrias dilatant. habituſq3 magnificant magiſtrales. In publicis ſpectaculis eminentiora querunt ſedilia. ab omnibus nomine magiſtri querentes ſalutari. Tales ſiquidem a bonorum ſcholarium collegio relegari debent.

ſimiliter ſit doctor. In ſcholarium enĩ amplexu rigore vti cõmodiſſimum eſt vt ſc3 errantibus vindictam imponat. Sophiſtarũ lites diſſoluat. oblatrãtes remordeato. bloquentes reprimat. ꝓteruientes caſtiget. totãq3 determinationem dialecticam faciat. Antiquus em̄ non annis ſed perpetua ſcientia. ſi vtrumq3 affuerit ſanior erit conditio regẽdi. Non negligens exiſtat doctor. quoniam ſicut in vnoquoq3 oꝑe mater inuenitur conſtantia. Ita vniuerſe doctrine et diſcipline nouerca eſt incõſtantia vel negligẽtia. Oportunius em̄ eſſ3 arti mechanice deſeruire q̃3 negligẽtis iugo onerari. Nõ arrogans. q̄m viuax pauꝑm ſcintilla extiguitur arrogantia magiſtrãtis: voluntaſq3 diſcendi a diuitibus ſequeſtratur. Q̄m arrogãtis mgr̄i ſedulitas vnq̃3 fideliter neminẽ inſtruxit. Hi ſunt q̇ id qđ ſciunt docere humiliter cõtẽnunt. ⁊ qđ recte

Boetius.

Nota duplex aſſignatur cauſa in textu quare quidā magiſtroꝝ in ſtudiis gn̄alibus nō ꝑſeuerant. Una eſt pauꝑtas. indigentibus eīn melius eſt ditari q̄ꝫ philoſophari Alia eſt dulcor natalis patrię. Item triplici fine magiſtri regūt ſcholas. quidā vt pulchrū nomen ſc3 magiſterij adipiſcantur.. Alij vt ꝑ ꝯtinuū ſtudiū et exercitiū ꝓpriū ꝑficiant intellectum. Tercij ꝓpt' vtrūq3. videlicet ob magiſterij dignitatē ⁊ intelligentię ꝑfectionē Magiſtrandi ergo honorem magiſterij ⁊ fructū ꝯſeq̄ volentes. ſicut ſciētijs ſic ⁊ honeſtis moribus debent efflorere Unde ſocrates dixit prius eſſe inſudandū moribꝰ in quibus docet qualiter enormes paſſiones refrenari pn̄t ⁊ cedari. ne regulam rectę rōnis impediant. ⁊ ꝯn̄ter intellectū alijs ſcientijs poſſe iuuari Quoꝝ eni ratio abſorpta eſt in inferno. horum intellectus nō eſt clari luminis receptiuus. Cedant igitur primo paſſiones. vt ipſis cedatis ſcientiarū cōtemplatione inſiſtere valeamus Magiſter ꝯſtans in vultu et voluntate eſſe debet Nam quicquid voluntas appetit ſeu intellectus ꝯcipit ſuꝑ hoc vultus quandam facit atteſtatōem. Ideo vultus qͦdam eſt ſignū aīę Un̄ phiſonomi dicūt oēm phiſonomiā principaliter in vultu eſſe ꝯſiderādā.. Unde monſtꝝ in corꝑe frequenter eſt mōſtꝝ in aīa. vn̄ Ludroys Oīs diuerſitas quę eſt in corꝑe ē ꝓpt' diuerſitatem potentiarū animę. Ponitur autē in lrā paludimētū et eſt veſtis purpurea. ⁊ ponitur pro indumēto magiſtrali quo vtuntur regentes Quicūq3 āt magiſtroꝝ debite vult proſequi fructus magiſterij. in honeſtate moꝝ vniuerſa debet relucere Mores āt hoīm ſunt varij. q̄dā laudabiles ⁊ quidam vituperabiles exiſtunt Unde ꝓmo de moribꝰ iuuenū tā laudabilibꝰ q̄ꝫ vituperabilibus eſt videndū Deinceps de moribꝰ ſenū tā laudabilibꝰ q̄ꝫ vituperabilibus tractandū eſt ꝯpendioſe Iuuenes aūt primo ſunt moris laudabilis. q2 ſunt liberales. ſecūdo q2 ſunt animoſi ⁊ bonę ſpei. tercio q2 ſunt magnanimi. quarto q2 nō maligni moris. q̄nto ſunt miſericordes. ſexto quia ſunt verecundi Sunt autem iuuenes liberales eo ꝙ nō ſunt exꝑti indigentię et bona q̄ poſſident ꝓprio labore nō acq̄ſiuerūt Quilibet cū maiori diligentia retinet ſuas facultates. qn̄ ꝓpter indigentiā mala aliqua paſſus ē. vl' qn̄ illas facultates ꝓpria induſtria vel labore acquiſiuit. q2 qđ cū labore acq̄ritur diligentius retinet.. Sunt etiam iuuenes bonę ſpei. qđ philoſophus ſecundo rhetoricę triplici probat rōe. Primo quia paucoꝝ experti ſunt nō in multis paſſi ſunt repulſa3. ideo oīa credūt obtinere Sunt etiam bonę ſpei. q2 in eis multū abundat calor Corde igitur et alijs membris inflammatis ex calore ī mēbris eoꝝ exn̄ti fiūt bonę ſpei ⁊ aīmoſi Rurſū iuuenes

ſapiūt recte miniſtrare nequeūt Quoniam in faſtigio poſiti merentiū mētes deſpiciunt Nec in datorē ſciē cām referunt Sed propriā in ſe reſpiciūt excellentiā. Hi ſunt q̄ fimbrias dilatāt philateria magnificāt In publicis ſpectaculis eminentiora q̄runt ſibi ſedilia ab oībus rabbi noīe ſalutari deſiderātes Tales quidem oīm bonorum collectō iure ſolidatis ablato a ſe religauit

Secundus

de diſciplīa Scholarium

paꝝ vixerūt in p̄terito. ⁊ ſm curſuz naturalez debent multuz viuere in fu/
turo. Cū igit̄ memoria ſit reſpectu p̄teritoꝝ. ⁊ ſpes reſpectu futuroꝝ. paꝝ
viuūt memoria. multū āt viuūt ſpe ¶ Tercio cōtingit eos eſſe magnani
mos. Naz ex hoc aliq̄s eſt magnanimus q: dignificat ſe magnis. ⁊ ingerit
ſe ad faciendū magna. Juuenes ergo cū ſint liberales aīmoſi et bonę ſpei
nō habent vnde retrahant̄ quin fiant magnanimi. Specialis ad hoc ratio
eſt. q: iuuenes ſunt calidi. ſed calidi eſt ſuꝑferri. ergo iuuenes ſꝑ volūt ſuꝑ
ferri ⁊ excellere. Inter cętera āt ꝑ quę homo alijs videt̄ ſuꝑferri et excellere
eſt honor ⁊ gloria. Juuenes ergo q: ſunt calidi cupiunt excellere. ⁊ maxime
deſiderant honorem ⁊ gloriam. ⁊ ꝑ ꝯſequens ſunt magnanimi. Cuius pro
prie natura boni eſſe videtur Quarto iuuenes ſunt laudabiles. quia nō
ſunt maligni moris. Dicuntur enim eſſe non maligni moris. quia nō cre/
dunt alios eſſe malos. immo vt in plurimū credūt omnes homines eē bo/
nos. Cuius ratio eſt. q: inexꝑti de operibꝰ aliorum iudicant. de factis ho/
minum ea quę vident in ſeipis Ideo dr̄ ſcḋo rhetoricę. q̄ pueri ſua innocen
tia alios menſurant. Sicut eñ ipi ſunt innocētes. ſic et alios innocentes
credūt Quinto q: iuuenes ſunt miſericordes. Et ex hoc eñ maxime con
ſurgit miſericordia cum credimus aliquos indigne pati. Quare ſi iuuenes
ſua innocentia alios menſurent credentes eos indigne pati de facili ad mi/
ſericordiā ꝯmouent̄ Sexto iuuenes ſunt erubeſcitiui et verecūdi Quili/
bet eñ timet ꝑdere qḋ nimis affectat Erubeſcentia autem ⁊ verecundia ē
timor ingloriatōis. Cum ergo iuuenes quia calidi nimis affectant exelle/
re. timent etiam ingloriari. quare etiam de facili erubeſcunt. Et ſicut iam
numerauimus ſex mores iuuenum laudabiles. ſic numerare poſſumꝰ ſex
vituperabiles. quos etiā tangit phūs. ſcḋo rhetoricę. Primo eñ iuuenes
ſunt paſſionū iſecutores. ſcḋo de facili ſunt ꝑtibiles. tercio ſunt nimis cre/
ditiui. q̄rto ſunt nimis cōtumelioſi. q̄nto ſunt nimis mēdaces oīa quodā/
mō ꝑtinaciter aſſerētes. ſexto in actionibꝫ nō hn̄t modū. ſed faciūt oīa val
de imoderate. Sunt eñ iuuenes p̄mo paſſionū inſecutores. ⁊ maxīe inſe/
quunt̄ ꝯcupiſcētias circa corpꝰ. ſunt eñ incōtinētes. ⁊ venereoꝝ iſecutores
Qḋ duplici de cā ꝯtingit. Nam cū iuuenes ſunt ꝑcalidi. corꝑe āt calefacto
naturaliter fit venereoꝝ appetitus. iō corꝑis diſpō iuuenes incitat ad vene
reoꝝ ꝯcupiſcentias. Rurſus hoc idē ꝯtigit. q: q̄ſi in oībꝰ nr̄is actōnibꝫ vel
ſequimur paſſionē vel rōem. Et q̄̄to minus rō vigeat in nobis. tanto ma
gis paſſio vigorat̄. Juuenes ergo q: ſunt inexꝑti nō vigentes intellectu et
prudētia magis regunt̄ paſſione q̄̄ rōne q̄re vt in plurimū paſſionū ſunt in
ſecutores. Scḋo de facili ſunt ꝑtibiles. nā aīa ſequit̄ corꝑis ꝯplexionē. ſi/
cut ergo in corꝑibꝫ iuuenū humores ſunt in magno motu. ſic iuuenes hn̄t
volūtates ⁊ cōcupiſcētias valde ꝑtibiles. Iō ſcḋo rhetoricę dr̄. q̄ iuuenes
acute ꝯcupiſcūt. ſꝫ cito ſaturātur vehemēter volūt. ſꝫ de facili ꝑmutant̄

Tercio iuuenes ſunt nimis creditiui. qḋ duplici ratōne pōt contingere.
Primo. quia non ſunt maligni moris. Nam non putant alios eſſe malos
ſed ſua innocentia alios menſurant. Cum ergo naturale ſit vt quis de faci
li credat quem nouit eſſe bonū. Juuenes credentes homines innocentes eē
de facili omnibus credunt. Rurſus hoc idem ex inexperientia contingit.
Nam iuuenes exiſtētes inexperti ad pauca reſpicientes de facili iudicant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Boetius

Vn̄ prouerbialiter dꝛ ꝙ q̄ modica nouit cito iudicat. ergo iuuenes. qꝛ non
ſunt multoꝝ exꝑti ſtatim cum eis aliquod negocium exponit̄ ad multa re
ſpicere non volunt. eo ꝙ ſunt multorum ignari. ſtatim de illo negocio iudi
cant. ⁊ ſic eſſe credunt vt eis ꝓponit̄. Quarto ſunt contumelioſi. a ꝑpetunt
enim maxime excellere. qꝛ ergo videt̄ eis ꝙ excellunt cōtumelias inferunt ⁊
de facili cōtumelioſi fiunt. Quinto ſunt mendaces. ⁊ quodāmodo oīa ꝑti/
nacit̄ aſſerunt. qꝛ eīn ſunt inexꝑti ſeip̄os ignorant. ⁊ ſe oīa ſcire putant. De
omnibus reſpondēt. volunt videri ſcire. iō de facili mentiunt̄. Poſtq̄ȝ men
titi ſunt a ꝑpetentes glām in mendacio ſunt mendaces. Cogitant enim ſe
eſſe inglorioſos ſi a ꝑpareat ſic non eē vt aſſerunt.. Sexto ſi in ſuis actioni
bus non hn̄t modū. ſed omnia faciunt valde. odiunt valde. ⁊ generalit̄ om
nia faciūt valde. Vn̄ ꝑcipue irā et cōpiſcentiā hn̄t vehemētes nā ira ⁊ con
cupiſcētia ſꝑ vehemētes ſtȝ niſi ꝑ rōem moderent̄ ergo qꝛ iuuenes magꝭ vi
uūt paſſione q̄ȝ rōe nō hn̄t cōcupiſcentias moderatas. ſed oīa faciūt valde.
Senuȝ etiā mores q̄dā ſūt laudabiles. ⁊ q̄dā vituperabiles. Quatuor lau
dabiles nūerare poſſumꝰ. Primꝰ ē. Senes hn̄t cōcupiſcentias remiſſas et
moderatas. Scd̄us ē. ſunt miſeratiui. Tercius. dubia non ꝑtinaciter aſſe
runt. Quartus nihil agunt valde. Cōcupiſcētia eīn ſenū maxime circa ve/
neria ē moderata ⁊ tꝑata. Nam corꝑe exiſtēte calido ſeu calefacto fit incita
tio venereoꝝ. ergo ꝑ locū ab oppoſitis. corꝑe infrigidato fit remiſſio cōcu
piſcentiaꝝ. Conſtat eīn ꝙ concupiſcēs venerea ꝑ a ꝑpetitū extēdit ſe in alia.
ſȝ a ꝑpetitus ſenis magis conſtringitur in ſeip̄o. ergo ſenes ratōe frigidita/
tis conſtringunt̄ in ſeip̄is vt habeant cōcupiſcētias remiſſas ⁊ moderatas.
Ex hoc etiam ptȝ. q̄uo ſenes ſunt illiberales. Nam ꝑ illiberalitatem dupli
citer peccari pōt. Primo ſi vltra q̄ȝ dictat rō teneat quod habȝ. Scd̄o ſi p̄
ter ratione concupiſcit hēc que non habȝ. Senes autē magis peccant ꝑ il
liberalitatē in retinēdo ea q̄ habēt. q̄ȝ in concupiſcēdo indebite ea que non
habēt. quia ꝑ frigiditatem magis conſtringuntur in ſeip̄is q̄ȝ extēdunt ſe
ad alia.. Cum igitur nulla ſit actio anime in qua anima non vtatur aliq̄
organo corporeo. ſicut in oꝑe artificiali variato organo fit variatio oꝑis.
Sic autē in actionibus anime corpore tranſmutato anime ſequunt̄ corpo
ris complexionē. Infrigidato aūt corꝑe anima per a ꝑpetitum inclinatur.
vt ſequatur modum frigidi. Et quia frigidum conſtringitur ⁊ condenſa/
tur. ⁊ remittit̄ in ſemetip̄o. Ideo ſenes ratione frigiditatis concupiſcentias
habent remiſſas. Scd̄o ſenes ſunt miſericordes.. Sed vt ait philoſophus
non ꝓpter eandem cauſam ſenes ⁊ iuuenes ſunt miſeratiui. Quia iuuenes
propter amiciciam. ſenes autem propter imbecillitatem. Quilibet eīn mi
ſeret̄ ſuꝑ amico ſuo ⁊ ſuꝑ eū quē indigne putat pati. Ergo iuuenes ſtȝ ami
ciciaꝝ amatores ſua innocētia mēſurantes. Eſtimāt enim oēs eſſe bonos.
vel quia ſunt amatiui amiciciarum. Preterea quilibet exiſtēs in imbecilli
tate vel in defcū deſiderat vt alij ſibi cōpaciantur ⁊ ei miſeriantur. Propt̄
hoc de facili inclinatur vt illi miſereatur. Et ita ſenes ꝓpter imbecillitateȝ
quia vellent alios cōpati ⁊ eis miſereri. de facili miſerētur alijs. Tercio
ſenes nihil dubiū pertinaciter affirmāt. vt ait philoſophus ſecundo rheto/
rice. Senes enī vixerunt multis annis. et viderunt ſe multotiēs decipi. Iō
non audent aliquid ꝑtinaciter aſſerere timentes decipi. Ideo ait philoſo/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

phus ꝙ ſenes omnes dubij ſiñam apponētes quaſi nihil forte nihil fixe ꝓ
nūciantes Jdeo ſenes nihil agunt valde. Sed in opibus ſuis videnṫ eē tē/
perati. Sicut em̄ iuuenes(qꝛ in eis abundāt cōcupiſcentię et paſſiones)te/
nent in extremū et agunt valde. Sic ſenes q̄ hn̄t paſſiones ⁊ cōcupiſcenti/
as remiſſas. vt plurimū agunt moderate. Poſſunt etiam numerari ſex
mores ſenū vituperabiles Primo ſunt nimis increduli. Scdo ſunt valde
ſuſpicioſi. Tercio ſunt timidi et puſillanimes. Quarto ſunt illiberales.
Quinto ſunt difficiles ſpei. Sexto nō verecundanṫ. ſed ſunt inerubeſcitiui
Sūt em̄ ſenes p̄mo increduli. quod ob experientiam ↄtingit. In multꝫ nā
ꝙ expti ſunt cognoſcētes hoīes ⁊ in multis mentiri. iō non de facili credūt
exiſtimantes alios eē deceptores Jō ſecundo rhetorice dꝛ. quod ſenes mul
tis annis vixerunt ⁊ in pluribꝫ ſunt decepti. Ergo ꝓpter hanc experientiā
cōtingit eos incredulos eē. Scdo ſenes ſunt ſuſpicioſi. Quecunq̄ em̄ vi/
dēt vt in plurimū ſuſpicantur mala. ⁊ deteriorē ꝑtē inferunt. Videtur enī
ſenes econtrario diſpoſitiui iuuenibus. qꝛ pueri ſua innocentia alios men/
ſurant. ⁊ omnia in meliorem ꝑtem referunt. credentes omnes hoīes bonos
Senes vero econuerſo qꝛ multis annis vixerunt. ⁊ in multis peccauerunt
facta alioꝝ ſm̄ ea q̄ fecerunt in ſeipis mēſurant. ꝓpter quod vt in plurimū
credunt alios eſſe malos. in peiorem ꝑtē eorum referentes opera. Vn̄ ſcdo
rhetoricę dꝛ. ꝙ ſenes qꝛ vixerunt multis annis. eē nō pōt quin in multis pec
cauerunt. ideo ſunt mali et ſuſpicioſi. ſcꝫ omnia in deterius referentes.
Tercio ſenes ſunt puſillanimes ⁊ timidi Sicut em̄ in eis deficit humor ⁊
calor. ita deficit in eis cor ⁊ vita. ideo ſunt timidi ⁊ puſillanimes. Timidi
qꝛ in eis calor naturalis deficit Quicūq̄ em̄ ē naturaliter frigidus oꝫ ꝙ ſic
naturaliter formidinoſus. Quarto ſenes ſunt illiberales. qd̄ tripliciter cō
tingit Primo ex defectu vitę. ſcdo ob experientiam tꝑis. tercio qꝛ nō viuūt
ſpe ſed memoria. Vn̄ aīa vt in plurimū ſequiṫ corpoꝝ ↄplexionē. Sicut
ſenes in ꝓprijs corpibꝫ deficiunt in humoribꝫ ⁊ in vita. ſic videṫ ipis ꝙ cura
etiam deficiunt. Timentes ergo defectum pati: illeberales ſunt. Rurſus
ſunt illiberales ꝓpter experientiam tꝑis. Quia em̄ multis vixerunt annis
credibile eſt eos paſſos fuiſſe multas indigentias. Timētes igitur indigē
tiam pati illiberales fiunt Cōtingit etiam eos illiberales eſſe. quia magꝭ
viuūt memoria q̄ꝫ ſpe. cogitant em̄ ſe multum vixiſſe in p̄terito. ⁊ paꝝ vi/
cturos ī futuro Et qꝛ memoria eſt p̄teritoꝝ. ſpes ꝓ futuroꝝ Jō nō viuūt
ſpe. nec ↄfidunt de his quę debēt acq̄rere in futuro. ſed viuunt memoria ↄfi
dentes de his quę acq̄ſierūt in p̄terito. Fiunt igiṫ illiberales acquiſita non
de facili tribuentes Quinto ſunt malę ſpei. nihil em̄ bn̄ ſperant. ſed circa
oīa ſe credūt deficere. Nam ſpes eſt futuroꝝ. memoria p̄teritoꝝ. Ex q̄ ergo
ſenes multū vixerunt ī p̄terito. ⁊ paꝝ ſe credunt victuros in futuro. Jō in
ſperando deficiunt. ⁊ modica ſe cogitant facturos. Non enim viuunt ac de
lectantur in ſperando. ſed magis memorando. Ergo ſunt difficilis ſpei.
Sexto ſunt inuerecundi ⁊ inerubeſcitiui. Nam quia ſenes ſunt illi/
berales. magis curant de vtili q̄ꝫ de honeſto. Et ita magis ſtudent ea quę
important vtilitatē q̄ꝫ ea quę requirit ſtatus honoris. Cum ergo verecun
dia ſit timor inhonorationis: non competit ſenibus. qꝛ ipi magis cogitāt
de vtili q̄ꝫ de honore. Vn̄ cā q̄re quis eſt verecūdus(vt dꝛ phūs) eſt hec. qꝛ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

petit haberi in honore ⁊ honeſtus reputari Senes aūt ſicut deficiūt in vita
et in honoribus ac calore naturali. ſic deficiunt in aīo nō curantes reputa/
ri. quare cōtingit eos eē inuerecundos Poſſet etiā vna aſſignari cā q̄ ē q̄ſi
coīs ad omnia tacta. Senes enī ſunt frigidi. Frigidi autem eſt ꝯſtipare et
ꝯſtringere. ergo ſenes ex frigiditate cōſtipātur ⁊ retrahunt̄ in ſeipis. et red/
dunt̄ quaſi imobiles. vt nihil audeant. nihil credant. nihil ſperent. non cu/
rant excellere nec reputari Viſis tāmorib⁹ iuuenū ⁊ ſenū. tā laudabili
bus q̄ʒ deteſtabilibus. de facili patent mores eoꝝ qui ſunt in ſtatu Sunt
enim illi in ſtatu q̇ mediant inter ſenes ⁊ iuuenes. Vn̄ quicquid laudabi/
litatis in iuuenibus vel ſenibꝫ repitur in eis qui in ſtatu ſunt eē pōt. Nam
non ſunt nimis calidi vt iuuenes. nec nimis frigidi vt ſenes. ſʒ tenēt mediū
inter vtroſq̄ʒ Ideo ſunt timidi vbi timēdum eſt. ⁊ audaces vbi audendum
eſt. Sil'r. q2 nō oīm inexꝑti vt iuuenes. nec in tot decepti vt ſunt ſenes. Jō
nec oībꝫ credūt. vt faciūt iuuenes ꝓpter inexperientiam. nec oīo diſcredunt
vt faciunt ſenes. eo ꝙ in multis ſenes ſtʒ decepti. ſed medio modo ſe habēt
Ideo ſecundo rhetoricę dr̄ ꝙ qui ſtʒ in ſtatu. nec ſunt omnib⁹ credētes. nec
oībꝫ diſcredentes. ſed magis ſm̄ ꝟitatem iudicant. Ampli⁹ non ſunt intē/
perati vt iuuenes. nec formidoloſi ⁊ inutiles vt ſenes. Sed vt dr̄ ſcdo rhe/
toricę. ſtʒ viriles ī tꝑantia. ⁊ tꝑati in ꝟitate Vniuerſaliter ergo dicamus ꝙ
q̇cquid laudabilitatis in ſenibus ⁊ iuuenibus repitur. in his qui ſunt ī ſta
tu pōt repiri Et q̇cquid vituperabilitatis in ſenibus vel iuuenib⁹ repit̄ ab
his q̇ ſtʒ in ſtatu pōt excludi Hic igit̄ loq̄ndū ē de moribus hoīm Non tn̄
hęc oīo habent neceſſitatem. q2 ſenes pn̄t eē liberales ⁊ magnanimi Juue/
nes etiam pn̄t eē tēperati et ſtabiles. Sed hęc intelligenda ſunt ſm̄ quan/
dam pronitatem ⁊ inclinatōem q̊ ad curſum ⁊ ordinē naturalē. Cōſequēter
notandū ꝙ mgr̄ in ſmōe verax eē dʒ Vn̄ ꝟitas ꝯſiſtit in q̄dā eq̄tione dicēs
ergo plus q̄ʒ in re ſit a ꝟitate rōe ſupabūdantię diſcedit Si ꝟo ea quę ſunt
neget ⁊ minora ꝯfitet̄ a ꝟitate recedit rōne defectus Cum igitur mendaci
um ſit fugiendū q̇ nō ſunt veraces nec on̄dunt ſe tales quales ſunt. rep̄hen
ſibiles ſunt Nec magiſter ergo rep̄hēſibilis exiſtat verax aūt debʒ eſſe A ve
ritate aūt aliqui deuiant ꝑ ſupabundantiam oſtēdētes ſe ꝟbis ⁊ factis ma
iores q̄ʒ ſunt Et tales iactatores a ꝓpellant̄ Aliq̇ ab ea declinant per defe
ctum fingentes de ſeip̄is aliqua vilia q̄ ipſis non inſunt. vel negantes de ſe
ip̄is aliqua. quę tamē eis inſunt Et hi deſpectores ⁊ irriſores poſſunt ap/
pellari Veritas igitur mediat inter ironiam ⁊ deſpectionem ⁊ iactantiam
moderās deſpectōnes ⁊ reprimens iactantias. Magiſter igit̄ dʒ eē verax
non enim debʒ fingere ſe benignitatē hr̄e vl' ſciētiam quam non hʒ. nec dʒ
ꝯcedere ſibi ineſſe maliciam quam ſibi ineē non credit. Veritas tn̄ princi/
palius eſt circa rep̄ſſionē iactātiaꝝ. ⁊ ex ꝯn̄ti moderationē ⁊ deſpectōeʒ Jō
ph̄us ſecūdo ethicoꝝ capitulo de ꝟitate ait Declinare in aliquod minus. ⁊
dicere de ſeip̄o minora q̄ʒ ſunt nō eſt prudentis.

Notandū ibi Manſuetus. ꝙ q2 in paſſionibus irę ⁊ in a ꝓpetēdo puniti
ones ⁊ vindictas cōtingit ſupabundare ⁊ deficere. oportet ibi aſſignare ꝟ/
tutē aliquā rep̄mētē ſupabūdantias ⁊ moderantē defectus. Et hęc ē mā/
ſuetudo Sicut enim fortitudo mediat inter timores ⁊ audacias. Sic mā
ſuetudo mediat inter iram per quam cupimus vindictaʒ. ⁊ inter iraſcibili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

do mediat inter timores ⁊ audacias. ſic mãſuetudo mediat inter irã ꝑ quã cupimus vindictã. ⁊ inter iraſcibilitatẽ. ꝑ quam ꝯdonam⁹ mala nobis il/lata Vñ ſicut fortitudo repͥmit timores ⁊ moderat audacias. ſic mãſuetudo reprimit iras. ⁊ iraſcibilitates. pͥncipalius tñ ẽ circa iras Nã pͥmo ⁊ pͥncipaliter intendit repͥmere iras. Ex conſequenti autem intendit moderare paſſiones oppoſitas irę. Eſt enim nobis naturale vt ex malis nobis illatꝫ vindictã a ꝑpetamus Et qꝛ ꝓpriũ malũ vix põt etiã eſſe ita modicum. quĩ videatur nobis multũ rõne affectõnis ad noſmetipos. Jdeo nõ ſolũ naturaliter inclinamur vt velimus punire mala nobis inferentes. ſed etiã quodã modo naturale eſt nobis appetere vindictã vltra ꝯdignũ Videꝛ em̃ nobis ꝙ malũ illatũ ſit magis q̃ʒ eſt in rei veritate. et ita iniuriatores nr̃os plus puniri volumus. q̃ʒ ſecundum iuſticiam puniendi ſunt. Difficile eſt igitur reprimere iras. et non appetere punitiones iniuriaꝝ vltra q̃ʒ rõ dictat. Plures igiꝛ peccant in appetendo plus Vana vero in appetendo minus Propter quod ſi ꝟtus eſt principaliter circa magis difficile. ſequiꝛ ꝙ mãſuetu/do principaliter opponaꝛ irę et intendit iras reprimere. Ex conſequenti autem opponitur iraſcibilitati et intendit eam moderare. Quod patet ex vi nois Nam nomen manſuetudinis irę tꝑamentum nominat Tũc ibi. (Cum autem bonę inquiſitionis)

Cum ãt bonę inquiſitionis tyro legẽdi cauſa ſcholas intrauit rigore extrinſecus aſſumpto. Cõſiderandum eſt vt aurora tempore continuo ſubmiſſa voce incipiat ore rotũdo mediocriter aſcendendo neminẽ (niſi maxima vrgeat neceſſitas) expectando. quoniam ſi magiſtratus diligẽtia aliquos vltra debiti temporis ſpaciuꝫ expectare preſumpſerit. hos ſiq̃deꝫ pigriciet rancore cõfundet neqꝫ rancore ſe cõminuet Cum ãt pigriciei diſcipu/lus dormitationis artifex magiſtri nouerit ſedulitateꝫ. aut maturus feſtinahat. aut pudore cõfuſus in eius obprobrium dormitabit Sed nõ vt Aſſue/rus poeta fecerat. quẽ dromonis coſto

Poſitis q̃buſdam documẽtꝫ genera/libus circa act⁹ et ꝯditões mgr̃oꝝ. hic poĩt q̃dam documenta magꝫ ſpẽalia Partes p̃tebũt. Adhuc prima diuidiꝛ in tres. Nam primo ponit primũ documẽtũ. ſecun/do reddit cãm eiuſdẽ. ibi. Qm̃ ſi magiſtrãtꝫ. Tercio declarat dictum ſuuꝫ per exemplum. ibi. Sed non vt aſſuerus poeta et dicit primo ſic. Quando aliq̃s de nouo ĩtrat ſcholas cauſa legendi Prio apparebit maturus fa/cie. ⁊ primam incipiet lectionem tempore matutino incipiens ſubmiſſa voce ⁊ expreſſa declaratõne aſcendendo paulatim neminẽqꝫ expectabit maxima niſi vrgeat oportunitas. Tunc ibi (Qm̃ ſi magiſtratus Reddit cauſam ſui dicti ſcꝫ quod magiſter neminem debet expectare tempore legen/di dicens ſic. Si diligẽtia magiſtri aliquos expectare velit diſcipulos vl/

tra debitā legendi horam. tunc preſentes ꝑturbabit diſcipulos rancore pi/
griciei. Et ſemeripm deſtruit rancore iracundię. Cum aūt diſcipulus dor
mitōnis artifex nouerit diligentiam magiſtri ſui. aut tunc de cętero manī⁹
ꝯparebit. aut pudore ꝯfuſus ſui mgiſtri in eius obprobrium dormitabit.

Tunc ibi(Sed non vt aſſuerus poeta)

ris diſcipuli pigricies in riſum nequi/
uit excitare Eo vero more quotidiano
vſqꝫ ad primā ſtertēte. vnguibuſqꝫ ſca
bris mēbratim muſicū melos agētib⁹
oculiſqꝫ lippiētibus lucē explorantib⁹
An matutini exercitij laboris ī ſcholis
res ꝑagitur. Conſortibus aduenienti
bus ſic aiebat. lucis diei rubore auro/
re rubor adhuc ne cōfundit. Iſtis itaqꝫ
negantibus mediā ꝑtem diei creberri/
me ſomnolētus expleuit grās deo agē
do Maluit em̄ ſani capitis habere pi
griciem vel duriciē qꝫ inſani peritiam
Si vero meridianę adeſſet plerūqꝫ di/
ſputationi natiuū morem excedere ne
ſciens Naſo vigilante ſtertebat Affi/
nibus ſocijſqꝫ importune coactionis
ob ſtrepitum faſtidia prebebat.. Dum
aliquando olera ſecundas eius delici
as hauriret ore hiulco ſomno lumina
cōmiſit Manus vero licet turpida ali

Hic declarat quod ꝓus
dixit per exemplū dicens
Nō eſt faciēdū ꝑut dicit
aſſuerus poeta d̄ quodā
dromone quē nequit exci
tare in riſuz pigritia dro
monis ſui diſcipuli.. Il/
lo vero dormiēte conſue
to more vſqꝫ ad primam
vnguibus ſcabris dulce
faciendo canticū ꝑ mem
bra ⁊ oculis lippiētibus
lucē explorātib⁹ q̄ſiuit ne
peragentur res matutini
laboris in ſcholis.
Item queſiuit etiam ne
rubor lucis diei cōfunde
retur rubore aurorę hoc
eſt vtrū ne eſſet dies. So
cijs āt ſuis dicētib⁹ qꝫ nō
duz eſſz dies expleuit me
diam ꝑtē diei continue ꝑ
ſomnū agendo gr̄as deo
quia maluit ſanum ha/
bere caput fatuum qꝫ in/
ſanum et peritum. Et ſi
meridianis qn̄qꝫ contin/
gebat euz intereſſe diſpu
tationibus natiuū neſci
ens excedere morem naſo vigilante ſtertebat. Socijſqꝫ ſuis ob importune
coactionis ſonū tedia faciebat Dum aūt aliquando ſua acciꝑet olera ore
apto oculos ſomno cōmiſit. manus vero eius licet immūda in ſcutella ali
quid capiebat. ſed ſomnus ei multum erat nociuus. dum cibaria q̄ſiuit in
carcerare. q: dū euigilauit nihil in ſcutella inuenit. quia per ſocios ſuos oīa
fuerunt exauſta.

Concludendo dicit Boetius O martiane ſociorū chariſſime ad quā credi
tis hunc ꝑueniſſe. veſtra hoc nouit dilectio. quaſi dicat ad nullum perue/
nerat fructum Notandū hic primo qꝫ tyro onis d̄r nouus miles ⁊ vſus iaz

Secundus

de diſciplina ſcholariũ

mo leuit quãlibet dignitatẽ adeptum ſeu artem tyronem appellare. Et ſumit in pposito pro nouo magiſtro Tyro igit bonę inquiſitiõis tpe auroręſubmiſſa voce. rotundo ore mediocriter aſcendẽdo neminẽ niſi vrgeat neceſſitas expectando. ſuã inchoabit lectõem. Dicitur notãter tpe auroręqr tũc ptutes ſenſitiuę legentiũ ⁊ audiẽtiũ magis ſunt diſpoſitę ac minus occupatę exterioribus. ergo illa hora tyro magis ſuam inchoabit lectionem. Vnde tempus matutinũ cum ſol oritur aurora nominatur Sol eiñ ſuo calore multos attraxit humores incõſumptos. qñcũqȝ autem ſplendidũ aliquod videtur per humidũ groſſum ipſum apparet rubeum. ſicut flãma viridium lignorum Ergo ſole oriente. qr humores mediãt inter viſum ⁊ ſolẽ apparet ſol rubicundus Debet etiã tyro incipere rotundo ore. vt meli⁹ poſſet conceptũ ſuũ diſcipulis explicare. rotũda nãqȝ figura inter cęteras capaciſſima eſt et pfectiſſima. Vox enim a magiſtro prolata ore rotundo in aerem circulariter recipitur. ⁊ ergo circulariter accipitur ab auditu Nã ſonus ſuas ſpecies multiplicat per inundatiões circulares. recte ſicut lapis proiectus in aquã. Vt ergo pfectius cõceptõ magiſtri habeatur. rotundo ore. ac remiſſa voce. ne per nimium ſtrepitum diſcipulus impediatur. tyro ſuam inchoabit lectionem Non debet etiam quenquam ſine cauſa neceſſaria expectare. Quia diſcipuli pręſentes per longa expectantes tempora attediarentur. ⁊ quodãmodo ad iram commouerentur. Ne propter diuturnam expectationem ipſemet tyro poſſet perturbari. nec legendo duci in merorem. Et etiam quia diſcipuli ſomnolenti pudore ſunt confundẽdi. deridendi. ac a ſuis ſocijs ſubſannandi. Et pconſequens aut maturius feſtinabunt. aut ſaltem pudore confuſi proprium dormitabunt in ſcandalum.

quid in vaſe prendebat. Sed ſopor eius corpori nociuus erat dum cibaria incarcerare queſiuit. Ad quem fructũ maturitatis martiane ſociorum chariſſime creditis hunc euenire veſtra ſiquidem nouit diſcretio

DIſſerendi cauſa cũ doctor meridianus adierit ſtudium. precauendum eſt ne ſophiſtico polleat apparatu: nec tetris moueatur difficultatibus: ſed ſtudioſa pmeditatione omnibus armatus intrepidus ineat lites Eaſque facili mente cõponat: Etiam quod quiſque ob

Notandũ inſuper quod ſcholares pponentes multũ diſcere. nõ dñt mul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

tum dormire. qr ex ↄtinuo ſomno multa oriunt̃ vitia. Per ſomnū em̄ nul lus reddit̃ bonus vel malus. vt habetur ex libro ethicoꝝ. Fœlix enim nihil differt a miſero per dimidium vitę. videlicet per tempus ſomni. Somn⁹ aũt ordinatur in refectõeȝ ſpirituum ſenſitiuoꝝ ꝑ continuos labores fatigato rum. Unde ſomnus eſt ligamentum ſenſuū exteriorum. Senſibus ei exte rioribus ſpiritibus ſenſitiuis depaupatis ſomnus adeſt in eoꝝ recreatõem

Item notãdum ꝙ dromo elegit ſibi ignorantiaȝ ſani capitis potius ꝗ̃ ſapientiam capitis inſani. Scđm aũt ỽitatem ỽtus ⁊ ſapientia q̃libet bono corporis eſt ꝑ̃ferenda. Unde melius eſt habere aīaȝ fulcitã ſcĩa ꝗ̃ cor pus ornatū indumento. Corpis em̄ ornamenta auferri pñt. aīę vero orna menta (cuiuſmodi ſunt ỽtutes ⁊ ſciẽ) difficult̃ auferri pñt. Hinc eſt ꝙ Ari ſto. vitã cõtẽplatiuam ꝑ̃tulit vitę opatiuę.. Dromo ꝓpriū nomen eſt. vſus aũt iam inoluit. ꝙ q̃libet tardus ⁊ ſomnolentus taliter pt̃ a ꝓpellari. Tũc ibi (Differendi cauſa ⁊c̃.)

ſecerit ita memorię diſponat vt detegē di tp̃e a via ratõis nõ recedat. Sȝ ordi ne cõpetenti enumerato dilucidandi moderatõne aſſumpta explicite diſſol uat. Si ỽo maxia diſcretoꝝ mẽtib⁹ (vt aſſolet) diſputatõ diſſerendo cõtigerit ſtudijs vtenduȝ eſt deliberãdo. Et qđ naturalibus motibus mens exagita ta dictauerit cõſcientię. in craſtinū dif ferẽdū ẽ. Eodẽq̄ mõ ſi difficillimū q̃d premeditat⁹ q̃s fuerit diſſertationi cõ mendandū eſt. Facilius em̄ diſſerendo plerũq̄ difficultatis ſcintillula reperit̃ ꝗ̃ ſi ſtudij obſeruationi cõmitteretur. qm̄ non in altero tm̄. Ut dicit Ari. in quiſitio eſt veritatis. Animaduertẽdū eſt etiaȝ quod tribus modis (vti ſolet) diſſertationibus diſcretorum cogni tio. Nouis ſiquidem et inuſitatis ędi tionibus gloriari veteribus certiſque

Poſito ꝓus modo obſeruando in le gẽdo. hic poĩt mo dū magiſtro obſeruãduȝ tempe diſputãdi. Et pri mo facit hoc. ſcđo ponit q̃dda incidens ibi. Anim aduertendum eſt. Et đt ꝑmo ſic. ſi q̃s doctor ſtu diū inierit cã diſputatõis meridiãę cauebit ſibi ne ip̃e ſophiſtice arguat nec obſcuras difficltates mo ueat diſputãdo. ſed bñ ꝑ meditabit̃ q̃d velit argu ere ita ꝙ ſit prõptus i ſol uendo. Etſi q̃s aliquam mouerit inſtantiã ↄmen dabit eã taliter memorię ne ſoluendi tp̃e a via ỽi tatis recedat. Sicq̄ diffi cilis intricatio diſputan do aduenerit ad quã pro tunc rñdere nõ ſufficeret dicat ſup hoc dubio deli beratõem vſq̄ in craſti nū habere volum⁹ vt tã to melius decidi valeat Siliter ſi dubiū aliq̃đ difficillimum diſputando incideret ꝓpoſitam non tangens queſtionem dicat. Hec difficultas ſpecialem tãgit materiam Sup illa igit̃ hẽam⁹ ſpẽalẽ diſputatõem diſcretiores ↄuocãdo q̃ſcũq̄ vt ip̃a adeo meli⁹ delucidet̃. Facili⁹ ei differẽdo difficultatꝫ ſcĩtilla pleꝝq̄ repi

Secundus

de diſciplina ſcholariū

tur q̄ȝ ſi ſtudij obſeruationi ꝯmitterek. Nō enim teſte pħo in altero tm̄ veritatis eſt inquiſitio. Tunc ibi Animaduertendū eſt.

Hic ponit qðdā incidens ſeu notabile. Et diuidiꝭ in plures ꝑtes ſm̄ ꝙ plura ponit notabilia. Et dt ſic. mgr̄i dſicreti tribus ſolēt vti modis diſputandi. Aliqn̄ enī ſolent ꝓponere noua aliqua et inaudita q̄bus gloriantur. Scdo antiqua ⁊ cōia ſolēt eis renouare. Et tercio antiquoꝝ dicta quę ab vſu receſſerūt ſolent renouare. et diſcipulos in illis informare. Solentq̄ȝ vti talibus quaſi ꝑ ſeipos fuerint inuēta. Et ſi hos obſeruādo modos notauerint rectores ſcholares in illis delectari. inſtruant eos in illis adeo diligētius committendo ea archiſcholari hoc ē magꝫ intelligenti inter ſuos ſcholares. vt ipe iuxta ſeriem ſuę recordatiōis fideliter eos informet. Et ſi talis ſcholaris nō ſufficiat totaliter cōmendare memorię tūc inſcribenꝭ talia cedulis vel carthis

Tūc ibi (Vt ad hoꝝ)

Hic ponit doctrinam quę ſpectat ad ſcholares ad magiſtratꝰ apicē ſperātes ꝑuenire dicens. ſic vt ſcholarꝫ ad ſummitatez hm̄ōi magiſterij ꝑueniat qui in diſputationibus q̄ conſuetus eſt exercitare ſedulus īmorabiꝭ ſtudio. ſitq̄ȝ ſollicitus ꝓuidere ſibi ſtudij ſui tempore de loco ſolitario. Dato etiaȝ ꝙ ſanguineę eſſꝫ ꝯplexionis. ne circūuenientiū clamore ꝯfundatur. vel ſtrepitu obābulantiū impediaꝭ. Nec etiā ſpūs ſui vitales vllis videanꝭ vinculis ꝑpediri

Tunc ibi (Honeſtati vero) Hic ponit aliud documentū ꝯcernēs modum magiſtrantis dicens ſic. Multū eſt honori cōſentaneū. vt magiſter volens ſecreta ſtudere ſolitarius tꝑe ſtudij exiſtat. ne filius nequicię magiſtri vidēs ꝯtinuitatem ſtudendo aliqð meditareꝭ nephas. Sic videlicet forte detrahendo dicens. Ecce qualis eſt magiſter noſter nullā p̄t exprimere ꝑticulam niſi cōtinue ſuos ꝯſolat libros. Tūc ibi (Si ꝓo primę ⁊c̄.)

Hic ponit alia q̄dam documenta a rectore ſeruāda dicēs ſic. Si mgr̄

diſcipuloꝝ mentes palliare. vetuſtiſſimis etiam ⁊ innouatis tāq̄ȝ a ꝓprijs riuis manātibꝰ credentiū intelligentias exercitare. et ſi quid hoꝝ triū dictoruꝫ diſcipuloꝝ ſagacitatē oblectauerit archiſcholari iniūgendū eſt. vt eis recordationis ſeriem fideliter imprimat: vł exarandi diligētia cōmendet. Magnū ſiq̄dē vtilitatis fomentū in his colligetur. Vt ad horum magiſtratus apiceȝ ꝑueniat diſcipulus ſtudio cōtinuitatꝫ īmorandū eſt. receſſuiq̄ȝ ſecretiori licet ſanguineus inſiſtēdum eſt. ne ſtrepitꝰ aſſiſtentiū eum hebetet. vel emigrantium eū ꝯfundat. vīculis nullis vitales ſpūs īpedientibus. Honeſtati cōſentaneum eſt vt ſecreta rimando ſolitarius magiſter exiſtat q̄ȝ libellos extrahēdo preſentiam ſuam cūctis exhibeat. Nō ne detractiōis filius mgr̄i ſedulitatem libellos extrahentem aſpiciens. quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

pꝛimo ſui magiſterij tꝑe diſcentiū copiā nō habuerit. Non debet ob id te/
peſcere. nec ſpe depoſita deſperare. Sed tāto diligentius ſtudio inhiabit ſe
qꝫ ſtrennue in ꝯflictu exhibebit. vt ſcꝫ cū paucis honorem cōtingere valeat

inquinatū meditaretur vtiqꝫ Si vero
pꝛimeuo tꝑe magiſtantis diligētia co
piam diſcentium non habuerit: idcir//
co non tepeſcat. ne ſpe depoſita euane
ſcat. ſed tanto acrius ſtudijs inſiſtat.
Seqꝫ in cōflictu ſtrennue ꝓbet. vt ſic
licet cum paucis honorem contingat.
Paucoꝝ enim conſoꝛtio multos deli//
nitos pꝛofunditatis ſtudio vigente fre
quēter ſtrennue vidimus intitulari
Nōne theophꝛaſtus ſubtilitatis arti//
fex paucoꝝ ſuffultus oꝛnatu ſpe d̄frau
datus. regendi curam abiecit. quod tñ
inconſulte egit. conſultius ſubegit. ſe/
qꝫ ſtudij obſeruationi commendabilē
exhibuit. Muneribus cum leontini
diſcretio multorum auditoꝝ ſibi acq̇//
ſiuit conſoꝛtium Pulchꝛius em̄ ſic de
gere ſenſuit q̄ꝫ diſcētium cetu deſtitui
Pietatis vero ambitu ſcholarium coꝛ
da paupertate degētium: ſtudioſeque
diſcētium mulcere tenetur. Libarijs
videlicet calceis veſtibus ſaltem tritꝫ
ſi facultas ſuppetit Ceteriſqꝫ ſubueni
at donatōnibꝫ conſilioqꝫ (vt decet) cō//

Multi em̄ ſtudio pau/
coꝛum conſoꝛtio pꝛofun
ditatis deliniti viſi ſtꝫ in
titulari Declarat exem/
plariter dicens de Theo
phꝛaſto. qui artifex ſub/
tilitatis paucoꝝ oꝛnatu
ſuffultus. ſpeqꝫ defrauda
tus regendi curaꝫ abiece
rit inconſulte. tamen im
mo cōſultius egiſſꝫ ſi ſtu
dio inheſiſſet Seqꝫ com
mendabilē ſic exhibuiſſꝫ
Item aliud ponit exē
plum de eodem dicens.
ꝙ magiſter Leontinus
iuuenum multoꝛum ac/
quiſiuit conſoꝛtium di/
cens Pulchꝛius eſſe dege
re multoꝛuꝫ ꝯſoꝛtio q̄m
diſcentium cetu deſtitui
Tūc ibi (Pietas vero)
Hic ponit ſecundam
doctrinā ſeu aliud docu/
mentum dicens. ꝙ magi
ſtri debent ſuis ſcholari/
bus paupibus diligēter
ſub eis militantibus q̄n
qꝫ munera largiri. Ciba
ria ſcꝫ calceos veſtimen/
ta ⁊ hmōi ſi facultas ſup
petit. Et nedum eis ſub
uenient auxilio. ſed etiaꝫ
conſilio.
Subdit cauſaꝫ. quoniā
nulla donatio dulcioꝛ eſt
et honeſtioꝛ q̄m veris q̄
fit ſcholaribꝫ. Eſt em̄ honoeſtius pauperem ꝯfouere ſcholarem q̄ꝫ rerum
ꝓdictaꝝ largitionē lenonibus poꝛrigere aut meretricibus
Tunc ibi (Nubila licet q̄nqꝫ foꝛtuna. ⁊c̄.) Hic ponit aliam do/
ctrinā dicens ſic Licet foꝛtuna rectoꝛis in pꝛincipio ſui regiminis ſit ob
ſcura. non tamen ob hoc deſperabit. ſed viriliter ſufferre debet incurſus in/
foꝛtunij finem expectando dulcioꝛē. nec faciat ſicut Coꝛiandꝛus qui ꝑmo

Secundus

infortunatus ſuū deſperando regimen pœnitus dimiſit. Nūc de poſt regi/
mini ſcholariū ſe inuoluere intendens. ſicqꝫ magnā paſſus eſt pauptatem
Tunc ibi (Si āt ob feſtiui) Hic ponit aliam doctrinā oſtendens q̄lit' ſe ha

citoqꝫ p̄clarior nature erogatioqꝫ ſua/
uior q̄ꝫ veris ſcholaribus erogatio. p̄/
clarius ei eſt ſcholarē cōfoueri (in q̇b⁹
mima eſt donātis exhibitō Maxia ꝓ
recipientis ꝑmotō) q̄ꝫ hiſtrionū mere
tricūqꝫ incurſib⁹ deliniri deteſtabilib⁹
Nubila lꝫ qn̄qꝫ fortuna exiſtat. nō ta/
men mgrātis cura deſperet. Sed ſp
perſonaliter ſe gerendo ⁊ regendo. In
curſus viriliter ꝑferat dulcius expectā
do Proh Coriandri pēdenda trāſactō
Si āt ob feſtiui tp̄is īpulſuꝫ deliciarū
loca viſitare placuerit ſp ſui cœt⁹ nobi/
liores ſpecieqꝫ eminētiores docētis ſe/
cum habeat diſcretio Ne quaſi deſtitu
t⁹ ſolatio nulli⁹ videat̄ aut vil'. ne in pe
riculū excitetur Marōis ſalt⁹ feliciorꝝ
ſuorꝝ coetu priuari indoluit Licet in/
quam in ſcholis rigidus exiſtere debe
at. in greſſu tamē ſalutādo deuotus ꝑ/
maneat Sermone iocundus tranſmi
grātibus comes. alludētibus fidelis
ammonitu commorantibus. caſtitate
cautus. ne ſupinantis naſi fetorem. ſi
īpos defamet̄

bebit magiſter in ſocieta
te vlcēs. ꝙ rector ſchola/
riuꝫ ob feſtiui tp̄is inſtā
tiam ſi loca deliciaꝝ viſi
tare voluerit. tūc ſecū ha
bere dꝫ nobiliores ſue ſo
cietatis. formaqꝫ eminē/
tiores. ne quaſi deſtitut⁹
reputet̄ ſeu vilis. Ne ſibi
ꝯtingat ſil'iter ſicut ma/
roni bone ꝯuerſationis
magiſtro Cui tēpore q̊/
dam dū ſpaciare intende
bat ruſtici q̇dam ſupue/
nernnt. vnde ſoliuag⁹ q̇a
tūc fuerat indecent' mul
tuꝫ tractabatur Tūc
ibi (Licet inq̄ꝫ)
Hic remouet Boetius
quoddā dubiū Dicto ei
prius ꝙ magiſter in ſcho
lis vtet̄ rigore. dubitaret
quis vtrum ne etiam ex/
tra ſcholas rigoroſuꝫ ſe
exhibebit remouens hoc
dubiū dr̄ Licet magiſt'
in ſcholis rigidus eē de/
beat extra tn̄ ſcholas hu
milis erit. ⁊ deuot⁹ quē/
libet ſcꝫ ſalutando tranſ
migrātiū Eritqꝫ fidelis
ſermone ſecū ꝯmorātib⁹
Erit etiā caut⁹ circa ca/
ſtitatē vicinis ſuis. ne ꝑ

Notandum hic primo ꝙ lꝫ magiſter ꝓmo magiſtrat⁹ tē
pore ſcholarium copiam non habuerit idcirco non dꝫ tepeſcere nec ſpe de/
poſita euaneſcere. ſed tanto diligentius ſtudijs dꝫ inhioare Vn̄ ſtudiū ſm
Tulliū ē vehemens animi applicatio ad aliquid ꝑficiendum Secundum
Macrobium autē ſtudium ē cura ⁊ ſollicitudo vnamquamqꝫ rem ad ſui
finem deducens optimum. nec ſpe depoſita cadere debꝫ in deſperationem.
Eſt autem ſpes certa expectatio future beatitudinis ex dei gratia ⁊ meri/
tis proprijs prouenie(n)s.. Unde in hac definitione non ſumitur certitudo
per demōſtrationis certitudinem. Spes enim viatoris eſt cum certitu/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

dine opinionis ⁊ nõ demrãtõis. Cã ꝓo ꝑncipalis hmõi expectõis ẽ dĩ grã sine meritis tñ ꝓprijs aliq̃ sperare spes nõ est. vt ait Gregorius. sed ꝑsumptio. In hac q̃dem definitione nõ describit spes vt est ꝟtus. sed potius ꝑut est motus spei et nõ ꝟtus. Spes ꝓo vt est ꝟtus est audacia mẽtis de largitate ꝯcepta hñdi vitã ęternã ꝑ bona merita Inter fidẽ ãt ⁊ spem talis est dr̃a. Fides est de bonis et malis. spes ꝓo de bonis tm̃ Cõueniũt insuꝑ. q2 tam fides q̃ꝫ spes de inuisibilibꝫ sunt. Fides ãt est de bonis sibi ⁊ q̃buscunqꝫ alijs. spes vero est de bonis sibi tm̃ ¶ Notãdũ scdo q̄ in spe vt cõiter ponitur quatuor sunt ꝯsideranda. ex quibus arguere possumꝰ magistros scholariũ rectores ⁊ gñaliter reipublicę gubernatores debere esse bonę spei Primuȝ ẽ. spes est de bono ⁊ non de malo. de malis autẽ timor est non autem spes Secundum est. spes est de arduo Nã licet circa q̃dcũqꝫ bonũ possit esse amor. vel gaudiũ. aut desideriũ. Spes tñ nõ est nisi circa bonũ arduũ Nullus enim sperare dr̃ aliq̃d nisi videat sibi bonũ arduũ et difficile. Tercium est. spes est circa bonũ futurum. de pñtibꝰ enĩ bonis nõ est spes. sed gaudiũ ⁊ delectatio esse possit. Quartũ est. spes hȝ esse circa bonũ possibile. qm̃ nullus sperare habȝ circa bonũ impossibile. sed magis desperare. Hec ãt quatuor videlicet bonũ arduũ futuꝝ ⁊ possibile ꝯpetũt magistris scholas regentibus. ac vl'iter reipublicę rectoribꝰ. Debẽt eĩ mgr̃i bonum scire. ⁊ virtutes suoꝝ discipuloꝝ. ergo. ⁊ bonũ sperare dñt. Rursus bonũ q̃nto cõius tanto diuinius. Cũ igit bonũ scholas regẽtium sit commune diuinũ circa bona excellentia ⁊ ardua. idõ nõ solũ spectat ad magistros scholas regentes tendere in bonũ. sed etiã quodãmõ tẽdere dñt in bonũ arduũ. Quãto eniȝ maior est charitas. tãto plura ei ꝯtingere pñt. ergo maiori indigẽt prudentia ac maiori cõsilio Cũ ergo ꝯsilium non sit nisi de rebus futuris. nõ q̃dẽ impossibilibus. q2 de his nullus ꝯsiliat. sed de impossibilibus. ergo decet mgr̃os ⁊ vl'iter reipublicę rectores ꝯsiderare bona. etiaȝ illa nõ solũ vt sũt ardua. sed etiã vt futura. et vt sunt possibilia

q̃s affuerit aĩcabilis ebibat affinitas
Extrema pñtis voluminis extat ꝯpilatio vt de mgr̃antibꝰ q̃s liberalibꝰ nouerca disciplinis egestas ꝯpulit inuadere fines alienos. Et de illis q̃s natalis patrię dulcedo r̃uocauerit. aliq̃d sub ꝯpẽdio dicamꝰ ¶ Si ob egestatis repellẽdę cãm lucri q̃rat q̃s odorẽ dulcissimũ: ꝯsiderandũ ẽ vt saluo mgr̃atꝰ honore parcitati q̃ꝫtũ q̃at insistat. vestibꝰ qꝫ mediocribꝰ inhiet. scholariũ regimini precipuꝰ ĩdulgeat Puerisqꝫ prio vultũ ꝑbeat benignũ. parẽtibusqꝫ eoꝝ benigniorẽ affatũ docẽdiqꝫ

Istud est vltimuȝ caplm pñtis libri in q̃ ponit Boetius quedam documẽta ad statꝰ mgr̃oꝝ ꝑtinẽtia Et diuidit hęc pars in duas. primo enĩ ponit modũ ꝓcedendi mgr̃oꝝ ꝓpt egestatem repellendã. Scdo ostendit statum mgr̃i regẽtis ĩ patria ꝓpria. ibi Cũ ob dulcoris. Adhuc prima in quatuor. ꝑmo oñt de q̃bus vult docere scdo exeq̃tur intẽtuȝ. ibi (Si egestatis). Tercio ponit quoddã documẽtũ mgr̃i

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Secundus

de diſciplina ſcholariũ

ad diſcipulos ibi(Cum magiſtrantis Quarto ponit quandam doctrinaz ibi(Animaduertendum eſt. primo dicit ſic Finalis cõpilatio p̄ſentꝫ libri ē de magiſtris quos egeſtas libertaliuz diſciplinarũ nouerca fines inuadere

aditũ ſpõdeat benigniſſimũ. vt ſic nõ
ſolum corda pueroꝝ permolleat. verũ
etiã parentum pecuniam extrahat: fa//
mãqꝫ efferat popularez Schole vero
iura regaliter defendat ordine docẽdi
prius edoctũ perutatur Eiſdẽ etiã ali//
quãtulũ adultis ſe rigidũ exhibeat. Ip//
ſoꝝ ora ad recte loquendũ componat.
Digitos ad ſcribendũ cõſtringat. Ad
legenduz oĩno informet rigore iuſticię
concomitante Vt ſic non ſolũ in doc//
trina verũ etiam in facetia cõueniat
Ludendiqꝫ ſpaciũ tẽpeſtiue concedat
Docẽdiqꝫ bñficiuz nullo caſu ſubtra//
hat Si vero cõtumacẽ. ſuperbũqꝫ in
ueniat: dulciter eũ caſtiget exemplaqꝫ
moꝝ proponat quibus reprimatur
Alioquin parentum aſſenſu virgis af
fligatur. vt ſic ad vnguem caſtigatꝰ e//
uadat. vel deſperatus in igonominiaz
cadat Cum autem magiſtantis dilec
tio ętate infrigidatos ſtatuales veſpa
netiſtaſqꝫ ſcholaſtici itroitꝰ habuerit
participes. ſi correctionis linea vti ne
quiuerit. ſenio confectis arridendum
eſt Stutualibus ingemiſcenduz pla//
netiſtis fauoris ſimlachro ꝯgaudẽdũ
Calamiſtratos cirris hirſutis purat.

ꝯpellit alienos Et etiaz
de illiſquos patria nata
talis dulcedo reuocaue/
rit de ipis em̄ aliq̄d ſub
cõpendio eſt dicendum:
Tũc ibi. Si ob egeſta/
tis Hic ſubdit inten/
tuz ſuuz dicens ſic Cuz
quis ordinẽ regendi acq̇
ſiuerit cã egeſtatis repel
lendę ſeruabit ſibi pre/
cepta quę ſequunt. De/
bet em̄ parcitati inſiſte
re quantuz valuerit ma
giſtratus ſaltez honore
ſaluo Veſtibus etiã ihi
abit mediocribꝫ Scho/
lariuz regimini p̄cipiuuſ
ĩdulgebit Scholaribꝫ p̄
mo vultũ oñdz benignũ
Parentibus ipoꝝ affa/
tuz benigniorez Docen/
diqꝫ aditũ docebit beni
gniſſimũ. vt ſic corda ne
dũ permolleat diſcipulo
rũ. verũetiã parẽtũ acq̇/
rat pecuniaz. famãqꝫ ſic
dilatet. Scho lę etiã iu/
ra regaliter defendat. or/
dinẽqꝫ docendi p̄us edo
ctum inſequatur. ſuiſqꝫ
ſcholaribus aliquantu/
lum adultis ſe rigidũ ex
hibeat. Oraqꝫ ipoꝝ ad
recte loquẽdum compo/
nat. digitoſqꝫ eoꝝ diſpo
nat ad ſcribendum et ad
modũ docendi totaliter
eos informet rigore iu/
ſticię ſemper cõcomitan
te vt ſic nedũz in doctri/
nis. verum etiã ⁊ in facecia erudiant Cõcedatqꝫ eis(tempore ſaltẽ ꝯgruo)

ſpaciū ludendi. nulla etiā cauſa docendi ſubtrahat bn̄ficiū. Sicq̄ ↄtumacem ſup̄bū́q̄ aliquē inter ſuos habuerit. dulciter eū corripiet exēplū morū ei ꝓponendo. Quib' niſi ſit reprimendus parētū aſſenſu v̄gis p̄cutiat vt ſic ad vnguem caſtigatus euadat Vel saltē deſp̄atus confuſionē incidat in p̄ennem Tunc ibi(Cum autē magiſtrantis ꝛc

Fucoq̄ perfuſos lachrymis irritantibus gulā perfundat. molles caute eiiciat. ne mentis ſuę reatum alii cōmoti participent Animaduertendum eſt autem ꝙ quorum erogatione laborioſum delinitur certamen in illis doctrinalis comprobetur effectus. Rerum namq̄ effectus operis exhitione declaratur. Ordine autem competendi viciſſim pueruli ſunt conuocandi. vt fideli ſcrutinio pateat quid subminiſtrantium labor diuturnus erogauerit. Subminiſtrātium autem curę nō ſemper cōfidēdum eſt. quoniam aut illorū cupiditas fractis aſſib' plerūq̄ permollitur: aut ſpe defraudata tepeſcit fidelitas Aut vt videatur crudeſcit ꝑtās Sicuti ꝓ felici paupertati miſericorditer differēdum eſt: ſic nō minus ipſius eruditōi attētius inſiſtēdū eſt Cū āt cęna affuerit pauperior: cōmenſabilis eſt erogāda facultas: familiaribus vicinitatis q̄ cōplicibus inuite eſt porrigenda ne familiaris vox reuelet ſua ſecreta detrahendo: vel ne multiplicitatis anus.

Hic Boeti⁹ ponit aliā doctrinā quā obſeruabit mgr̄ circa ſcholares ſenio induratos. vagabūd⁹ ſup̄bos. ꝛ luxurioſos dicens ſic. Si mgr̄ ſcholarium rector habuerit ſcholares ſenes duros et īſtabiles ī ſuis ſcho̊l. ſic ꝙ correctione ſcholaſtica vti nequiuerit. tūc ſenib' arridebit. durius ↄdolebit ꝛ vagabundis dilectionis a ꝑparentia ↄgaudebit. Item corriget calamiſtratos fuco perfuſos lachrymis irrigareſaciat. luxurioſoſq̄ caute a ſcholis expellet. ne alii ſcholares reatus eiuſdem participes efficiunt. tūc ibi(aīaduertendū ꝛc.

Hic ponit aliā doctrinam per modum notabilis dicēs ſic Rector ſcholarium erit fidelis circa illos vnd̄ capit emolimēta. hoc eſt a quibus ↄdignam accipit laborū recōpenſam. Et ſi quęrat quomodo ſciri poterit ꝙ ipſe circa tales fidelis exiſtat. Reſpondet Boetius ꝙ per operis exhibitionem hoc poterit diſcerni. Et ſi dicatur quomodo fit iſta operis exhibitio. Reſpondet. ꝙ in hoc fit vt magiſter conuocet ſuos ſubiectos loco et tempore congruis videns an ſublectores eis fideliter intenderunt. Subdit in littera. ꝙ nō ſemp̄ eſt confidendū curę ſublectorum. ipſi em̄ qn̄q̄ ꝑmolliunt mūerib' diſcipulorum. ꝛ qn̄q̄ tepeſcūt remūeratōis deſp̄atōe Et qn̄q̄ ſe fingendo fideles nimiū exercent terrorē circa ſcholares ꝛ ſeueritatē. Tunc

Secundus

De diſciplīa Scholarium

ibi. Si ṽo ¶ Hic oñt de honore magiſtri ſcholariū rectoris Et p̄mo fa/
cit hoc ſc̄do remouet dubiū ibi. Cauēdū ⁊c. Et d̄t ſic Si mḡro alicui cœ
na fiat pauperi. ita ꝙ aliq̄ʒtulū viuat in paupꝫtate. tūc dūtaxat ſollicit⁹ erit
ad ꝓcurandū familie ⁊ ſibiipſi neceſſaria. non ſcʒ multos inuitando hoſpi/
tes vtputa vicinos ſuos et mulieres Subdit cām. ne ipi ſecreta ſua reue/
lent ſi qua viderint vel audierint Etiam ne vetula reuelet hoſpitib⁹ de ma
giſtri paupꝫtate. q2 nihil eſt loquatius antiqua muliere. Non etiam erit i/
dem nimis tenax. qm̄ nimia tenacitas bonę cōtrariaꝶ fame.

Tunc ibi cauēdum ⁊c. Hic ponit cautelā quam rector ſcholariū ſer/
uabat dicens ſic Cauendū eſt ne rector ſcholariū permaneat alicubi labo
rioſo in regimine ſcholaſtico vltra tres annos. licet etiam copiam ibi ſcho/

ꝓdiga anui promet aduētando. Quid
anu cōſcientia facilius proterua inuti
lius In minimis procul abſit rapaci/
tas. ⁊ famę nouerca adunca tenacitas
Cauendū eſt etiā ne illoꝝ pueroꝝ pul
uere fętulento pluſquam triēnijs allu
dat ibidem. Licet maxima comitum
gazeq̄ꝫ affuerit confluentia ꝯfoederati
ve amoris opulentia. niſi honoris pro
motio vigeat in amore. vel facultatis
in honore vigeat elatio

larium habuerit. ⁊ lucri
vel confœderati amoris
opulētiā niſi ſaltē vigeat
promotio honoris in a/
more vel facultatis illa
tio in honore Notādū
quod ſi magiſter ꝯbelles
habuerit ſcholares ⁊ ma
licioſos. tales ſunt caſti
gandi ac morum exem/
plis corrigendi Nā terri
bilia exempla eis propo
ni debent vt ſic terreanꝶ
Bonaq̄ꝫ exempla a ꝓpli
cenꝶ. vt ꝑ ea alliciantur.
Eſt āt ſocratis ſentētia
quadruplici ex cauſa ho
mines fieri bonos Quoſdā a natura. quoſdam ex aſſuefactione et conſue/
tudine Quoſdam per conſolationem perſuaſiuam Alios vero per pœnę
afflictionem. Unde cauſant eſſe boni phiſis mos ſuaſio pœnę. Unde pue/
ri ab infantia ad bonos mores ſunt inſtruendi. quod via quadruplici ve/
nari poteſt Prima ſumitur ex ꝑte naturalis delectationis.
Secunda ex defectu rationis. Tercia ex pronitate ad malum.
Quarta ex vſitatione habitus oꝑpoſiti.

Prima via ſic patet. Nam ſecundum philoſophum in ethicis Adeo na
turale eſt nobis delectari quod ab infantia delectari incipimus. Unde et
pueri ſtatim delectanꝶ cum mammas ſugere incipiūt. Si igitur nobis ab
infantia accreſcit concupiſcentia delectabilium. etiam ab infantia illi ē re
ſiſtendum. Statim igitur cum pueri ſermonum ſunt capaces. bonis mo/
ribus inſtruendi ſunt.

Secunda via ad idem ſumitur ex rationis defectu. Nam tanto magis
aliq̄ ſunt ꝯmouendi ad bonos mores. quāto magis incitantur ad laſciuiā
et quātomagis ſunt paſſionū inſecutores. vt patet ꝑ philoſophum in ethi
cis.. Sed in etate iuuenili homines ſunt maxime laſciui et paſſionum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

inſecutores.ergo tūc maxime eſt ſubueniendum. vt per motiones debitas
ꝛ correptōes cōuenientes a laſciuijs retrahanť..Quare cum ratione ſic cō
cupiſcentes et laſciuias refrenare debet.quāto ꝗs magis inclinať vt ſequa
tur paſſiones.tanto magis indiget dictamine recte ratiōis vt paſſiones re
frenenť.ergo in etate iuuenili pueri ſunt bonis moribus inſtruendi:qꝛ tūc
magis ab vſu rationis deficiunt.et magis paſſionum ſunt in ſecutores.
Tercia via ſumitur ex ꝓprietate ad malum.Nam cum aliquis eſt prio
nus ad malū oportet ipſum multuꝫ aſſueſcere in ꝯtrariū ne inclinať ad ali
ud .vt plurimum eñ homīes ſecundum mores ſe habent quaſi ꝗdam virga
ad tortuoſitatem inclinata. Unde ꝛ Ariſtoteles in ethiſis docet nos hoc
modo ad bonos mores debere nos dirigere .qūo diritur et rectificať virga
tortuoſa. Uolens igitur virgam tortuoſam rectificare vltra mediū recti/
tudinis in ꝑteꝫ ꝯtrariam habet inclinare.que ſic inclinata redit ad mediuꝫ
et rectitudinem. Sic et nos qꝛ obliquitatem et pronitatem habemus ad
malū et ad delectationes illicitas debemus ꝑ multum tempus ab illicitꝭ
delectationibus abſtinere.vt hanc ꝓnitatem ad malū valeamus deuitare
Immo ſicut ỽga rectificanda ad partē cōtrariā vltra mediuꝫ trahitur vt
poſſit redire ad medium. Sic et nos fugiēdo delectabilia debemus nos vl
tra medium deflectere.multas etiam delectationes licitas cauendo.vt fa/
cilius ab illicitis valeamus abſtinere Et qꝛ tantā ad malū habemus ꝓni
tatem oportet nos ꝑ diuturna tēpora in cōtrarium aſſueſcere. videlicet in
bonū vt facilius hāc pronitatē poſſumꝰ vitare. Ab ipſa igiť infantia īcho
andū eſt vt relinꝗntes laſciuias ſequamur bonos mores. Quarta via
ſumiť ex vitatione habitus cōtrarij. Nā qꝛ iuuenes ſunt molles ꝛ ductibi
les .ſi abſqꝫ freno ꝑmittātur ſtatim laſciuias exſequunť.eiſqꝫ vicioſi habi/
tus imprimūť Sicut in cera molli ſtatim imprimiť forma ſigilli Ne igiť
iuuenes vicioſis habitibus informenť.ſtatim ab infantia ſunt mouendi ꝛ
corrigendi vt ꝑ monitiones et correctiones debitas a laſciuijs retrahanť.
Notādum inſuꝑ et p̄cipue quo ad illam ꝑticulam Cum autem magi/
ſtrantis ꝙ quidā ſcholarium ꝓpter etatem ſunt indurati.et his cōſentiēduꝫ
eſt vt ſenibus Alij vero ꝑ malitiam ex naturali complectione tractā duri
ſtꝫ et obtuſi ingenij.ꝛ his cōpatiendum eſt. Alij vero ex conſuetudine ma
la ſunt indurati.ꝛ his ſimulachro falſo congaudendū eſt. Debet eñ magi
ſter circa tales a ꝓparere tanqꝫ mitis.verū tñ verbis aut ỽberibꝫ eorꝫ cor
rectione inſiſtere debet.eo ꝙ pñt a ꝓpoſito remoueri.ꝛ planetiſte pñt a ꝓpel
lari a noīe planeta et a ỽbo ſto. Stāt eñ vt planete ꝗ nūqꝫ ſtant ſꝫ ſꝑ mo
uenť Secūdi aūt ſtatuales a ꝓpellanť a ſto ſtas qꝛ ſꝑ in eodem ſtatu ſtāt.
ꝛ ꝑmanēt.niſi alicuius ſcientie adeptionem perfecte attingere poſſent
Conſequēter nota ꝙ in minimis rebus adunca tenacitas nouerca fame
magiſtris adeſſe non debet. Inter eñ duo mala melius eſt magiſtros ꝛ ge
neraliter reipublice rcōres eſſe prodigos qꝫ tenaces vel auaros Quod tri/
plici a ꝓparet rōne. Prima.qꝛ melius eſt aliquē infirmare morbo curabili
qꝫ incurabili. Prodigalitas aūt eſt morbus curabilis.et hoc ex ꝑte etatꝭ.
Nā ꝗ ſtꝫ ꝓdigi ī iuuētute fiūt ſepe auariores in ſenectute.qꝛ ſenes ſtꝫ aua
riores iuuēibꝫ cū veiūt ad ſenectutē vt ī plurimū curať eoꝝ ꝓdigalitas ꝛ d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

ſtnūt eſſe ꝓdigi Uel etiā ab egeſtate. Nā q̄ prodigi ſunt vt in plurimū egēt qꝛ expenſe ſupabundant redditibꝫ. Experiendo igit̄ indigentiā a ꝓdigalitate reuocant̄. Ergo ſecundū philoſophū prodigalitas eſt morbus curabilis vel ab egeſtate vel ab etate Sed auaricia eſt morbus incurabilis Nā quāto quis plus ſeneſcit tanto magis auaricia iuueneſcit. quia igit̄ conuenientius eſt aliquē egrotare morbo curabili q̄ꝫ incurabili. Inter duo mala minus malum eſt magiſtros ꝛ vniuerſaliter reipublice rectores. immo ꝛ quoſcunqꝫ eſſe prodigos q̄ꝫ tenaces ¶ Secundo hoc idem patet. qꝛ ꝓdigalitas eſt magis ꝓpinqua virtuti q̄ꝫ auaricia. nam liberalis non libenter recipit. ſed libenter dat. quorum vtrūqꝫ facit prodigus. neutrū vero facit auarus. Differt ergo prodigus a liberali. qꝛ prodigus non dat vt debet. quibus debet. ꝛ cuius gratia debet. Cum igitur prodigus non ſit amator pecunie. ſicut nec liberalis. faciliter prodigus liberalis fieri poteſt..
Tercio hoc idez patet. quia prodigus multis prodeſt. auarus autem ſeu illiberalis vel tenax nulli prodeſt. immo ſibi ipi nequam eſt Minus igitur vicioſum eſt aliquem eſſe prodigum q̄ꝫ tenacem

Iſta eſt ſecunda pars ꝑncipalis huius vltimi capituli. in qua Boetius oſtendit quomodo rectores in ꝓpria patria regēdo ſe habebūt Et ponit primo talem doctrinā. Si quis curam regendi in proprijs aſſumpſerit partibus propter delectatōnes ꝓprie patrie. venerabiles parentum ſuoruz aſpectus inſiſtet pomposo affatui lauteqꝫ et ſplendide ſibi de neceſſarijs prouidebit Ueſtiūqꝫ circa variationem erit ꝑcipuus Quoniam veſtiū ornatus vna et cum alijs ornatibus plures maiorē vidimus conſequi gloriaz rei q̄ꝫ veritas exhibebat

Cum ob dulcoris patrie delicias parentūqꝫ venerabiles aſpectus regenti curā quis ſuſcepit In natalis ſoli confinio pomposo affatu inſiſtendū eſt laute ſplendideqꝫ pro

Subdit. Ornatus veſtiū. fauor hoīm. lepoſqꝫ ꝯplures ꝯpulerunt magiſtros eminio in doctrina cōparatos excellere Homeꝝ viꝝ excellentem atqꝫ venerabilem Tunc ibi (Ordine docendi ꝛc̄)
Hic ponit alias doctrinas a rectoribus ſeruandas dicēs ſic. Ordine docendi ꝑmiſſo diligenter obſeruato diligenter tollenda eſt voluptas dānoſa ludoꝝ vna ꝛ dānoſa voluptas luxurie (vt quod raro ꝯtingere ſolet) honor ꝓprie patrie magiſtri ꝯferat cōmendatōem. Et quāto magis vite cōmēdatio accreuerit. tāto magis fauori diſcipuloꝝ eſt inſiſtendum. vt eoꝝ diuulgetur vocibus. quod eorum magiſter ore ꝓprio neſcierit exprimere. vt ſic nedum morum videatur in dulcedine. verūetiam in ſcientiaꝝ acumine.
Item notandū eſt hic quod cū magiſter curam regendi acceperat ob delicias dulcoris patrie. vt venerabiles parentum aſpectus in natalis ſoli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

curationi viciſſim arridendum.. Ve/
ſtium varietate gaudendum eſt Quo/
niam veſtis polimitę venuſtas. annu/
lorum inſignia multos maiorem glori
am q̄ veritas aut decor exigit cogunt
obtinere. Ornatus fauor affatuſq;
lepos cō plurimos ſenſu. Eminio cō/
paratos. Homerum auſu excedere cō
pellūt. ordine docēdi prętaxato diligē
ter obſeruato. Jocorumq; damnoſa li
bido attentius ablata: vt quod raro
contingit prouincialis honor famam
conferat in tituli commendationem.

Quanto vero venuſtatis titulus
magis ſurrexit: tanto magis ſubiecto
rum inſiſtendum fauori. vt quod oris
proprij nequit efferri vocibus eorum.

confinio pomposo affatu inſiſtēdum eſt. et ſic de alijs in littera poſitis Et
aliqui vituperantur. qꝛ honorem ſuum non curant. Alij vero laudant᷑ ho/
norem non curando quia humiles ſunt. Curare igitur propriū honorem
vno modo eſt laudabile.
alio modo vituperabile
Nam nō curare honorē
videlicet nō volendo face
re bona opera honore di
gna vituperabile eſt De
bemus enim curare ho/
norem. non vt ſimus am
bicioſi. nec finem noſtrū
ponendo in honoribus.
ſed agendo opera hono/
re digna Opera quidem
honore digna dupliciter
poſſunt cōſiderari.. Vel
vt nobis proportionata
Vel vt ſunt magno ho/
nore digna. Et ideo cir/
ca honores eſt duplex v̉/
tus Vna quę reſpicit ho
nores mediocres Et hec
a philoſopho dicit᷑ hono
ris amatiua. Alia ē quę
r̄ſpicit honores magnos
vt magnanimitas Nam
eadem opera poſſunt eſ/
ſe magnanimitatis ⁊ v̉/
tutis. Nam agens ope/
ra fortitudīs vt aggredi
ens pugnaȝ. ſi fecerit hoc
quia delectatur in talibꝫ
actibus fortis eſt. Si vero agat hęc quia talia opera ſunt magno honore
digna magnanimus eſt. Sic etiam ſi quis agat opera caſtitatis. quia
delectatur ī eis caſtus eſt et temperatus. Sed ſi hęc agat quia ſunt magno
honore digna magnanimus eſt Ideo pericula bellica nō ſunt propria ma
teria magnanimitatis. ſed potius materia fortitudinis Nec etiā delectabi
lia ſecundum ſenſum ſunt propria materia magnanimitatis. ſed potius
temperantię. Propria igitur materia magnanimitatis eſt honor Vn̄ quę
cūq; agit magnanimus illa agit vt ſunt magno honore digna. Hinc ma
gnanimitas q̄dem ornatus aīm virtutum dici poteſt Sicut eīn magnificē
tia eſt ornatus liberalitatis (qꝛ magnificus opera liberalitatis facit excel/
lentiori modo q̄ liberalis) Sic etiam magnanitas ornatus quidem eſt
omnium virtutuȝ. Opera enim virtutū ſunt honore digna. Et ſic magna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

nimus opa ſingulaꝝ ꝟtutũ operabiꝉ. Inter aũt magnanimitatem et honoris amatiuã hec eſt differentia. Quoniam opa aliarum virtutum vt ſunt magno honore digna ſic ptinent ad magnanimitatem. Sed vt ſunt nobis ordinata. et vt ordinanꝉ ad honores mediocres. ſic ptinẽt ad ꝟtutem que dicitur honoris amatiua Unde honoris amatiua ſe habet ad magnanimitatem. ſicut formoſitas corporalis ad magnitudinem. Pueri enim ſi habent membra proportionata. et conformio formoſi quidem ſunt: ſed non pulchri. quia pulchritudo nõ eſt niſi in magno corpore. Sic et facientes opera mediocriter honore digna. dicuntur honoris amatiui. Sed faciẽtes opa magno honore digna magnanimi appellanꝉ. Magiſtri igiꝉ vel qꝛ ſũt honoris amatiui vel magnanimi. Etiam ſi neceſſitas eos vrgeat cauſa lucri honeſtę acquirendi in in natalis ſoli ꝯfinio regentes(ſcđm modũ qui tangitur in littera)ſe regere debent.

tempeſtiuis erogetur affatibus. vt nõ ſolum moꝝ dulcedinẽ. verũ etiaꝫ proprię facultatis acumen ſpectetur.

Cum autem tam morum q̃ꝫ facultatis in publicum euenerit commẽdatio conſiderandũ eſt ne inceſtus caput obſtipet. adulterium ora profundat. Illiciteq̃ꝫ malignitatis fętor famaꝫ denigret. ne roſę verum emittentes odorem videantur exſpirare: ⁊ lilia ſudore quęſita decreſcere.

¶ Venerabilis Crathonis effigies ꝓprię facultatis complicibus. Aliꝭs etiam qui eum aſpectu vnico attigerant mœroris cauſam prebuit. ⁊ incremẽtũ qui in queſtoris diuerſoriꝭs ob eufra-

Tunc ibi(Cum aũt tam morum ⁊c̃.)

Hic Boetius ponit vltimã doctrinã ſeu cautelaꝫ a quolibet doctore ſeruandã. Et primo facit hoc.. Secundo declarat hoc ĩ exẽplo. ibi(Venerabilis aũt Crathonis effigies)dicens ſic. Quãdo ꝯmendatõ rectoris ſiue laus venerit ĩ publicũ tam in moribꝫ. q̃ꝫ in artibus. prouidendum eſt ne actus illicitus vel inhoneſtꝰ circũdet caput magiſtri. vel quod adulterium ſiue fornicatio confundat faciem eius. et quod fœtor malignitatis famã nõ denigret. ne roſę vernum emittentes odorẽ videanꝉ exſpirare. et lilia adepta labore euaneſcere. Tunc ibi(Venerabilis Crathonis effigies ⁊c̃.)

Hic Boetius declarat exemplo quodam prędicta ꝓpter fugam eoꝝ. Et ꝓmo facit hoc Scđo oſtendit finem non ſemꝑ correſpondere ꝑncipio ibi. (Prima licet) Dicens ſic. Facies laudabilis Crathonis magiſtri mœroꝛꝫ augmentuꝫ dedit ſuis ꝯſociꝭs. Etiam et aliꝭs q̃ eum dũtaxat ſemel viderant. quia ipſe obdormiuit in habitaculis quęſtoris ꝓpter eufraſię vxoris ſuę delicias. Ipſeq̃ꝫ inuentus amplexando talẽ capillis extractꝫ. ꝟbere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

caſtigatus. vulnere laceratus. ſale fricatus. vrina ſeruoꝝ pfuſus. angulis
iectus. trabibus receptus. tandemqꝫ tortoribus laſſatus genitalibus pri/
uatus ſuis. ſterquilinio ſuppoſitus. tranſeuntibus expoſitus. plebis abie/
ctio. diſcipulis deſolatio
cōmilitonuꝫ obprobriū̃
Crudele atqꝫ miſerum
cūctis extitit doloris ſpe
ctaculū. Affinitatis eni
gr̄a. parentelęqꝫ gloria ī
nullo proficientibus ..
Tunc ibi (Licet pri
meua quandoqꝫ ſalua fi
ant iudicia. ꝛc.)

Hic Boetius oſten/
dit finem non ſemꝑ prin
cipio correſpōdere ſdicēs.
Licet prima iudicia qn̄
qꝫ fuerint ſalua. vltima
tamen alterius ſaporis
inquinamenta permane
bunt.
Notandum hic ꝙ lu/
xuria octo habet ſpecies
quarum duę tanguntur
in littera. videlicet ince/
ſtus et adulterium. Pri/
ma eſt ſimplex fornica/
tio. et eſt ſoluti cum ſolu
ta. Secunda eſt meretri
cium vage luxuriando
vel cum publica cōcum
bendo Tercia eſt adul/
terium. ſcilicet alterius
thori violatio. et dr̄ qua
ſi ad alterius thorum ac
ceſſio Unde vir et ſimiliter mulier tripliciter cōmittit adulteriū̃. Primo
ſi vir vxoratus cū̃ ſoluta coeat. Secundo ſi ſolut⁹ cū̃ maritata coeat. Ter
cio ſi vterqꝫ ſit in copula matrimonij. et illud eſt grauius. Quarta ſpe/
cies eſt ſtuprū̃. quo ꝟginalis integritas corrūpitur. vt patuit prius ibi A
luxurię feriore. Hę nāqꝫ ſpecies luxurię nedum a mḡris. verū̃etiā a qͥbuſ/
cunqꝫ poculum ſcientię ſalutaris ſitientibus ſunt vitandę. Unde luxuria
multipliciter eſt nociua. Nā deo eſt ꝯtumelioſa. domonibus placida. lu/
xurioſis nociua. proximi ſcandalizatiua. ꝓprię aię dāнatiua. mentis infa

ſię vxoris ſuę delicias dormiuit.
In amplexando repertus capillis ex//
tractis. verbere caſtigatus. vulnere la
ceratus. ſale fricatus. vrina ſeruorum
perfuſus. angulis eiectus. trabib⁹ re
ceptus. tandeꝫ laſſatus tortoribus ge
nitalibus priuatus ſterquilinio ſuppo
ſitus. tranſeuntib⁹ expoſitus. plebis
abiectio: diſcipulorum deſolatio. cō//
militonum extitit obprobrium Cru
dum aut crudele. miſerum aut miſerri
mum cunctis extitit ſpectaculum do//
loris Affinitatiſqꝫ gratia. parentelęqꝫ
gloria in nullo ſibi proficientibus
Licet primeua quandoque ſalua
fiant iudicia Ultima tamē ſaporis
alterius inquinamenta permanebūt.

Et ſic eſt finis

tuatiua.anxietatum generatiua.conſcientię amaratiua.hoīs defedatiua.
viliſſimo dn̄o (ſcȝ carni) ſubiectiua. Prouenit autē luxuria ex multis. ſcȝ
ocio.ex immoderata cibi et potus ſumpſione.ex vetularuȝ inſtigatione. ex
prauo exemplo.ex mulierū aſpectu et colloquio.ex muſicalium inſtrumen
toꝝ ſono.ex turpiloquio ¶ Octo tn̄ contra luxuriam poſſunt aſſignare
remedia. Primum eſt aqua lachrymarum extinguens oēm luxurię feruo/
rem. Secundum eſt cibi ⁊ potus ſubtractio. Tercium ab occaſionibus
luxurię elongatio. Quartum extremę mortis cogitatio. Quintum vt de
ſe nulla ſit p̄ſumptio. Sextum eſt frequens occupatio. Septimuū ꝓprię
carnis domatio. Octauū eſt tētationis reſiſtētia ⁊ rebellio. His medita
tionibus ſi Cratho vſus fuiſſet in deſolationem diſcipuloꝝ ac obprobri
um cōmilitonuȝ non tam turpiter ſuccubuiſſet.

¶ Finitur Boetius de diſciplina ſcholarium cuȝ
cōmento fideliter nec nō diligenter in oppido Dauē
trienſi Impreſſus per me Iacobum de breda
Anno a natiuitate dn̄i M.cccc.xcij.alt̄a purificatōis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

8500353

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
172 C 5